ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

(ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಎಂ.ಫಿಲ್ ಪದವಿಗಾಗಿ
ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಆಂಶಿಕ ನಿಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು

ನಿಂಗಪ್ಪ ಎಸ್. ಮಾದಣ್ಣವರ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ. ಸ. ಚಿ. ರಮೇಶ್

ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ

ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ- ೫೮೩ ೨೭೬

೨೦೦೭-೨೦೦೮

352

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ.

(ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಎಂ.ಫಿಲ್ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಅಂಶಿಕ ಪ್ರಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕ
ನಿಂಗಪ್ಪ. ಎಸ್. ಮಾದಣ್ಣವರ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ. ಸಿ. ಟಿ. ರಮೇಶ್
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ
ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ-೫೮೩ ೨೭೬

೨೦೦೭-೦೮

ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ

ನಿಂಗಪ್ಪ. ಎಸ್. ಮಾದಣ್ಣವರ ಅವರು 'ಸೂರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಎಂ.ಫಿಲ್ ಪದವಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಲೆಂದು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಥವಾ ಇದರ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಲಿ, ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಲಿ ಇವರು ಒಪ್ಪಿಸಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(ಡಾ.ಸ.ಚಿ.ರಮೇಶ್)
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ,
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ದಿನಾಂಕ: 2-10-2008
ಸ್ಥಳ: ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

"**ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ**' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಡಾ. ಸ.ಚಿ. ರಮೇಶ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯದ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಎಂ.ಫಿಲ್ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಅಥವಾ ಇದರ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ನಾನು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

N.S. Madannavar

(ನಿಂಗಪ್ಪ. ಎಸ್. ಮಾದಣ್ಣವರ)

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ

ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ,

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ದಿನಾಂಕ:

ಸ್ಥಳ: ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ.

****

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

೧. ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ

೨. ಇದುವರೆಗೂ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ-೧

೧. ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ.

ಮಾನವ ಸಂಘಜೀವಿ ಸಮಾಜಜೀವಿ ಎಂಬ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಮಾತು ತುಂಬಾ ಮಾರ್ಮಿಕವಾದುದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಬದುಕಲಾರ, 'ಮನಕ್ಕ ಮನ ಕೂಡಿದರ ಮನಿಯಾರ ಜನಕ್ಕ ಜನ ಕೂಡಿದರ ಸಹಕಾರ' ಎಂಬ ಜನಪದರ ಮಾತಿನಂತೆ ಕಾಡಿಂದ ನಾಡಿಗೆ ಬಂದ ಮಾನವ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಮಾನವ ಅಲೆಮಾರಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಗುಂಪುಗಳು ಚದುರಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲೆಮಾರಿ ಮಾನವನ ಗುಂಪು ತನ್ನ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಈಡೇರುವ ಆಯ ಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ನೆಲೆ ನಿಂತನೋ ಆಗ ಕುಟುಂಬ, ಸಮಾಜ, ಧರ್ಮ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಜನ್ಮತಾಳಿದವು[೧] (ಡಾ. ಅರ್ಜುನ ಗೊಳಸಂಗಿ ೧೯೯೫) ಇದೇ ಗ್ರಾಮಗಳ ಉದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಉಗಮವಾದ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಹರಿದು ಬಂದ ತನ್ನದೆ ಆದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಡೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಈ ವರೆಗೆ ಅದರ ಸೆರಗು ಚಾಚಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಾಚೀನ ಭವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇಂದು ಕಳವಳ ಹಾಗೂ ಗೊಂದಲದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಳವಳ ಗೊಂದಲಗಳು ಸಹಜವಾಗಿವೆ, ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಯಂತ್ರ, ತಂತ್ರ ಪ್ರಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ನಗರೀಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಗರ-ಗ್ರಾಮಸಮುದಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಳಿಸಿ ಹಾಕಿ ಗ್ರಾಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನೆಲಸಮ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಮ್ಯೂಜಿಯಂಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವಂತಹ ಕಾಲ ಬರಬಹುದು. ಎಂದು ಆಶೀಶ್ ನಂದಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ.[೨] (ಡಾ. ಸ. ಚಿ. ರಮೇಶ್-೨೦೦೫) ಆದರೂ ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನು ಶಂಕೆಯಿಂದ ನೋಡದೆ ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ.

ಇತಿಹಾಸವೆಂಬುದು ಗತಕಾಲದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಎಂಬುದು ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತು. ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಯನವು ಕೇವಲ ರಾಜ-ಮಹಾರಾಜರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ರಾಜನಿಷ್ಠ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಾಖಲಿಸಿರುವದರಿಂದ ನಮಗೆ ಈಗ ಇತಿಹಾಸವೆಂದರೆ ಕೇವಲ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರ ಸಾಮಂತರರ, ಮಂಡಲಾದೀಶ್ವರರ ಚರಿತ್ರೆ ಮಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಜನನ ಮರಣಗಳ ಅವಧಿ ದತ್ತಿ ಶಾಸನಗಳು ಕಾಳಗಗಳು ಪಟ್ಟಾಭೀಷೇಕಗಳೇ ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸದ ತುಂಬಾ ವಿಜೃಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಅತಿರೇಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕು ಸಹ ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವೇ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಕೊರತೆ ಶಾಸನ ಬರೆಯುವವರನ್ನು, ಬರೆಸುವವರನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದರು. ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರುಗಳು ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಹೊರತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಇತಿಹಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಆಯಾಕಾಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕು ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದೇ ಹೋಗಿದ್ದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆಯೆನಿಸಿದೆ[೧]. (ಶ್ರೀರಾಮ. ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ ೧೯೯೫)

ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನವೆಂಬುದು ಜನಪದರ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ಅದರ ಅಧ್ಯಯನ ಇತರ ಅಂಶಗಳ ಕಡೆಗೂ ಗಮನ ಹರಿಸಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಇಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಶ್ರೀರಾಮ ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ ಅವರ ಹಲಗಲಿ ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನ ಚನ್ನಣ್ಣ ವಾಲಿಕಾರವರ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದೀಯ ಅಧ್ಯಯನ ಟಿ. ಗೋವಿಂದರಾಜು ಅವರ ಚನ್ನಾದೇವಿ ಅಗ್ರಹಾರ ಜಾನಪದೀಯ ಅಧ್ಯಯನ ಅರ್ಜುನಗೊಳಸಂಗಿ ಅವರ ಗೊಳಸಂಗಿ ಗ್ರಾಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನಗರೀಕರಣದ ಆಕರ್ಷಣೀಯ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜಾನಪದ ತನ್ನ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮಗಳು ಮಾನವಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಅಧ್ಯಯನ ವಸ್ತುವಾಗಿವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗಂತೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯವಿದೆ. ಇವು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಪರಂಪರೆ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ತಾಕಲಾಟ ಈ ಎರಡರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಇಂದು ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆ ಮೇಲುಸ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಲು ಕಾತರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜ್ಞಾನಯುಗ ಭೂಮಿಯ ಅಣು ಅಣುವಿಗೂ ಇಣುಕಿ ಹಾಕುತ್ತಲಿದೆ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಯಂತ್ರಗಳ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಆಧುನಿಕ ಯಂತ್ರಗಳ ಶಬ್ದದ ಲಯ ಕಿವಿಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಲಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದೆ[೨]. (ಕೆ. ಎ. ಮಹೇಶ್ವರಯ್ಯ) ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ವಿರೋದಿಸದಿದ್ದರೂ ಹೊಸ ಆಯಾಮವೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗರ ಹಳೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ರೀತಿ, ನೀತಿಗಳು, ನಡೆನುಡಿ, ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿವೆ. ನಯ ನಾಜೂಕಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಗರದ ಕೃತಕ ಜೀವನದ ಮೂಲ ಬಂಡವಾಳ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ಯಾಕೋ ಏನೋ ಹಳ್ಳಿಗರ ಒಲವು ನಗರದತ್ತ ಎಳೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ಹೀಗೆ ನಗರದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಜನರ ಮೇಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಭಾರತೀಯ ಗ್ರಾಮಗಳು ಈ ನಾಡಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಅಪೂರ್ವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಲ ಪುರುಷನ ಕ್ರೂರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ[೩]. (ಕೆ. ಎ. ಮಹೇಶ್ವರಯ್ಯ) ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದು ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಜಾನಪದೀಯವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಸತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಮಾಹಿತಿದಾರರಿಂದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಅವಲೋಕನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಹಾಗೂ ಸಂದರ್ಶನ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿದಾರರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಮುಖಾಂತರ ಹಾಗೂ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವ ಮುಖಾಂತರ ಕ್ರೂಢೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಕೆಲ ಆಚರಣೆ ಹಾಗೂ ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಭಾಗವಹಿಸಿ ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ರೆಕಾರ್ಡ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯವು ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯಾಧಾರಿತ ಅಧ್ಯಯನವೆನ್ನಬಹುದು.

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಗ್ರಾಮದ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಅರಿತಿರುವ ಹಿರಿಯರು, ಶತಾಯುಷಿಗಳು, ಜನಪದ ಮಾಹಿತಿದಾರರು. ಕಲಾವಿದರು, ಅರ್ಚಕರು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು, ಶಿಷ್ಟಸಾಹಿತಿಗಳು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಪೂಜಾರಿಗಳು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತಕರು, ಗ್ರಾಮದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರು, ಯುವಕರು, ಸಂಘಟಕರು ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕುರಿತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಕಟಿತ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ಸರಜೂಕಾಟ್ಕರ ಅವರ ಶಿವಾಜಿ ಮೂಲ ಕನ್ನಡ ನೆಲ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥ ಕೇವಲ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಕುರಿತು ಸೊರಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕೇವಲ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅದರ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸರಳೀಕರಿಸಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕ ಗ್ರಾಮದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ೯೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಡಾ। ಎಮ್. ಎಮ್. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸೂಚಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೧೪ ಶಾಸನಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಗ್ರಾಮದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೮೩ರಷ್ಟು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಶಾಸನಗಳ ವಿಷಯಾಂಶ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಂದಿನ ಜನಪದರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದ್ದು, ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಎಂಬ ಶಿರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಅವುಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಹೊಯ್ಸಳ ಮತ್ತು ಯಾದವರ ನಡುವಿನ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಸುಮಾರು ೫೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನಾಂಗದ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮನೆತನದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಮಾಹಿತಿ ಆಧರಿಸಿಯೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಸೊಲಬಯ್ಯನವರ

ಪುತ್ರ ಮೃಡಗಿರಿ ಶ್ರೀಮಠದ ೮ನೇ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಇಂಬು ಒದಗಿದೆ. ಆ ಕುರಿತು ಪ್ರಕಟವಾದ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯಾಂಶವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ದೇವಾಲಯ ಕುರಿತು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ೨೦೦೭ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶ (ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ) ಯಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರ ಈಶ್ವರ ನಾರಾಯಣ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ಹಾಗೂ ಹನಮಂತದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಕುರಿತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು ಕಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಆರಾದಿಸಲ್ಪಡುವ ಕಾಲಭೈರವ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ದ್ಯಾಮವ್ವ ದೇವಿ, ಬಸವೇಶ್ವರ ಹಳಿಕೆಮ್ಮ ಮುಂತಾದ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ಲಿಖಿತ ಆಧಾರಗಳು ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಜನರಲ್ಲಿರುವ ದಂತಕಥೆಗಳನ್ನು ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ದೇವತೆಗಳ ಪವಾಡಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಆ ದೇವಾಲಯಗಳ ಉಗಮ ಹಾಗೂ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಜಾನಪದೀಯವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಕಪ್ಪತ್ತಗುಡ್ಡದ ಸರಹದ್ದಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಈ ಭಾಗದ ಮಣ್ಣು ಮಳೆ ಬೆಳೆಗಳ ಕುರಿತು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಜನರ ಬದುಕು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತರೆ ಗ್ರಾಮಗಳಂತಿದ್ದು ಅದು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಾಮವು ಬಹುತೇಕ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಗ್ರಾಮ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಬಡತನದಲ್ಲಿಯು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಉಗಮ ಉಳಿತಾಯ ವಹಿವಾಟುಗಳ ಕುರಿತು ಸ್ವತಃ ಹಾಗೂ ಸಂಘಟಕರಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ಸರಕಾರೇತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದ ಈ ವರೆಗೆ ತುಲನಾತ್ಮಕ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದಲೇ ರಾಜಕೀಯ ನಂಟು ಇದೆ. ಅದು ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ ತಾಲೂಕು ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಕರಣವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಅವಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮವು ಆಚರಣಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ಗ್ರಾಮಗಳಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಪರಂಪರೆ ಹೊಂದಿದೆ ಆದರೆ ವಾರ್ಷಿಕಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ವಿವಿಧ ದೈವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಂದರೆ ಕಾಲಭೈರವ ಅಭಿಷೇಕ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಜಾತ್ರೆ ಶರಣಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ ಹಾಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಕುರಿತು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯವು ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಾಮವಾದ ಸೊರಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವಂತಹ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಕೊರತೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಶಿಷ್ಟಕವಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಈಗತಾನೆ ಉದಯೋನ್ಮುಖರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಹಿರಿಯ ಕಿರಿಯ ಕವಿಲೇಖಕರ ಪರಿಚಯವು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ವಿಶೇಷ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಒಂದು ಕಲೆಯಾಗಿರುವ ಜನಪದರ್ವ್ವಾ ಎಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಸ್ವರಚಿತ ಭಜನಾಪದ ಮೊಹರಂ ಪದ ಹಾಗೂ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದ ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು, ಮೊಹರಂ ಹಾಡು, ದೊಡ್ಡಾಟ, ಸಣ್ಣಾಟ, ವೀರಗಾಸೆ ಮುಂತಾದ ಕಲೆಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವದನ್ನು ಆಯಾ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಇರುವಿಕೆಯು ಪ್ರಾಚೀನತೆಯಿಂದ ಅಧುನಿಕತೆಯತ್ತ ವಾಲುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಯಾ ವಿಷಯ ವಸ್ತುವಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿವಿಧ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨. ಇದುವರೆಗೂ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕುರಿತು ದೊರೆಯುವ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಾಮದ ಅಧ್ಯಯನ ಈ ವರೆಗೆ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ವಿಷಯಾಂಶಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ವಿವಿಧ ನೆಲೆಗಳು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಖ್ಯಾತ ಸಂಶೋಧಕ ಡಾ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಡೇರೆಯವರ ಶಿಖರಸಿಂಗಣಾಪುರಚ ಶಂಭುಮಹಾದೇವ ಕೃತಿ ಆಧರಿಸಿದ ಸರಜೂಕಾಟ್ಕರ ಅವರ ಶಿವಾಜಿ ಮೂಲ ಕನ್ನಡ ನೆಲ ಗ್ರಂಥವು. ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ನೈಜ ಮೂಲವನ್ನು ಶೋಧನೆ ಮಾಡಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ ಹುದುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯು ಗ್ರಾಮದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎಮ್. ಎಮ್. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸೂಚಿಯು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ೧೪ ಶಾಸನಗಳ ಕುರಿತು ಅವುಗಳ ಕಾಲ ಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ದೊರೆಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಶಾಸನದ ಒಟ್ಟು ಸಾರವು ಅದರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗವು ೨೦೦೭ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಬಾಲಸುಬ್ರಮಣ್ಯ ಡಾ. ಸಿ.ಎಸ್. ವಾಸುದೇವನ್ ರಮೇಶ ನಾಯಕ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೩ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ವೀರಭದ್ರ ಈಶ್ವರ ನಾರಾಯಣ ದೇವಾಲಯಗಳ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇವು ಸೊರಟೂರ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಚರಿತ್ರೆ ಗುರುತಿಸಿವೆ ಅಷ್ಟೆ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂಡರಗಿ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಅನ್ನದಾನೀಶ್ವರ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಸಾರ ಮಂಡಳವು ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠದ ಎಂಟನೇ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಿರಂಜನ ಪ್ರಣವಸ್ವರೂಪ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಅನ್ನದಾನೀಶ್ವರ ಮಹಾಶಿವಯೋಗಿಗಳ ೭೬ನೇ ಪುಣ್ಯಾರಾಧನೆ ಹಾಗೂ ಜಾತ್ರಾಮಹೋತ್ಸವದ ಅಂಗವಾಗಿ ಮೃಡಗಿರಿಯ ಮಹಾದಾನಿ ಎಂಬ ಕೃತಿ ಬಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ

ಸೊಲಬಯ್ಯನವರು ಹಿರೇಮಠ ಅವರ ಮನೆತನ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಠದ ಅನೇ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕರ್ಮವೀರ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯ ೨೦೦೪ ಜೂನ ೨೭ರ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಿಜಯ್ ಕರ್ನಾಟಕ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯ ೨೦೦೬ ಸೆಪ್ಟಂಬರ ೨೪ರ ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಪುಟ–೦೬ರಲ್ಲಿ ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಮೂಲ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಎಂಬ ಶಿರ್ಷಿಕೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಹೀಗೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕುರಿತು ಪ್ರಾಚೀನ ರಾಜನಿಷ್ಠ ಅಂಶಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಘಟನೆ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ದೃಶ್ಯ ಮಾದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಕುರಿತು ಹಿತಕರವಾದ ಹಾಗೂ ಅಹಿತಕರವಾದ ಸುದ್ದಿಸಮಾಚಾರಗಳು ಲೇಖನಗಳು ವಾಸ್ತವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು.

೧) ಡಾ. ಅರ್ಜುನ ಗೊಳಸಂಗಿಯವರ "ಗೊಳಸಂಗಿ ಗ್ರಾಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ". ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪ್ರಕಾಶನ ಗೊಳಸಂಗಿ, ೧೯೯೫ ಪುಟ ೧೫.

೨) ಡಾ. ಸ. ಚಿ. ರಮೇಶ್‌ರವರ ಸಂಪಾದನೆಯ "ಜಾನಪದ ಕರ್ನಾಟಕ" ಸಂಪುಟ ೪, ಸಂಚಿಕೆ ೨, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕ.ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ ೨೦೦೫ ಪುಟ ೧೪೮.

೩) ಶ್ರೀರಾಮ ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ ಅವರ "ಹಲಗಲಿ ಗ್ರಾಮಜಾನಪದ" ವೀರಶೈವ ಅಧ್ಯಯನ ಅಕಾಡೆಮಿ ಬೆಳಗಾವಿ. ೧೯೯೫ ಪುಟ ೧.

೪) ಕೆ. ಎ. ಮಹೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರ "ಕಂದಿಕೆರೆ ಗ್ರಾಮ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ" ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ ಪ್ರಬಂಧದ ಸಾರಲೇಖ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ ಪುಟ ೧

೫) ಕೆ. ಎ. ಮಹೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರ "ಕಂದಿಕೆರೆ ಗ್ರಾಮ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ" ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧದ ಸಾರಲೇಖ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ ಪುಟ ೩

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

ಸೊರಟೂರ ಪರಿಚಯ

೧. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಪದದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ
೨. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ
೩. ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರ
೪. ಗ್ರಾಮದ ಭೌತಿಕ ಮಾಹಿತಿಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ–೨.

ಸೊರಟೂರ ಪರಿಚಯ

೧. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಪದದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಗ್ರಾಮದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ನಾಮಗಳ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಎಂಬುದು ಸೊಡರು ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಸೊಡರು ಎಂದರೆ ದೀಪ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೀಪದ ಕಂಬವಿತ್ತೆಂದು ಪ್ರತಿದಿನ ರಾತ್ರಿ ಅದರ ಮೇಲೊಂದು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಆ ದೀಪದಿಂದ ಊರಿಗೆಲ್ಲ ಬೆಳಕಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ದೀಪ ಅಂದರೆ ಸೊಡರು ಇದ್ದ ಊರು ಸೊಡರೂರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಅದೇ ಮುಂದೆ ಸೊರಟೂರ ಆಯಿತು[೧] ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಸೊರಟೂರ ಈ ಸ್ಥಾನನಾಮದಲ್ಲಿ ಸೊರಟ ಮತ್ತು ಊರು ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳಿವೆ. ಊರು ಇದು ಸ್ಥಾನ ನಾಮ ಪದವಾಗಿದ್ದು, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪುರಂ ಈ ಅರ್ಥದ್ದಾಗಿದ್ದು ಅದು ನಗರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸೊರಟೂರವೆಂದರೆ ಸೊರಟ ಹೆಸರಿನ ಊರು ಅಥವಾ ಪುರ ಗದುಗಿನಿಂದ ೨೧ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರವಿರುವ ಈ ಊರಿನ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ೯ನೇ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಹಳೆಯದಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ವೀರಭದ್ರದೇವಸ್ಥಾನದ ಎದುರಿರುವ ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿ (SII XI-i ೩೯) ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.[೨] (ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ್–೨೦೦೬) ಅದನ್ನು ಸರಟ ಅಂದರೆ ಓತಿಕಾಟ ಇದ್ದ ಊರು ಸರಟವುರು, ಸರಟಪುರ, ಅದೇ ಮುಂದೆ ಸೊರಟೂರ ಎಂದಾಗಿದೆ. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಒಂದು ಮರಾಠಿ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೋರಟ ವೆಂದು ಗುರುತಿಸಿರುವದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಧಾರವಾಡ–ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ, ಗದಗ, ಲಕ್ಕುಂಡಿ, ಶಿರಹಟ್ಟಿ ಸೊರಟೂರ, ಪುಲಿಗೆರೆ(ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ) ಈ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗವನ್ನು ಸೋರಟ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಗುರುತಿಸಿರುವುದು. ಹಾಗೂ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಶುಪಾಲಕರು ಪ್ರಭುತ್ವ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಈ ಪಶು ಪಾಲಕರಿಗೆ ಸೊರಟಿನ (ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದ ಸೋಮೇಶ್ವರ) ಸೋಮನಾಥನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಆದರ ಗೌರವಗಳಿದ್ದವು. ತಾವುಗಳೆಲ್ಲ ಆತನ ಒಕ್ಕಲೆಂದೇ ಈ ಜನ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಆತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ[೩]. (ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆ)

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೊನ್ನಸೊರಟೂರ[೪] ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸೊರಟೂರ ಇದೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಗೆ ಸೊರಟೂರ ಇದೆ ಎಂದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯಾದರೂ ಕಾಗೆ ಸೊರಟೂರ ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಸುಳಿವು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೊನ್ನ ಸೊರಟೂರ ಎಂಬುದು. ಸಂಪದ್ಭರಿತ ನಾಡಿನ ಸಂಕೇತ ಎಂಬುದು ಹಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನಪದರು

ಬಸವಣ್ಣ ಹುಟ್ಟಲಿ, ಹೊಸಪ್ಯಾಟಿ ಕಟ್ಟಲಿ,
ರಸಬಾಳಿ ಕಬ್ಬು ಚಿಗಿಯಲಿ, । ಸೊರಟೂರ
ಮುತ್ತಿನ ಕ್ವಾಟಿ ಮುಗಿಯಲಿ

ಎಂದು ಹಾಡಿರುವುದು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೊನ್ನಸೊರಟೂರ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಹೀಗೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಹೊನ್ನ ಸೊರಟೂರು ಆಗಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ೬೦ ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದದ ಕಪ್ಪತ್ತಗುಡ್ಡದ ಸರಹದ್ದಿನಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಗಣಿಗಳಿವೆ. ಸರ್ವಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ರಾಮಬಾಣವಾದ ವನಸ್ಪತಿ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಹಟ್ಟಿ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳ ಶೋಧ, ಪವನ ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಹೊನ್ನ ಸೊರಟೂರ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಜೀವಂತ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

೨. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

"**ಆರಂಕುಶವಿಟ್ಟೊಡಂ ನೆನೆವುದೆನ್ನ ಮನಂ. ಬನವಾಸಿ ದೇಶಮಂ**" ಎಂಬ ಪಂಪಕವಿಯ ಮಾತು ಅವನ ಹುಟ್ಟೂರಿನ ಅವನ ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಯ ಬಗೆಗಿರುವ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಭೌಗೋಳಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಒಟ್ಟು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ, ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮವು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಪರಿಚಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರು.

ಶಾಸನಗಳು ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಜೀವಂತ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೪ ಶಾಸನಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನಾಳಿದ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿಯ ಜಯ ಅಪಜಯಗಳು, ಮರಣಗಳು, ದಾನ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

* **ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಪಂತರ ಭಾವಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಕಟ್ಟಡದ ಮೇಲ್ಚಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಸನವಿದೆ. ಇದು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.**

ಈ ಶಾಸನದ ದಾಖಲೆಯ ಕಾಲ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ ಶಕೆ ೨೩ ಬಹುದಾನ್ಯ ಸಂವತ್ಸರ (೧೯೮–೯೯ ಕ್ರಿ.ಶ) ವೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯಗಳು ನಶಿಸಿ ಹೋಗಿವೆ. ಹಾಳಾದಂತಹ ಮತ್ತು ಅರ್ಧ ರಚನೆಯಾದ ಈ ಶಾಸನವು ತ್ರಿಭುವನ ಮಲ್ಲದೇವ (ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ VI) ನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ೨೦೦ ಮಹಾ ಜನರು ಗ್ರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ಸುಂಕದ ಪಾಲನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದುದರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ೨೦೦ ಮಂದಿ ಮಹಾಜನರಲ್ಲಿ ಉರುದೇಯ, ಉರುಗ–೩೦೦ ರ ಜನರು, ೫೦ ಮಂದಿ ಎಣ್ಣೆ ಗಾಣದವರು, ಸುಂಕದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮೊದಲಾದವರಿದ್ದರು. ಲೊಕ್ಕಿಗುಂಡಿಯ (ಲಕ್ಕುಂಡಿ), ಬೋಳ ಪಂಡಿತರ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಕೇದಾರ ಶಕ್ತಿ ಪಂಡಿತನು ಈ ದಾನಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಬಂಟ–೧೦೦೦ ದ ಜನರಿಂದ ಬಂಟ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತಹ ವಿಷಯವನ್ನು ಇದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

* **ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾದ ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಸನ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.**

ಈ ಶಾಸನವು ತ್ರಿಭುವನ ಮಲ್ಲದೇವ (ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ VI)ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿದೆ. ಇದು ತಿಳಿಸುವ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ, ಕೊಲ್ಲಾಮೂರದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಸೊರಟವೂರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲು ತೆಲ್ಲಿಗ ಜಕ್ಕಿಯಬ್ಬೆಯು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಇನ್ನೂರು ಮಹಾ ಜನರ ಬಳಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬೋಜನದ ಸತ್ರದ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. (ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ) ಇದೇ ಮಹಿಳೆಯು ೨ನೇ ಬಾರಿಯು ಕೂಡಾ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ದಾಖಲೆಯು ಎರಡು ಕಾಲ ಮಾನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ ವರ್ಷ ೧೬, ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸಂವತ್ಸರ, ಪುಷ್ಯಮಾಸ, ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ, ದ್ವಾದಸಿ, ಗುರುವಾರ, ಉತ್ತರಾಯಣ ಕಾಲ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ವ್ಯತಿಪಾತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೯೧, ಡಿಸೆಂಬರ ೨೫ ಗುರುವಾಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

೨ನೇ ದಿನಾಂಕವು ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ ಶಕೆ ೧೭ ಆಂಗಿರಸ ಸಂವತ್ಸರ, ಪುಷ್ಯಮಾಸ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ, ದಶಮಿ, ಆದಿತ್ಯವಾರ, ಉತ್ತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ವ್ಯತಿಪಾತವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೯೨ ಡಿಸೆಂಬರ ೨೬ ಆದಿತ್ಯವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯು ಹಿಂದಿನವಾರದ ಶುಕ್ರವಾರದಂದು ನಡೆದಿತ್ತು. ಈ ಶಾಸನವು ಮಾಧವ ಬಟ್ಟನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

* **ಜೈನ ಬಸದಿಯ ಹೊರಗಿನ ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿದೆ.**

ಈ ಶಾಸನವು ಭುವನೈಕ ಮಲ್ಲದೇವ (ಸೋಮೇಶ್ವರ–II)ನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಈತನ ಸಾಮಂತನು ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನನೂ ಹೇರಿ ಸಂದಿ ವಿಗ್ರಹಿಯು, ಸೇನಾಧಿಪತಿಯು, ದಂಡನಾಯಕ, ಬಲದೇವಯ್ಯನು ಸೊರಟವೂರ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಬಲದೇವ ಜಿನಾಲಯಕ್ಕೆ ಬೂದಾನ ಮಾಡಿದುದರ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರಿಯು ಗಂಗವಂಶದ ಅಗ್ಗಲದೇವ ಮತ್ತು ಗೊಜ್ಜಿಕಬ್ಬೆಯ ಪುತ್ರನಾಗಿರುವನು. ಮತ್ತು ಬೆಲ್ದೇವನ ಹಿರಿಯ ಸಹೋದರನಾಗಿರುವನು. ಈ ದಾನದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹುಲಿಯಬ್ಬಜ್ಜಿಕೆಯು ವಹಿಸಿದ್ದಳು. ಇವಳು ಚಿತ್ರಕೂಟ ಅನ್ವಯ, (ವಂಶ)ದ ಸುರಾಷ್ಟಗಣದ ಸಿರಿನಂದಿ ಪಂಡಿತರ ಶಿಷ್ಯೆಯಾಗಿರುವಳು ಸರಟೂರಿನ ೨೦೦ ಮಹಾಜನರು ಕೂಡಾ ಬೂದಾನವನ್ನು ಎಣ್ಣೆ ಗಾಣವನ್ನು ಮತ್ತು ಮನೆಯ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಅದೇ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಶಾಸನವು ಶಕ ವರ್ಷ ೯೯೩ ಮಾಘ ಮಾಸ ಶುದ್ದ ಪ್ರತಿಪದೆ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಉತ್ತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ವ್ಯತಿಪಾತವೆಂದಿದೆ. ಪುಷ್ಯ ಮಾಸವೆಂಬುದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸರಿಯಾಗಿವೆ ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೭೧ ಡಿಸೆಂಬರ ೨೫ ಆದಿತ್ಯವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರಕೂಟ ವಂಶದ ಇತರರನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಚಂದನಂದಿ, ಸಿದ್ದಾಂತ, ಮುನಿಶ್ವರರು, ದಾವನಂದಿ ಸಿದ್ದಾಂತ ಮುನಿಶ್ವರರು ಸಕಳಚಂದ್ರ ಮುನೀಂದ್ರರು ಕನಕನಂದಿ, ಸೈದ್ದಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಸಿರಿನಂದಿಪಂಡಿತ ದೇವರು.

* **ವೆಂಕಟೇಶ ದೇವಾಲಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಶ್ವತ್ಥ ಕಟ್ಟೆಯ ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿದೆ.**

ಈ ಶಾಸನವು ಅಮೋಘವರ್ಷ I ನ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಶಕ ವರ್ಷ ೭೮೮ ಸರ್ವಜಿತ್ ಸಂತ್ಸರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. (ಕ್ರಿ.ಶ.೮೬೭–೮೬೮) ಸರಟಪುರದ ೫೦ ಗಾವುಂಡರ ಪರವಾಗಿ ತುಪ್ಪದ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿದುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರದ್ದತಿಯು ಅಹವಾದಿತ್ಯ ಕುಪ್ಪೆಯರಸನು (ಯಾದವವಂಶ) ಮಾಡಿರುವನು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಸಮುದಾಯ ೫೦೦ ಜನರು ತುಪ್ಪದಾನ ನೀಡಿದುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದಾನವನ್ನು ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪೆಯರಸನು ಪುರಿಗೆರೆನಾಡನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು.

* **ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತಂಭಶಾಸನ.**

ಈ ಶಾಸನವು ದುರ್ಮುಖ ಸಂವತ್ಸರ ಅಶ್ವಯುಜ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿ ಮಂಗಳವಾರವಾಗಿದೆ. ಲಿಪಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ೧೪ನೇ ಶತಮಾನವೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೇ ನೋಡಿದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೩೫೬ ಅಕ್ಟೊಬರ್ ೪ ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು.

ಹಂದಿಗನೂರಿನ ಸೀದೆನಾಯಕನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಗಬ್ಬೀನಾಯಕನು ಹಾಳಾದಂತಹ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ದುರಸ್ಥಗೊಳಿಸಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸ್ಥಾಪಿಸದನು

* **ಹನುಮಾನ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದಿರುವ ವೀರಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನವಿದೆ.**

ರಾಮನಾಥ ದೇವರ ಪರಮಭಕ್ತನು ಮಗರಮುರಾರಿ ಎಂಬ ವಿಶಾದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಹಾಮಂಡೇಲೆಶ್ವರ ತಿಲಕರಸನ ಪುತ್ರನಾದ ಹರಿಪೆಯ ನಾಯ್ಕನು ನಿಡುಗಲ್ಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಕೋಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆದಾಗ ಹೋರಾಡಿ ವೀರಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಉಲ್ಲೇಖ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಈಗ ಹಾಳಾಗಿದೆ.

* **ಜೈನಬಸದಿ ಹೊರಗಡೆ ಇರುವ ಚಪ್ಪಡಿಯಲ್ಲಿದೆ.**

ನರೇಂದ್ರಸೇನ ಭಟ್ಟಾರಕನ ಶಿಷ್ಯೆಯು ಹೆಬ್ಬಗೆಯ ನಾಗ, ಗಾವುಂಡನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಪಾಮೆಗಾವುಡಿಯ ಮರಣವನ್ನು ಇದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

* **ಪಲ್ಲೇದವರ ಬಾವಿಯಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಬಾವಿಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿದೆ.**

ಪವಿತ್ರರಾಸಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಧರ್ಮಶಟ್ಟಿಯು ಈ ಬಾವಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

* **ವೀರಭದ್ರದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾದ ಕಂಬದ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿದೆ.**

ಇದು ದೇರಕೆರೆ ಗಾಯನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಒಂದು ದಾನದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ನಶಿಸಿಹೋಗಿದೆ.

* **ಬಾಲಕರ ಶಾಲೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿದೆ.**

ರಾಮರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಯಿಂದ ಸೊರಟೂರಿನ ತಿಮ್ಮೊಜನಿಗೆ ಒಂದು ದಾನ ನೀಡಿದುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

* **ವೀರಭದ್ರದೇವಾಲಯದ ಮುಂದಿರುವ ಒಂದು ಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿದೆ.**

ಶಕವರ್ಷ ೮೦೫ ಶೋಭಕೃತ್ ಸಂವತ್ಸರ (ಕ್ರಿ.ಶ.೮೮೩) ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಶಾಸನವು ಅಕಾಲ ವರ್ಷ ಕನ್ನರ ಭಟ್ಟಾರ (ಕೃಷ್ಣ-II)ನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರಿಗೆರೆ ನಾಡನ್ನು ಇಂಡಪ್ಪಯ್ಯನು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸರಟವ್ರೂರ ಕೂಡಾ ಸೇರಿತ್ತು ಇದು ಮಾಸಿಗಾರ ಚಿದಣ್ಣನು ಗೊಸಾಸವೆಂಬಂತಹ ದಾನವನ್ನು ಸರಟವ್ರೂರಿನ ೫೦ ಮಹಾಜನರ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ನೀಡಿದನೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ.

* **ವೀರಭದ್ರ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದಿರುವ ಒಂದು ಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿದೆ.**

ಆನೆವೆಡಂಗ ಮದಗಜಮಲ್ಲ ಮತ್ತು ಚಲಕೆನಲ್ಲಾತ ಮೊದಲಾದ ಬಿರುದಾಂಕಿತನಾದ ಅಕಾಲ ವರ್ಷ ಕನ್ನರ ದೇವನ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಇತನ ಅಂಗರಕ್ಷಕನಾದ ರಂದ್ರಪಯ್ಯನು ಸರಟವೂರನ್ನು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿರಲು ರಂದ್ರಪ್ಪಯ್ಯನ ಪೇರ್ಗಡೆ ಆಚಪಯ್ಯ ಮತ್ತು ಗಾವುಂಡಸಾಮಿ ಕತ್ತಿಯಮ್ಮನು ಊರಿನ ೫೦ ಮಹಾಜನರ ಮತ್ತು ಊರಒಡೆಯನಾದ ಪಿಟ್ಟಯ್ಯನ ಮುಂದೆ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿ ಇರುವ ಮಠದ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಹಣವನ್ನು ದಾನನೀಡಿದುದರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಈ ದಾನವನ್ನು ಶಕ ವರ್ಷ ೮೭೩ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಾಸ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಯಿತು ವಿರೋಧಿಕೃತ್ ಸಂವತ್ಸರವಾದ ಈ ವರ್ಷ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೫೧ ನವೆಂಬರ ೧೬ನೇ ತಾರೀಕಿಗೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಭೀಮರಸಿ ಭಟ್ಟಾರರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲೆಂದು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

* **ಅಮೋಘ ವರ್ಷ I** ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಶಾಸನ ಇದಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೬೯ರಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಗದಗದಿಂದ ೧೨ ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. (ಹಿಂದೆ ಬಾಂಬೆ ರಾಜ್ಯದ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗದಗ ತಾಲೂಕಾಗಿತ್ತು. ಭಾರತೀತ ಅಟ್ಲಾಸ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸೊರ್ಟೂರು ಎಂದಿದ್ದು ೧೫ ಇ. ಅಕ್ಷಾಂಶ ೭೫°–೪೦ ರೇಖಾಂಶದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವೆಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೫೧ರ ಕಾಲದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ದೊರೆ ತ್ರತಿಯ ಕೃಷ್ಣನದಾಗಿದೆ. ಇದು ಇಂಡಿಯನ್ ಆಂಟಿಕ್ವೆರಿ Vol ೧೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಸರಟವೂರು ಎಂಬಂಥಹ ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಈ ಉಲ್ಲೇಖವು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಊರು ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಣವೆಂದು ಇದರ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಶಾಸನವು ಹೆಸರಿನಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪುಲಿಗೆರೆ ನಾಡಿನಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಗ್ರಾಮವು ಸಾಮಾನ್ಯಗ್ರಾಮವಾಗಿದ್ದು, ಪಾಳು ಬಿದ್ದ ಕೋಟೆಗಳಿದ್ದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದ್ದವು.

ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನವು ಅಣ್ಣಿಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿದ್ದು, ಹೊಯ್ಸಳದೊರೆ ವಿಜಯನಗರ ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳ ೨ ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೦೨ ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ಅಪಾರವಾದ ಗಜ ಸೈನ್ಯ, ಕುದುರೆ ಸೈನ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾದಾಳುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಾಗಿ ಅಜೇಯ ನೆನಿಸಿಕೊಂಡಂತಹ ದೇವಗಿರಿ ಯಾದವ ದೊರೆ ಬಿಲ್ಲಮನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಸೊರಟೂರಿನಿಂದ ಲೊಕ್ಕಿಗುಂಡಿ (ಲಕ್ಕುಂಡಿ) ಓಡಿಸಿದನು. ಈ ಲೊಕ್ಕಿಗುಂಡಿಯೇ ಈಗಿನ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಗದಗದಿಂದ ೬ ಮೈಲಿದೂರದಲ್ಲಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನ ಹರಿಹರದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದೆ. ಇದು ಬಲ್ಲಾಳನ ಮಗ ನರಸಿಂಹ II ನದ್ದಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೨೪ ಆಗಿದೆ. ಇದು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆ ರಾಜನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಬಲ್ಲಾಳನು ಸೇವುಣ ರಾಜರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಇದು ಬಿಲ್ಲಮನ ಸೈನ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ೨ ಲಕ್ಷ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಮತ್ತು ೧೨ ಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಇವರನ್ನು ಸೊರಟೂರಿನಿಂದ ಕೃಷ್ಣವೇಣಿ,(ಕೃಷ್ಣ) ನದಿಯ ದಂಡೆಯವರೆಗೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಅನಂತರ ಬಲ್ಲಾಳನು ಯರಂಬರಗೆ(ಯಲಬುರ್ಗಾ) ವೀರಾತನ(ಹಾನಗಲ್ಲ) ಬುತ್ತಿ, ಬೆಲ್ಲಿತ್ತಗೆ, ರಟ್ಟನಪಲ್ಲಿ, ಸೊರಟೂರ ಮತ್ತು ಕುರಗೋಡು ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.

* **ಇದು ದ್ವಿತಿಯ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿದೆ.**

ಈ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳು ಸೊರಟೂರ, ಮತ್ತು ಶಿರುಂಜ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದೆ. ಸೊರಟೂರ (ಹಿಂದಿನ ಸರಟವೂರು) ಇಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರಾಜ ದ್ವಿತಿಯ ಬಲ್ಲಾಳ ಮತ್ತು ಯಾದವ ರಾಜ ಬಿಲ್ಲಮನ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧನಡೆದಿತ್ತು. ಶಿರುಂಜ ಸೊರಟೂರಿನಿಂದ ೩ ಮೈಲಿ ದೂರ ಇರುವ ಈ ಗ್ರಾಮವು ಅಂತಹ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಸೊರಟೂರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತಹ ಈ ಶಾಸನವು ವೆಂಕಟೇಶ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದಿದೆ. ಮತ್ತು ಇದು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಶಿರುಂಜ ಶಾಸನವು ವೀರಗಲ್ಲು ಶಾಸನವಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಈಗ ನಶಿಸಿ ಹೋಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೬೮ರಿಂದ ೧೪ನೇ ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೬೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಗ್ರಾಮದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪಡಿಮೂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಶಾಸನಗಳಷ್ಟೇ

ಆಧಾರಗಳಲ್ಲ, ಜನಪದರ ವಾಕ್ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಾಮದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.[#] (ಡಾ. ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸೂಚಿ)

ಉದಾ:

ಹಾಡು ಬರತಾವಂತ ಏರೇರಿ ಬರಬ್ಯಾಡ,
ಏರೀದ ಗರ್ವ ಇಳಿಸೇನು । ಸೊರಟೂರ
ಅಗಸೇಲಿ ನಿನ್ನ ಹುಗಸೇನು.

ಎಂಬ ಜನಪದ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಗರತಿಯು ದುಷ್ಟಪುರುಷನ ಸೊಕ್ಕು ಮುರಿದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಸೊರಟೂರ ಅಗಸಿ ಎನ್ನುವುದು ಇಂದಿಗೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದು ಈಗ ಅದನ್ನು ಗಾಂಧಿ ಬಯಲು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಪಡೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಜಾನಪದೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ನಂತರದ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಾಗಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ.

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಅನೇಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಶೇಷತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದಂತೆಯೇ ಹೊಯ್ಸಳ ಯಾದವರು ಮತ್ತು ಸೇವುಣ ಯಾದವರು (ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವರು) ಇವರ ಮಧ್ಯ ನಡೆದ ಮಹಾ ಯುದ್ಧದ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳವಾಗಿಯೂ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನಮೂದಾಗಿದೆ. (The Seunas of Devagiri : A.V. Narasimha Murty, Mysore : 1971 PP 308-312) ಈ ಯುದ್ಧವು ಪಂಚಮ ಬಿಲ್ಲಮ ಮತ್ತು ದ್ವಿತೀಯ ಬಲ್ಲಾಳನ ಮಧ್ಯ ೧೧೯೮ ನಡೆಯಿತು. ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಾಡಲೀಕತ್ವವನ್ನು ದಿಕ್ಕರಿಸಿ ಪಂಚಮ ಬಿಲ್ಲಂನು ತಾನು ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಯಚೂರು ಭಾಗದ ಹೈಹಯ ಮತ್ತು ಕಲಚೂರಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ಪಂಚಮ ಬಿಲ್ಲಮನು, ಚಾಲುಕ್ಯರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೊಲ್ಲಾಪೂರ ಮತ್ತು ವಿಜಾಪೂರ ಗುಲಬರ್ಗಾ ಮತ್ತು ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಹಲವಾರು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೮೯ರಲ್ಲಿ ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದ ಚಾಲುಕ್ಯ ನೃಪತಿ ಚತುರ್ಥ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಕಲಚೂರಿ ಬಿಜ್ಜಳರ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷದ ಲಾಭ ಪಡೆದ ಬಿಲ್ಲಮನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣದೆಡೆಗೆ ಒಯ್ದು ಪುಲಿಗೆರೆ ಮತ್ತು ಬೆಳವೊಲ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು. ಬಿಲ್ಲಂನ ಈ ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದ್ವಿತೀಯ ಹೊಯ್ಸಳ ಬಲ್ಲಾಳನು ಬಿಲ್ಲಮನನ್ನು ತಡೆಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಈ ಇಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಯುದ್ಧ ಸೊರಟೂರಿನಲ್ಲಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲಂ ಸೋತ ಬಲ್ಲಾಳನ ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲಂನ ವಿರುದ್ಧ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ವಿಜಯವನ್ನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಿಲ್ಲಂನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತ ಸೊರಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಾಳನ ಎದುರಾದಾಗ ಬಲ್ಲಾಳನು ತನ್ನ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೇ ಬಿಲ್ಲಮನನ್ನು ಲಕ್ಕುಂಡಿಯವರೆಗೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿಸಿದನಂತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಬಲ್ಲಾಳನ ವಿಜಯವನ್ನು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹೊಗಳಲಾಗಿದೆ. ಸೇವುಣ ನೃಪತಿ ಬಿಲ್ಲಮನು ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಸೈನಿಕರು ಮತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ಅಶ್ವದಳದೊಂದಿಗೆ ಬಲ್ಲಾಳನ ಎದುರು ಬಂದಾಗ ಬಲ್ಲಾಳನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಯಾಗಿ ಬಿಲ್ಲಂನನ್ನು ಸೊರಟೂರಿನಿಂದ ಕೃಷ್ಣೆಯವರೆಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿದ ಎಂದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಯುದ್ಧವೇ ಸೊರಟೂರಿನ ಬಟ್ಟಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈ ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಭಟ್ಟಂಗಿ ಮೂಲಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ರೂಢಿ ಇದೆ. ಈ

ಭಟ್ಟಂಗಿ ಸ್ಥಳವು ಗ್ರಾಮದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಜಗದ್ಗುರು ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ಸಂಯುಕ್ತ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯವಿದೆ.

ಶಿವಾಜಿಯ ಮೂಲ ಸ್ಥಳವಾಗಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ.

ಇತಿಹಾಸವೆಂಬುದು ಗತಕಾಲದ ಪ್ರತಿಭಿಂಬವೆಂಬುದು ಸರ್ವೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತು ಆದರೆ ಕೆಲವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯಾಂಶಗಳು ಮೂಲ ಸತ್ಯದಿಂದ ಮರೆ ಮಾಚಿರುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಇತಿಹಾಸವು ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಭೂತದಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಕಳೆದು ಹೋಗಿದೆ ಎಂದು ಆಗ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳೇನು ಸುಳ್ಳಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಳೆದು ಹೋದದ್ದು ಮತ್ತೆ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಇತಿಹಾಸವು ಮತ್ತೆ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶದಷ್ಟು ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಹೊಳೆಯಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮೋಡಗಳು ಮುಚ್ಚಿವೆ ಎಂದು ಸೂರ್ಯನೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಮೂರ್ಖತನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮೊಡಗಳು ಸರಿಯುತ್ತಲೇ ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ನಂತರದ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಮೂಲ ಸತ್ಯ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಮೂಲ ಪುರುಷರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದವರು ಎಂಬುದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಖ್ಯಾತ ಸಂಶೋಧಕರಾದ ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಡೇರೆಯವರು 'ಶಿಖರ ಸಿಂಗಣಾಪುರಚ ಶಂಬುಮಹಾದೇವ' ಕೃತಿ ಆಧರಿಸಿದ ಸರಜೂಕಾಟ್ಕರ ಅವರ 'ಶಿವಾಜಿಯ ಮೂಲ ಕನ್ನಡ ನೆಲ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರವಾದ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ.

ಸೊರಟ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ವಲಸೆಯು ನಡೆಯಿತೆಂದು ಇತಿಹಾಸ ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಆಗ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಮೂಲ ಪುರುಷರಾದ ಬಳಿಯಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಆತನ ಅಸಂಖ್ಯ ಸಮಾಜ ಬಾಂಧವರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡಿರುವ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗಮನಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸೊರಟ ಪ್ರದೇಶವೆಂದರೆ ಯಾವುದು ಅದು ಎಲ್ಲಿದೆ ಯಾವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಹಲವಾರು ಅಚ್ಚರಿಯ ಅಂಶಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದವು ಬಳಿಯಪ್ಪನ ಸೊರಟವನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದೇ ಬಾವಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಸೋಮನಾಥನನ್ನು ಅಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪುಲಿಗೆರೆಯ (ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದ) ಸೋಮನಾಥನನ್ನು ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ಸೋಮನಾಥನೆಂದೇ ಬಗೆಯಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಸಾರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದ ಯಾರೂ ವಲಸೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಅರಿಯದೇ ಹೋದರು.[೬] (ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ–೨೦೦೬) ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪಶುಪಾಲಕ ಸಮಾಜ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಶೈವ ಪ್ರಭಾವದಡಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸಮಾಜದ ಬೀರೋಬಾದೇವರು ಅನೇಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವೀರಭದ್ರನೇ ಸೋಮನಾಥನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಬಳಿಯಪ್ಪ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ವಲಸೆಹೋಗಲು ಅಂದಿನ ಭಯಂಕರ ಬರಗಾಲ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ಸೋರಟಚಾ ದುಷ್ಕಳ ದುರ್ಗಾದೇವೀಚಾ ದುಷ್ಕಾಳ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಬರಗಾಲ ಮತ್ತು ಸೋರಟಿನ ಬರಗಾಲ ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಈ ಬರಗಾಲದಿಂದ ಸೋರಟ ಪ್ರದೇಶದ ಜನ ತಮ್ಮ ದನಕರ ಕುರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು

ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ 'ರಾಮಣ', 'ತಿಮಣಾ' ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳು ಕನ್ನಡವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸೋರಟ ಪ್ರದೇಶವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗದಿಂದಲೇ ಈ ಜನರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರವೇಶಿಸರಬೇಕೆಂಬುದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರದೇಶವೆಂದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಸೋರಟ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಈಗಿನ ಸೊರಟೂರ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.[೬]

ಕೃಷ್ಣದಾಸ ದಾಮ ಕವಿಯ ಆದಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಬಳಿಪ ಕಥೆ ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಳಿಪ ಅಥವಾ ಬಳಿಯಪ್ಪ. ಭಕ್ತಿಗರ್ವಿಷ್ಟನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಭಕ್ತಿಯ ಅತಿರೇಕ (ಸೊಕ್ಕು) ಅವನಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಬಳಿಯಪ್ಪ ನಾರದನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಾರದ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಆತನಿಗೆ ಶಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸೋರಟ ಓಸ್ ಪಡೇಲ್
ದೇವಾಚಿ ಪೂಜಾ ಥಾಂಬೇಲ್
ಸೋರಟ ಸೋಡುನ ಜಾವೇ ಲಾಗೇಲ
ದೇವಹಿ ನಿಘುನ ಜಾಯಿಲ[೭] (ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ–೨೦೦೬)

(ಸೋರಟ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವರ ಪೂಜೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ನೀನು ಸೋರಟ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ).

ಕೃಷ್ಣದಾಸ ದಾಮ ಎಂಬ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಳಿಪ ಪುರಾಣ ಪುರುಷನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾರದನ ಈ ಘಟನೆಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಕಥೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಕೃಷ್ಣದಾಸ ಏನೋ ನಡೆದ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಬಳಿಯಪ್ಪ. ಸೋರಟ ಬಿಡುವ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಕವಿ ನಾರದನ ಶಾಪದ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿ ನಿಜಮಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಅಥವಾ ಮನೆತನದ ಹೆಸರು ಭೋಸಲೆ ಎಂದಿದೆ. (ಇದನ್ನು ಬೋಂಸಲೆ ಎಂದೂ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ) ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನೆತನದ ಹೆಸರು (ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು) ಆ ಮನೆತನದ ಮೂಲ ಊರಿನಿಂದ ಅಥವಾ ಆತನ ಜಾತಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅಡ್ಡ ಹೆಸರುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನೆತನದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಭೋಸಲೆ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರಿನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಶೋಧಾ ಶೋಧ ನಡೆಯಿತು. 'ಬೋಸಾ' ಅಥವಾ 'ಭೋಸೆ' ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಈ ಭೋಸಲೆಗಳು ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿ ಭೋಸಾ ಮತ್ತು ಭೋಸೆ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ತುಂಬಾ ಹುಡುಕುವ ಯತ್ನವೂ ನಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲಿ ಇದ್ದ ಯಾವ ಕುರುಹುಗಳು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಬೋಸಲೆ ಶಬ್ದವು ಹೊಯ್ಸಳ ಶಬ್ದದ ತದ್ಭವವೆಂದು ತಿಳಿದ ಹಲಕೆಲ ಸಂಶೋಧಕರು ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಅದ್ಭುತವಾದ ಸತ್ಯವೇ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸತ್ಯವು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಹೊರಬಂದು ಹೊಳೆಯಲಾರಂಬಿಸಿತು. ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರು ಹೊಯ್ಸಳ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರೆಂಬ ಸತ್ಯವು ಜಗಜ್ಜಾಹೀರಾಯಿತು. ಈ ಹೊಯ್ಸಳವು ಹೊಂಸಲ್‌ವಾಗಿ ನಂತರ ಹೊಂಸಲೆಯಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಅದು ಬೋಸಲೆ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಸಂಶೋಧಕರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಈಗ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ.[೮] (ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ–೨೦೦೬).

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದಾಗ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಮೂಲವು ರಾಜಸ್ಥಾನವಾಗಿರದೇ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಇದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೊಯ್ಸಳರೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೂ ಅವರ ಮನೆತನದ ಮೂಲವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೋದಾಗ ಅವರ ಮನೆದೇವರಿಂದ ಸಂಶೋಧನೆ ಆರಂಭವಾಗುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಎಷ್ಟೇ ಬದಲಾಗಿದ್ದರೂ ಅಥವಾ ಊರಿಂದ ಊರಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಆತನ ಮನೆಯ ದೇವರು ಬದಲಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಶಿಖರ ಸಿಂಗಣಾಪೂರದ ಶಂಭು ಮಹಾದೇವನು ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಮನೆದೇವರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿರುವ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಪ್ರತಿರೂಪವೆಂಬ ದಾಖಲೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದವು ಶಿಖರ ಸಿಂಗಣಾಪೂರದ ಶಂಭು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನ ಹೆಸರು ಬಳಿಯಪ್ಪ. ಅಥವಾ ಬಳೀಪನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಈ ಬಳಿಯಪ್ಪನೇ ಶಿಖರ ಸಿಂಗಣಾಪೂರದ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವನು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬಳಿಯಪ್ಪನ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು ಹೊರಟ ಡೇರೆಯವರಿಗೆ ಈ ಬಳಿಯಪ್ಪನೇ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ವಂಶದ ಮೂಲ ಪುರುಷನೆಂದು ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಷ್ಟೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಬಳಿಯಪ್ಪನ ಮೂಲ ಮನೆದೇವರು ಶ್ರೀಶೈಲದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಾಗಿದ್ದ ಆತ ಶಿಖರ ಸಿಂಗಣಾಪೂರದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತುವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಳಿಯಪ್ಪ ಜಾತಿಯಿಂದ ಗವಳಿಗನಾಗಿದ್ದ ಆತನ ಕಡೆಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಆಕಳು ಎಮ್ಮೆಗಳಿದ್ದವು ಪಶುಪಾಲಕರ ಸಮೂಹದ ನಾಯಕನು ಅವನಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಪಶು ಸಂಪತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಬಳಿಯಪ್ಪ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ವಲಸೆಹೋಗಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಶೈಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಶಿವಾಜಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಡೇರೆಯವರ ಕೃತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿರುವ ಸೋಮನಾಥನ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಮುಂಬಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವಿರುವ ಜಾಗವು ಖಾಲಿಯಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಡೇರೆಯವರು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸಂಶೋದನೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಪಟಿಕ ರೂಪದ ಒಂದು ಲಿಂಗವಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಬಳಿಯಪ್ಪ. ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೊರಟೂರಿನಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ವಲಸೆಹೋಗುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಸ್ಪಟಿಕ ರೂಪದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಆತ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಈ ಸ್ಪಟಿಕ ಲಿಂಗವು ಬೋಸಲೆ ಮನೆತನದವರ ದೇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವ ಲಿಂಗವಾಯಿತು. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರವರೆಗೂ ನಡೆದು ಬಂದಿತು. ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರು ಪ್ರತಾಪಗಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭವಾನಿ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದಾಗ ಭವಾನಿ ಮೂರ್ತಿಯ ಎದುರು ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರು. ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[೯] (ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ–೨೦೦೬) ಹೀಗೆ ಬಳಿಯಪ್ಪನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರವರೆಗೆ ರಚಿತಗೊಂಡಿರುವ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು, ದಾಖಲೆಗಳು, ಸರಕಾರಿ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುರಾವೆಗಳು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ತಪಾಸಿಸಿದ ಡೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೊನೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ ಸಮೀಪದ ಸೊರಟೂರ ಅದುವೆ ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಬಳಿಯಪ್ಪನ ಸೋರಟ ಅಥವಾ ಸೊರಟೂರ ಈಗ ಸಂಶೋಧಕರು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚಲ್ಲುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಮೂಲ ಪುರುಷರ ತಾಣ ಸೊರಟೂರು ಗ್ರಾಮವೆಂದು ಸಾಬೀತಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ವರೆಗೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ

ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಕುರಿತು ಗುರುತರವಾದ ಯಾವ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಆ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಗಮನಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ದೇಸಾಯಿಯವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ.

ಸೊರಟೂರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಆಡಳಿತದ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ೫೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅಂದರೆ ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಎಂದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೊರಟೂರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ವಂಶದ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ಸೀನಪ್ಪಯ್ಯ, ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯ ಬಹದ್ದೂರ ದೇಸಾಯಿಯವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ರೈತ ಪ್ರೇಮಿಯಾಗಿದ್ದ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಆಡಳಿತದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮವು ಸುಬದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳು ಯಥೇಚ್ಚವಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದವು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆಗಳಾದ ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾದೇವಿ, ದ್ಯಾಮವ್ವ ದೇವಿ, ಹಳಿಕೆಮ್ಮದೇವಿ, ಕಾಳಬೈರವ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಹಾಗೂ ಆ ದೇವತೆಗಳ ಆರ್ಚಕರಿಗೆ ಭೂಮಿ ದಾನ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಸೊರಟೂರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಲು ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಅಭಿಮಾನ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಆಸ್ತಿಕರಾದ ದೇಸಾಯಿಯವರು ತಿರುಪತಿ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಚಲ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಇಳಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸಾದ್ಯವಾಗದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ದೇವರು ಅವರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ತಾನೇ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವದಾಗಿ ಹೇಳಿದನಂತೆ ಅದರ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಇಂದು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ೨ ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ವೆಂಕಟಾಪೂರ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರನು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಇಂದು ನಾಡಿನ ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಹಾಗೂ ಮಾದಮ್ಮ ದೇವಿಯು ಅವರ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪವಾಡ ಮಾಡಿದ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಕಪ್ಪತ್ತಗುಡ್ಡದ ಸರಹದ್ದಿನಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕಾಡು ಮೃಗಗಳ ಅದರಲ್ಲೂ ಸಿಂಹದ ಕಾಟವಿತ್ತಂತೆ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಸಿಂಹವನ್ನು ಹೊಡೆದವರಿಗೆ ಅವರು ಬೇಡಿದ್ದನ್ನೇ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ವಾಗ್ದಾನ ಮಾಡಿದರಂತೆ ಆಗ ಮಾದಮ್ಮ ಎಂಬ ಮಹಿಳೆ ಆ ಸಿಂಹವನ್ನು ಕೊಂದಳು ಆಗ ಅವಳು ಹರಿಯದಂತ ಹಚ್ಚಡ ಕೊಡು, ಮುರಿಯದಂತ ಉಂಗುರ ಕೊಡು ಎಂದಳಂತೆ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಆ ದೇವತಾ ಮಹಿಳೆಗೆ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಉಂಗುರ ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರಂತೆ ನಂತರ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಇಳಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಾದಾಗ ದೇವಿಯೇ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಮಹಾನವಮಿಯ ಖಂಡೇ ಪೂಜೆಯ ದಿನ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಆ ಆಚರಣೆ ರೂಡಿಯಲ್ಲಿದೆ. ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಗಾಂಧಿ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿರುವ ರಂಗಮಂದಿರವನ್ನು ರಾವಬಹದ್ದೂರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ರಂಗ ಮಂದಿರ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾವಬಹದ್ದೂರ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೇನಾನಿಯಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪಾಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ದಿಟ್ಟ ಆಡಳಿತದ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೇನಾನಿಯಾದ ರಾವಬಹದ್ದೂರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಕುರಿತು ಗ್ರಾಮದ ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಪರಿಚಯವಾಗುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಬರಹದ ರೂಪದಲ್ಲಿಯು ಗುರುತರ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮೃಡಗಿರಿ ಶ್ರೀಮಠದ ಎಂಟನೇ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳು (೧೮೬೫–೧೯೭೬) **ಸೊರಟೂರ ಅಜ್ಜನವರು.**

ಸತಿ–ಪತಿಗಳೊಂದಾದ ಭಕ್ತಿ ಹಿತವಾಗಿಪ್ಪುದು ಶಿವಂಗೆ ಎನ್ನುವಂತೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ವೀರಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಸೊಲಬಯ್ಯನವರ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದದ ಫಲವಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಚೇತನವೊಂದು ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಮುಂಡರಗಿ ಜಗದ್ಗುರು ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ಸಂಸ್ಥಾನಮಠದ ಎಂಟನೆ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಹಾಗೂ ನಾಡನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದ ಚರಿತ್ರೆಗೊಂದು ಹೊಸ ಗರಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಮಗುವಿಗೆ ಅನ್ನದಾನೀಶ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಬೆಳೆಯುವ ಸಿರಿಯನ್ನು ಮೊಳಕೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡು ಎನ್ನುವಂತೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಕಲಿತ ಇವರು ಲಿಂಗಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ದ್ಯಾನಮಗ್ನರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾತ್ಮರ ಶರಣರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ತಂದೆಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತ ತಾನೂ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗುವ ಕನಸನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗಿಯರನ್ನಂತೂ ಕಂಡು ಕಾಣದಂತಿದ್ದನು. ನೀತಿ, ನಿಯಮಗಳನ್ನು, ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆಚರಿಸುವಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಗುರು–ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ, ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಟೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದವು. ಮಗನ ಅಲೌಕಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವನನ್ನು ಮುಂಡರಗಿಯ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಅನ್ನದಾನ ಮಹಾಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಸಾನಿದ್ಯಕ್ಕೆ ಸೊಲಬಯ್ಯನವರು ಕರೆತಂದರು. ಮುದ್ದು ಮುಖದ ಅನ್ನದಾನಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಪೂಜ್ಯರು ಅವನನ್ನೇ ತದೇಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸಿದರು. ಗುರುಕೃಪೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಅನ್ನದಾನಿಯು ಗುರು ಸಾನಿದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಲು ಒಪ್ಪಿದನು ಗುರುಸೇವೆಗೆ ಸನ್ನದ್ದನಾದನು. ಗುರುಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದಪಡೆದ ಸೊಲಬಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಸೊರಟೂರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕರುಳಿನ ಕುಡಿಯನ್ನು ಸಮಾಜಸೇವೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತ್ಯಾಗವಲ್ಲವೇ ತನ್ನಲ್ಲಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನೇ ಕೊಡುವುದೆಂದರೆ ಸಣ್ಣದಲ್ಲ ಇಂತಹ ತ್ಯಾಗದ ಮೂಲಕ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಚೇತನವೊಂದು ಮುಂಡರಗಿ ಶ್ರೀಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಸೊರಟೂರ ಕೀರ್ತಿ ಬೆಳಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

೧೮೬೫ ರಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಇವರು, ೧೨/೩/೧೮೮೮ರಂದು ಎಂಟನೆ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮಠದಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಅಜ್ಜನವರೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಇವರು ಪವಾಡ ಪುರುಷರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ೧೬/೪/೧೯೨೩ರಂದು ಅಂದಿನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದ ಬೆಳಗಾವಿ ವಿಭಾಗದ ಕಮಿಷನರ ಮೌಂಟಫರ್ಡ ಇವರು ಶ್ರೀ ಸನ್ನಿಧಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಪದೋನ್ನತಿ ಆಗುವುದೆಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದರಂತೆ ಆಗ ಕಮೀಷನರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ಕಮೀಷನರ ಅದೇ ದಿನ ಡಂಬಳದ ಪ್ರವಾಸಿ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಪದೋನ್ನತಿ ಆಜ್ಞೆ ನೋಡಿ ಸಾಹೇಬರು ಪೂಜ್ಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರಲ್ಲದೇ ಆ ದಿನದಂದು ಶ್ರೀಗಳ ವ್ಯ ಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನೋಟಿಸು ಹೊರಡಿಸಿದರಂತೆ ೧೯೧೬ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಿ ಮಳೆಯ ಅತಿವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ಗುರುಗಳ ಆರಾಧನೆಗೆ ತೊಂದರೆಯಾದಾಗ ಮಠದ ಕೋಲಿಯನ್ನು ಕೆಡವಿ ಉರುವಲು ನೀಡಿದರು. ಹಾಗೂ ಜನರಿಗೆ ಮಠದಿಂದ ದವಸದಾನ್ಯ ಪೂರೈಸಿದರು. ಇದು ಶ್ರೀಗಳ ತ್ಯಾಗ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಮುಖಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ೧೯೨೦ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳು ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾಗುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಅನ್ನದಾನ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಧರ್ಮ

ಗುರುಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಖುದ್ದಾಗಿ ಹಾಜರಾಗಲು ಹಾಜರಾಗಲು ವಿನಾಯತಿ ನೀಡಲು ಬಾಂಬೆ ಹಾಗೂ ಮದ್ರಾಸ ಸರಕಾರಗಳಿಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದರು. ಇದು ಶ್ರೀಗಳ ಘನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ[೧೦].(ಮೃಡಗಿರಿಯ ಮಹಾದಾನಿ)

ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ಭಕ್ತರಲ್ಲು ಅನನ್ಯರಾಗಿದ್ದು, ಹಲವು ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಸಾರಿ ಅವರು ಕುದುರೆ ಏರಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಅವರ ತಂದೆಯ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಜೋಳ ಒಂದು ಅಡಿ ಇತ್ತಂತೆ ಅವರು ಹೊಲದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಕುದುರೆ ಓಡಾಡಿಸಿದಾಗ ಜೋಳವೆಲ್ಲ ಮುರಿದು ಬಿತ್ತಂತೆ ಆಗ ಅವರ ತಂದೆಯವರು ಏನಪ್ಪ, ಜೋಳವನ್ನೆಲ್ಲ ಕುದುರೆ ಓಡಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿಸಿದೆಯಲ್ಲ ಅಂದರಂತೆ ಆಗ ಶ್ರೀಗಳು ಈ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಜೋಳ ಎಷ್ಟು ಚೀಲ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದರಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಚೀಲ ಎಂದು ಅವರ ತಂದೆ ಹೇಳಿದಾಗ ನಾನು ಅದನ್ನು ಮಠದಿಂದ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದರಂತೆ ಆ ವರ್ಷ ಆ ಹೊಲ ೧೨ ಚೀಲ ಜೋಳವಾಯಿತಂತೆ ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಅವರು ಗವಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತರಂತೆ ಹಾಗೂ ಹಾವು ಸಾಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಂತೆ ಆಗ ಆ ಹಾವೇ ಸತ್ತು ಹೋಯಿತಂತೆ. ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಪವಾಡಗಳಿಂದ ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಸಮಾಜಮುಖಿ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿದ ಎಂಟನೆ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳು ತಾವು ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾಗುವ ಸೂಚನೆ ನೀಡಿ ಮಠದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ನೇಮಿಸಲು ೨೪-೧೧-೧೯೨೬ ರಂದು ೨೧ ಜನ ಭಕ್ತ ಕಮೀಟಿ ನೇಮಿಸಿ ೨೬-೧೧-೧೯೨೬ ರಂದು ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದರು. ಇಂದಿಗೂ ಮುಂಡರಗಿ ಶ್ರೀ ಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಸೊರಟೂರ ಅಜ್ಜನವರ ಗದ್ದುಗೆಗೆ ನಿತ್ಯ ಭಕ್ತ ಮಂಡಳಿ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಪಾವನವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವ ಹಾಗೂ ಕಳುವು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಗದ್ದುಗೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕರೆತಂದು ಗದ್ದುಗೆ ಮುಟ್ಟಿ ಹೇಳು ಎಂದಾಗ ಅಪರಾಧಿಗಳು ನಿಜವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸೊರಟೂರ ಚೇತನವೊಂದು ಇಂದಿಗೂ ಸತ್ಯಮೇವ ಜಯತೆ ಎಂದು ಅನವರತ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆ.

ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ತಾಣ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ.

ಗ್ರಾಮವು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ಇನಾಮದಾರ ಇವರು ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು ಪೋಲಿಯೋ ಕಾಯಿಲೆಗೆ ಯಶಸ್ವಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ರಾಜ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು ಪೋಲಿಯೋ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ರೋಗಿಗಳು ಗುಣಮುಖರಾಗಿದ್ದು ಇವರನ್ನು ಹಾಡಿ ಹರಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೬೦ರಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ವೈದ್ಯವೃತ್ತಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಇವರು ತಮ್ಮ ಕಾಯವಾಚಾ ಮನಸಾ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯಿಂದ ಜನಮನದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಇವರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗಳಿಗೊಂದು ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಅವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ ಹಾಗೂ ಧನ್ವಂತರಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದವಿದೆ. ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ಹಲವು ದೈವೀಶಕ್ತಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದ ಇರುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಇವರ ನಿಷ್ಕಳಂಕ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಸಾರಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಯಲ್ಲಪ್ಪ. ಮಲ್ಲಾರಿ ಇವರು ಶ್ರೀ ಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರ ಸುಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಬಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಡಾ. ಬಿ.ಆರ. ಇನಾಮದಾರ ಇವರು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಯಲ್ಲಪ್ಪನವರನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದರಂತೆ ಆಗ ಯಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಶ್ರೀ ಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸಂಬಾಪೂರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್.

ಇನಾಮದಾರ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರಿಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಣಾಮಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದರಂತೆ ನಂತರ ಯಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಕಾಲ್ನಡಗಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಶ್ರೀಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನು ಎಲ್ಲಪ್ಪನನ್ನು ಕರೆದು ಇನಾಮದಾರ ಡಾಕ್ಟರ ಅವರ ನಮಸ್ಕಾರ ನನಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದರಂತೆ ಇದು ಇನಾಮದಾರ ಡಾಕ್ಟರ ಸಾಹೇಬರಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರ ಪವಾಡವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರಿಗೆ ಮೂಲವ್ಯಾದಿಆಗಿತ್ತಂತೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮತ್ತು ಔಷಧಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಭಕ್ತರು ಇನಾಮದಾರ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು ಆಗ ನಾಮದಾರ ವೈದ್ಯರು ನಾನು ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಕೊಡುವಷ್ಟು ಎತ್ತರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರಂತೆ ಆಗ ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರು "ಹಾ. ಹಿಂಗನೂ ನೀನು ಬಾಳ ದೊಡ್ಡವ ಆಗತಿ ನೀನು ನಾಡಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಡಾಕ್ಟರ ಆಗುತಿ ನೋಡು ನೋಡ್ರಿ ನಾಡಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಡಾಕ್ಟರ ಆಗತಾರ"[೧೧] ಎಂದರಂತೆ ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಇಂದು ರಾಜ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ದವೈದ್ಯರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ದೈವೀಶಕ್ತಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದವಿದೆ. ಅವರ ಕಾಯ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಹಾಗೂ ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು, ಪೋಲಿಯೋ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಸಿದ್ಧಿ ಸಿದ್ದಿಸಿದೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ೪೮ ವರ್ಷಗಳ ಸೇವೆಯು ಸೇರಿದಂತೆ ೮೦ ವರ್ಷ ಕಂಡಿರುವ ವೈದ್ಯರು ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು ಪೋಲಿಯೋ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಾ ಕೈಕಾಲು, ಬಾಯಿ, ಮೆದುಳು ಸೇರಿದಂತೆ ದೇಹದ ಇತರ ಅಂಗಾಂಗಳ ನ್ಯೂನ್ಯೆಗೆ ಒಳಗಾದವರಿಗೆ ಮರುಜೀವ, ಮರುಚೈತನ್ಯ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ, ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಬಸವ ಕಂದ ಕಾವ್ಯ ನಾಮದ ಕವಿ ಶ್ರೀ ವಿ.ಜಿ. ಮಠಪತಿ ಇವರು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಗನ್ನಡಿ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗದ ರೋಗಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುವ ಡಾಕ್ಟರ ಬಿ.ಆರ್. ಇನಾಮದಾರ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಸ್ ಟೆಂಪೋ ಸೇರಿದಂತೆ ಪ್ರತಿದಿನ ನೂರಾರು ಖಾಸಗಿ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದು, ಗುಣ ಮುಖರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರ ಇವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಶ್ರೀಯುತರು ತಮ್ಮ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯನ್ನು ಶಹರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆಸಿದ್ದು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕೀರ್ತಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಬೆಳಗಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಇವರ ಚಿರಂಜೀವಿ ಶ್ರೀ ವಿಠ್ಠಲರಾವ ಇನಾಮದಾರರು ಸಹ ಮುಂದುವರೆಸಿದ್ದಾರೆ. ವೈದ್ಯವೃತ್ತಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಇವರು ಪ್ರಗತಿಪರ ರೈತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. "ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು" ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಋಣಾತ್ಮಕ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ಜನತೆ ಇವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವರು ಸ್ವತಃ ಗುರುತರ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಗುರುತರ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿರುವ ಡಾ. ಇನಾಮದಾರವರು ನೂರ್ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಬಾಳಲಿ ಅವರ ಸೇವಾ ಪರಂಪರೆ ಅನವರತ ಬೆಳಗಲಿ ಎಂಬುದು ನಾಡಿನ ಜನರ ಹಾರೈಕೆಯಾಗಿದೆ.

೩. ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರ.

ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನವೆಂಬುದು ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯದ ಉದ್ಯೋಗ ವ್ಯವಹಾರ ಊಟ, ಉಡಿಗೆ ಮನರಂಜನೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಗ್ರಾಮೀಣರ ಬದುಕೆಲ್ಲ ಇದರ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುತ್ತದೆ.[೨] (ಶ್ರೀರಾಮ ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ ೧೯೯೫)

ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಬೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರದ ವಿವರಣೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಬಹಳಷ್ಟು ಸಲ ಬೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸವೇ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಊಟ ಉಡಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಕ್ರಮಗಳು ಆ ಭಾಗದ ಭೂಮಿ ಗುಣ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಬೆಳೆ ರೀತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಊರಿನ ಮೇರೆಗಳು ದಾರಿಗಳು ಉದ್ಯೋಗ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಊರ ಸುತ್ತಲಿನ ಭೂಮಿ, ಬೆಟ್ಟ, ಗುಡ್ಡ, ಹಳ್ಳ, ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ಗ್ರಾಮ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿವರಣೆ ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೆಡೆದಿದೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಗ್ರಾಮವು ನಗರ/ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದೆ ಅಥವಾ ವ್ಯವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಎಷ್ಟು ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬ ಅಂಶಗಳೇ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ.[೩] (ಡಾ. ಟಿ. ಗೋವಿಂದರಾಜು –೧೯೯೩)

ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಗದಗದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ೨೧ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮಹಾಲಿಂಗಪೂರ ೬ ಕಿ.ಮೀ. ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ, ಶಿರಹಟ್ಟಿ ೪ ಕಿ.ಮೀ. ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ವೆಂಕಟಾಪೂರ ೨ ಕಿ. ಮಿ. ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹಂಗನಕಟ್ಟಿ ೨ ಕಿ.ಮಿ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗೂ ಯಲಿಶಿರೂರ ಶಿರೋಳ ಅತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ಜಲ್ಲಿಗೇರಿಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಗ್ರಾಮಗಳಾಗಿವೆ.

ಗುಡ್ಡಗಳು.

ಗುಡ್ಡಗಳು ಎಂದಾಕ್ಷಣ ಕಲ್ಲುಗಡ್ಡ, ಮಣ್ಣಿನ ಗುಡ್ಡ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಗುಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, "ಎಪ್ಪತ್ತಗಿರಿಗಿಂತ ಕಪ್ಪತ್ತಗಿರಿ ಮೇಲು" ಎಂಬ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ೬೦ ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದದ ಕಪ್ಪತ್ತಗುಡ್ಡದ ಸರಹದ್ದಿನಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವಿದ್ದು ಅದು ಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತಲು ಹಲವು ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನು (ಅಡವಿಗಳನ್ನು) ಹೊಂದಿದೆ.

ಹನಮುಪ್ಪನ ಬೆಂಚಿ.

ಇದು ಗ್ರಾಮದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಡವಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹನಮಪ್ಪನ ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಗುಡಿ ಇರುವದರಿಂದ ಈ ಅಡವಿಗೆ ಹನಮನ ಬೆಂಚಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಒಂದು ಊರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊರಟೂರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇರುವದು ಹಿರಿಯರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಜನಪದರ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಮುಂದ ಮೊರಟೂರು ಉಂಟು ಮೊರಟೂರ ಊರಲ್ಲಿ ಮಾರುತಿ ಗುಡಿಯುಂಟು ಅವನ ಸುತ್ತ ಬಂಗಾರ ಉಂಟು ಅಂದರೆ

ಗ್ರಾಮದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಹನುಮನ ಬೆಂಚಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಊರು ಅದು ಹೇಗೆ ನಾಶವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಜನಪದರಿಂದ ಏನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಜನರು ಈಗಿರುವ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹನಮನ ಬೆಂಚಿಯ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾದಾಗ ಈಗಲೂ ಬಂಗಾರ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಎಂಬ ಒಂದು ನಂಬಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಜನರು ದನಮೇಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೊರಟೂರ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಂಬರಕಿ, ಬಂದರಕಿ, ತೆರೆದಗಿಡ, ಬ್ಯಾಲದ ಗಿಡ, ಬಿಕ್ಕಿಗಿಡ, ಹೆಬ್ಬೆವುಗಿಡ, ಕವಳಿಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡ, ಬಳಮುಚುಗ ಹೊರಮುಚುಗ, ಲವಳಸರ, ಕಾರಿ ಬಾರಿ, ತೊಂಡರ್ಸಿ, ಜಗಳಗಂಟಿ, ಮುಂತಾದ ಗಿಡ ಮರಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸೌದೆಯ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಗಿಡಗಂಟಿಗಳು ಮತ್ತು ದನಗಳಿಗೆ ಹುಲ್ಲು ಕುರಿ ಮೇಕೆಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪಲು ಇದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ನೀಲಗಿರಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಸೌದೆಗಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಡಿದ ತಕ್ಷಣ ಅವು ಬಹು ವೇಗವಾಗಿ ಚಿಗಿತುಬೆಳೆಯುವದರಿಂದ ಅಡವಿ ಸದಾ ಹಸಿರಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ನಂದಿಮಡ್ಡಿ.

ನಂದಿ ಅಂದರೆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ನಂದಿ ಮಡ್ಡಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದು. ನಂದಿಮಾಲ್ಡಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈ ಅಡವಿಯು ಹನಮನ ಬೆಂಚಿಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮದ ಅತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ದಾರಿಯವರೆಗೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿಯು ಬಂದರಕಿ ಹೊನ್ನಂಬರಿಕಿ ಕಾರಿ ತೊಂಡರ್ಸಿ ಜಗಳಗಂಟಿ ಮುಂತಾದ ಗಿಡಗಳಿದ್ದು, ಸರಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಗೊಬ್ಬರ ಗಿಡ ಮತ್ತು ನೀಲಗಿರಿ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದೆ. ಈ ಅಡವಿಯು ಸಹ ದನಕರು ಕುರಿ ಮೇಕೆಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಡವಿ ದಾರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಇರುವದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲಿ ಒಣಸೌದೆ ತರಲು ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ವಾರಮಡ್ಡಿ.

ಕ್ವಾರಮ್ಮ ಎಂಬ ದೇವಿಯು ಈ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಇರುವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಕ್ವಾರಮ್ಮನ ಗುಡ್ಡ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅದು ಕ್ಯಾರಮಡ್ಡಿ ಎಂದು ಆಗಿರಬಹುದು. ಇದು ಗ್ರಾಮದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಅತ್ತಿಕಟ್ಟಿಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ೨ ಕಿ.ಮೀ. ನಂತರ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಡ್ಡದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಲದಮರವಿದೆ. ಅದು ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಕ್ವಾರಮ್ಮನ ಘಟಸರ್ಪವಿದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇರುವದರಿಂದ ಅದು ಜನರ ಭಯಭಕ್ತಿಯ ತಾಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಗುಡ್ಡವು ಎತ್ತರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದು, ಆಲದ ಮರವು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ಇದು ಸೊರಟೂರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಡ್ಡವು ಬಹುಪಾಲು ಕಲ್ಲಿನ ಪಡಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ದನದ ಹುಲ್ಲು ಹಾಗೂ ಬಂದರಕಿ ಹಾಗೂ ಹೊನ್ನಂಬರಿಕೆ ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಗಿಡಗಂಟೆಗಳು ಬೆಳೆದಿವೆ.

ಪುಂಡಿರಾಮನ ಸರವು.

ಇದು ಅತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ದಾರಿಯ ಕ್ವಾರಮಡ್ಡಿಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಡವಿಯಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡದ ನೀರು ಹರಿದು ಬರುವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಸರವು (ಹಳ್ಳ) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಗ್ರಾಮದ ಪುಂಡಿಯುವರ

ಮನೆತನದವರ ಹೊಲದ ಹತ್ತಿರ ಇರುವದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದು ಇದು ಬಹು ವಿಶಾಲವಾದ ಗುಡ್ಡವಾಗಿದ್ದು ದನಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ಅಡವಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆ ಇದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ರುದ್ರಪ್ಪನ ಕೆರೆ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇದೆ. ಈ ಕೆರೆ ಬಹು ವಿಸ್ತಾರ ಹಾಗೂ ಜನದಟ್ಟಣೆಯಿಂದ ದೂರವಿರುವದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ಅಡವಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಚಿಗರಿ, ಮೊಲ, ನರಿ, ತೋಳ, ಕಾಡು ಹಂದಿ, (ಮಿಕಾ) ಮುಂತಾದ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ತೇಕಲಗಣಿ ಗುಡ್ಡ.

ಇದು ಮಹಾಲಿಂಗಪುರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ೨ ಕಿ.ಮೀ ದೂರಿದಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಡ್ಡದ ದಾರಿಯು ತೆವರು (ದಿಬ್ಬ, ದಿಣ್ಣೆ) ಅಂದರೆ ಏರಿ ಇರುವದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಹತ್ತಲು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮ ಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ತೇಕಲಗಣಿಗುಡ್ಡ ಎಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯು ಸಹ ಸೊರಟೂರಿನ ಎಲ್ಲ ಅಡವಿಯಂತೆ ಗಿಡಗಂಟಿ ಮರಗಳು ಹಲ್ಲು ತಪ್ಪಲುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಸಸಾಪುರ ಹನಮಪ್ಪನ ಗುಡ್ಡ.

ಇದು ಗ್ರಾಮದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಜಲ್ಲಿಗೇರಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹನಮಪ್ಪ ಇರುವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಸಸಾಪೂರ ಹನಮಪ್ಪ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸಹ ಎಲ್ಲ ಗುಡ್ಡಗಳಂತೆ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಾಗೂ ವನ್ಯ ಜೀವಿಗಳ ತಾಣವಾಗಿದೆ.

ಬೈರಪ್ಪನ ಗುಡ್ಡ.

(ವೆಂಕಟಾಪೂರ ಗುಡ್ಡ) ಇದು ಗ್ರಾಮದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಗದಗ–ವೆಂಕಟಾಪೂರ ರಸ್ತೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಕಾಲಭೈರವನ ಪಾದಗಟ್ಟೆ ಇರುವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಬೈರಪ್ಪಜ್ಜನಗುಡ್ಡ ಎಂದು ಹಾಗೂ ವೆಂಕಟಾಪೂರ ಈ ಗುಡ್ಡದ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರುವದರಿಂದ ವೆಂಕಟಾಪೂರ ಗುಡ್ಡವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಂದಕವಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಮದ್ದಿನ ಕ್ವಾಣಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಸೊರಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಮದ್ದುಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಈ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಈಗ ಪವನ ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರ ಕಂಬಗಳಿದ್ದು ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಕಪ್ಪತ ಗುಡ್ಡದ ಸರಹದ್ದಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಚಿಕ್ಕ ಗುಡ್ಡ ಅಡವಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳಿವೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ವನಸ್ಪತಿ ಸಸ್ಯಗಳಿವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ದನ ಕರು ಮಾನವರ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನ ವ್ಯವಸಾಯ ಹಾಗೂ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಮಾನವ ತತ್ಕಾಲ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮರಳೇಕೆ, ಗಿಡ–ಗಂಟಿಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಹುಲಿ ಚಿರತೆಗಳಿದ್ದ ನಾಡು ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಚಿಗರೆ ಮೊಲಗಳೂ ಸಹ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಗ್ರಾಮದ ಅರಣ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸರಕಾರವೂ ಸಹ ಕೈಕಟ್ಟಿಕುಳಿತಿದೆ. ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮುಂದುವರೆದರೆ ಗ್ರಾಮವು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಲ್ಲದ ಬರಡು ಗ್ರಾಮವಾಗಬಹುದು. ಆ

ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಗ್ರಾಮ ಅರಣ್ಯ ಸಮಿತಿ ರಚಿಸುವ ಮೂಲಕ "ಅರಣ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹೊಣೆ" ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹೊಲಗಳು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಗಳು.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿನ ಭೂಮಿಗಳಿದ್ದು ಗ್ರಾಮದ ಪೂರ್ವ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬಹುಪಾಲು ಕೆಂಪು ಅಂದರೆ ಮಸಾರಿ ಭೂಮಿಯಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕಪ್ಪು ಭೂಮಿಯಿದೆ. ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡಿ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಬಿಳಿಜೋಳ, ಹತ್ತಿ, ಗೆಜ್ಜೆ ಶೇಂಗಾ ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಂಪು ಅಂದರೆ ಮಸಾರಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೈಬ್ರೀಡ ಜೋಳ, ದೊಡ್ಡ ಜೋಳ, ತೊಗರಿ, ಮಡಿಕಿ, ಹುರುಳಿ, ರಾಗಿ, ಸಜ್ಜೆ, ಬಳ್ಳಿ ಶೇಂಗಾ ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಪ್ರಸಕ್ತ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಮಾನವನ ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಪರಿಮಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಹಾಗಾಗಿ ಜೋಳ, ತೊಗರಿ, ಮಡಿಕಿ, ಶೇಂಗಾ ಮುಂತಾದ ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇಂದು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ನಾವಿನ್ಯತೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಸರಕಾರ ರೇಶನ ಅಕ್ಕಿ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಹೆಸರು, ಶೇಂಗಾ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಮುಂತಾದ ಲಾಭದಾಯಕ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಬೋರವೆಲ್ ಮೂಲಕ ಅಗತ್ಯ ನೀರಾವರಿ ಹಾಗೂ ಲಾಭದಾಯಕ ಕೃಷಿಗಾಗಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕೃಷಿಗೆ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರು ಮಾರುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ಭೂಮಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಸತ್ವಹೀನವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು ಇದು "ಮೂರು ನಿಮಿಷದ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ನೂರು ವರ್ಷದ ಹಾನಿ" ಎಂಬಂತಾಗಿದೆ. ಸಹಜವಾಗಿ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ರೈತನಿಗೆ ಸರಕಾರ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕೃಷಿಯ ರುಚಿ ತೋರಿಸಿತು. ನಂತರದ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅದರ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಅರಿತು ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯ ಬೋದನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಆಡುವ ಚಲ್ಲಾಟವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹನಮಂತಪ್ಪ. ಮಲ್ಲಾರಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಹೂಗಾರ ಅವರಂತಹ ಕೆಲವು ರೈತರು ಇಂದಿಗೂ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರೆಲ್ಲ. ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯ ಮೂಲಕ ಶಾಶ್ವತ ಕೃಷಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹಳ್ಳಗಳು.

ಗ್ರಾಮದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಿಂದ ಊರಿನ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಹಳ್ಳವನ್ನು ದಾಟಿಯೇ ಬರಬೇಕು. ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳ, ಬೈರಪ್ಪನಹಳ್ಳ, ಯಲಿಶಿರೂರ ಹಳ್ಳ, ಭರಮದೇವರ ಹಳ್ಳ, ಬಡಿಗೇರ ಹಳ್ಳ, ಹೊಲಗೇರಿ ಹಳ್ಳ, ಸಸಾಪೂರ ಹಳ್ಳ, ಕಪ್ಪತ್ತಹಳ್ಳ ಹೀಗೆ ಊರನ್ನು ಹಳ್ಳಗಳು ಸುತ್ತುವರಿದಿವೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಇರುವ ಅತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳದ ಅಡೆತಡೆಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಕಪ್ಪತ್ತ ಹಳ್ಳದ ಉಗಮಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ.

ಹಳ್ಳಗಳ ಉಗಮ :

ಗ್ರಾಮದ ಅತ್ತಿಕಟ್ಟೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗಾಣಗೇರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಒಂದು ಹಳ್ಳವು ಮುಂದೆ ಕಪ್ಪತ್ತ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪತ್ತಹಳ್ಳವಾಗಿ ನಂತರ ಹೊಲಗೇರಿ ಹಳ್ಳವಾಗಿ ಬಡಿಗೇರ ಹಳ್ಳವಾಗಿ ಹೆಸರು ಪಡೆದು ವರವಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವೆಂಕಟಾಪೂರದ ದೊಡ್ಡಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಹಳ್ಳ ಹಳ್ಳೆ ಹಳ್ಳವಾಗಿ ಬೈರಪ್ಪಾ ಹಳ್ಳವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಪಶ್ಚಿಮದ ಬರಮದೇವರ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ವರವಿ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಕೂಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಗದಗ ರಸ್ತೆಯ ಲಿಂಬಿಕಟ್ಟಿಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಹಳ್ಳವು ಯಲಿಶಿರೂರ ಹಳ್ಳವಾಗಿ ಬರಮದೇವರ ಹಳ್ಳದೊಂದಿಗೆ ವರವಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಗಳು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ನೆಲ ಜಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಸರಕಾರ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ನೀರುತಡೆ (ಬಾಂದಾರ) ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. ಆ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ನೀರು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ. ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದರೆ ಸೊರಟೂರು ಇನ್ನೂ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಗಮನಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕೆರೆಗಳು ಮತ್ತು ಬಾವಿಗಳು.

ಇಡೀ ಊರು ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿ ನೀರಿಗಿದೆ. ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ. ಮನಸ್ತಾಪಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಬೇಗ ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವ ಗುಣವೂ ನೀರಿಗಿದೆ." (ಡಾ.ಸ.ಚಿ.ರಮೇಶ್-೨೦೦೫) ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನವನ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಒಂದು. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ಕೆರೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಭಾವಿ, ಬೋರು ಹಾಗೂ ನಲ್ಲಿ ನೀರು ಗ್ರಾಮದ ಜನತೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ದನ-ಕರು ಹಾಗೂ ರೈತರಿಗೆ ನೀರಿನ ದಾಹ ಇಂಗಿಸುವ ಕೆರೆಗಳಿವೆ.

ಗೂಳಪ್ಪನ ಕೆರೆ.

ಇದು ಗ್ರಾಮದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಾಪೂರದ ಹತ್ತಿರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಗೂಳಪ್ಪನ ರೂಪದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಂಗಾರದ ಗಟ್ಟಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಿತಂತೆ ಅದರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಈ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಗೂಳಪ್ಪನ ಕೆರೆ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ರುದ್ರಪ್ಪನ ಕೆರೆ:

ಇದು ಗ್ರಾಮದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೩ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದ ಕ್ವಾರಿ ಮಡ್ಡಿಯ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ರುದ್ರಪ್ಪ ಎಂಬುವವರು ಈ ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ರುದ್ರಪ್ಪನ ಕೆರೆ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ

ಹೊಸ ಕೆರೆ.

(ಕೆರಿ ಉಸುಗು) ಇದು ಗ್ರಾಮದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೨ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಕಟ್ಟೆ ದಾರಿಯ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಹೊಸಕೆರೆ ಎಂದು ಹಾಗೂ ಕೆಸರಿನ ಮಣ್ಣು ಇರದೇ ಉಸುಕಿನ ರೂಪದ ಮಣ್ಣು ಇರುವುದರಿಂದ ಕೆರಿ ಉಸುಗು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕುಸಲಾಪೂರ ಕೆರೆ.

ಇದು ಗ್ರಾಮದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೨ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಾಲಿಂಗಪೂರ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಕುಸಲಾಪೂರ ಮನೆತನದವರ ಹೊಲಗಳು ಇರುವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಕುಸಲಾಪೂರ ಕೆರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹೊನ್ನವನ ಕೆರೆ.

ಇದು ಗ್ರಾಮದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೫ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ದಾರಿಯ ಎಡಬಾಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಎಂಬ ಮಹಿಳೆ ಕಡಿಸಿರುವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಕೆರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಎಂಬುವವಳು ಗ್ರಾಮದ ದೇವಪ್ಪ (ಕಳ್ಳೆಪ್ಪ) ಗುಡಿ ಅವರ ಅಮ್ಮ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಗಾಣಿಗೇರ ಕೆರೆ.

ಇದು ಗ್ರಾಮದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೪ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಗಾಣಿಗೆರ ಮನೆತನದವರ ಬಹುಪಾಲು ಜಮೀನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಈ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದು ಇದು ಅವರ ಸ್ವಂತದ ಕೆರೆಯಾಗಿದೆ. ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾವಿನ ಮರಗಳಿದ್ದು, ದನ-ಕರು ಮನುಷ್ಯರು ನೀರು ಕುಡಿದು ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಕೆರೆ ಆಸರೆಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕೆರೆಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿದ್ದು, ಹೊಲಕ್ಕೆ, ಅಡವಿಗೆ ಹೋದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ದನ-ಕರು, ಕುರಿ-ಮೇಕೆಗಳಿಗೆ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳಿಗೆ ನೀರಿನ ದಾಹ ಹಿಂಗಿಸುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸರಕಾರ ಈಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೋರವೆಲ್ ಕೊರೆಸಿದೆ. ಹಾಗೂ ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಸ್ವಂತ ಕೊಳವೆ ಭಾವಿ ಹಾಗೂ ತೆರೆದ ಭಾವಿಗಳಿವೆ. ಗ್ರಾಮದ ಒಳಗೆ ಸಸಿಬಸಪ್ಪನ ಬಾವಿ, ಗಡದನಬಾವಿ, ಮಠದಬಾವಿ, ಬಸವಣ್ಣದೇವರ ಬಾವಿ, ಹನಮಪ್ಪನಬಾವಿ, ಹಳಿಕೆಮ್ಮನಬಾವಿ, ಈರಣ್ಣನಬಾವಿ, ಬಡಿಗೆರಬಾವಿ, ಪಂತರಬಾವಿ, ರಾಯರಬಾವಿ ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದ ತುಂಬ ಹಲವಾರು ಬಾವಿಗಳಿವೆ. ಹಾಗೂ ಸರಕಾರ ಅಂತರ್ಜಲ ಗುರುತಿಸಿ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಕೊರೆಸಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ನೀರಿಗಾಗಿ ನೀರಿನ ತೊಟ್ಟಿ (ಟ್ಯಾಂಕ) ನಿರ್ಮಿಸಿ ಗ್ರಾಮದ ಜನತೆಗೆ ನೀರು ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಗ್ರಾಮ ಸಹಜವಾಗಿ ನೀರಿನ ಅಭಾವ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಕಾರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೨ ಟ್ಯಾಂಕ್ ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಟ್ಯಾಂಕ್ ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ನೈಸರ್ಗಿಕ ತಾಣಗಳಿದ್ದರು. ನೀರಿನ ಅಭಾವ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ

ಓಡುವ ನೀರನ್ನು ನಡೆಯುವ ಹಾಗೆ
ನಡೆಯುವ ನೀರನ್ನು ನಿಲ್ಲುವ ಹಾಗೆ

ನಿಂತನೀರನ್ನು ಇಂಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಅಂತರ್ಜಲ ಹೆಚ್ಚಿಸುವದೊಂದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮದ ರಚನೆ.

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ತಗ್ಗು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವದರಿಂದ ಹೊರ ಊರುಗಳಿಂದ ಬರುವವರೆಗೆ ಗ್ರಾಮದ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬರುವವರೆಗೆ ಮೊದಲು ಗುಡ್ಡ ಅಥವಾ ಅಡವಿಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಬರುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಯಲು ಸೀಮೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಗದಗ ತಾಲೂಕಿನ ಕೊನೆಯ ಹಳ್ಳಿ (ಹಂಗನಕಟ್ಟಿ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ)ಯಾದ ಈ ಗ್ರಾಮ ಶಿರಹಟ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಮುಂಡರಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಗಡಿಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಗ್ರಾಮದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಕ್ವಾರಮ್ಮ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮೂಕಬಸವಣ್ಣ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಂಚಿ ಹನಮಪ್ಪ. ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಸಸಾಪೂರ ಹನಮಪ್ಪನಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಭೈರವ ಕೊತ್ತಲಮ್ಮ ಬಯಲು ದುರುಗಮ್ಮ ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಭೌಗೋಳಿಕ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ದೇವತೆಗಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕ್ವಾಟಿ ಮತ್ತು ಪ್ಯಾಟಿ ಎಂಬ ಭಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕ್ವಾಟಿ ಎಂದರೆ ಕೋಟೆಯ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮ ಇದು ಹಳೆಯ ಊರು ಈಗ ಕೋಟೆಯು ಕಾಣಲು ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಕ್ಷಣಾ ಕಾಲುವೆ ಇದೆ. ಈ ಕೋಟೆಯ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಊರನ್ನು ಪ್ಯಾಟಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಪ್ಯಾಟಿ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಕ್ವಾಟಿ ಭಾಗದಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜು, ದಾವಾಖಾನೆ, ಬ್ಯಾಂಕು ಮುಂತಾದವುಗಳು ಕೋಟೆ ಭಾಗದ ಹೊರಗಡೆ ಇದ್ದು ಈಗ ಊರು ಆ ಕಡೆಗೆ ಅಂದರೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಆಡಳಿತ ಕೋಟೆಯ ಒಳಗಿರುವ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಗ್ರಾಮದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ನಗರ ವಿನಾಯಕ ನಗರ, ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಬಡಾವಣೆ ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಗದಗ ಮತ್ತು ವೆಂಕಟಾಪೂರ ರಸ್ತೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ, ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜು ಡಿ.ಪಿ.ಇ.ಪಿ ಉರ್ದು ಶಾಲೆಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಹೊರ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿವೆ. ಊರ ಹೊರಗಡೆ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ತಿಪ್ಪೆಯ ಗುಂಡಿಗಳು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮೇವು ಹೊಟ್ಟುಗಳ ಬಣಿವೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಊರ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮೊದ ಮೊದಲು ರಸ್ತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಒಳಗೆ ಗಾಂಧಿ ಬಯಲಿನವರೆಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಗಲವಾದ ರಸ್ತೆ ಇದ್ದು ಆ ನಂತರ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಸಂದಿಗಳಿವೆ. ಇದು ಹಳೆ ಊರು, ಊರ ಮಧ್ಯದ ಸಂದಿಗಳು ಇಕ್ಕಟ್ಟಾಗಿದ್ದರೂ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಲಿನ ಪರಸಿ ಹೊಂದಿಸಿರುವದರಿಂದ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿವೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗುಡಿಗಳ ಮುಂದಿರುವ ಗಿಡಗಳು ನೆರಳಿನಾಶ್ರಯ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ಯಾಮವ್ವನ ಚೌತಕಟ್ಟಿ ಮುಂದಿನ ಬಸರಿಗಿಡ ಹನಮಪ್ಪ. ದುರಗಮ್ಮನ ಹಾಗೂ ದ್ಯಾಮವ್ವನ ಗುಡಿಯ ಮುಂದಿರುವ ಬೃಹತ್ ಬೇವಿನ ಮರಗಳು ನಶಿಸಿ ಹೋಗಿವೆ. ಜುಮ್ಮಾ ಮಸೀದಿಯ ಜಂಡೆಕಟ್ಟಿಯ ಬೇವಿನಮರ ಶಿಬಾರಗಟ್ಟಿಯ ಅಳ್ಳಿಮರಗಳಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಆಯ ಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಗಿಡ ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಮನೆಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುತೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಮನೆಗಳಂತೆ ತಲಬಾಗಿಲ ದಾಟಿದರೆ ದನದಹಕ್ಕಿ, ಪಡಸಾಲೆ, ನಡುಮನೆ, ಅಡುಗೆ ಮನೆ, ದೇವರ ಕೋಣೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಇವು ಗ್ರಾಮದ ಹಳೆ ಮನೆಯ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಮನೆಗಳು ಆದುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ನಾವಿನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಈಗ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿರುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪಡಸಾಲೆ ಕಾಣಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಮನೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೋಣೆಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸರಕಾರ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಡುವ ಆಶ್ರಯಮನೆಗಳೇ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಸೊರಟೂರ ದೊಡ್ಡ ಊರಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ತಲವಾರು

ಓಣಿಗಳಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಓಣಿಗಳು ಆ ಓಣಿಯ ಗುಡಿ ಅಥವಾ ದೈವದೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಕೆಲವು ಓಣಿಗಳು ಆಯಾ ಸಮುದಾಯದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ನಗರ, ವಿನಾಯಕ ನಗರ, ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಓಣಿ, ಕರ್ನಾಚಿಯವರ ಓಣಿ, ಕುರುಬಗೇರಿ, ಪ್ಯಾಟಿ ಗೌರಿಮನಿ ಓಣಿ, ಬಸವಣ್ಣದೇವರ ಗುಡಿ ಓಣಿ, ಕೆಂಚಪ್ಪನ ಹೊಲ, ಮಲ್ಲಾರಿಯವರ ಓಣಿ, ಹನಮಂತದೇವರ ಓಣಿ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ ನಗರ, ಬಯಲಿ (ಗಾಂಧಿ ಬಯಲು), ಛಬ್ಬಿಯವರ ಓಣಿ, ಕೊತ್ತಲಮ್ಮನ ಗುಡಿ ಓಣಿ, ಈರಣ್ಣನ ಗುಡಿ ಓಣಿ, ಬಡಿಗೇರ ಓಣಿ, (ದ್ಯಾಮವ್ವನ ಗುಡಿ), ಬನಶಂಕರೆಮ್ಮನ ಪ್ಲಾಟ, ಗಿಡ್ಡಕೆಂಚಣ್ಣವರ ಓಣಿ, ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಓಣಿ, ಕಲಗುಡಿಯವರ ಓಣಿ, ಒಂಟಿಯವರ ಓಣಿ, ಹಳಿಕೆಮ್ಮನ ಗುಡಿ ಓಣಿ, (ಬ್ಯಾಡಿಗ್ಗೇರಿ) ಬನ್ನಿಮಹಾಂಕಾಳಿ ಓಣಿ, ದೇಸಾಯಿಯವರ ಪ್ಲಾಟ, ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಓಣಿಗಳಿವೆ. ಇನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಸಮುದಾಯ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಮನೆತನಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೂ ಓಣಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ತಂಟೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಓಣಿಯ ಗುಡಿ ಗೌರಿ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ದೈವ ಕೂಡುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದ ರಚನೆ ವೈವಿದ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

೪. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಭೌತಿಕ ಮಾಹಿತಿ.

ಗ್ರಾಮದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ (೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ)	ಪುರುಷರು – ೨೯೭೩ ಮಹಿಳೆಯರು – ೨೮೩೦
	ಒಟ್ಟು – ೫೮೦೩
ಮನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ೨೦೦೮ರ ಪ್ರಕಾರ	೧೫೩೯
ಗ್ರಾಮದ ಭೂಕ್ಷೇತ್ರ ಒಟ್ಟು ಅರಣ್ಯ ಸಾಗುವಳಿ ಕ್ಷೇತ್ರ	೬೧೨೪: ೨೮ ಎಕರೆ ೨೮೯೦: ೦೦ ಎಕರೆ ೪೧೯೫: ೦೦ ಎಕರೆ
ಒಟ್ಟು ಭೂಖಾತೆದಾರರು ದೊಡ್ಡ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು	೭೭೦ ೨೫೦ ೧೨೦ ೪೦೦
ಎ.ಪಿ.ಎಲ್. ಪಡಿತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಿ.ಪಿ.ಎಲ್. ಪಡಿತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಂತ್ಯೋದಯ ಪಡಿತರ ಸಂಖ್ಯೆ	೩೨೯ ೪೭೫ ೧೪೨
ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	
ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಬ್ಯಾಂಕು (ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಕಾಸ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕ) ವ್ಯವಸಾಯ ಸೇವಾ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ	೦೧ ೦೧
ಸರಕಾರಿ ಆಯುರ್ವೇದ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯ ಸರಕಾರಿ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯ	೦೧ ೦೧
ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ ಶಾಖೆ ಅಂಗನವಾಡಿಗಳು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ	೦೧ ೦೮ ೦೧

ಎಣ್ಣೆ ಬೀಜ ಬೆಳೆಗಾರರ ಸಂಘ	೦೧
ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪೂರ್ವ ವಸತಿ ನಿಲಯ	೦೧
ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳು	೧೮
ಸ್ವ–ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳು	೭೫
ದೇವಾಲಯಗಳು	೧೮
ಮಸೀದಿಗಳು	೦೩
ಬಸದಿಗಳು	೦೧
ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ	೦೪
ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳು	೦೧
ಪದವಿಪೂರ್ವ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ	೦೧
ಮುಂದುವರಿಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳು	೦೨
ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗಳು (ಮನೆ ಪಾಠ)	೦೨
ಗ್ರಾಮದ ಸಾಕ್ಷರರ ಸಂಖ್ಯೆ (೧೫ ವರ್ಷ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟವರು)	ಪುರುಷರು – ೧೦೧೮ ಸ್ತ್ರೀಯರು – ೦೫೬೪ ಒಟ್ಟು – ೧೫೮೨
ಅನಕ್ಷರಸ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ (೧೫ ರಿಂದ ೩೫ ವಯೋಮಾನದವರು)	ಪುರುಷರು – ೧೩೩ ಸ್ತ್ರೀಯರು – ೪೪೭ ಒಟ್ಟು – ೫೮೦
ಸರಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿರುವವರಸಂಖ್ಯೆ ಸೈನಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರು ರಾಜ್ಯ ಪೋಲಿಸ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆ.ಎಸ್.ಆರ್.ಟಿ.ಸಿ.ಯಲ್ಲಿ	೧೦ ಜನ ೦೮ ಜನ ೨೬ ಜನ ೦೭ ಜನ ೧೮ ಜನ

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು.

೧) ಸೊಡರು: ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದರು ಸೊಡರು ಇದ್ದ ಊರು ಅಂದರೆ ದೀಪ ಇದ್ದ ಊರೇ ಸೊರಟೂರು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಅಬಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಲಿಖಿತ ಪುರಾವೆಗಳಿಲ್ಲ.

೨) ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ ಅವರ ಶಿವಾಜಿ ಮೂಲ ಕನ್ನಡ ನೆಲ ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಬಳ್ಳಾರಿ ೨೦೦೬ ಪುಟ–೧೨೬.

೩) ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ ದಿನಾಂಕ: ೨೪–೦೯–೨೦೦೬ ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಪುಟ–೬.

೪) ಹೊನ್ನಸೊರಟೂರ : ಹೊನ್ನ ಎಂಬುದು ಸಂಪತ್ತಿನ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದು, ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಗ್ರಾಮ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ.

೫) ಎಮ್. ಎಮ್. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸೂಚಿ ಗದಗ ತಾಲೂಕಿನ ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೬ ಹಾಗೂ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೭೨ ರಿಂದ ೧೮೫ರ ವರೆಗಿನ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ: ೧೩ ಮತ್ತು ೧೪ರಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮದ ೧೪ ಶಾಸನಗಳ ಕನ್ನಡ ಸಾರವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ

೬) ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ ಅವರ ಶಿವಾಜಿ ಮೂಲ ಕನ್ನಡ ನೆಲ ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಬಳ್ಳಾರಿ ೨೦೦೬ ಪುಟ–೧೨೨

೭) ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ ಅವರ ಶಿವಾಜಿ ಮೂಲ ಕನ್ನಡ ನೆಲ ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಬಳ್ಳಾರಿ ೨೦೦೬ ಪುಟ–೧೨೨

೮) ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ ಅವರ ಶಿವಾಜಿ ಮೂಲ ಕನ್ನಡ ನೆಲ ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಬಳ್ಳಾರಿ ೨೦೦೬ ಪುಟ–೧೫೧

೯) ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ ಅವರ ಶಿವಾಜಿ ಮೂಲ ಕನ್ನಡ ನೆಲ ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಬಳ್ಳಾರಿ ೨೦೦೬ ಪುಟ–೧೩೪

೧೦) ಮೃಡಗಿರಿಯ ಮಹಾದಾನಿ ಶ್ರೀಮನ್ ನಿರಂಜನ ಪ್ರಣವ ಸ್ವರೂಪ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಂಡಳ ಮುಂಡರಗಿ.

೧೧) ಶ್ರೀ ಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರ ಅಣಿಮುತ್ತು ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಬಳಗದವರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೨) ಶ್ರೀರಾಮ ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ ಹಲಗಲಿ ಗ್ರಾಮ ಜಾನಪದ, ವೀರಶೈವ ಅಧ್ಯಯನ ಅಕಾಡೆಮಿ ಶ್ರೀ ನಾಗನೂರು ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಮಠ ಬೆಳಗಾವಿ–೧೯೯೫ ಪುಟ ೮–೯

೧೩) ಟಿ. ಗೋವಿಂದರಾಜು. ಚನ್ನಾದೇವಿ ಅಗ್ರಹಾರ ಜಾನಪದೀಯ ಅಧ್ಯಯನ, ಪುಸ್ತಕ ಜೇನು, ಕಾಡನೂರ ಅಂಚೆ ದೊಡ್ಡಬಳ್ಳಾಪೂರ ೧೯೯೩. ಪುಟ ೧೫

೧೪) ಡಾ. ಸ. ಚಿ. ರಮೇಶ. ಅವರ ನೀರು ಒಂದು ಜಾನಪದ ನೋಟ, ಮಂಟಪ ಮಾಲೆ ಕ.ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ ೨೦೦೫ ಪುಟ–೦೧

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ದೈವಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ-೩
ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ದೈವಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳು.

ದೇವಾಲಯಗಳು ಬಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಬಹು ಆಯಾಮವನ್ನುಳ್ಳ ಅನನ್ಯತೆಯ ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿವೆ.

ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧ ರಿಂದ ೧೩ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಚಾಲುಕ್ಯ ಶೈಲಿಯ ೪ ದೇವಾಲಯಗಳ ಕುರಿತು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧-೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರ ಈಶ್ವರ, ನಾರಾಯಣ ಮೂರ್ತಿಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಇರದೇ ಇರುವ ಹಲವಾರು ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳು ಇವೆ. ಆದರೂ ಗ್ರಾಮದ ಜಾನಪದೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹೊಂದಿರುವ ಈ ದೈವಗಳು ೧೧-೧೨ ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲವೆ. ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಅವುಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಹೊರಗಿಡಲಾಗಿತ್ತೇ? ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಜಾನಪದೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹೊಂದಿರುವ ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲ ದೈವಗಳ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯುವುದು ಇಂದಿನ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ವೀರಭದ್ರದೇವಾಲಯ

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧-೧೨ನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿರುವ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಚೌಕಾಕಾರದ ಗರ್ಭಗೃಹ ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಅಂತರಿಕ ಹಾಗೂ ಎದುರು ಮಂಟಪಗಳು ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿವೆ. ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನ ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಂದಿ ವಿಗ್ರಹವಿದೆ.[೧] (ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ೨೦೦೭) ಗುಡಿಯ ಎದುರುಗಡೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ಎಂಟನೆ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನವು (ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಸನ ಸೂಚಿ ಪುಟ ೧೩ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೭೨ SII, XV, NO. 449) ದೇಕರೆರಗ ಎಂಬುವವನನ್ನು ಕುರಿತು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ ಇದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೬೯ರ ಅಮೋಘವರ್ಷನ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನವು ವಿಳಕ್ಕರ ನಾಗಿಯಮ್ಮ ಗಾವುಂಡನು ಸಿರಿವಾಗಿಲನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನೆಂದು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. (ದಾ.ಜಿ.ಶಾ.ಸೂ. ಪುಟ-೧೩, ಶಾ.ಸಂ. ೧೭೪, E,I XIII PP. ೧೭೬-೧೭೭) ಗುಡಿಯ ಎದುರು ಇರುವ ಇದೇ ವಂಶದ ಎರಡನೆ ಕೃಷ್ಣನ ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೮೩ ಶಾಸನವು (ದಾ.ಜಿ.ಶಾ.ಸೂ ಪುಟ ೧೩ ಶಾ.ಸ. ೧೭೫ SII, XI PP ೨೦೬-೨೦೮) ಇದು ಸೊರಟೂರ ಐವತ್ತು ಮಹಾ ಜನರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಚಿದಣ್ಣನು ಗೋಸಹಸ್ರದಾನ ಮಾಡಿದನೆಂದು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನ (ದಾ.ಜಿ.ಶಾ.ಸೂ.ಪು. ೧೪. ಶಾ.ಸಂ. ೧೭೬, SII, XI P 257) ೯೫೧ರ ಕಾಲದ ೩ನೇ ಕೃಷ್ಣನದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ದೇವರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಹಲವು ದಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ವೀರಭದ್ರದೇವಾಲಯವು ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಆಕರ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸಕ್ತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರದೇವರು ಗ್ರಾಮದ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಪೂಜಾರಿಯವರ ಮನೆತನದವರು

ಅರ್ಚಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಭದ್ರನು ಉಗ್ರ ಅವತಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಗುಗ್ಗಳ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪುರವಂತಿಕೆ (ವೀರಗಾಸೆ) ಯು ವೀರಭದ್ರದೇವರ ಆಚರಣೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಕವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ಮಂಗಳವಾರ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ ಮಹಾನವಮಿಯಲ್ಲಿ ಘಟಸ್ಥಾಪನೆ ಬನ್ನಿ ಮುಡಿಯುವದು. ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ವೀರಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆಚರಣೆಗಳು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ ಎಂಬುದು ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಕೃತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದೇವಾಲಯದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಎಂಬುದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ (ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ)

ಗ್ರಾಮದ ಗಾಂಧಿ ಬಯಲಿನ ನೈರುತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯದ್ವಾರವಿರುವ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಎಂದೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನೇ ಪ್ರಮುಖ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರಾಮೇಶ್ವರ, ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಈಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವಿರುವದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣಗುಡಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

೧೨–೧೩ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವ ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಗೃಹ ಅಂತರಾಳ ಹಾಗೂ ನವರಂಗಗಳಿವೆ. ಗರ್ಭಗೃಹ ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇವಕೋಷ್ಟಕವಿದೆ. ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಇದರ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಐದು ಶಾಖೆಗಳಿವೆ. ಸ್ತಂಭಶಾಖೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಶಾಖೆಗಳು ಸರಳವಾಗಿವೆ. ಅಂತರಾಳ ಸರಳವಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಶಾಖೆ ಮತ್ತು ಲಲಾಟಗಳು ಸಹ ಸರಳವಾಗಿವೆ. ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳು ಚೌಕ ವೃತ್ತ ಮತ್ತು ಗಂಟೆಯಾಕಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಕಂಬಗಳ ಫಲಕಗಳು ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಬೋದಿಗೆಗಳು ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿವೆ. ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿರುವ ತಾವರೆಯ ಅಲಂಕಾರವಿದೆ. ನವರಂಗದ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಒಳಬಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಕೋಷ್ಠಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಗಣೇಶನ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಇವೆ. ಸ್ಥಾನಿಕ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನು ಕಿರೀಟಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದು. ಸಮಭಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ಮೊಗ್ಗುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲಂಕೃತ ಸರ್ಪತೋರಣವಿದೆ. ಕಾಲಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಷೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯುಷೆ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಗಣೇಶ ಮೂರ್ತಿಯು ನಾಟ್ಯಭಂಗಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ. ನವರಂಗದ ದ್ವಾರವು ಪುಷ್ಪವಜ್ರ, ಲತಾ ಸ್ತಂಬ, ಹೂ, ಬಳ್ಳಿಗಳ ಶಾಖೆಯ ಅಲಂಕರಣೆಯಿದೆ. ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಉಬ್ಬುಶಿಲ್ಪವಿದೆ[೨]. (ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ೨೦೦೭).

ಈಗ ನಾರಾಯಣರಾವ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಎಂಬುವರು ಪೂಜಾಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಜಾನಪದೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಇದು ಜೀವಂತ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ನಾರಾಯಣ ದೇವಾಲಯ : (ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ)

ಗ್ರಾಮದ ಗಾಂಧಿ ಬಯಲಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮುಖ ಮಾಡಿರುವ ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ತಾನವೆಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದೇವಾಲಯವು ಚೌಕಾಕಾರದ ಗರ್ಭಗೃಹ ಮತ್ತು ಮುಖಮಂಟಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ ಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದು ಅದರ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಪದ್ಮವಿದೆ. ಇದರ ದ್ವಾರ ಮತ್ತು ಲಲಾಟಗಳು ಸರಳವಾಗಿವೆ. ಮುಖ ಮಂಟಪವು ಎರಡು ಚೌಕ ಮತ್ತು ಗಂಟೆಯಾಕಾರದ ಕಂಬಗಳಿವೆ. ಅದರ ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ಬಿತ್ತಿಗಳೆರಡೂ ಸಹ ಸರಳವಾಗಿದೆ[೬] (ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯಕೋಶ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ೨೦೦೭) ದೇವಾಲಯದ ಮೇಲಿನ ಗೋಪುರವನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಆರಾಧನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ – (ರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ)

ಗ್ರಾಮದ ಹನಮಂತದೇವರ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿರುವ ಈ ದೇವಾಲಯ ೧೨–೧೩ ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಗೃಹ ಅಂತರಾಳ ಮತ್ತು ನವರಂಗಗಳಿವೆ. ಗರ್ಭಗೃಹ ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಿದೆ. ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಪದ್ಮವಿದ್ದು ದ್ವಾರವು ಐದು ಶಾಖೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಉಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪವಿದೆ, ಅಂತರಾಳವು ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಅದರ ದ್ವಾರವು ಮೂರು ಶಾಖೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಲಲಾಟವು ನಶಿಸಿ ಹೋಗಿದೆ. ದ್ವಾರದ ಎರಡು ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಲಾಂದ್ರವಿದೆ. ಅಂತರಾಳದ ಮುಂದಿನ ನವರಂಗ ಹಾಳಾಗಿದೆ. ಭತ್ತಿಯು ಸರಳವಾಗಿದೆ[೭]. (ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯಕೋಶ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ೨೦೦೭) ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ರಾಮೇಶ್ವರ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ಗುಡಿಗಳು .

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಓಣಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಗ್ರಾಮದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಜೋಡಿ ಗುಡಿ ಇವೆ. ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖವಾಗಿರುವ ಈ ಗುಡಿಗಳು ಬಲಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಎಡಭಾಗಕ್ಕೆ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ಗುಡಿ ಇದೆ.

ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ಗುಡಿ ಇದು ಚಿಕ್ಕಗುಡಿಯಾಗಿದ್ದು ಎತ್ತರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದು ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ನೈರುತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಈಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಂದಿ ಇದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹದ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇದೆ. ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವರ ಗುಡಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ಅರಸ ಆರನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೧೧–೯೨ ರ ಶಾಸನವು (ದಾ.ಜಿ.ಶಾ.ಸೂ, ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೭೮, SII, XI Pt V No. ೧೩೭ ತೆಲ್ಲಿಗ ಜಕ್ಕಿಯಬ್ಬೆ ತಾನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಸತ್ರಕ್ಕೆ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಇದೇ ಅರಸನ ಕಾಲದ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನವು (ಧಾ.ಜಿ.ಶಾ.ಸೂ.ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ–೧೮೯, SII, XV, No. ೧೦) ಇದು ವಿಷ್ಣು ವಿಗ್ರಹದ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.[೮] (ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯಕೋಶ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ೨೦೦೭) ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ಗುಡಿ ಇದು ಚಿಕ್ಕ ಗುಡಿಯಾಗಿದ್ದು ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ (ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ) ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹದ ನೈರುತ್ಯಕ್ಕೆ ಗಣಪತಿ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಇದೆ.

ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ಗುಡಿ ಕಂಬದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನದ ತೇದಿಯು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೫೬ ದಾ.ಜಿ.ಶಾ.ಸೂ, ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೮೪, SII, XV No. ೬೪೯) ಈ ಶಾಸನವು ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ದಾರಗೊಳಿಸಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ವಿಗ್ರಹ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ.[೯] (ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯಕೋಶ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ೨೦೦೭) ಈಗ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಭಜನಾ ಮಂಡಳಿಗಳಿದ್ದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಮುನ್ನಡೆದಿವೆ.

ಜೈನ ಬಸದಿ.

ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಹಾಳು ಜೈನಬಸದಿಯನ್ನು ಈಗ ನವೀಕರಿಸಿ ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖದ್ವಾರ ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಂಬವಿದೆ. ಈ ಬಸದಿಯ ಮುಂದಿರುವ ಶಾಸನವು ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ಅರಸ ಎರಡನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೭೧ರ ಶಾಸನವಾಗಿದ್ದು, ದಂಡನಾಯಕ ಬಲದೇವಯ್ಯನು ಹುಲಿಯಬ್ಬಜ್ಜಿಕೆಯ ಕಾಲುತೊಳೆದು ಬಲದೇವ ಜಿನಾಲಯಕ್ಕೆ ದಾನ ನೀಡಿದ್ದನೆಂದು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. (ಧಾ.ಜಿ.ಶಾ.ಸೂ.ಸಂ.ಗ. ೧೮೩; ಪು–೧೪ SII, XI Pt I No. ೧೧೧) ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನವು (ಧಾ.ಜಿ.ಶಾ.ಸೂ.ಸಂ.ಗ. ೧೭೭; ಪು–೧೪ SII, XV No. ೬೨೩) ನರೇಂದ್ರ ಸೇನನ ಶಿಷ್ಯ ಸಮಿಗೌಡತಿಯ ನಿಷಧಿಯೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ[೭] (ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯಕೋಶ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ೨೦೦೭) ಈಗ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇದು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಆರಾಧನೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳ ಪರಂಪರೆಯು ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

ಹನಮಂತ ದೇವರ ಗುಡಿ.

ಗ್ರಾಮದ ರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಇರುವ ಈ ಗುಡಿಯು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿದೆ. ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಈ ಗುಡಿಯು ೧೭ನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ. ಎಂದು ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ.[೮] (ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯಕೋಶ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ೨೦೦೭) ಆದರೆ ಹನಮಂತ ದೇವರ ಗುಡಿಯು ಗ್ರಾಮದ ಉದಯದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಗುಡಿಯು ವಿವಿಧ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೀರಗಲ್ಲು ಮತ್ತು ನಾಗರ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಈಗ ದೇವಾಲಯದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಗೋಪುರ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಹನಮಪ್ಪನಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಶನಿವಾರ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ ಭಕ್ತರ ಹರಕೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕುಂಕುಮ ಪೂಜೆ ಪಾಲಕಿ ಸೇವಾ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಹನಮಜಯಂತಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈಗ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರುತಿ ಭಜನಾ ಸಂಘ ಮಾರುತಿ ಯುವಕ ಮಂಡಳ ಮಾರುತಿ ಡ್ರಮ್ ಸೆಟ್ ಸಂಘ, ಹನಮನ ಓಣಿ ಹೆಜ್ಜೆಮೇಳ ಹೀಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಶ್ರೀ ಕಾಲಭೈರವ ದೇವಸ್ಥಾನ :–

ಗ್ರಾಮದ ಹೊರವಲಯದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಗೆ ಈಗಿನ ಬಾಲಕರ ಶಾಲೆಯ ಹತ್ತಿರ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ದ್ವಾರ ಇರುವ ಶ್ರೀ ಕಾಲಭೈರವ ದೇವಸ್ಥಾನದ ನಿರ್ಮಾಣದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲಮಾನ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಿರ್ಮಾಣಕಾರರ ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳು ಅಧ್ಯಯನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಸಮಸ್ತ ಜನರ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾದ ಶ್ರೀ ಕಾಲಭೈರವನ ಕುರಿತು ಹಲವಾರು ದಂತ ಕಥೆಗಳಿವೆ.

ಗ್ರಾಮದ ವೈದ್ಯರ ಮನೆತನದ ಭಕ್ತರೊಬ್ಬರು ಕಾಶಿ ರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು ರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸೊರಟೂರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡರಂತೆ ರಾಮೇಶ್ವರನು ಅವರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ತಾನೂ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಭಕ್ತರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ ಕಾಶಿಯಿಂದ ಬಂದ ಗ್ರಾಮದ ವೈದ್ಯರ ಮನೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಕ್ತನು ಗ್ರಾಮದ ಹೊರವಲಯದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಕಾಲಭೈರವ ದೇವಸ್ಥಾನವಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ

ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನಂತೆ ಆ ತಕ್ಷಣವೇ ಕಾಶಿಯಿಂದ ಬಂದ ರಾಮೇಶ್ವರ ಕಲ್ಲಾದನಂತೆ ಅವನ ಆ ಉದ್ಭವ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಈಗಿರುವ ಕಾಲಭೈರವ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಲ್ಲಿದೆ ಹಾಗೂ ಕಾಶಿಯಿಂದ ಅವನು ನಡೆಯುತ್ತಾ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಕಾಲಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದ ಭೈರವ ಕಾಲಭೈರವ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಜನಪದರಲ್ಲಿದೆ ಈ ಕಾಲಭೈರವನಿಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಆಷಾಡ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವದು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವದಕ್ಕೂ ಪವಾಡಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಲಭೈರವನಿಗೆ (ಮೂರ್ತಿಗೆ) ಒಂದು ಸಾರಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುತ್ತಿತ್ತಂತೆ ಭಕ್ತರು ಮಡಿಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ತೇವ ಸ್ವಚ್ಚಗೊಳಿಸಿದರೂ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುವದು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಬೆಳದಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರು ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಆಷಾಡ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವದಾಗಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಾಗ ಕಾಲಭೈರವನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಯ ನೀರು ಬರುವದು ನಿಂತಿತು. ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಹಾಗೂ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ಲೇಗು ರೋಗವು ನಿವಾರಣೆಯಾಯಿತು ಎಂದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲಭೈರವನ ಅಭಿಷೇಕದ ಕುರಿತು ಇನ್ನೊಂದು ದಂತಕತೆ ಜನಪರದಲ್ಲಿದೆ. ಕಾಲಭೈರವ ಗ್ರಾಮದ ರಕ್ಷಣೆಯ ದೇವತೆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆ ಆಪತ್ತುಗಳು ಬರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಗ್ರಾಮದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಉಗ್ರದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರಂತೆ ಇದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೆಣಗಳ ರಾಶಿಯೇ ಬೀಳಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಕಾಲಭೈರವ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉಗ್ರದೃಷ್ಟಿ ಬೀರದಂತೆ ಕೇಳಿದನಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಜನರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಉಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಾಲ ಭೈರವನಿಗೆ ಬಿಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು ಗ್ರಾಮದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೇ ಇರುವ ಕಾಲಭೈರವ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ ಕಾಲಭೈರವನಿಗೆ ಉಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಝಳ (ಉರಿ) ವಿಷಾನೀಲಗಳು ಸುತ್ತುವರಿದವಂತೆ ಅದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಲಭೈರವನಿಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಆಷಾಡ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವತೆಗಳು ಉಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದ್ದರಿಂದ ಅಭಿಷೇಕದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾವು ಚೇಳುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆ ಉಗ್ರದೃಷ್ಟಿ ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಗ್ರಾಮದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೇ ಇರುವ ಕಾಲಭೈರವ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರುವ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ತನ್ನ ಆಯುಧವಾಗಿ ಕವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಂದೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಅಭಿಷೇಕದ ದಿನ ಹೊಸ ಕವಣಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಬುಟ್ಟಿ ಕಲ್ಲನ್ನು ಭಕ್ತರು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಬರುವ ವರ್ಷದೊಳಗಾಗಿ ಕಲ್ಲು ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಕವಣಿ ಹರಿದಿರುತ್ತಿತ್ತಂತೆ ಹೀಗೆ ಕಾಲಭೈರವ ದೇವರು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ರಕ್ಷಣೆಯ ದೇವರು ಎಂದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಮಾರು ೮ ರಿಂದ ೯ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ಕಾಲಭೈರವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಮೂರ್ತಿ ಎಂಬ ಊಹೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕಾಲಭೈರವ ಮೂರ್ತಿಯ ಅಥವಾ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕುರಿತು ಯಾವ ಪುರಾವೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಕಾಲಭೈರವ ದೇವಸ್ಥಾನ ೧೫-೧೬ ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರಬಹುದೆ ಎಂಬ ಊಹೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪುರಾತತ್ವದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಗ್ರಾಮದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ವೆಂಕಟಾಪೂರ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯದ್ವಾರವಿರುವ ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕುರಿತು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಲಿಖಿತ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ದಾಖಲೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ಬಹುಪುರಾತನವಾಗದಿದ್ದರೂ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಪರಂಪರೆ ಮಾತ್ರ ಗ್ರಾಮದ ಆದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇರಬಹುದು ಏಕೆಂದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಸಮಸ್ತ ಜನರ ಆರಾಧನೆಯ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯಾಗಿ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಪರಂಪರೆ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಬರಗಾಲ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸೊರಟೂರ ಬರಗಾಲ ಅಥವಾ ದುರ್ಗಾದೇವಿಚಾ ದುಷ್ಕಾಳ[೦೦] (ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ–೨೦೦೬) ಬರ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವಾಜಿಯ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಬಳಿಯಪ್ಪ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋದನು ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯ ಸೊರಟೂರಿನ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಯಾರು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಮೌಖಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ಕುರಿತು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತವೆ.

ಕಪ್ಪತ್ತಗುಡ್ಡದ ಸರಹದ್ದಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹುಲಿಯ ಕಾಟವಿತ್ತು ಎಂದು ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಗ್ರಾಮದ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಸಾಹಸಿಗಳಿಗೆ ಕರೆಕೊಟ್ಟಾಗ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಆರಾಧಕಳಾದ ಮಾದಮ್ಮ ಎಂಬ ದೇವತಾ ಮಹಿಳೆಯು ಹುಲಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದಳು ಆಗ ಗ್ರಾಮದ ದೇಸಾಯಿಯವರು ನೀನು ಏನು ಬೇಡುವೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದರಂತೆ ಆಗ ಆ ದೇವತಾ ಶಕ್ತಿಯ ಮಹಿಳೆ ಹರಿಯದಂತಹ ಹಚ್ಚಡ ಕೊಡು ಮುರಿಯದಂತಹ ಉಂಗುರ ಕೊಡು ಎಂದಳಂತೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಜಮೀನು ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಉಂಗುರ ಕೊಟ್ಟರಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿರದ ಸಿಂಗಟರಾಯನಕೇರಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಗಂಡನ ಮನೆಯವರು ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಹಾಕಿ ಬಾಗಿಲ ಕಿಡಕಿ ಹಾಕಿ ಬೀಗ (ಕೀಲಿ) ಹಾಕಿದ್ದರು. ಆದರೆ ದೇವತಾ ಪುರುಷಳಾದ ಆ ಮಹಿಳೆ ಹಾಕಿದ ಬೀಗ ಹಾಕಿದಂತೆ ಇತ್ತು ಅವಳು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳಂತೆ, ಹೀಗೆ ಪವಾಡ ಪುರುಷಳಾದ ಆ ಮಹಿಳೆ "ಉಂಡ ಊಟ ಕಂಡ ಕನಸು" ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳಂತೆ ಹೀಗೆ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ದೇವತಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಮಾದಮ್ಮ ಎಂಬ ಪೂಜಾರಿ ಮಹಿಳೆ ದೇವತಾ ಪುರುಷಳಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ಸಮೂಹದ ಆರಾಧಕಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ತಾನು ದೇಹ ಬಿಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ "ನಾನು ನೆನೆದವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತೇನೆ" ನಂಬಿದವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಆಗುತ್ತೇನೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳಂತೆ ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಭಕ್ತರು ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಶಕ್ತಿಯಾದ ಮಾದಮ್ಮ ದೇವಿಯನ್ನು ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಡಬಲಕ್ಕೆ ಮಾದಮ್ಮದೇವಿ ಮತ್ತು ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಇದ್ದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಾಳೆಮ್ಮ ಮತ್ತು ಮರಿಯಮ್ಮನ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ.

ಮೂಲ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಈಗಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿಂದುಗಡೆ ಇರುವ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಪೂಜಾರಿಗಳ ಮನೆಯಾದ ದೊಡ್ಡಮನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾದಮ್ಮ ಎಂಬ ಮಹಿಳೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಭಕ್ತರು ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ದೇವಸ್ಥಾನ ನಿರ್ಮಾಣದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲಮಾನ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ದೇವಿಯ ಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದಾದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಉದಯದಿಂದಲೇ ದೇವಿಯ ಆರಾಧನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಈಗ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿರುವ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ

ದೇಸಾಯಿಯವರ ಕಾಲಮಾನವಾದ ೧೫-೧೬ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ದ್ಯಾಮವ್ವ ದೇವಿ ಗುಡಿ

ಗ್ರಾಮದ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ನೈರುತ್ತಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿರುವ ಈ ಗುಡಿಯು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಮಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ದ್ಯಾಮವ್ವದೇವಿ ಹಾಗೂ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದ್ದು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದೇವತೆಗಳ ಅಥವಾ ಗುಡಿಗಳ ಪ್ರಸ್ಥಾಪ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ಪರಂಪರೆ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಉದಯದಿಂದಲೇ ಈ ದೇವತೆಯ ಆರಾಧನೆ ಪರಂಪರೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ದೇವತೆಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಆರಾಧನೆಯ ದೈವಗಳಾಗಿರುವದರಿಂದ ಈ ದೈವಗಳು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಉಳಿದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ದ್ಯಾಮವ್ವದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯು ಕಟ್ಟಿಗೆಯದ್ದಾಗಿದ್ದು, ಸಿಂಹದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಖಡ್ಗ ಹಿಡಿದಿರುವ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿದೆ. ದೇವಿಯ ಆರಾಧಕರು ಗ್ರಾಮದ ಬಡಿಗೇರ ಮನೆತನದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದೇವಿಯ ಜಾತ್ರೆ ೧೬ ವರ್ಷ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ದೇವಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಕೊಡಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ದ್ಯಾಮವ್ವ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ನಿಮಿತ್ಯವೇ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ದ್ಯಾಮವ್ವನಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಮಾಡುವ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವೇ ನಸಲು[೧೧] ಬರೆಯುವದು ಅದರಿಂದ ದೇವಿಯ ಮೊದಲ ನೆದರು ಯಾರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಸಲು ಬರೆಯುವಾಗ ಬಣಗಾರ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೂ ಆಗ ದೇವಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಒಂದು ಟಗರು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ದೇವಿಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಜೀವಹಾನಿ ಸಂಬವಿಸಿದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವಹಾನಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಬಹುತೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ದ್ಯಾಮವ್ವದೇವಿ ಉಗ್ರರೂಪದ ಆಚರಣೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿಬಲಿ ಕೊಡುವದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ದ್ಯಾಮವ್ವದೇವಿ ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ದೇವಿ ಬಣ್ಣವಾದಾಗ ಗ್ರಾಮದ ಅತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ದ್ಯಾಮವ್ವನ ಪಾದಗಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಅರಳಿಮರದ ಕೆಳಗೆ ದ್ಯಾಮವ್ವನ ಕಲ್ಲಿನ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಅದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ದ್ಯಾಮವ್ವನಿಗೆ ಕೋಣನ ಬಲಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈಗಲೂ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೋಣಕಲ್ಲು (ಕ್ವಾಣಗಲ್ಲು) ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅದು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸೊರಟೂರ ದ್ಯಾಮವ್ವದೇವಿ ಗ್ರಾಮದ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಭಜನಾ ಸಂಘವು ತನ್ನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನಿರಂತರ ಮುಂದುವರೆಸಿದೆ.

ಬಸವಣ್ಣದೇವರ ಗುಡಿ

ಗ್ರಾಮದ ಹನಮಪ್ಪನ ಗುಡಿಯ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಇರುವ ಈ ಗುಡಿಯು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖದ್ವಾರ ಹೊಂದಿದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಂದಿಯ ವಿಗ್ರಹವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಗುಡಿಗೆ ಬಸವ ಎಂದರೆ ನಂದಿ (ಎತ್ತು) ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವ ಜನಪದರು ಇದನ್ನು ಬಸವಣ್ಣದೇವರ ಗುಡಿ ಎಂದೇ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಬಂದಿದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಕಟ್ಟಡವು ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು, ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ. ಈ

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕುರಿತು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ದಾಖಲೆಗಳು ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ೧೪ನೇ ಶತಮಾನದ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೫೭) ಗ್ರಾಮದ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ (ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ) ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹಂದಿಗನೂರಿನ ಸೀದೆನಾಯಕನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಗಬ್ಬಿನಾಯಕನು ಹಾಳಾದಂತಹ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ದುರಸ್ಥಿಗೊಳಿಸಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿರುವದು ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಈಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ನಂದಿ ವಿಗ್ರಹಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರ ಗುಡಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರುವದು ಇದೇ ಗುಡಿ ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಂದಿ ವಿಗ್ರಹವಿದೆ. ಹಾಗೂ ಇದೇ ಗುಡಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಕನ್ನೂರ ಬಸವಣ್ಣ ಎಂಬ ನಂದಿ ವಿಗ್ರಹದ ಗುಡಿಯು ಇದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಗುಡಿಯ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಂದಿ ವಿಗ್ರಹವಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಕುರವತ್ತಿ ಬಸವಣ್ಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕನ್ನೂರ ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಕುರವತ್ತಿ ಬಸವಣ್ಣ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಜನಪದರ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಆದರೂ ಬಸವಣ್ಣದೇವರ ಪರಂಪರೆ ಇಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮುನ್ನೆಡೆದಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಕಾಲಮಾನ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಇದು ಸಹ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವಾಲಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸುಮಾರು ೨೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ನಂದಿವೇರಿ ಮಠದ ಶಾಖಾಮಠವಾಗಿರುವದರಿಂದ ನಂದಿವೇರಿಮಠದ ಪೂಜ್ಯಶ್ರೀಗಳೇ ಈ ಜಾತ್ರೆಯ ರಥೋತ್ಸವ ಕಡುಬಿನಕಾಳಗ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮ ಸಭೆಗಳು ಅವರ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಜಗದ್ಗುರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಈ ಗುಡಿಯ ಭಕ್ತರು ಪ್ರತಿ ಸೋಮವಾರ ಶಿವಾನುಭವಗೋಷ್ಠಿ ಎಂಬ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವೇದಿಕೆಯಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಈಗ ೧೭೦೦ ಶಿವಾನುಭವ ಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಭಜನಾ ಸಂಘ ಬಸವೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳಿದ್ದು, ವಿವಿಧ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಾಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಬೀರೇಶ್ವರ ಗುಡಿ

ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ನೈರುತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗುಡಿಯು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖದ್ವಾರ ಹೊಂದಿದೆ. ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕರಿಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಬೀರೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಕುರಿತು ಲಿಖಿತ ಪುರಾವೆಗಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಕರಿಸಿದ್ದೇಶ್ವರ (ಕರಿಯಪ್ಪ) ಅಣ್ಣತಂಗಿಯರು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಕರಿಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಆರಾಧನೆಯ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಹಾಲುಮತ ಬಾಂಧವರು ಈ ದೇವರ ಅರ್ಚಕರು ಮತ್ತು ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಗ್ರಾಮದೈವಗಳಲ್ಲದೆ. ಆಯಾ ಸಮುದಾಯದ ದೈವಗಳು ಕಂಡು ಬರುವದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲುಮತದವರು ತಮ್ಮ ಆರಾಧನೆಯ ದೈವವಾಗಿ ಕರಿಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಬೀರೇಶ್ವರ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವರು ಯುಗಾದಿಯಲ್ಲಿ ವರವಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುವದು ಹಾಗೂ ವಿಜಯ ದಶಮಿಯ ದಿನ ಬನ್ನಿ ಮುಡಿಯಲು ಹೋಗುವದು ವಾರ್ಷಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕಪ್ಪತ್ತಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಆಚರಣೆ ಇತ್ತು ಈಗ ಅದನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಸಮಯದ ಅಭಾವ. ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಸರಳತೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ನಿತ್ಯ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ಪೂಜೆ ರವಿವಾರ ಭಕ್ತರ ಹರಕೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪಾಲಕಿಸೇವಾ, ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಆಚರಣೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೀರೇಶ್ವರ

ಡೊಳ್ಳಿನ ಮೇಳ ಹಾಗೂ ಬೀರೇಶ್ವರ ಭಜನಾ ಮೇಳಗಳಿದ್ದು, ಡೊಳ್ಳುವಾದನ, ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನಪದ ಕಲೆಯಾದ ಜನಪದ ರ್‍ವಾಣಗಳ ಕಲಾ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗಿದೆ.

ಖಾಲೆಫಕ್ರು ದರಗಾ

ಗ್ರಾಮದ ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಈ ಗದ್ದುಗೆ ಇದೆ. ಈ ಗದ್ದುಗೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕುರಿತು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ದಂತಕಥೆಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿವೆ.

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಧರ್ಮ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ಹಜರತ್ ಫಕ್ರುದ್ದೀನ ಶಾವಲಿ ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಾಲಮಾನ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರುವ ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದರು ಅವರ ಮರಣಾನಂತರ ಅವರನ್ನು ದಪನ ಮಾಡಿದ (ಶವಸಂಸ್ಕಾರ) ಜಾಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಗದ್ದುಗೆಯೇ ಇಂದಿನ ಖಾಲೆಫಕ್ರು ಗದ್ದುಗೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಖರೆಫಕ್ರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನು ಖರೆಫಕ್ರು ಗದ್ದುಗೆ ಅಂದರೆ ನಿಜ, ಸತ್ಯ ಎಂಬ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ಈ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶರಣರ ಗದ್ದುಗೆ ಕುರಿತು ಇನ್ನೊಂದು ದಂತಕಥೆ ರೂಡಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈಗ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಖರೆಫಕ್ರು ಗದ್ದುಗೆ ಒಬ್ಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ಶರಣರದಾಗಿದ್ದು, ದೇವಮಾನವರಾದ ಅವರು ತಮ್ಮ ವಾಸ್ತವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ಥಳ ಕೇಳಿದರು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಆಗ ಒಂದು ಸ್ಥಳ ತೋರಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಾವಿನ ಹುತ್ತವಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಕಾಲಗತಿಸಿದಂತೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು ಸಮೀಪಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಅಲ್ಲಿರುವ ಹಾವಿನ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಹೋದರು ಅವರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಇಂದು ಅಲ್ಲಿ ಗದ್ದುಗೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆ ಗದ್ದುಗೆಯೇ ಇಂದು ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲೀಮರ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಆರಾಧನೆಯ ದೈವವಾಗಿದೆ.

ಶರಣರ ಜೀವನವನ್ನು ಮರಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣು ಎನ್ನುವಂತೆ ಅವರ ಮರಣದ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಯುಗಾದಿಯ ನಂತರ ೯ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ನಡೆಯುವ ಉರುಸಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದು ದೀಪಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದರೆ ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತಂತೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇಂದಿಗೂ ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ಖಾಲೆಫಕ್ರು ದೇವರಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಬಳಲುವವರು ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈಗಲೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಈ ಭಕ್ತಿ ಪರಂಪರೆ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಜಾತೀಯತೆಯ ಬೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಗ್ರಾಮದ ಸಮಸ್ತ ಜನತೆ ಈ ದೇವರ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಸಹಿಷ್ಣುತೆಯನ್ನು ಭದ್ರಗೊಳಿಸಿದೆ. ಬದ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗದ್ದಿಗೆ ಇನ್ನು ಗದ್ದುಗೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಧರ್ಮಸಹಿಷ್ಣತೆಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಇನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

ಮಸೀದಿಗಳು.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೩ ಮಸೀದಿಗಳು ಇವೆ. ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಜುಮ್ಮಾ ಮಸೀದಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಮಸೀದಿ ಗ್ರಾಮದ ಬಸವಣ್ಣದೇವರ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರದ ಗರಡಿಯ ಮನೆಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಡುವಿನ ಮಸೀದಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹತ್ತಿರ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಸೀದಿ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಕಡೆಮಸೂತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಸೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾಸಾಬ, ಮಹ್ಮದಅಲಿ, ಬೀಬಿಪಾತಿಮಾ

ಮುಂತಾದ ಶರಣರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಕಪ್ಪತ್ತ ದಾರಿಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಒಂದು ಜಾಮೀಯಾ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದವರು ನಮಾಜ ಸೇರಿದಂತೆ ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ಮಠ

ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ಕಾಲಭೈರವ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಉತ್ತರ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖದ್ವಾರ ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಮಠವು ಮುಂಡರಗಿಯ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ಸಂಸ್ಥಾನಮಠದ ಶಾಖಾಮಠವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಮಠದ ಎಂಟನೇ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ (ಕಾಲ ೧೮೬೫–೧೯೭೬) ಶ್ರೀಮನ್ನಿರಂಜನ ಪ್ರಣವ ಸ್ವರೂಪ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಅನ್ನದಾನೀಶ್ವರ ಮಹಾಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಗದ್ದುಗೆಯೇ ಈ ಮಠದ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾಗಿದೆ. ಮುಂಡರಗಿ ಶ್ರೀಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತರ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಮಠವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳಿಸಿದೆ. ಗರ್ಭಗುಡಿ ಪುರಾಣಮಂಟಪ ಹಾಗೂ ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಕೋಣೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದು ನಿತ್ಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಲು ಸುಸಜ್ಜಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಶಿವರಾತ್ರಿ ಪಾಡ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಶರಣಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನ ಹಾಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಉಳಿದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯು ಶ್ರೀಮಠದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರು ಸ್ವಾಮೀಜಿಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿ ಆ ಮೂಲಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯ ನಿರಂತರ ನಡೆಯಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಹಳಿಕೆಮ್ಮ ದೇವಿ ಗುಡಿ

ಸೊರಟೂರಿನ ಕ್ವಾಟೆಯ (ಹಳೆಯ ಗ್ರಾಮ) ವಾಯುವ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗುಡಿಯು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖದ್ವಾರ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಕಂಬಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವಾಲಯದ ಕಂಬಗಳಾಗಿದ್ದು, ಮೇಲ್ಛಾವಣಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಗುಡಿಯನ್ನು ಸೊರಟೂರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹಳಿಕೆಮ್ಮ ಮತ್ತು ಯಲ್ಲಮ್ಮ ಮೂರ್ತಿಗಳಿದ್ದು ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಗ್ರನರಸಿಂಹನಿರುವದು ಈ ದೇವಾಲಯದ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಹಳಿಕೆಮ್ಮದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಒಂದು ದಂತ ಕತೆ ಇದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ತುಪ್ಪದಳ್ಳದಲ್ಲಿ[೧೨] ಹಳಿಕೆಮ್ಮ ನೆಲೆಸಿದ್ದಳು, ಅವಳು ಗ್ರಾಮದ ಕುಡುವಕ್ಕಲಿಗೆರ ಹಾಗೂ ಮೇಟಿಯವರ ಮನೆತನದ ಹಿರಿಯರ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ತಾನು ಸೊರಟೂರಿಗೆ ಬರುವದಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು ನೀನು ಹೇಗೆ ಬರುವೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ತುಂಬಿದ ಕೊಡದಲಿ ಬರುವೆ ಎಂದಳಂತೆ ಆಗ ಅವರು ತುಂಬಿದ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ಹಳಿಕೆಮ್ಮನನ್ನು ಸೊರಟೂರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು ಬರುವಾಗ ತುಂಬಿದ ಕೊಡ ಹೊತ್ತ ಪೂಜಾರಿ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಬನ್ನಿಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕುವನು. ಆದರೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ತುಂಬಿದ ಕೊಡ ತುಂಬಿದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆಯಂತೆ ಇದು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಆಷಾಡ ಏಕಾದಶಿಯ ಕಾಲಭೈರವ ಅಭಿಷೇಕದ ನಂತರ ಬರುವ ಮಂಗಳವಾರ ಅಥವಾ ಶುಕ್ರವಾರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಈ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಷುಕರು ಜೋಗ್ಯಾರು ಬಂದು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೂ ಕುಡುಕ ಜನರ ತಾಣ ಇದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಶ್ರೀ ವ್ಹಿ.ಜಿ. ಮಠಪತಿಗುರುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಯಲ್ಲಪ್ಪ ಅಡ್ನೂರ ಹಾಗೂ ಶಿವಪುತ್ರಪ್ಪ ಹಂಪಿಹೊಳಿ ಹಳಿಕೆಮ್ಮದೇವಿ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗದುಗಿನ ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಶ್ರೀಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದವು ಇದೆ. ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿ

ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವದು ಉತ್ತಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಈಗಿನ ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣದ ಹತ್ತಿರ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯದ್ವಾರ ಹೊಂದಿರುವ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ ೧೯೬೦ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. "ನೀ ನಿಂತ ನೆಲವೇ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ" ಎನ್ನುವ ವಾಣಿಯಂತೆ ಮಹಾಮಹಿಮ ಪವಾಡ ಪುರುಷ ಶ್ರೀ ಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರು ನಿಂತ ನೆಲವೇ ಇಂದಿನ ಶ್ರೀ ಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನ ದೇವಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಮೂಲತಃ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಂಬಾಪೂರದ ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಆರಾಧಕ (ಪೂಜಾರಿಗಳು) ಆದ ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರು ಒಂಟಿಗಾಲಿನಿಂದ ೪ ಗಂಟೆ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವತಾ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಇವರು ಆಡಿದ ಮಾತು ಹುಸಿ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪವಾಡ ಪುರುಷರಾದ ಶ್ರೀಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭಕ್ತರು ಸಂಬಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಭಕ್ತರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವರು ಸೊರಟೂರಿಗೆ ಬರಹತ್ತಿದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಹನಮಂತಾಚಾರ್ಯ ಸೊರಟೂರ ಅವರು ದೇವಸ್ಥಾನ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಳದಾನ ಮಾಡಿದರು. ಹಾಗೂ ಡಾ. ಬಿ.ಆರ. ಇನಾಮದಾರ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಭಕ್ತರ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಈಗಿರುವ ಶ್ರೀಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನ ದೇವಸ್ಥಾನ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ದೇವಾಲಯದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನ ಎರಡು ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಶಿವರಾತ್ರಿಯದಿನ ಉತ್ಸವ ಕಡುಬಿನಕಾಳಗ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮೌನೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ. ಮಹಾನವಮಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಿಪುರಾಣ ಪ್ರತಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯದಿನ ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣೆ ಆಷಾಡ ಏಕಾದಶಿಯಂದು ಪುಣ್ಯತಿಥಿ ಆಚರಣೆ ಪ್ರತಿ ಮಂಗಳವಾರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನಾಗೋಷ್ಟಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹೀಗೆ ವರ್ಷವಿಡಿ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಜ್ಜನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವರ್ಷವಿಡೀ ನಡೆಯುವ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಆಚರಣೆ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಶರಣರ ಬಾಳನ್ನು ಮರಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣು ಎನ್ನುವಂತೆ ಅವರು ಕಾಲವಾದ ನಂತರವೂ ಅವರ ಪವಾಡ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜ ಜನಮನದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ನಿಷ್ಕಾಮ ಭಕ್ತಿಯೇ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. "ಯಪ್ಪಾ ತಿಳಕೋಬೇಕು ಬಾಳ ತಿಳಕೋಬೇಕು, ತಿಳಕೊಂಡು ಉಳುಕೋಬೇಕು, ಎಂದಿಗೂ ಹಳಸಲಾರದಂತ ಬುತ್ತಿಕಟ್ಟಬೇಕು" ಇದು ಅವರ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. "ಯಪ್ಪಾ ಬೇಕಾದದ್ದು ಬೆರಕೊಂತೈತಿ, ಸಾಕಾದಿದ್ದು ಸರಕೊಂತೈತಿ, ಒಲ್ಲೆ ಅಂದಿದ್ದು ಹೊತಗೊಂಡು ಮಕ್ಕೊಂತೈತಿ ನೀ ಯಾಕ ಚಿಂತಿ ಮಾಡತಿ" ಹೀಗೆ ಭಕ್ತರನ್ನು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಮ್ಮೆ ಭಕ್ತರು ಮಳೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಹೋದಾಗ "ಯಪ್ಪಾ ಬಂಗಾರ ಮಳಿ ಸಿಂಗಾರ ಬೆಳಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ನಸೀಬ ತಿಳಿ"[೧೩] ಮಳಿ ಇದರ ಕೈಯಾಗ ಬೆಳಿ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಾಗ ಎಂದರಂತೆ ಆ ವರ್ಷ ಅತಿವೃಷ್ಠಿಯಾಯಿತಂತೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮದ ಇನಾಮದಾರ ಡಾಕ್ಟರ ಅವರ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಕಾಮ ಸೇವೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವರು ವರ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಧರ್ಮದ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿದ ಶ್ರೀಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಆ ಪರಂಪರೆ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಮೈಲಾರಲಿಂಗ ಗುಡಿ

ಗ್ರಾಮದ ಗಾಂಧಿ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ ಮಾಡಿರುವ ಈ ದೇವಾಲಯ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದು ಇದೇ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಇದರ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮೈಲಾರಲಿಂಗನ ಗದ್ದುಗೆ ಇದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಶಿಬಾರಗಟ್ಟಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಗುಡಿಯ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೈಲಾರ ಲಿಂಗನ ಗುಡಿ ಇದ್ದು, ಅದು ನಶಿಸಿಹೋಗಿದೆ. ಮೈಲಾರಲಿಗಂನ ಆರಾಧಕರು ಪ್ರತಿರವಿವಾರ ತಮ್ಮ ಪೂಜಾವಿಧಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮದುವೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಹೊರಡಿಸುವದು ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಆಚರಣೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಸ್ವಾರೆಮ್ಮದೇವಿ ಗುಡಿ

ಗ್ರಾಮದ ಮಹಾಲಿಂಗಪೂರ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿರುವ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಕಲ್ಲುಮಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರೆಮ್ಮ ದೇವಿ ಹಾಗೂ ದುರುಗಮ್ಮ ಎಂಬ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಸಮುದಾಯದ ಬಕ್ತರ ಹರಕೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬಣ್ಣ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಗದ್ದುಗೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಹರಿಮರಿ[೪] ಕಡಿಯುವದು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿದಿನ ಪೂಜೆ ಹಾಗೂ ಮಹಾನವಮಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ ಸೇರಿದಂತೆ ವಾರ್ಷಿಕಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಭಾರತ ರತ್ನ ಡಾ। ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಯವಕ ಮಂಡಳದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನೆಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ವಾಲೀಖಾರನ ವೀರಗಲ್ಲು ಮಂಟಪ

ಗ್ರಾಮದ ಹನಮಂತ ದೇವರ ಗುಡಿಯ ನೈರುತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮುಖವಾಗಿರುವ ಈ ವೀರಗಲ್ಲು ೭ ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಹಾಗೂ ೩ ಅಡಿ ಅಗಲವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಈ ವೀರಗಲ್ಲು ಕುರಿತು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದಂತಕಥೆ ಇದೆ. ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಊರ ದ್ಯಾಮವ್ವನ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಣವನ್ನು ಕಡಿದು ಚರಗ[೫] ಚೆಲ್ಲುವದು ಒಂದು ಪರಂಪರೆ ಇದು ಆ ಗ್ರಾಮದ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿ ಆದರೆ ಈ ಚರಗವನ್ನು ಪರ ಊರಿನವರು ಯಾರೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದು ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾರಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಅವರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹುಲುಸು (ಒಳಿತು) ಮತ್ತು ಚರಗ ಚೆಲ್ಲಿದವರಿಗೆ ಕೆಡುಕು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇತ್ತು. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರದ ಮುಳಗುಂದ ಗ್ರಾಮದ ದ್ಯಾಮವ್ವನ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಣವನ್ನು ಕಡೆದು ಚರಗ ಚೆಲ್ಲಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಅಶ್ವದಳದ ಸೈನ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಇತ್ತು, ಇಂತಹ ರಕ್ಷಣಾ ಕೋಟೆ ಇದ್ದರೂ ಗ್ರಾಮದ ವಾಲೀಖಾರ ಮನೆತನದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಚಾಣಾಕ್ಷತೆ ಹಾಗೂ ವೀರತ್ವದಿಂದ ಚೆಲ್ಲಿದ ಚೆರಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಓಡುತ್ತಾ ಅವರ ಕುದುರೆಯ ಓಟಕ್ಕೆ ಸಿಗದಂತೆ ಓಡಿಬಂದ ಅವರು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ತಿಸಿದರೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಳಗುಂದ ಗಡಿ ದಾಟುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಅವರು, ವಾಲಿಖಾರನು ಅವರಿಗೆ ಸಿಗದೆ ಇರುವದರಿಂದ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದವರೆಗೂ ಬಂದರು. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಲೇ ಓಡಿ ಬಂದ ವಾಲೀಖಾರ ಅವರು ಕುದುರೆ ಮೇಲೆ ಬಂದರು ತಾನು ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಓಡುತ್ತಾ ಬಂದು ಗ್ರಾಮದ ಕೋಟೆಯ ಒಳಗೆ ತನ್ನ ಕತ್ತನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡನು ಹಾಗೂ ತಾನು ತಂದಿದ್ದ ಹುಲುಸನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ವೀರನ ನೆನಪಿಗಾಗಿ

ಗ್ರಾಮದ ದೇಸಾಯಿಯರು ವೀರಗಲ್ಲನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಾಲಿಖಾರನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಜನಾಂಗದವನಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಜಯಂತಿ ದಿನ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಸ್ಮರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಬನಶಂಕರೆಮ್ಮದೇವಿ ಗುಡಿ

ಈ ಗುಡಿಯು ಗ್ರಾಮದ ಕ್ವಾಟೆಯ (ಹಳೆಯ ಗ್ರಾಮದ) ಹೊರ ವಲಯದ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಗ್ರಾಮದ ಮುಖದ್ವಾರ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿದೆ. ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಡ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಕಾಲಮಾನ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಬದಾಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬನಶಂಕರಿದೇವಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಈ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿರಬಹುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಭಕ್ತರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಗುಡಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬಯಲು ಕೊತ್ತಲಮ್ಮ

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಬಾವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಕೊತ್ತಲಮ್ಮ ಈ ಮೂರ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಂತಕತೆಯಿದೆ. ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವಾಗ ಅದು ಒಂದು ಬಸುರಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ಹಾರವನ್ನು ಬೇಡಿತ್ತಂತೆ ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕೊರವಂಜಿ ಬಸುರಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಬಂದಳಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೋಟೆಯ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಿದರಂತೆ ಆಗ ಆ ಮಹಿಳೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಳಂತೆ ಹಾಗೂ ಈ ಊರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸುಖ ಬೇಡ, ಬಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ (ಸೊಸೆಯರಿಗೆ) ದುಃಖ ಬೇಡ ಎಂದು ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಳಂತೆ ಅವಳ ಶಾಪದ ಫಲವಾಗಿ ಸೊರಟೂರ ತವರು ಮಕ್ಕಳು ಕೊಟ್ಟ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ತೊಂದರೆ ಹಾಗೂ ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸೊಸೆಯಂದಿರಾಗಿ ಬಂದವರು ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕೋಟೆಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಕೊರವಂಜಿಯ ಶಾಪ ಎಂದೆ ಇನ್ನು ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೆಂಬಂತೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಮಹಿಳೆಯರ ದುರ್ಮರಣ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮಾರಾಟದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಗ್ರಾಮದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಇದು ಕೊರವಂಜಿಯ ಶಾಪ ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೊತ್ತಲಮ್ಮನ ಮೂರ್ತಿ ೩ ಅಡಿ ಎತ್ತರ ೨ ಅಡಿ ಅಗಲವಿದ್ದು ಭಯಾನಕ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಮೂರ್ತಿ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಬಯಲು ಕೊತ್ತಲಮ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂರ್ತಿ ಈಗ ಕಿಡಿಗೇಡಿಗಳ ಹಸ್ತ ಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಭಗ್ನಗೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕೊತ್ತಲಮ್ಮನ ಕುರಿತು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಈ ದೇವಿ ಊರು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ದೇವತೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಊರ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ.

ಊರಲ್ಲಿ ಕೊತ್ತಲಮ್ಮನ ಗುಡಿ

ಗ್ರಾಮದ ಈಗಿನ ಜೈನ ಬಸದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಇರುವ ಈ ಗುಡಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿದೆ ಇದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಗುಡಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕೊತ್ತಲಮ್ಮಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ನೋಡಿದಾಗ ಗ್ರಾಮದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊತ್ವಾಲರು ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿದ್ದರು. ಅವರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯರು ಗ್ರಾಮದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಈ ಕೊತ್ತಲಮ್ಮನ ಗುಡಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಜನರಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಯಲು ಕೊತ್ತಲಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಕೊತ್ತಲಮ್ಮನ ಗುಡಿಯ ಕುರಿತು ಹಲವು ಸಾಮ್ಯ-ವೈಷಮ್ಯಗಳಿರುವದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೊತ್ತಲಮ್ಮ ಕೋಟೆಗೆ ಬಲಿದಾನವಾದ

ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಮಹಿಳೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಅಂಶಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಾಚೀನ ಪರಂಪರೆ ಹೊಂದಿರುವ ಬಯಲು ಕೊತ್ತಲಮ್ಮನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಕೊತ್ತಲಮ್ಮದೇವಿ ಯುವಕ ಮಂಡಳ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಹಾಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಲಾಖೆ ಗಮನಹರಿಸಿ ಕೊತ್ತಲಮ್ಮ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಮೇಲ್ಚಾವಣೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕಿಡಿಗೇಡಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಬಯಲು ದುರಗಮ್ಮ, ಕ್ವಾರಮ್ಮ, ಭರಮಪ್ಪ, ಲಕ್ಕಮ್ಮ, ಬನ್ನಿಮಹಾಕಾಳಿ, ಕುರವತ್ತಿ ಬಸವಣ್ಣಾ ಕನ್ನೂರ ಬಸವಣ್ಣ ಸಸಿಬಸಪ್ಪ. ಕಳ್ಳೆಪ್ಪ. ಸಸಾಪೂರ ಹನಮಪ್ಪ. ಬೆಂಚಿ ಹನಮಪ್ಪ. ಮೂಖ ಬಸವಣ್ಣ ಹಲವಾರು ಆಚರಣೆಯ ದೈವಗಳಿರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ದೈವ ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇಯಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಥವಾ ಜನಪದೀಯ ಪರಂಪರೆ ಇರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹಲವು ದೇವಾಲಯಗಳು ಮೂರ್ತಿಗಳು ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವದು ಗ್ರಾಮದ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ನಶಿಸಿದಂತೆ ಆ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಅವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ದೈವಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯ ಕುರಿತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ ಗ್ರಾಮದ ದೈವಗಳ ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಮೂರ್ತ ರೂಪ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಪದವಿಧರರು ಗಮನಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣೆಗಳು.

೧) ಡಾ. ಬಾಲಸುಬ್ರಮಣ್ಯ. ಡಾ.ಸಿ.ಎಸ್.ವಾಸುದೇವನ. ರಮೇಶ. ನಾಯಕ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ ೨೦೦೭ ಪುಟ–೧೦೧–೧೦೨

೨) ಡಾ. ಬಾಲಸುಬ್ರಮಣ್ಯ. ಡಾ. ಸಿ. ಎಸ್. ವಾಸುದೇವನ. ರಮೇಶ. ನಾಯಕ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ ೨೦೦೭ ಪುಟ ೧೦೨–೧೦೩

೩) ಅದೇ ಪುಸ್ತಕ ಪುಟ ೧೦೫

೪) ಅದೇ ಪುಸ್ತಕ ಪುಟ ೧೦೪

೫) ಅದೇ ಪುಸ್ತಕ ಪುಟ ೧೦೩

೬) ಅದೇ ಪುಸ್ತಕ ಪುಟ ೧೦೪

೭) ಅದೇ ಪುಸ್ತಕ ಪುಟ ೧೦೪

೮) ಅದೇ ಪುಸ್ತಕ ಪುಟ ೧೦೪

೯) ಕವಣಿ: ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಕಲ್ಲನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಬಳಸುವ ನಾರಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಾಧನ

೧೦) ಸರಜೂಕಾಟ್ಕರ ಅವರ ಶಿವಾಜಿ ಮೂಲ ಕನ್ನಡ ನೆಲ ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಬಳ್ಳಾರಿ ೨೦೦೬ ಪುಟ ೧೨೧.

೧೧) ನೊಸಲು: ದೇವಿಯ ಬಣ್ಣದ ಕೊನೆಯ ಹಂತ ದೃಷ್ಟಿಬರೆಯುವದು.

೧೨) ತುಪ್ಪದಳ್ಳ : ಗ್ರಾಮದ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿಗೆ ಇರುವ ಈ ಹಳ್ಳದ ನೀರು ಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ಸಿಹಿಯಾಗಿರುವದರಿಂದ ಜನಪದರು ತುಪ್ಪದಳ್ಳ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

೧೩) ಶ್ರೀ ಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನ ಶಿಷ್ಯಬಳಗದಿಂದ ಅವರ ವಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೪) ಹರಿಮರಿ: ಆಡುವ ಅಥವಾ ಕುರಿಮರಿಗಳನ್ನು ದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಕಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹರಿಮರಿ ಎನ್ನುವರು.

೧೫) ಚರಗ: ಭೂಮಿತಾಯಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂರಿಮಾಡುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪
ಜನಪದರ ಬದುಕು

೧. ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
೨. ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ
೩. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ
೪. ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ– ೪.

-: ಜನಪದರ ಬದುಕು :-

೧. ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಕೋಟ್ಯಾನು ಕೋಟಿ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಸಿಡಿದು ಬಂದ ಒಂದು ಅಂಶದಿಂದ ಭೂಮಿ ಸೃಷ್ಠಿಯಾಯಿತು ಜೊತೆಗೆ ಜೀವ ಸಂತಾನವಾಗಿ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜೀವ ವಿಕಾಸವಾಗಿ ಮಾನವ ಉದಯಿಸಿದ ಅಲೆಮಾರಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ, ಮಾನವ ಯಾವಾಗ ಒಂದೆಡೆ ನೆಲೆ ನಿಂತು ಗುಂಪು ಜೀವನ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನೋ ಆಗ ಸಮೂಹ, ಸಮುದಾಯ ರೂಪುಗೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಸಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪರಂಪರೆ ಆದಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹಿಂದು, ಮುಸ್ಲಿಂ, ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳಿದ್ದು, ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೀರಶೈವ ಹಾಗೂ ಅದರ ಉಪಪಂಗಡಗಳಾದ ಪಂಚಮಸಾಲಿ, ಗಾಣಿಗ, ಬಣಜಿಗ, ಕುಡವಕ್ಕಲಿಗ, ಕ್ಷೌರಿಕ ಜಾತಿಗಳಿವೆ. ಕುರುಬ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಮರಾಠಾ, ಪಂಚಾಳ, ಹರಿಜನ, ಉಪ್ಪಾರ, ಗಂಗಾಮತಸ್ಥ, ಭಜಂತ್ರಿ, ಕಲಾಲ, ಮುಂತಾದ ಜಾತಿಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಗಳ ಸಮುದಾಯಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಸೊರಟೂರಿನ ವಿವಿಧ ಸಮುದಾಯಗಳ ವಿಶಿಷ್ಠತೆಯಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ೫ ಮನೆತನಗಳು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದು ೧೦–೧೫ ಕುಟುಂಬಗಳಿವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಮಾರ್ತ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಎಂಬ ಎರಡು ಮತಗಳಿವೆ. ಇವರು ಪುರೋಹಿತ ವೈದ್ಯ, ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದ ದೈವಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರುಗಳ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ವೀರಶೈವರು

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಸಾಲಿ, ಗಾಣಿಗ, ಬಣಜಿಗ, ಕುಡವಕ್ಕಲಿಗ, ಕ್ಷೌರಿಕ ಎಂಬ ಪಂಗಡಗಳಿವೆ.

ಪಂಚಮಸಾಲಿ

ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಸಾಲಿ ಸಮುದಾಯವೇ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ೪೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮನೆಗಳು ಇದ್ದು ಬಹುಪಾಲು ಜನರು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸರಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಖಾಸಗಿ ನೌಕರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಭದ್ರ, ಮೈಲಾರಲಿಂಗ ಹಾಗೂ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಪರಂಪರೆ ಜೊತೆಗೆ ಗ್ರಾಮ ಹಾಗೂ ಮನೆದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗಾಣಿಗ

ಸುಮಾರು ೫೦–೬೦ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಗಾಣಿಗರು ಮೂಲತಃ ಎಣ್ಣೆ ಗಾಣದ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ ಆದರೆ ಈಗ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಎಣ್ಣೆ ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಎಣ್ಣೆ ಗಾಣಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈಗ ಇವರು ಸಹ ವ್ಯವಸಾಯ ವೃತ್ತಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ವ್ಯಾಪಾರ ಹಾಗೂ ಕೆಲವರು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಯಲ್ಲಮ್ಮ ಬಸವಣ್ಣ ಸೇರಿದಂತೆ ಗ್ರಾಮ ದೈವ ಹಾಗೂ ಮನೆದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಣಜಿಗ

೪೦ ರಿಂದ ೫೦ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬಣಜಿಗ ಸಮುದಾಯನ್ನು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶೆಟ್ಟರ ಮಂದಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಣಜಿಗರ ಮೂಲವೃತ್ತಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಬಣಜಿಗ ಸಮುದಾಯ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವ್ಯಾಪಾರ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ವ್ಯವಸಾಯ ಹಾಗೂ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಸಹ ವೀರಭದ್ರ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ ಪರಂಪರೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ಗ್ರಾಮದ ದೈವಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮನೆದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕುಡವಕ್ಕಲಿಗ

೩೦ ರಿಂದ ೪೦ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕುಡವಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಒಕ್ಕಲುತನವನ್ನೇ ತನ್ನ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಒಕ್ಕಲಿಗ ಎಂಬ ಸಮುದಾಯ ಮೈಸೂರ ಭಾಗದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯು ಇದೆ. ಆದರೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕುಡವಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯವು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಉಪಪಂಡಗವಾಗಿದೆ. ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಈ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಗೌರವವಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬಿತ್ತನೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕುಡವಕ್ಕಲಿಗ ಅಥವಾ ಕುರುಬ ಸಮುದಾಯದವರು ಮೊದಲು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಅದರಿಂದ ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಹುಲುಸು ಎಂಬ ನಂಬಿಗೆ ಇದೆ. ಇವರು ಮೈಲಾರಲಿಂಗ, ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ ಪರಂಪರೆ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮದ ದೈವ ಮತ್ತು ಮನೆದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ಷೌರಿಕರು

೧೫ ರಿಂದ ೨೦ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕ್ಷೌರಿಕ ಸಮುದಾಯವು, ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಕ್ಷೌರಿಕರು ಸಹ ಆಯಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ವರ್ಷವಿಡಿ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರ ಕ್ಷೌರವನ್ನು ಕ್ಷೌರಿಕ ಮಾಡಿದರೆ ರೈತ ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಬೆಳೆದ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಳ ಫಸಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೌರಿಕನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದು ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆ, ಸಹಕಾರ ಹಾಗೂ ಬಾಂದವ್ಯದ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅದು ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು

ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಪದ್ಧತಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರು ವೀರಭದ್ರ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಪರಂಪರೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಗ್ರಾಮದೈವ ಮತ್ತು ಮನೆದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮರಾಠಾ.

ಸುಮಾರು ೬೦ ರಿಂದ ೭೦ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮರಾಠ ಸಮುದಾಯವು ಒಕ್ಕಲುತನವನ್ನೇ ತನ್ನ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೆಲವರು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮರಾಠಾ ಸಮುದಾಯದ ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರು ಸೊರಟೂರ ಮೂಲದವರು ಎಂಬುದು ಈ ಸಮುದಾಯದ ವಿಶೇಷ ಇವರು ಸಹ ಪಂಡರಪುರ ವಿಠೋಬಾ ಹಾಗೂ ಯಲ್ಲಮ್ಮ ಸೇರಿದಂತೆ ಗ್ರಾಮದ ದೈವಗಳ ಮನೆ ದೇವರ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮದ ಶತಾಯುಷಿ ಶಂಕ್ರಪ್ಪ. ಮಲ್ಲಾರಿ ಇದೇ ಸಮುದಾಯದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸೊರಟೂರ ಮಂಡಳದ ಪ್ರಥಮ ಸರಪಂಚರಾದ ತಿರಕಪ್ಪ ಮಿರಗಾಣಿಯವರು ಇದೇ ಸಮುದಾಯದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ.

ಸುಮಾರು ೭೦–೭೫ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಸಮುದಾಯವು ಮೂಲ ಬೇಡ ವೃತ್ತಿಯದಾಗಿದ್ದು, ಈಗ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೆಲವರು ನೌಕರಿ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಥಮ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ಪಡೆದ ಡಾ॥ ಎಸ್.ಡಿ. ಕಟಗಿ ಇದೇ ಸಮುದಾಯದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಯಲ್ಲಮ್ಮ ಹುಲಿಗೆಮ್ಮ ಸೇರಿದಂತೆ ಗ್ರಾಮದ ದೈವಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮನೆದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹುಲುಸು ತರುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ವೀರವಾಲಿಖಾರ ಇದೇ ಸಮುದಾಯದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಕುರುಬ.

ಸುಮಾರು ೧೦೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕುಟುಂಬಗಳಿರುವ ಕುರುಬ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಕಂಕಣ ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆ ಕಂಕಣ ಎಂಬ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಿವೆ. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಬಹುಪಾಲು ಜನ ಕೃಷಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕುರಿ ಮತ್ತು ಮೇಕೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯವರು ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೆಲವರು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಕುರುಬ ಸಮುದಾಯದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಗೌರವವಿದೆ. ಉದಾ: ಗುದ್ದಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಾಗ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಕುರುಬರು ಇದ್ದರೆ. ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದೆ. ಕುರುಬ ಸಮುದಾಯ ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮುದಾಯವಾದರೂ ವಿಶೇಷ ಗೌರವವಿರವದು. ಪರಂಪರೆಯ ವಿಶೇಷತೆ ಕರುಬರು ಎಂದರೆ ಕುರಿಕಾಯುವವರು ಕಾಯಕನಿಷ್ಠರು, ಅಡಿವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇವರು ದುಷ್ಟಸಂಕುಚಿತ ವಿಚಾರ ಅರಿಯದ ಮುಗ್ದರು ಎಂಬುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಗ್ರಾಮದ ದೈವಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮನೆದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಇವರು ಯಲ್ಲಮ, ಹುಲಿಗೆಮ್ಮ, ಕರಿಸಿದ್ದ, ಮೈಲಾರಲಿಂಗನ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜೈನರು.

ಸುಮಾರು ೭೦–೮೦ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಜೈನ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ಯೋಗ ಕೃಷಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೆಲವರು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಮಹಾವೀರರ ಜೈನ ಪರಂಪರೆಯ ಆರಾಧಕರಾದ ಇವರು ಯಲ್ಲಮ್ಮನ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮದ ದೈವಗಳ ಆರಾಧಕರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಸೊರಟೂರ ಮಂಡಳ ಪಂಚಾಯತಿಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಚೇರಮನ್ನರಾದ (೧೯೭೮–೧೯೮೩) ಶ್ರೀ ದೇವೇಂದ್ರಪ್ಪ. ಮಲ್ಲಾಡದ ಇದೇ ಸಮುದಾಯದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಸ್ಲಿಂಮರು.

ಸುಮಾರು ೩೦೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ಯೋಗ ಕೂಲಿಯಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಕೃಷಿ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಕಾರ್ಮಿಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ಬಹುಪಾಲು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಜಮೀನು ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಇದ್ದರೂ ೧ ಎಕರೆ, ೨ ಎಕರೆ ಮಾತ್ರ ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಕೂಲಿಗಾಗಿ ರೈತರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದರೆ ರೈತರು ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಇವರನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ನೌಕರಿ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಸ್ವಂತ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಸುಬುಗಳಾದ ಬಡಿಗತನದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೆಲವರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪಂಚಾಳ.

ಸುಮಾರು ೩೦–೩೫ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪಂಚಾಳ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಸಮುದಾಯ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ, ಬಂಗಾರ ಬೆಳ್ಳಿ, ಆಭರಣ ಮಾಡುವವರು ಬಡಿಗ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು, ಕಮ್ಮಾರ, ಕಬ್ಬಿಣ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಬಹುಪಾಲು ಜನರು ಪಾರಂಪರಿಕ ಕುಲಕಸಬುಗಳಾದ ಅಕ್ಕಸಾಲಿ, ಬಡಿಗತನ, ಕಮ್ಮಾರಿಕೆಯ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೌನೇಶ್ವರನ ಆರಾಧಕರಾದ ಇವರು ಮನೆದೇವರು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ದೈವಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹರಿಜನರು.

ಸುಮಾರು ೪೦–೫೦ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮೂಲವೃತ್ತಿ ಚಮ್ಮಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಆ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಚಮ್ಮಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಕೃಷಿ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಹಾಗೂ ಸ್ವ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಮುದಾಯದ ಕೆಲವರು ಪಾರಂಪರಿಕ ಕುಲಕಸಬಾದ ಚಮ್ಮಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ದುರಗಮ್ಮ ಯಲ್ಲಮ್ಮನ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಭಜಂತ್ರಿ.

ಕೊರವರು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈ ಸಮುದಾಯದ ೮-೧೦ ಮನೆಗಳಿವೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕುಲಕಸುಬಾದ ಬುಟ್ಟಿ, ಕಸಬರಿಗೆ ತಯಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಕರಡಿ ಮಜಲು, (ಸನಾದಿ ಮೇಳ) ವಾದ್ಯ ನುಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಕೆಲವರು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಚಿಕ್ಕ ಸಮುದಾಯ ಗ್ರಾಮದ ಸಕ್ರಿಯ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಇರದಿದ್ದರೂ ಸರಕಾರದ ಮೀಸಲಾತಿ ನಿಯಮದ ಫಲವಾಗಿ ದೇವೇಂದ್ರ ಭಜಂತ್ರಿಯವರು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವುದು ಆಕಸ್ಮಿಕ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಉಪ್ಪಾರ.

೫ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಸಮುದಾಯವು ಬಹು ಚಿಕ್ಕ ಸಮುದಾಯವಾಗಿದ್ದು, ಕೃಷಿ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಲ್ಲಮ್ಮನ ಭಕ್ತರಾದ ಇವರು ಗ್ರಾಮದ ಮಾರುತಿ ದೇವರ ಪೂಜಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸುಣಗಾರ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸುಣಗಾರ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈ ಸಮುದಾಯವು ಬಾರಕೇರ ಅಥವಾ ಗಂಗಾಮತಸ್ಥ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಒಂದೇ ಮನೆತನ ಇದ್ದು, ४-೫ ಕುಟುಂಬ ಹೊಂದಿದೆ. ಪಾರಂಪರಿಕ ಕುಲಕಸಬಾದ ಸುಣ್ಣ ತಯಾರಿಕೆ ಇವರ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೆಲವರು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮೂಲವೃತ್ತಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವದು ಈ ಸಮುದಾಯದ ವಿಶೇಷತೆ.

ಕಲಾಲ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಕಲಾಲ ಸಮುದಾಯವು ಮೂಲತಃ ಸೂರ್ಯವಂಶಿ ಕ್ಷತ್ರೀಯ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಮನೆತನವಿದ್ದು, ४-೫ ಕುಟುಂಬಗಳಿವೆ. ಕೆಲವರು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೆಲವರು ನೌಕರಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ.

ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ

ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ಭಾರತದ ಆದಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಪರಂಪರೆ ಈ ಜಾತೀಯತೆ ಅಂದಾಭಿಮಾನದಿಂದಾಗಿ ಆಗಾಗ ಅತಃಕಲಹಗಳು ಕೇಳಿಬರುತ್ತವೆ. ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು ಆದರೂ ಆಗಾಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಂಥಹ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಜಾತೀಯತೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಜಾತ್ಯಾತೀತತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಎಂಬುದು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಮತದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮತಧರ್ಮದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಆಚರಣೆ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಾಗಿ ಆಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾವೀರ ಜಯಂತಿ, ಕನಕದಾಸ ಜಯಂತಿ, ಪೈಗಂಬರ ಜಯಂತಿ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಜಯಂತಿ, ವಾಲ್ಮಿಕಿ ಜಯಂತಿ, ಬಸವೇಶ್ವರ ಜಯಂತಿ ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮತ

ಧರ್ಮದ ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಅದ್ದೂರಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಸಮಾಜ ವಿಘಟನೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಎಂತಲೂ ಅನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದರ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದರೆ. ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯದವರು ಸೇರಿ ಎಲ್ಲ ಜಯಂತಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವದು ಅವುಗಳು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಧರ್ಮ ಸಭೆಗಳಾಗುತ್ತಿರುವದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿಯು ಭಾವೈಕ್ಯತೆ ಇದೆ. ಮುಸ್ಲೀಂಮರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ನಮಾಜ್ ಖುರಾನ ಓದುವದರ ಜೊತೆಗೆ ದುರಗಮ್ಮ ಬೈರಪ್ಪ. ದ್ಯಾಮಮ್ಮ ಮುಂತಾದ ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಬತ್ತಿ ಉದಿನಕಡ್ಡಿ, ಹೂ–ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿ, ಸೀರೆ, ಕುಪ್ಪಸಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಹರಕೆ ತೀರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲೀಮ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯ ಬಹುಪಾಲು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹಿಂದುಗಳ ಹಾಗೂ ಜೈನ ಧರ್ಮದವರದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಮಜಾನ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಹಿಂದುಗಳೂ ಸಹ ರೋಜಾ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ರೋಜಾ ಹಿಡಿದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಹಿಂದುಗಳು ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ರಮಜಾನ ಬಕರೀದ, ಹಾಗೂ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಜಾತಾಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಬಾಂದವರು ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದುಗಳು ದೀಪಾವಳಿ, ಮಹಾನವಮಿ, ಸೀಗೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಮುಂತಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಬಾಂದವರಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರಾಮದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂತ ಖಾಲೆಫಕ್ರು ಉರುಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಮಹಿಳೆ ದೀಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿ ಸಕ್ಕರೆ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವದು. ಆ ದಿನ ಮಂಗಳವಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳೆ ಹಿಂದು ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾಯಿ, ಕರ್ಪುರ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಗ್ರಾಮದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಯುಗಾದಿ ಪಾಡ್ಯದ ದಿನ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಜಾತೀಯತೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಸಹ ದೀಪದ ಕೆಳಗೆ ಕತ್ತಲು ಇರುವಂತೆ ಕೆಲ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಕರು ತಮ್ಮ ವಯಕ್ತಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಾಗಿ ಅಧಿಕಾರದ ಲಾಲಸೆಗಾಗಿ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ದುರಭಿಮಾನ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿರುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲದರ ನಡುವೆಯು ಗ್ರಾಮ ಭಾವೈಕ್ಯತೆ ತಾಣ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ನೆಲೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವುದು ಕುಟುಂಬವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಾನವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ರೂಪಿಸುವ ಮೊದಲ ಸಂಸ್ಥೆ ಎಂದರೆ ಕುಟುಂಬವೆನ್ನಬಹುದು. ಕುಟುಂಬ ಒಂದು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪ ತಾಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಚಕ್ಕದಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ

ಘಟಕವಾಗಿದ್ದು, ತಂದೆ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಗುವಿನ ಜನನಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬವೇ ಪ್ರಥಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮ್ನರ ಮತ್ತು ಕೆಲ್ಲರ್ ಎಂಬ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು "ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮತ್ತು ಕನಿಷ್ಠ ಎರಡು ತಲೆಮಾರುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆಯೇ ಕುಟುಂಬ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈಲಿಯಟ್ ಮತ್ತು ಮೆರಿಲ್ ಕುಟುಂಬವು ಜೈವಿಕ ಘಟಕವಾಗಿದ್ದು, ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕುಟುಂಬವು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಘಟಕವಾಗಿದ್ದು, ಸಂಸಾರಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯರಲ್ಲಿ ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಬಾಂದವ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.[೧] (ಎಚ್.ಎಸ್.ಗುರುಪ್ರಸಾದ–೨೦೦೭–೦೮) ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಪಿತೃ ಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿ

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಹುತೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯು ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ತಂದೆ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯನಾದರೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು ಸೊಸೆಯಂದಿರು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರೂ ಅವನಿಗೆ ಅನುವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬ ಅಸ್ಥಿತ್ವ ಇವನ ಹಿರಿತನದಲ್ಲೆ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೆ ಅವನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಮನೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಶವಸಂಸ್ಕಾರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ರುಮಾಲು/ಟೋಪಿಯನ್ನು ಅವನ ಹಿರಿಯ ಮಗನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ರುದ್ರಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಗ ಅತೀ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನವನಾಗಿದ್ದು, ಮಗಳು ವಯಸ್ಕಳಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಚಿಕ್ಕಮಗನಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಹಿರಿತನದ ರುಮಾಲ/ಟೋಪಿ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಪಿತೃ ಪ್ರಧಾನ/ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕವಾಗಿ ಪಿತೃ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದರೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಹಾಗೂ ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಕ್ತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಕುಟುಂಬದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಣಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ (ಮನೆಯ ಒಳಗೆ) ಎಲ್ಲಾ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆ ನೀಡುವ ಪರಿಪಾಠವು ಇದೆ.

ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿ

ಪ್ರಸಕ್ತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಇದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ

ಕಳೆದ ೨-೩ ದಶಕಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ದತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕವಾಗಿ ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿ:

ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದ ಕಾಲವೊಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಅತಿಯಾದ ಅಭಿಮಾನದಿಂದಾಗಿ ಇಂದು ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕರಗುತ್ತಿವೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈಗ ೨-೩ ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸರ್ವೆಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಈಗ ೧೦-೧೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದೀಚೆಗೆ ಕುಟುಂಬಗಳು ವಿಭಕ್ತವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೊಂದು ಪಡಿತರ ಚೀಟಿ (ರೇಷನ್ ಕಾರ್ಡ) ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮೊದ ಮೊದಲು ರೇಷನ್ ಕಾರ್ಡಿಗಾಗಿ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳು ವಿಭಕ್ತವಾದವು. ನಂತರ ಆ ಕುಟುಂಬಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳಾದವು. ರೇಷನ್ ಕಾರ್ಡ ಒಂದು ಕಾರಣವಷ್ಟೇ ಅದೇ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಇದ್ದರೂ ಪಡಿತರ ಚೀಟಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಅವರ ಅಗತ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ. ಗ್ರಾಮದ ಶೆಲಿಯಪ್ಪನವರ, ಅಡ್ರಕಟ್ಟಿ (ಹೊಸಮನಿ) ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಕುಟುಂಬಗಳು ಇನ್ನು ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ.

ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿ:

ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಸರ್ವೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಇರುವ ಈ ಕಟುಂಬಗಳು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದು, ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲು ಇವರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆ ಆಗುವವರೆಗೆ ಅದು ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ೩-೪ ಜನ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿರುವ ಕುಟುಂಬ ಅವರ ಮದುವೆ ಆಗುವವರೆಗೂ ಕೂಡಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಸೊಸೆಯಂದಿರು ಬಂದು ಮನೆ ಒಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಸೊಸೆಯಂದಿರು ಮಾತ್ರ ಕಾರಣವಲ್ಲ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಮರುಳಾದ ಗಂಡಸರ ಪಾತ್ರವೂ ಇದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಮುತ್ತು ಕೊಡುವವಳು ಬಂದಾಗ ತುತ್ತು ಕೊಟ್ಟವಳನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಕುಟುಂಬಗಳು ವಿಭಕ್ತವಾದಾಗ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಮಗನ ಹತ್ತಿರ ಇರುವದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಮಗನನ್ನು 'ಕಡೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಟ್ಟಾಣಿ' ಎಂದು ಹೆಚ್ಚು ಮಮತೆ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ವಿಭಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ ಮದುವೆ ಮುಂಜಿ. ವ್ಯವಹಾರ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಯಾವುದೇ ಕುಟುಂಬದ

ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೊತೆ ಜಗಳವಾದರೆ ಆ ಮನೆತನದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳು ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಅವಿಭಕ್ತ ಮತ್ತು ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳು ವ್ಯಷ್ಠಿ ಹಾಗೂ ಸಮಷ್ಠಿಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆ :–

ಸಾಮಾಜಿಕರು ತಮ್ಮ ಭೌತಿಕ ಹಾಗೂ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಸಮಾಜ ರಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಮಾಜವು ತನ್ನದೇಆದ ಒಂದು ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆಯು ವಿವಿಧ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಹಲವಾರು ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ಪಂಚಾಯ್ತಿ :–

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮುದಾಯಗಳು ತಂತಮ್ಮ ಜನಾಂಗವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ದೈವ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಮುದಾಯದ ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯ ಸೀಮಂತ ಕಾರಣ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮನೆಯವರು ಮೊದಲು ಆ ಸಮುದಾಯದ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗಳಿಗೂ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೊಬ್ಬ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ದೈವ ಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗಳಿಗೆ ವಿಷಯ ಹೇಳಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ದೈವ ಕೂಡಿಸುವವನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ 'ಕೋಲಕಾರ' ಅಥವಾ 'ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವನು' ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡುವಾಗ, ಮದುವೆ ಮತ್ತಿತರ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ಯಾರಾದರೂ ಮರಣ ಹೊಂದಿದಾಗ ದೈವ ಕೂಡಿಸುವವನು ಆ ಸಮುದಾಯದ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಹೇಳಬೇಕು. ಎಲ್ಲರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ಸಮುದಾಯದ ನಿಯಮ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದವರಿಗೆ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ದಂಡ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಅಂಥವರನ್ನು ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕುಲದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇಡುವದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿಗೂ ಸಮುದಾಯದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಯಾರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಜಗಳವಾಡಿದರೆ ಅದು ಸಮಾಜ ವಿರೋದಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂದರೆ ಚಪ್ಪಲಿಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದಾಡಿದ್ದರೆ ಅಂಥವರನ್ನು ಸಹ ಕುಲದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ.[೨] ಅದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಊಟಕೊಡುವುದು ಅಥವಾ ಹಣ ಕೊಡುವದು ಸೇರಿದಂತೆ ದಂಡ ಕೊಡಬೇಕು. ಆಗ ಅವರು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮರುಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥಹ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಆಚರಣೆಗಳು ತಳಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇಂಥಹ ಸಮುದಾಯದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿ ಸಮುದಾಯದ ನಿಯಮಗಳು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಆಚರಣೆಗೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವಿರೋದಿಸುವ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಈಗ ಅಧಿಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ಯುವ

ಜನತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಯುವಕರು ಅಂತರಜಾತಿ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳು ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿರ್ಬಂಧವಿದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿರೋದಿಸಲು ತಮ್ಮ ಕರುಳಿನ ಕುಡಿ (ಮಕ್ಕಳು) ದೂರವಾಗುವದನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದು ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಾದ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂಥಹ ಹಲವಾರು ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳ ಪಾಲನೆಗೆ ನ್ಯಾಯಪಂಚಾಯ್ತಿ ಇದ್ದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದಿಗ್ದತೆಯು ತಲೆದೋರಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಅಸ್ಥಿತ್ವಕ್ಕೆ ದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಇಂಥಹ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗಳ ನಡುವೆಯು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಸಂಘಟನೆ ಈವರೆಗೂ ತನ್ನ ಅಸ್ಥಿತ್ವ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮೂಹಿಕ ಸಂಘಟನೆ (ಓಣಿಕಟ್ಟಿನ ಸಂಘಟನೆ) :–

ಹಲವು ಕುಟುಂಗಳು ಸೇರಿ ಸಮೂಹ ರೂಪಗೊಂಡಿರುವಂತೆ ಸಮಾಜವು ಕೇವಲ ಆಯಾ ಜನಾಂಗದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿರದೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗಗಳ ಜನರು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ಒಂದು ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆಯೂ ಯಾವುದೇ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗಗಳ ಕಟ್ಟಳೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಜಾತ್ಯಾತೀತವಾಗಿ ತನ್ನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಭಜನೆ ಉತ್ಸವ, ವಿವಿಧ ಕಲಾಮೇಳಗಳ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಈ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸಂಘಟನೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ನ್ಯಾಯ ತಂಟೆ ತಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹಿರಿಯರು ಪರಿಹರಿಸಿದರೆ ವಿವಿಧ ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳು

ಅ. ನಂ.	ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಳ	ಅಧ್ಯಕ್ಷ/ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು	ಶರಾ
೧	ಶ್ರೀ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ಶ್ರೀ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ ಕಾರ್ಯಾಲಯ	ಬಸವರಾಜ ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ/ ದೇವಪ್ಪ. ಜಾಮದಾರ	
೨	ಶ್ರೀ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ಶ್ರೀ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ ಗೌರಿಮನಿ	ಬಸವರಾಜ. ಹಡಪದ, ರವಿ ಹೂಗಾರ	
೩	ಶ್ರೀ ಮಾರುತಿ ಡ್ರಮಸೆಟ್ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ಶ್ರೀ ಮಾರುತಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	ರೈಮಾನಸಾಬ. ಬಡಿಗೇರ ಯಲ್ಲಪ್ಪ. ತಳಕಲ್	
೪	ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ಶ್ರೀ ಹಳಿಕೆಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನ	ನಾಗಪ್ಪ. ರಣತೂರ, ಮಾಹಾಂತೇಶ. ಗೋಡಕೆ	
೫	ಶ್ರೀ ಅಂಜುಮನ್ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ಜುಮ್ಮಾ ಮಸೀದಿ	ಹುಸೇನಸಾಬ. ಕುಸಣ್ಣವರ, ಮೌಲಾಸಾಬ. ಬಾಬುಖಾನವರ	
೬	ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ	ಫಕ್ಕೀರೇಶ. ಕಮ್ಮಾರ. ಬಸವರಾಜ. ಗಾಣಿಗೇರ	

೭	ಶ್ರೀ ಕಾಳಭೈರವ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ಪೇಟೆಗೌರಿ ಮನೆ	ಮಹಾಂತೇಶ. ಹೆಬ್ಬಳ್ಳಿ, ದೇವಪ್ಪ. ರೊಳ್ಳಿ	
೮	ಶ್ರೀ ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ಶ್ರೀ ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಸಮುದಾಯ ಭವನ	ಮಹೇಶ. ಸಣ್ಣತಂಗಿಯವರ, ಜಗದೀಶ. ಸಣ್ಣತಂಗಿಯವರ	
೯	ಶ್ರೀ ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ಚೌತಕಟ್ಟಿ	ಶಿವಾನಂದಪ್ಪ. ಮುಳಗುಂದ, ಅಶೋಕ ಘೋರಾತ	
೧೦	ಶ್ರೀ ಶಾಂತಿನಾಥ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ಜೈನ ಬಸದಿ	ರಮೇಶ. ಲ ಒಂಟಿ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಬೆಂತೂರ	
೧೧	ಶ್ರೀ ರಾವ ಬಹದ್ದೂರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ		ನಾರಾಯಣರಾವ ಕುಲಕರ್ಣಿ	
೧೨	ಶ್ರೀ ಬೀರೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ಬೀರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ	ಮಂಜುನಾಥ ಮಾಯಪ್ಪನವರ ರೇವಣೆಪ್ಪ. ಗುಡಿ	
೧೩	ಶ್ರೀ ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ನಗರ	ಶರಣಪ್ಪ. ಜಾಮದಾರ, ಪರಶುರಾಮ ಕನ್ನೂರ	
೧೪	ಶ್ರೀ ವಿನಾಯಕ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ವಿನಾಯಕ ನಗರ	ಮಲ್ಲೇಶ. ಅಡ್ರಕಟ್ಟಿ, ಬಸವರಾಜ. ಕಣವಿ	
೧೫	ಶ್ರೀ ಕೊತ್ತಲಮ್ಮದೇವಿ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	ಕೊತ್ತಲಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನ	ಬಸವರಾಜ. ಚ. ಚಬ್ಬಿ	
೧೬	ಶ್ರೀ ಪ್ರಗತಿ ಶೀಲ ಯುವಕಮಂಡಳ	ಯುವಕ ಮಂಡಳ ಕಟ್ಟಡ	ಪರಶುರಾಮ ಹೂಗಾರ ಮಹೇಶ. ಹಳ್ಳಿ	
೧೭	ಶ್ರೀ ರಾಜೀವಗಾಂಧಿ ಯುವ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	ಕನ್ನಡ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ	ಎಸ್. ಎಂ. ಕರಿಗೌಡ್ರ, ಮಹಾದೇವಿ ಅಗಡಿ	
೧೮	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಒಕ್ಕೂಟ	ಯುವಕ ಮಂಡಳ ಕಟ್ಟಡ	ಭರಮಪ್ಪ. ಗುಡಿ ಉಮೇಶ. ಪರವಾನಗಿ	
೧೯	ಶ್ರೀ ಕರ್ನಾಟಕ ರಕ್ಷಣಾ ವೇದಿಕೆ	ಶ್ರೀ ಗುರುಮಲ್ಲಜ್ಜನ ದೇವಸ್ಥಾನ	ಆರ್. ಎಸ್. ಕಮ್ಮಾರ. ವಾಯ್. ಪಿ. ಅಡ್ನೂರ	

ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳು ಆಯಾ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆಯ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಯುವಜನ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಮಾರುತಿ ಡ್ರಮ್‌ಸೆಟ್ ಸಂಘವು ಉತ್ತಮ ಡ್ರಮಸಟ್ ಕಲಾ ತಂಡದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಆಕರ್ಷಕ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುನ್ನೆಡೆಸಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳ ಒಕ್ಕೂಟವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಯುವಕ ಮಂಡಳವಿದೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಯಾವ ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗುಗಳಾದ ಸರಾಯಿ ನಿಷೇದ ಸೇರಿದಂತೆ ಯಾವುದರ ವಿರುದ್ಧವು ಧ್ವನಿ ಎತ್ತುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸ್ವತಃ ಯುವಕರು ತಾವು ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿ ಸಮಷ್ಟಿ ಹಿತದ ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

೨. ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:

ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಮುದಾಯ ಒಂದರ ಬದುಕನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾಂಚಾಣ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ದಿ ಎನ್ನುವಂತೆ ಮಾನವ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ರಂಗಕ್ಕೂ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಮೂಲ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿರುವದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯುವದು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಸಿಕಮ್ಮಾರನಾದ ಬೀಸಿ ಮಡಿವಾಳನಾದ

ವೇದವನೋದಿ ಹಾರವನಾದ

ಎನ್ನುವಂತೆ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ಕುಲಕಸಬುಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. ಹಾಗೂ ಒಕ್ಕಲುತನವೇ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಒಣ ಬೇಸಾಯದ ಜಮೀನುಗಳೇ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರ ಬದುಕು, ಮಳೆರಾಯನೊಂದಿಗೆ ಆಡುವ ಚೆಲ್ಲಾಟವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ 'ರೋಣಿ ಮಳೆಯಾದರೆ ಓಣೆಲ್ಲಾ ಜೋಳಾ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಮಳೆ ಋತುಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರೈತನ ಕೈಹಿಡಿದರೆ ಅವನ ಬದುಕು ಹಸನಾಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆರಾಯನ ಅನಾವೃಷ್ಟಿ ಅಥವಾ ಅತೀವೃಷ್ಠಿಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ ಮುನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದರೆ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗೆ ರೈತನಿಗೆ ನ್ಯಾಯಯುತ ಬೆಲೆ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರ ಬದುಕು ಕೃಷಿಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು ವ್ಯವಸಾಯದ ಗಾದೆಯಂತೆ 'ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಸಾಯ ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಸಾಯ' ಎನ್ನುವಂತಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ 'ಒಕ್ಕಲಿಗನು ಒಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಬಿಕ್ಕುವದು ಜಗವೆಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತಿನಂತೆ ಮಾನವ ಕುಲಕೋಟಿಗೆ ಅನ್ನನೀಡುವ ರೈತನೇ ಇಂದು ತನಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿರುವದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರೈತನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನೇ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷಾನುಲಕ್ಷ ಲಾಭಾಂಶಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೂ ದಿನಕ್ಕೆ ೬ ಗಂಟೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ದರ್ಜೆ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೧೦ ರಿಂದ ೧೫ ಸಾವಿರ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ದಿನವಿಡೀ ಬೆವರು ಸುರಿಸಿ ದುಡಿದು ನಾಡಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ರೈತನಿಗೆ ಗಳಿಕೆ ಬೇಡ ಸಾಲದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಹಲವಾರು ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳುವದಾದರೆ ರೈತನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ರೈತ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಆಧುನಿಕತೆಯತ್ತ ತಾನೂ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತಿರುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ವೀರಶೈವ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ಯೋಗವೇ ಕೃಷಿಯಾಗಿದೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕಾರರಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ಕುಲಕಸಬು ಸೇರಿದಂತೆ ಕಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಇತರ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನೇ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

[illegible]

ಕ್ರಮೇಣ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತಿರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಕುಲಕಸಬುದಾರರು ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಸರ್ವರು ರೈತರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವದು 'ಕೋಟಿ ವಿದ್ಯೆಗಿಂತ ಮೇಟಿ ವಿದ್ಯೆ ಮೇಲು' ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾದರ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕುಲಕಸಬುಗಳು :

ಹಡಗು ಕಡಲಿಗೆ ಬೇಕು ಗುಡುಗು ಮಿಂಚಿಗೆ ಬೇಕು.

ಕಡಗದಾ ಕೈಯ ಸೊಸೆಬೇಕು। ಊರಿಗೆ

ಬಡಿಗಾ ತಾ ಬೇಕು ಸರ್ವಜ್ಞ.

ಎನ್ನುವಂತೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮದೆ ಆದ ಪರಂಪರಾಗತ ಕುಲಕಸಬುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಡಿಗತನ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ :

ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ರಂಟೆ, ಕುಂಟೆ ಕೂರಿಗೆ ಎಡಿಕುಂಟೆ[೩] ನಗಾ ಚಕ್ಕಡಿ ಮುಂತಾದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ರೈತನಿಗೆ ಬಡಿಗತನದ ಬಡಿಗೇರ ಸಮುದಾಯ ಒದಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಕುಡಾ, ತಾಳು, ಕುರ್ಚಿಗಿ, ಕುಡಗೋಲು, ಚಕ್ಕಡಿಹಳಿ, ಕೀಲು ಮುಂತಾದ ಕಬ್ಬಿಣ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಮ್ಮಾರನು ಕೃಷಿಕನಿಗೆ ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದಕ್ಕೆ ರೈತ ಹಣ ಕೊಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಜೋಳ, ಹೆಸರು, ಕಡಲೆ, ಶೆಂಗಾ, ತೊಗರಿ, ಮಡಿಕೆ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ದವಸದಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬಡಿಗ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮಾರನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಮ್ಮಾರರು, ಬಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಆಹಾರ ದಾನ್ಯವನ್ನು ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ಖರೀದಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಆಯಾ ಪದ್ದತಿ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಇದು ಗ್ರಾಮದ ಜನರೇ ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬನೆಯ ಮೂಲಕ ಕೊಡಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಯಂತ್ರಗಳ ಆಗಮನದಿಂದ ರೈತರು ಕಮ್ಮಾರರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕಮ್ಮಾರರು ಮತ್ತು ಬಡಿಗತನದವರು ರೈತರನ್ನೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳು ವ್ಯವಹಾರಿಕ ರೂಪ ಪಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದ ಹಣ ನಿಗದಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಿಲ್ಲ. ಬಡಿಗತನ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸಗಳ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೆಲಸದವರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಅವರಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಬುಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಕಸಬರಿಗೆ ತಯಾರಿಕೆ – (ಕೊರವರು) :

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಕಸಬರಿಗೆ ತಯಾರಿಸುವ ಭಜಂತ್ರಿ (ಕೊರವ) ಜನಾಂಗದ ೪–೫ ಕುಟುಂಬಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿವೆ. ಆದರೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಯುಗದ ಆಗಮನದಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಬುಟ್ಟಿ ಮತ್ತು

ಕಸಬರಿಗೆಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಪದ್ದತಿ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಅದು ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಿದೆ.

ಚಮ್ಮಾರಿಕೆ :

ರೈತನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಜತ್ತಿಗೆ, ಕಳೆಬಾರ, ಹಾಗೂ ಚಪ್ಪಲಿ ತಯಾರಿಕೆಯು ಗ್ರಾಮದ ಹರಿಜನರಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿಯು ಸಹ ಆಯಾ ಪದ್ದತಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ರೈತನಿಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಚಪ್ಪಲಿ ಹಾಗೂ ಹಗ್ಗ ಮಿಣಿ[೩] ಕಣ್ಣಿಗಳು ಬಂದುದರಿಂದ ಚಮ್ಮಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸಗಾರರು ತಮ್ಮ ಕುಲಕಸಬನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಚಮ್ಮಾರಿಕೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಅದು ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಕುಂಬಾರಿಕೆ :

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ಕುಂಬಾರರು ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಹತ್ತಿರದ ಶಿರಹಟ್ಟಿಯಿಂದ ಬಂದು ರೈತನಿಗೆ ಹರಿವೆ, ಬಿಂದಿಗೆ, ತತ್ರಾಣಿ, ಗಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರೈತರು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ದವಸ ದಾನ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಸ್ಟೀಲ್ ಹಾಗೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಬಳಕೆ ಇರುವದರಿಂದ ಕುಂಬಾರರ ಮತ್ತು ರೈತರ ನಡುವಿನ ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬನೆಯ ಕೊಂಡಿ ಕಳಚುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಪೂಜೆಯ ಬಿಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಐರಾಣಿಗಾಗಿ[೫] ಕುಂಬಾರರು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಲಕಸಬು ಪರಂಪರೆ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

ಹಿರೇಮಠದವರು :

ಗ್ರಾಮದ ಹಿಂದೂ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿಸುವ ಮದುವೆ, ಮನೆ ಪ್ರವೇಶ, ವಿವಿಧ ಪೂಜೆಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಹಿರೇಮಠದವರು ಗುರುಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರೈತರು ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನಾವಿನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸಮುದಾಯದ ಗುರು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಹೂಗಾರರು :

ಹೂಗಾರರು ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಸಿಂಗ, ದಂಡಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರಾವಣ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷ ಪೂಜಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರೈತರು ದವಸದಾನ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಈಗಲೂ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

ಪೂಜಾರಿಗಳು :

ಗ್ರಾಮದ ರಕ್ಷಣೆ ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಲ್ಲಿದೆ. ಇಂಥಹ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಪೂಜಾರಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರೆಲ್ಲಾ ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದವಸದಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಕುಲಕಸಬುದಾರರ ಹಾಗೂ ರೈತನ ನಡುವಿನ ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬನೆಯು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿರುವದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟು:

ಸೊರಟೂರು ಗ್ರಾಮ ಅತೀ ಚಿಕ್ಕದು ಅಲ್ಲದ, ಬಹುದೊಡ್ಡದು ಅಲ್ಲದ ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಗ್ರಾಮವಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟು ನಡೆಸುವ ಜನರು ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದ ಕಿರಾಣಿ ಮತ್ತಿತರೆ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ವಾರದ ಸಂತೆಗೆ ಶಿರಹಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುವದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಶನಿವಾರ ಸೊರಟೂರ ಸಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವೂ ಆಗಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗದಗ ತಾಲೂಕಿನ ಗ್ರಾಮವಾಗಿದ್ದು ಗದಗದಲ್ಲಿ ಎ.ಪಿ.ಎಂ.ಸಿ. ಸೇರಿದಂತೆ ದಲಾಲಿ ವರ್ತಕರ ವಹಿವಾಟುಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ದಲಾಲಿ ವರ್ತಕರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸದೃಡವಾದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು :

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಇರುವ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ೧ ಎಕರೆ ೨ ಎಕರೆ ತುಂಡು ಭೂಮಿ ಹೊಂದಿದವರು ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ. ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಯೇತನ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಗ್ರಾಮದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಇವರು ರೈತನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯು ಇಳುವರಿಯು ನೆರೆಯ ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ, ಕುರ್ತಕೋಟಿ, ಅಂತೂರ–ಬೆಂತೂರ ಗ್ರಾಮಗಳಷ್ಟು ಇಳುವರಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರು ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ೨೦–೩೦ ರೂ. ಕೂಲಿಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನೆರೆಯ ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಅಂತೂರ–ಬೆಂತೂರ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಾಮಗಳ ರೈತರು ಸುಗ್ಗಿಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ೫೦ ರೂ. ಕೂಲಿ ಕೊಡುವದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಪ್ರತಿದಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೂಲಿಗಾಗಿ ನೆರೆಯ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವರಿಗೆ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸುಗ್ಗಿಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ರೈತರಿಗೆ ಕಾರ್ಮಿಕರೇ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ಗ್ರಾಮದ ರೈತರ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಮಿಕರ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಗೋವಾ, ಮಂಗಳೂರ ಕಡೆಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಹವಾಗುಣ ಹಾಗೂ ದುಷ್ಚಟಗಳ ಫಲವಾಗಿ ವಲಸೆಯು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ

ಅಪಾಯಗಳು ಸಂಭವಿಸಿ ಗ್ರಾಮದ ಜನತೆ ಸಾವು ನೋವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರು ಹಾಗೂ ಸ್ವ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು :

'ಉದ್ಯೋಗಂ ಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಂ' ಎಂಬ ಮಾತೊಂದು ಇತ್ತು ಆದರೆ ಇಂದು 'ಉದ್ಯೋಗಂ ಸ್ತ್ರೀ–ಪುರುಷರ ಲಕ್ಷಣಂ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಸರಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಅರೆಸರಕಾರಿ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಂತೆ ಅಥವಾ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕ ಸೇವೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ, ಪೋಲಿಸ್ ಇಲಾಖೆ, ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆ, ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ೭೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಪಡೆದಿದ್ದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಅಂಗನವಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಇಲಾಖೆ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರೆಸರಕಾರಿ ನೌಕರರಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೈದ್ಯಕೀಯ ವೃತ್ತಿ, ಮೆಕ್ಯಾನಿಕ್, ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಸ್ವ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಆರ್ಥಿಕ ಸದೃಢತೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ.

ಹಣಕಾಸು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು :

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಕಾಸ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕ ಇದ್ದು ಗ್ರಾಮದ ರೈತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಉಳಿತಾಯ ಸೇರಿದಂತೆ ಜನರ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಬ್ಯಾಂಕ ಆಗಿರುವದರಿಂದ ಈ ಕುರಿತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಣೆಯ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಸೇವಾ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ ಕೂಡ ರೈತರ ನೆರವಿಗಾಗಿ ಇರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದ ಸಹಕಾರಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ಎಣ್ಣೆ ಬೀಜ ಬೆಳೆಗಾರರ ಸಂಘಗಳು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಆರ್ಥಿಕ ಬಲವರ್ದನೆಗಾಗಿ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಕೆಲವು ಜನರಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂಧಕಾರಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿವೆ. ಹಣ ಬಂಗಾರಗಳನ್ನು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೂಳುವದು ಅಥವಾ ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ಬೇರೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಡುವದು ಇಂಥಹ ಆರ್ಥಿಕ ಅಂಧಕಾರಗಳು ದೂರವಾಗಲು ಈ ಮೇಲಿನ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ.

ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳು :

ಗಳಿಕೆ ಎನ್ನುವದು ಶ್ರೀಮಂತರ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರಂತಹ ಕೆಲವೇ ಜನರ ಸ್ವತ್ತು ಎಂಬ ಭಾವವಿತ್ತು. ಬದಲಾದ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ ಅಥವಾ ಗಳಿಕೆ ಎಂಬುದೂ ಸಮಾಜದ ಸರ್ವ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವದು ಆಶಾದಾಯಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಇಂದು ಹಲವು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೋಟಿ ಕೋಟಿಗಳ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು ಅದು ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಜನರ ಉಳ್ಳವರ ಸ್ವತ್ತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹುಲಕೋಟಿ ಕೆ.ಎಚ್.ಪಾಟೀಲ್ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವದಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು ಅನ್ನದಾತನಾದ ರೈತರ ಹಾಗೂ ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ ಭಾವನೆ ಮೂಡಿಸಿ ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನಬೆಳಸಿ, ರೈತರು ಹಾಗೂ ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಗೆ ಬದ್ರಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಸರ್ವರ ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯು ಮನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಹುಲಕೋಟಿ ಕೆ.ವ್ಹಿ.ಕೆಯವರ ಈ ಕಾರ್ಯ ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾದದ್ದು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಮುದಾಯ ಸಂಘಟಿಕರಾದ ವಿಜಯಕುಮಾರ ಹುಲಿಕಟ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಬಳಗದ ಪ್ರಯತ್ನವು ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕದ್ದು, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಅಂಗನವಾಡಿಗಳ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳು ರಚನೆಗೊಂಡಿವೆ. ಒಟ್ಟು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎಂಬತ್ತಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳಿರುವದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

(ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಅನುಬಂಧವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ).

೩. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ :

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂಬುದು ಕೇವಲ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಸೊತ್ತಾಗಿತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಹೊರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಗ್ರಾಮದ ಗಾಂಧಿ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಮೈಲಾರಲಿಂಗನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಔಪಚಾರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎಂದು ಹಿರಿಯರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಸರಕಾರಿ ಮಾದರಿ ಕನ್ನಡ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆಯು ೧೩೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಅಂದರೆ ೧೮೭೫ ರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವದು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆಗ ಇರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ೧೯೧೮ರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ ೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ೧೯೯೭ರಲ್ಲಿ ಡಿ.ಪಿ.ಇ.ಪಿ.ಶಾಲೆ ೧೯೯೬ರಲ್ಲಿ ಉರ್ದುಶಾಲೆ, ೨೦೦೭ರಲ್ಲಿ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ೧೨೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ, ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕತೆಯ

ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹಳಿಕೆಮ್ಮದೇವಿ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾಯ್. ಪಿ. ಅಡ್ನೂರ ಹಾಗೂ ಶಿಪುತ್ರಪ್ಪ. ಹಂಪಿಹೊಳಿಯವರು ಶ್ರೀ ವ್ಹಿ.ಜಿ.ಮಠಪತಿ ಗುರುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮನೆ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗದಗಿನ ಜಗದ್ಗುರು ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಶ್ರೀಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದವೂ ಇದೆ. ಹಾಗೂ ಕಡೆ ಮಸೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣರಾವ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಅಲ್ಲಾ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮನೆ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎಲೆ ಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಿರಂತರ ಸಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ವಯಸ್ಕರರಿಗಾಗಿ ಎರಡು ಮುಂದುವರಿಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಮಹಿಳಾ ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೮ ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಮಗುವಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ತಾಯಿ ಮಗುವಿನ ಆರೋಗ್ಯದ ಕುರಿತು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೇಯು ಸರ್ಕಾರದ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೪೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪದವಿಧರರು ೧೫ಜನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸ್ನಾತಕ ಪದವಿಧರರು ೨೦ಜನ ಡಿಪ್ಲೊಮಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದವಿಧರರು ೪ ಜನ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪದವಿ ಎರಡು ಜನ ಸ್ನಾತಕೋತರ ಪದವಿಧರರು ಸೇರಿದಂತೆ ಗ್ರಾಮದ ಡಾ.ಎಸ್.ಡಿ ಕಟಗಿಯವರು ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ಪಡೆದಿರುವದು ಗ್ರಾಮದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಮಕ್ಕಳೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಿರುವದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯು ಇಷ್ಟೊಂದು ವೇಗವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಲು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರ ಶ್ರಮದ ಪಾತ್ರವು ಪ್ರಧಾನ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸರಕಾರವು ಸರ್ಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಶಾಲಾ ಸುಧಾರಣೆ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ (ಎಸ್.ಡಿ.ಎಂ.ಸಿ.) ರಚನೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಶಾಲಾ ಸುಧಾರಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಮೋಹವು ನಡೆದಿದೆ. ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಶ್ರಮ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಮಾನಿಗಳ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಮುನ್ನೆಡೆದಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಅ. ನಂ.	ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಾಪನೆ ದಿನಾಂಕ	ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಕ್ಕಳ ಸಂ ೨೦೦೮-೦೯
೧	ಸರಕಾರಿ ಮಾದರಿ ಕನ್ನಡ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ	೦೧-೦೮-೧೮೭೫		೨೪೫
೨	ಕನ್ನಡ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ	೧೮-೦೨-೧೯೧೮	೦೪೬	೨೨೬
೩	ಶ್ರೀ.ಜ.ಅ ಸರಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ	೦೦-೦೦-೧೯೮೪	೦೩೬	೩೫೭
೪	ಡಿ.ಪಿ.ಇ.ಪಿ.ಶಾಲೆ,	೨೨-೦೯-೧೯೯೭	೦೧೫	೩೨೦
೫	ಸರಕಾರಿ ಉರ್ದು ಕಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ	೦೪-೧೨-೧೯೯೬	೦೧೧	೦೨೦
೬	ಶ್ರೀ.ಜ.ಅ.ಪ.ಪೂ. ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ	೨೦೦೭	೦೨೮	೦೬೩

ಲೋಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಅ. ನಂ.	ಕೇಂದ್ರದ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಾಪನೆ	ಶರಾ
೧	ನೋಡಲ್ ಮುಂದುವರಿಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ	ಮಾರ್ಚ ೨೦೦೪	
೨	ಮುಂದುವರಿಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ-೨	ಮಾರ್ಚ ೨೦೦೪	

ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗಳು (ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿ ಭೋಧನೆ)

ಅ. ನಂ.	ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಳ	ಸ್ಥಾಪನೆ ದಿನಾಂಕ	ಶರಾ
೧	ಅಲ್ಲಾರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆ	ಕಡೆಮಸೂತಿ	೧೯೮೦	
೨	ಶ್ರೀ ಹಳಿಕೆಮ್ಮದೇವಿ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆ	ಶ್ರೀ ಹಳಿಕೆಮ್ಮ ದೇವಿ ಗುಡಿ	೦೭-೦೬-೧೯೯೬	

ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಅ. ನಂ.	ಅಂಗನವಾಡಿ ನಂ.	ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ವರ್ಷ	ಸ್ಥಳ
೧	೧೫೦	೧೯೮೩	ವಿನಾಯಕ ನಗರ (ಹೊಸಪ್ಲಾಟ)
೨	೧೫೧	೧೯೮೩	ಬಸವಣ್ಣದೇವರ ಗುಡಿ ಓಣಿ
೩	೧೫೩	೧೯೮೩	ಬನಶಂಕರಿ ಓಣಿ
೪	೧೫೨	೧೯೯೪	ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಓಣಿ
೫	೨೭೧	೧೯೮೩	ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಗುಡಿ ಓಣಿ
೬	೩೦೦	೨೦೦೩	ಹಳಿಕೆಮ್ಮನ ಗುಡಿ ಓಣಿ
೭	೩೦೧	೨೦೦೩	ಕಾಲಭೈರವನ ಗುಡಿ ಹತ್ತಿರ
೮	೩೦೨	೨೦೦೩	ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಗುಡಿ ಓಣಿ

೪. ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ :

ರಾಜಕೀಯವೆಂಬುದು ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಜನರಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲವೊಂದಿತ್ತು. ಊರ ಗೌಡರು ಯಾವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಗ್ರಾಮದ ಬಹುಪಾಲು ಜನರು ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಇದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯದ ಪರಿವೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ವಿವಿಧ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳ ಅರಸರು ಮಾಂಡಲೀಕರು. ಗ್ರಾಮದ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದು ಜನಪದರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾ ನಂತರದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಯಾದ ನಂತರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವು ಹಲವು ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಮೊದಲು ಗ್ರಾಮವು ಲೋಕಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಕೊಪ್ಪಳಕ್ಕೆ, ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಮುಂಡರಗಿಗೆ, ತಾಲೂಕು ಆಡಳಿತ ಗದುಗಿಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಆಡಳಿತ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ವಾರದ ಸಂತೆಗೆ ಶಿರಹಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಗದಗ ವಿಧಾನಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ಗದಗ ತಾಲೂಕ ಆಡಳಿತ, ಗದಗ ಜಿಲ್ಲಾ ಆಡಳಿತ ಹಾಗೂ ಹಾವೇರಿ ಲೋಕಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ (ಹಿಂದಿನ ಮಂಡಳ ಪಂಚಾಯ್ತಿ) ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು ಸೊರಟೂರ ತಾಲೂಕ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎರಡು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಗುಂಪು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಗುಂಪು ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಪಕ್ಷಗಳ ಗುಂಪು ಈವರೆಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವಿರೋಧಿ ಪಕ್ಷದ ಗುಂಪು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವಿಲೀನವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ.

ಅಂದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷವಾಗಿದ್ದ ರಂಟೆ ಹೊತ್ತ ರೈತನ ಚಿನ್ಹೆಯ ಜನತಾ ಪಕ್ಷವು ಅನಂತರ ಚಕ್ರದ ಚಿಹ್ನೆಯ ಜನತಾದಳ ಬಂದಿತು. ನಂತರದ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅದು ಬಾಣದ ಚಿಹ್ನೆಯ ಸಂಯುಕ್ತ ಜನತಾದಳವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಅದರ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗವಾದ ಹೊರೆಹೊತ್ತ ಮಹಿಳೆಯ ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಜನತಾದಳ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಪ್ರಸಕ್ತ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ಚಿಹ್ನೆಯ ಭಾರತೀಯ ಜನತಾ ಪಕ್ಷವು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ರೈತ ಸಂಘದ ಗ್ರಾಮ ಶಾಖೆಯು ಮಿಂಚಿ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಸಂಘಟನೆಯು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಇತರ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವಿರೋದಿ ಪಕ್ಷಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲಿನ ವಿವಿಧ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಾದು ಬಂದಿವೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮನೆತನಗಳು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಹಾಗೂ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ಎಂಥಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಪಕ್ಷ ಬದಲಿಸದೇ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು

ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮದ ಕೆಲ ಮನೆತನಗಳು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವಿರೋಧಿ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷವಾದರೂ ಸರಿ ಆದರೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅವರು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಅಂಥಹ ಕೆಲವು ಮನೆತನಗಳು ಜನತಾಪಕ್ಷ ರೈತ ಸಂಘ ಜನತಾದಳ, ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ. ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಗ್ರಾಮದ ರಾಜಕೀಯ ಬದ್ಧತೆಗೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪಕ್ಷ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಇವೆ. ಇಂಥವರು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಕೆಲ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರಬಹುದು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ರಾಜಕೀಯ ಚದುರಂಗದಾಟ ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದರೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅಹಿತರಕ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆಯದೆ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿರುವದು ಗ್ರಾಮದ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಚರ್ಚೆಗಳು ಸಂಘರ್ಷಣೆಗೆ ಬರುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಅದು ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಾ ಪಕ್ಷಗಳ ಮುಖಂಡರು ಸೇರಿ ಉಪಹಾರ ಚಹಾ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವದು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ ಆಡಳಿತದ ವಿವರ.

ಅ. ನಂ.	ಹೆಸರು	ಹುದ್ದೆ	ದಿನಾಂಕ	
			ಯಿಂದ	ವರೆಗೆ
೧	ಶ್ರೀ ತಿರಕಪ್ಪ. ಪ. ಮಿರಗಾಣಿ	ಸರಪಂಚ್	೧೬-೦೧-೧೯೫೨	೨೬-೧೨-೧೯೫೪
೨	ಶ್ರೀ ರಾಮರಾವ. ಯಶವಂತರಾವ. ಕುಲಕರ್ಣಿ	ಸರಪಂಚ್	೨೭-೧೨-೧೯೫೪	೨೮-೧೨-೧೯೫೮
೩	ಶ್ರೀ ಗುರುಪಾದಪ್ಪ. ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪ. ಬೋಳನವರ	ಸರಪಂಚ್	೨೯-೧೨-೧೯೫೮	೧೧-೦೮-೧೯೬೦
೪	ಶ್ರೀ ಆರ್.ಬಿ. ವೈದ್ಯ ಚೇರಮನ್	ಚೇರಮನ್	೧೨-೦೮-೧೯೬೦	೦೮-೦೯-೧೯೬೩
೫	ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಯಪ್ಪ. ಯ. ಸಾತ್ಪಪನವರ	ಚೇರಮನ್	೦೯-೦೯-೧೯೬೩	೨೯-೦೪-೧೯೬೪
೬	ಶ್ರೀ ಆರ್. ಬಿ. ವೈದ್ಯ	ಚೇರಮನ್	೩೦-೦೪-೧೯೬೪	೨೧-೦೬-೧೯೬೮
೭	ಶ್ರೀ ದೇವೇಂದ್ರಪ್ಪ. ಎನ್. ಮಲ್ಲಾಡದ	ಚೇರಮನ್	೨೨-೦೬-೧೯೬೮	೧೦-೦೭-೧೯೭೭
೮	ಶ್ರೀ ದೇವೇಂದ್ರಪ್ಪ. ಎನ್. ಮಲ್ಲಾಡದ	ಚೇರಮನ್	೩೦-೧೨-೧೯೭೮	೩೦-೦೭-೧೯೮೩
೯	ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿ	ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿ	೨೬-೦೮-೧೯೮೩	೨೩-೧೦-೧೯೮೭
೧೦	ಕೊಟ್ರಪ್ಪ. ಗೂಳಪ್ಪ. ಕೊಪ್ಪದ	ಪ್ರಧಾನರು	೨೨-೦೪-೧೯೮೭	೧೫-೧೨-೧೯೮೯
೧೧	ಶ್ರೀ ದ್ಯಾಮಣ್ಣ. ನಾಗಪ್ಪ. ಅಡ್ರಕಟ್ಟಿ	ಪ್ರಧಾನರು	೧೬-೧೨-೧೯೮೯	೦೮-೧೨-೧೯೯೧
೧೨	ಶ್ರೀ ಕೊಟ್ರಪ್ಪ. ಗೂಳಪ್ಪ. ಕೊಪ್ಪದ	ಪ್ರಧಾನರು	೦೯-೧೨-೧೯೯೧	೩೦-೦೯-೧೯೯೨
೧೩	ಡಾ। ಎಚ್. ಎ.ವೆಂಕಟೇಶ	ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿ	೦೧-೧೦-೧೯೯೨	೦೯-೦೩-೧೯೯೪
೧೪	ಶ್ರೀ ಬಿ.ಆರ್. ವೈದ್ಯ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	೦೮-೦೩-೧೯೯೪	೨೧-೧-೧೯೯೯
೧೫	ಶ್ರೀ ದೇವೇಂದ್ರಪ್ಪ. ಭಜಂತ್ರಿ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	೨೨-೦೧-೧೯೯೯	೨೯-೧೨-೨೦೦೨
೧೬	ಶ್ರೀಮತಿ ಪುಷ್ಪಾವತಿ ಗು. ಹಿರೇಮಠ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	೩೦-೧೨-೨೦೦೨	೧೨-೦೩-೨೦೦೩
೧೭	ಶ್ರೀಮತಿ ರುದ್ರವ್ವ ವ್ಹಿ. ಸಂಶಿ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	೨೬-೦೨-೨೦೦೪	೧೯-೦೩-೨೦೦೫
೧೮	ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪ. ಪ. ಕಲಗುಡಿ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	೩೦-೦೩-೨೦೦೫	೧೬-೦೧-೨೦೦೭
೧೯	ಶ್ರೀ ಬಾಪುಗೌಡ. ಹ. ಪಾಟೀಲ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	೨೦-೦೨-೨೦೦೭	೩೦-೦೮-೨೦೦೭
೨೦	ಶ್ರೀ ರಾಮಣ್ಣ. ಯ. ಶೆಲಿಯಪ್ಪನವರ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	೨೪-೦೯-೨೦೦೭	

ಗ್ರಾಮದ ಈ ವರೆಗಿನ ತಾಲೂಕ ಪಂಚಾಯತಿ ಸದಸ್ಯರ ವಿವರ.

ಅ. ನಂ.	ಹೆಸರು	ಹುದ್ದೆ	ಅವಧಿ	
			ಯಿಂದ	ವರೆಗೆ
೧	ಶ್ರೀ ಉಲ್ಲಾಸರಾವ ಆರ್. ಕುಲಕರ್ಣಿ	ಸದಸ್ಯರು		
೨	ಶ್ರೀ ಶಂಕ್ರಪ್ಪ. ಮ. ಕಲಗುಡಿ	ಸದಸ್ಯರು	೧೯೯೫	೨೦೦೦
೩	ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಖಾ ಬ. ಮೇಗೂರ	ಸದಸ್ಯರು	೨೦೦೦	೨೦೦೨
೪	ಶ್ರೀಮತಿ ದ್ಯಾಮವ್ವ ರಾ. ಕಮ್ಮಾರ	ಸದಸ್ಯರು	೨೦೦೨	೨೦೦೫
೫	ಶ್ರೀ ಮಲಕಾಜಪ್ಪ. ಜಿ. ಗಿಡಕೆಂಚಣ್ಣನವರ	ಸದಸ್ಯರು	೨೦೦೬	

ಗ್ರಾಮದ ಈ ವರೆಗಿನ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿ ಸದಸ್ಯರ ವಿವರ.

ಅ. ನಂ.	ಹೆಸರು	ಹುದ್ದೆ	ಅವಧಿ	
			ಯಿಂದ	ವರೆಗೆ
೧	ಶ್ರೀ ಡಿ. ಆರ್. ಪಾಟೀಲ	ಸದಸ್ಯರು		
೨	ಶ್ರೀಮತಿ ಪಿಕಣವ್ವ. ಲಮಾಣಿ	ಸದಸ್ಯರು	೧೯೯೫	೨೦೦೦
೩	ಶ್ರೀಮತಿ ನೀಲವ್ವ ಚ. ಬೋಳನವರ	ಸದಸ್ಯರು	೨೦೦೦	೨೦೦೫
೪	ಶ್ರೀ ಶಶಿಧರ ಕೆ. ಕುರಡಗಿ	ಸದಸ್ಯರು	೨೦೦೫	

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ.

೧. ಎಚ್. ಎಸ್. ಗುರುಪ್ರಸಾದರವರ ವಲಸಿಗರ ನೆಲೆ, ಮರಿಯಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ಸಂಕಥನ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧ, ಕ.ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ, ೨೦೦೭–೦೮ ಪುಟ–೨೭.

೨. ಕುಲದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇಡುವುದು: ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಹೊರಗಿಡುವುದು.

೩. ಎಡಿ ಕುಂಟೆ: ಬೆಳೆಯ ನಡುವೆ ಇರುವ ಕಳೆ ತೆಗೆಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕೃಷಿ ಸಲಕರಣೆ,

೪. ಮಿಣಿ: ನೇಗಿಲು ಹೂಡಲು ಕಟ್ಟುವ ಒಂದು ಹಗ್ಗ.

೫. ಐರಾಣಿ: ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ತರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಿಕೆ.

೬. ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಔಪಚಾರಿಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೫
ಆಚರಣೆಗಳು

೧. ವಾರ್ಷಿಕಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಗಳು

೨. ಜೀವನಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ– ೫.

: ಆಚರಣೆಗಳು :

ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬೆದರಿ ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಅಗೋಚರವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಿಡಮರ ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿ ಸೂರ್ಯ–ಚಂದ್ರ ನದಿಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡ ಪರ್ವತ ಹೀಗೆ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಯಾವಾಗ ಆರಾಧಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನೋ ಅಂದೇ ಆಚರಣೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.[೧] (ಗುರು ಪ್ರಸಾದ ಎಚ್.ಎಸ್. ೨೦೦೬) ಆ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಜೀವ ತುಂಬಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ ಅದರ ಸುತ್ತ ಪುರಾಣ, ಕಥೆ, ಅವತಾರ ರೂಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದೇವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ನಂತರ ಆ ದೇವರನ್ನು ಹಲವು ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ನಂತರ ದೇವರನ್ನು ಸಂತೃಪ್ತಗೊಳಿಸಲು ಹಲವು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಹೀಗೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಜೀವನಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

೧. ವಾರ್ಷಿಕಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಗಳು:

ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನವು ನಿಂತ ನೀರಾಗದೆ ಚಲನವಲನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಳೆಯದು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹೊಸತು ಬರುವ ಹಾಗೆ ಋತುವಿನಿಂದಲೇ ಹೊಸದನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವ ನಾವು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಸತನದಿಂದ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವದಕ್ಕೆ ಈ ವಾರ್ಷಿಕಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮವಾಸ್ಯೆ, ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ, ಜಯಂತಿ ಮುಂತಾದವು ವಾರ್ಷಿಕಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಶರಣಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ ಮಂಗಲ ಹಾಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ:

ಯುಗ ಯುಗಾದಿ ಕಳೆದರೂ
ಯುಗಾದಿ ಮರಳಿ ಬರುತಿದೆ
ಹೊಸ ವರುಷಕೆ ಹೊಸ ಹರುಷವ
ಹೊಸತು ಹೊಸತು ತರುತಿದೆ.

ಎಂಬ ಕವಿತೆಯಂತೆ ಯುಗಾದಿ ಪಾಡ್ಯ ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ವರುಷದ ಹೊಸದಿನ ಈ ದಿನ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಶ್ರೀ ಶರಣಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣಮಂಗಲೋತ್ಸವದ ಹಾಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹಗಳು ಪ್ರತಿವರ್ಷವು ವಾರ್ಷಿಕಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಮುಂದರಗಿ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಅನ್ನದಾನ

[illegible]

ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಶಾಖಾಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಈಗ ೨೭ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಶಿವರಾತ್ರಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ಪಾಡ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಬರಗಾಲ ಬಂಟ ಶ್ರೀ ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ ಶರಣಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣವನ್ನು ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣಬಸಪ್ಪನ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾವಿನವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಆಚರಣೆಗಳು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೇ ಪವಾಡ ಪುರುಷನಾದ ಶರಣಪ್ಪನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಪುರಾಣದ ಲೀಲಾವಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು ಈಡೇರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ.

ಪುರಾಣ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರು ಶರಣಪ್ಪನಿಗೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರೆ ತೊಟ್ಟಿಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತವೆ. ಶರಣರ ಶಾಲೆಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಮಕ್ಕಳು ಜಾಣರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಶರಣರ ಕೃಷಿ ಸಾಮಗ್ರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಮತ (ಕೃಷಿ) ಹುಲುಸಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂರಿಗೆಕಾಯಿ, ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂಬ ನಂಬಿಗೆ ಇದೆ. ಹಾಗೂ ಹಾಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಈಡೇರಿದ ಹಲವಾರು ನಿದರ್ಶನಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ಸದ್ಭಕ್ತರು ತಿಂಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಭಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆಗಳಿಂದ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಪುರಾಣ ಮಂಗಲದ ಕೊನೆಯ ದಿನ ಅಂದರೆ ಯುಗಾದಿ ಪಾಡ್ಯದ ದಿನ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಗ್ರಾಮದ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಗ್ರಾಮದ ವಧುವರರು ಸತಿಪತಿಗಳಾಗಿ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಾಲಿರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಹು ವೈಭವದಿಂದ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಸಮಸ್ತ ಜನರು ಯಾವುದೇ ಜಾತಿಮತ ಬೇದವಿಲ್ಲದೆ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಸದ್ಭಕ್ತರಿಗೆ ನೀರು, ಊಟ, ಸೇರಿದಂತೆ ಸಕಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಹು ಆದರದಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ ಇತರ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಇತರ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶರಣಪ್ಪನ ಪುರಾಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲಾ ಇದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಶುಭೋದಯ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಲ್ಲಿದೆ.

ಜಾತ್ರೆಗಳು:

'ಹಬ್ಬದೂಟ ಜಾತ್ರೆಯ ನೋಟ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ಮಾತೊಂದಿದೆ ಇದು ಹಬ್ಬ ಮತ್ತು ಜಾತ್ರೆಯ ಬಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊರಗೆಡವುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಯಾತ್ರಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅಪಬ್ರಂಶವಾಗಿ ಜಾತ್ರೆಯು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಯಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಜಾತ್ರೆಗಳು ತುಸು ಬಿನ್ನಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಊರಿಂದ ದೂರದ ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮೂರಿಗೂ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಊರಿಗೂ

ಯಾತ್ರೆ (ಪ್ರಯಾಣ) ಮಾಡಿಯೇ ಜಾತ್ರೆ ಸೇರುತ್ತಾರಾದರೂ ದೇವರ ದರ್ಶನದ ಏಕಮೇವ ಉದ್ದೇಶ ಮಾತ್ರ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಅನ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಜಾತ್ರೆಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮದ ಜಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಸವಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಬಸವೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ:

ಪ್ರತಿದಿನ ಯುಗಾದಿ ಪಾಡ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಬಸವೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯುಗಾದಿ ಪಾಡ್ಯಯ ರಥೋತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮಠವು (ಜನಪದರು ಬಸವಣ್ಣದೇವರ ಗುಡಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ) ನಂದಿವರಿಮಠದ ಶಾಖಾಮಠವಾಗಿರುವದರಿಂದ ನಂದಿವರಿ ಮಠದ ಶ್ರೀಗಳು ಈ ಜಾತ್ರೆಯ ರಥೋತ್ಸವ ಕಡುಬಿನ ಕಾಳಗ ಧರ್ಮಸಭೆಗಳು ಅವರ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಯು ಸುಮಾರು ೨೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಊಹೆಯಾಗಿದೆ. ಜಾತ್ರೆಯ ಎರಡನೇ ದಿನ ಕಡುಬಿನ ಕಾಳಗ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಕೃತಕ ಆಡಂಬರಗಳಿಲ್ಲದೆ. ಸದ್ಭಕ್ತರ ಭಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆಗಳಿಂದ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗಳು ನಡೆಯುವದು ಈ ಜಾತ್ರೆಯ ವಿಶೇಷ. ಈ ವರ್ಷದ ನಂದಿವರಿ ಶ್ರೀಗಳ ದಿವ್ಯ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಧರ್ಮ ಸಭೆಯನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ನಂದಿವರಿಮಠದ ಜಗದ್ಗುರು ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮಾತನಾಡಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯುವಕರಿಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನ ಶಿಬಿರ ಏರ್ಪಡಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದು ಅವರ ಸಮಾಜಮುಖಿ ಚಿಂತನೆಯ ಹಾಗೂ ಯುವಶಕ್ತಿಯ ಸದ್ಬಳಕೆಯ ಕಳಕಳಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಹೇಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದರು ಎಂಬುದು ಎರಡನೆಯ ಮಾತು ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸೋಮವಾರ ಶಿವಾನುಭವ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಈಗ ಅದು ೧೭೦೦ ಶಿವಾನುಭವ ಗೋಷ್ಠಿ ದಾಟಿ ಮುನ್ನೆಡೆದಿದೆ ಹೀಗೆ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಾಗೃತಿಯ ಕಾರ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಮಾದಮ್ಮದೇವಿ ಜಾತ್ರೆ:

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಜಾತ್ರೆ ಎಂದೆ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಜಾತ್ರೆಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಹಾಗೂ ಮಾದಮ್ಮದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ದೈವಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ದುರ್ಗಾದೇವಿಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯಷ್ಟೇ ಸಮನಾದ ಚರಿತ್ರೆ ಇದೆಯಾದರೂ ಮಾದಮ್ಮದೇವಿಯ ಈ ಜಾತ್ರೆ ಸುಮಾರು ೫೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಮಾದಮ್ಮನ ಪವಾಡ ಹಾಗೂ ಸಂಬಾಪೂರ ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರ ವಾಣಿಯಿಂದ ಭಕ್ತರು ಈ ಜಾತ್ರೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಾತ್ರೆಯು ಭಾರತಹುಣ್ಣಿಮೆ ದಿನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವರಾತ್ರಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಪಾಡ್ಯಯ ದಿನ ತೇರಿನ ಗಾಲಿ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಜಾತ್ರೆಯ ೫ ದಿನಮೊದಲು ದೇವಿಯ ಘಟಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ ನಂದಾದೀಪ ಕಾಯುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜಾರಿ ೫ ದಿನ ಉಪವಾಸ (ರಾತ್ರಿ ಉಪಹಾರ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ) ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೯ ಗಂಟೆಗೆ ದೇವಿ ಅಗಿನ ಹಾಯುವ ಪವಾಡ

ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪೂಜಾರಿ ಹಾಯುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ದೇವಿಯ ಚಾಕರಿ ಮಾಡುವ ಸೇವಕರು ಹಾಯುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ದೇವಿ ಊರ ದ್ಯಾಮವ್ವನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟು ಬರುವದು ಮತ್ತು ದುರುಗಮ್ಮನು ಅತ್ತಿಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುವದು ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಅದೆ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ೫ ಗಂಟೆಗೆ ಮಾದಮ್ಮದೇವಿ ರಥೋತ್ಸವ ಗ್ರಾಮದ ಹಾಗೂ ನೆರೆಯ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸದ್ಭಕ್ತರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಡೊಳ್ಳಿನ ಮ್ಯಾಳ, ಭಜಂತ್ರಿ ಮೇಳ, ಡ್ರಮ್ ಸಟ್ ಕಲಾ ಮೇಳಗಳು ತಮ್ಮ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಗ್ರಾಮದ ವಿವಿಧ ಕಲಾವಿದರಿಂದ ಜಾಗರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು ಹಾಗೂ ರ್‍ವಾಣಗಳ ಕಲಾವಿದರ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಬ್ಯಾಟಿ ಮಾಡುವದು (ಪ್ರಾಣಿಬಲಿ) ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿಯೇ ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಾತ್ರೆಯ ಎರಡನೇ ದಿನ ಕಡುಬಿನಕಾಳಗ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲಕಿ ಹೊರುವವರಿಗೆ ಜೋಗಮ್ಮಗಳಿಗೆ ದೇವಿ ಮೈದುಂಬುವದು ಅವರು ದೇವತಾ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಆರ್ಬಟಿಸುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದೇವಿಯು ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ. ದೂರದ ಬಾಂಬೆಯಿಂದಲೂ ಭಕ್ತರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಂದು ಭಕ್ತಿ ಪ್ರದಾನ ಜಾತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಜಮುಖಿಯತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಕಾರ್ಯಶೀಲರಾಗಬೇಕು.

ಶ್ರೀಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನ ಉತ್ಸವ :

ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರುಮಲ್ಲಜ್ಜನ ಉತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನವರ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಪವಾಡಗಳ ಕುರಿತು ದೈವಗಳ ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯಗಳ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ದಿನದಂದು ಗ್ರಾಮದ ಜನರೆಲ್ಲ ನಿರಾಹಾರ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವದು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಆ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಶ್ರೀಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನ ಉತ್ಸವ ರಥದ ಕಳಸವನ್ನು ಊರಲ್ಲಿ ಡೊಳ್ಳು ಭಜಂತ್ರಿ ವಾದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಹನಮಂತಾಚಾರ್ಯನವರು ಸೊರಟೂರ ಹಾಗೂ ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್.ಇನಾಮದಾರ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತರಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಉತ್ಸವ ರಥವು ಪಾದಗಟ್ಟೆ ಇರುವ ಯಲಿಶಿರೂರ ಹಳ್ಳದವರೆಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಗ್ರಾಮದ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರುವ ವ್ಯವಸಾಯ ಸೇವಾ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಹತ್ತಿರ ಪಾದಗಟ್ಟೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ರಥದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು ಭಜನಾಪದ, ಮಹಿಳೆಯರಹಾಡು ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಸಂಗೀತ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮರುದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಕಡುಬಿನ ಕಾಳಗ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರಸಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಜಾತ್ರೆಯ ಎರಡನೆಯ ದಿನ ಧರ್ಮಸಭೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರುಮಲ್ಲಜ್ಜನ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಅದು

ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಮಂಗಳವಾರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನಾಗೋಷ್ಠಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಜಾತ್ರೆಯು ಸಹ ಯಾವುದೇ ಆಡಂಬರಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸದ್ಭಕ್ತರ ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕಾಲಭೈರವನ ಅಭಿಷೇಕ:

ಶ್ರೀ ಕಾಲಬೈರವನ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಪವಾಡಗಳ ಕುರಿತು ಗ್ರಾಮದ ದೈವಗಳು ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯಗಳು ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ರಕ್ಷಣಾದೇವತೆಯಾದ ಕಾಲಭೈರವನಿಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಆಷಾಡ ಏಕಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ದಿನ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಗ್ರಾಮದ ಸದ್ಭಕ್ತರು ಮಡಿಉಡಿಗಳಿಂದ ಬಂದು ೧೦೧ ಕೊಡ ನೀರನ್ನು ಕಾಲಭೈರವನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವಾಗ ಹಾವು, ಚೇಳುಗಳು ಹರದಾಡುತ್ತವೆ. ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಅಭಿಷೇಕದ ದಿನ ಭಕ್ತರು ಕಾಯಿ, ಕರ್ಪೂರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ಸಿದ್ದಿಗಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮರುದಿನ ಪ್ರಸಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ 'ಆಸ್ತಿಕ ಕಾಳಭೈರವ' ಎಂದು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾವು ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ.

ಹಳಿಕೆಮ್ಮನ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದು:

ಶ್ರೀ ಕಾಲಬೈರವನ ಅಭಿಷೇಕದ ನಂತರ ಬರುವ ಮಂಗಳವಾರ ಅಥವಾ ಶುಕ್ರವಾರ ದಿನ ಹಳಿಕೆಮ್ಮನ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಆಚರಣೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಳಿಕೆಮ್ಮ ದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆ ಕುರಿತು ದೈವಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹಳಿಕೆಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಮಾದಮ್ಮದೇವಿಯನ್ನು ವಾದ್ಯಮೇಳದೊಂದಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬರುವಾಗ ತುಂಬಿದಕೊಡದಲ್ಲಿ ಹಳಿಕೆಮ್ಮ ಬರುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಆ ತುಂಬಿದ ಕೊಡವನ್ನು ಹಳಿಕೆಮ್ಮನ ಪೂಜಾರಿ ಗ್ರಾಮದ ತಳವಾರ ಮನೆತನದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊರುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಮೇಟಿ ಹಾಗೂ ಕುಡವಕ್ಕಲಿಗೇರ ಮನೆತನದವರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲಾ ಬನ್ನಿಗಿಡಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಕಾಯಿ ಒಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಪೂಜಾರಿ ಎಲ್ಲಾ ಬನ್ನಿಗಿಡಗಳಿಗೂ ನೀರು ಹಾಕುತ್ತಾ ಬಂದರೂ ತುಂಬಿದ ಕೊಡ ತುಂಬಿದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಹಳಿಕೆಮ್ಮದೇವಿಯು ಊರಿಗೆ ಬರುವ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲಾ ದೇವರ ಗುಡಿಗಳಿಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಹ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರದಾನ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಹಬ್ಬಗಳು :

ಹಬ್ಬ ಎಂಬ ಪದವು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪರ್ವನ್ ಶಬ್ದದ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಪರ್ವ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಧಿಸುವದು ಎಂದರ್ಥ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ದಿಕ್ಕು ಬದಲಾಗುವದೇ ಪರ್ವ ಅದನ್ನೇ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.[೮] ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ

ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಹಾಗೂ ಅಮವಾಸ್ಯೆಗಳ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಕೆಲವು ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆ:

ಕಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ರೈತರ ಅದರಲ್ಲೂ ಎತ್ತುಗಳ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಮುನ್ನದಿನ ಹೊನ್ನುಗ್ಗಿ[*] ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ದಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಚಡಿ (ಜೋಳದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಆಹಾರ)ವನ್ನು ವಿಶೇಷ ಆಹಾರವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜೋತೆಗೆ ಹುಗ್ಗಿ ಅನ್ನಸಾರು ಪಲ್ಯ ಇತರ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಎಲ್ಲಾ ನೈವೇದ್ಯೆಯನ್ನು ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕರಿ ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಎತ್ತನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಆರತಿಮಾಡಿ ಎತ್ತಿನ ಕೋಡುಗಳಿಗೆ ಬಂಗಾರ ಮುಟ್ಟಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಕಿಚಡಿ ಹುಗ್ಗಿಯ ನೈವೇದ್ಯ ಅದಕ್ಕೆ ತಿನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊನ್ನುಗ್ಗಿ ಎಂದು ಕರೆದಿರಬಹುದು ಹಾಗೂ ಎರಡನೇಯದಿನ ಕರಿ ಹರಿಯುವದು ಅಂದು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಎತ್ತನ್ನು ಮೈತೊಳೆದು ಶುಬ್ರಗೊಳಿಸಿ ಅವುಗಳ ಬಾಯನ್ನು ಉಪ್ಪು ಅರಿಶಿಣ, ಕಂಬಳಿ ಸುಟ್ಟ ಕರಕಗಳಿಂದ ತಿಕ್ಕಿ ಸ್ವಚ್ಚಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಒಳ್ಳೆ ಎಣ್ಣೆ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಗೆ ಗೊಟ್ಟ[1] ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ರೈತನು ಎತ್ತುಗಳ ಮೇಲಿಟ್ಟ ಕಾಳಜಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆ ದಿನ ಎತ್ತಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ ಶೃಂಗರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಕರಿಹರಿಯುವ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಅಂದರೆ ಎತ್ತನ್ನು ಓಡಿಸುವ ಸ್ಪರ್ದೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಗ್ರಾಮದ ಪೇಟೆಗೌರಿಮನಿ ಹಾಗೂ ಗಾಂಧಿಬಯಲು ಎರಡು ಹತ್ತಿರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೇವಿನ ತಪ್ಪಲಿನ ಒಂದು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಕರಿ[2] ಎಂದು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಓಟದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬಂದ ಎತ್ತಿಗೆ ಅದನ್ನು ಊರ ವಾಲಿಕಾರ ಒಗೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಎತ್ತು ಕರಿಹರಿದಂತೆ ಕರಿಹರಿದ ಎತ್ತಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ರೈತನಿಗೆ ಇದು ಅಭಿಮಾನದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕರಿಹರಿದ ಎತ್ತಿನ ಮೆರವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಮಜಲು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಎಲ್ಲಾ ಖರ್ಚನ್ನು ಕರಿ ಹರಿದ ಎತ್ತಿನ ಮಾಲೀಕರೇ ಭರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕುರುಬರು ಅಥವಾ ಕುಡುವಕ್ಕಲಿಗೇರ ಎತ್ತು ಕರಿಹರಿದರೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಬಿಳಿಎತ್ತು ಕರಿಹರಿದರೆ ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಸಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರಿ ಹರಿಯಲು ತುರಸಿನ ಸ್ಪರ್ದೆ ಏನೂ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಎತ್ತಿನ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ :

ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ ನಾಹೆಂಗ ಮರಿಲೆವ್ವ
ನನ್ನ ತವರು ಮನೆಯ। ಇನ್ನೆಂಟು ದಿವಸಕ
ನಮ್ಮಣ್ಣ ಬರುತಾನ ನನ್ನ ಕರಿಲಾಕ
(ನಾಗರಪಂಚಮಿಯ ಪೂರ್ಣ ಹಾಡುಗಳಿಗಾಗಿ ಅನುಬಂಧ ನೋಡಿ)

ಎಂಬ ಹಾಡು ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಅದರಲ್ಲೂ ತವರಿನ ಹಬ್ಬ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಾಗರ ಪಂಚಮಿಯನ್ನು ಮೂರು ದಿನ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲದಿನ ರೊಟ್ಟಿ ಪಂಚಮಿ ಆದಿನ

ಎಳ್ಳು ಹಚ್ಚಿದ ಜೋಳದ ಹಾಗೂ ಸಜ್ಜೆಯ ರೊಟ್ಟಿ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಪಲ್ಯಚಟ್ನಿ ಚಪಾತಿ ಬೆಲ್ಲದ ಬ್ಯಾಳಿ, ವಿಶೇಷ ಆಹಾರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮರುದಿನ ನಾಗಚೌತಿ ಇದನ್ನು ಹಾಲು ಹೊಯ್ಯುವದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಿನ ಅರಳಿಟ್ಟು, ತಂಬಿಟ್ಟು, ಕಡಲೆ ಉಂಡಿ, ಸೇಂಗಾ ಉಂಡಿ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಉಸುಳಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿ ದೇವರ ಗುಡಿಯ ಮುಂದಿರುವ ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ಹಾಲು ಹೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲು ಹೊಯ್ಯುವಾಗ– 'ನನ್ನ ಪಾಲು, ನಮ್ಮವ್ವನ ಪಾಲು, ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಪಾಲು, ಅಣ್ಣನ ಪಾಲು, ತಮ್ಮನ ಪಾಲು, ಗಂಡನ ಪಾಲು, ಎಲ್ಲಾರ ಪಾಲ ನಾಗಪ್ಪಗ ಹಾಲು' ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಬಂದು ಬಾಂಧವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಾಲನ್ನು ಎರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೂರನೆಯ ದಿನ ಅದನ್ನು ಹುತ್ತ ಮುರಿಯುವದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದಿನ ಹುತ್ತದ ಅಥವಾ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯ ಮಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ನಾಗರ ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಾಡಿ ಮನೆಯ ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಲು ಹೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಕುಚ್ಚಿದ ಕಡಬು ನೈವೇದ್ಯೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ಕೆರಕಟ್ಟಂಬಲಿ ಎಂದು ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ದಿನ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂಬಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ೫ನೇ ದಿನವನ್ನು 'ವರ್ಷತೊಡಕು'[೮] ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಿನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆಯುತ್ತೇವೆಯೋ ವರ್ಷವಿಡೀ ಹಾಗೆ ಹಾಗೆ ಇರುತ್ತೇವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಆದಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಜಗಳವಾಡದಂತೆ ಶಾಂತತೆಯಿಂದ ಇರುವ ಪರಂಪರೆ ಇದೆ. ಪಂಚಮಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ವಧುವಿಗೆ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯವರು ಉಂಡಿ ತರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ವಧುವಿಗೆ ಉಡಿ ತುಂಬಿ ಆರತಿ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪಂಚಮಿ ಹಬ್ಬವು ವಿವಿಧ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ನೂಲ ಹುಣ್ಣಿಮೆ : (ರಾಖಿ ಹಬ್ಬ)

ನೂಲ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯನ್ನು ಜನಪದರು ಜನಿವಾರದ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಇದನ್ನು ಜನಿವಾರದಾರರು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಅದನ್ನು ಸಮಾಜದ ಸರ್ವರೂ ರಾಖಿಹಬ್ಬವೆಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಅಣ್ಣತಮ್ಮರ ಸಹೋದರತೆಯ ಬಾಂದವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರಾಖಿ ಕಟ್ಟಿ ಆರತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡಸರು ರಾಖಿ ಕಟ್ಟಿದ ಸಹೋದರಿಯರೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಆಚರಣೆ ಆದರೆ ರಾಖಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಪುರುಷರು ಸಹೋದರಿಯರಿಗೆ ರಕ್ಷಕರಾಗಿ ಇರಬೇಕೆಂಬುದು ಈ ಹಬ್ಬದ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬದಲಾದ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜು ಹಾಗೂ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪುಡಾರಿ ಹಾಗೂ ಚುಡಾಯಿಸುವ ಯುವಕರಿಗೆ ಯುವತಿಯರು ರಾಖಿ ಕಟ್ಟಿ ಅವರನ್ನು ಸಹೋದರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರಿಂದಲೇ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ನೂಲಹುಣ್ಣಿಮೆ ರಾಖಿ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಸೋದರ ಬಾಂದವ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯಾಗಿದೆ.

ಗಣೇಶ ಹಬ್ಬ :

ಗಣೇಶ ಹಬ್ಬ ರಾಷ್ಟ್ರಾದ್ಯಂತ ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಣೇಶ ಮೂರ್ತಿ ಇಡಲು ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳಿರುವದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿಯ ದಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಕಳು, ಎಮ್ಮೆ, ಮೇಕೆ, ಬೆಕ್ಕು, ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜನನವಾದರೆ ಅಥವಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆರಿಗೆಯಾದರೆ ಗಣಪನನ್ನು ಇಡುವ (ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವ) ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಣಪತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಗಣೇಶ ಮೂರ್ತಿಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಗಣೇಶನನ್ನು ಕುರಿತು.

ಗಣಪ ಗಣಪ್ಪ ಮೋರಯ
ಪುಂಡಿಪಲ್ಲೆ ಸೋರಯ
ಬಪ್ಪರೆ ಬಪ್ಪ ಗಣಪತಿ ಬಪ್ಪ

ಈ ವ್ಯಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುಂಡಿಪಲ್ಲೆ ಸೋರಯ' ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷ ವ್ಯಾಕ್ಯ ಅಂದರೆ ಪುಂಡಿಪಲ್ಲೆ ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದರ ಆಹಾರ ಆದ್ದರಿಂದ ಭಕ್ತರು ತಮಗೆ ಆಹಾರ ಸಂಪತ್ತು ದೊರೆಯಲಿ ಎಂಬ ಭಾವ ಇರಬಹುದು. ಇಂತಹ ಘೋಷಣೆಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವವಿರುವ ಬೆಳಗಾವಿ ನಿಪ್ಪಾಣಿ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶ ಗಣೇಶ ಮೋರಯ ಎಂದು ಹೇಳುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಏಕದೋ ತೀನಚಾರ್........ ಗಣಪತಿಕಾ ಜೈಜೈಕಾರ. ಹೀಗೆ ಈ ಹಬ್ಬವು ಕೆಲವು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಚರಣೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಾದ್ಯಂತ ಏಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ರಂಜಾನ ಹಬ್ಬ:

ರಂಜಾನ ಹಬ್ಬವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಾದ್ಯಂತ ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಾಂದವರು ಏಕರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರಾಗತ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳು ರೋಜಾ ನಮಾಜ್ ಆಚರಣೆ, ಬಡವರಿಗೆದಾನ ಮಾಡುವದು ಈ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹಿಂದೂಗಳು ರೋಜಾ ಮಾಡುವದು ಗ್ರಾಮದ ವಿಶೇಷತೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಮುಖ ಹಿಂದೂಗಳು ರೋಜಾ ಹಿಡಿದ ಮುಸ್ಲಿಂಮರಿಗೆ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ರಮಜಾನ ಹಬ್ಬದ ಕೊನೆಯ ದಿನ ನಮಾಜ್ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ಜೋಗಪ್ಪ ಜೋಗಮ್ಮ ಕುರುಡರು, ಕುಂಟರು, ಪೂಜಾರಿಗಳು, ಅಸಹಾಯಕರಿಗೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಾಂದವರು ತಮ್ಮ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲಿಂಮರು ಹಿಂದೂಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಸುರ್‌ಕುರ್‌ಮಾ' ಎಂಬ ಸಿಹಿ ಹಾಗೂ ಮಾಂಸಾಹಾರ ಪ್ರಮುಖ ಆಹಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಈ ಹಬ್ಬ ಮುಸ್ಲಿಂಮರ ಹಬ್ಬವಾಗಿದ್ದರೂ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಾಂದವ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂಬು ನೀಡಿದೆ.

ಮಹಾನವಮಿ ಹಬ್ಬ:

ದೇವರ ನೆನೆದರೆ ಸಾವುಹುಟ್ಟು ನಮಗಿಲ್ಲ
ಹಾವು ಕಡಿದರೆ ವಿಷವಿಲ್ಲ| ಎಳ್ಹೆಡೆಯ
ಸರ್ಪದಾಟಿದರೆ ಭಯವಿಲ್ಲ.

ಎಂಬ ಜನಪದರ ಹಾಡು ದೇವರ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಇಟ್ಟಿರುವ ಭಯಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಹಾನವಮಿ ಹಬ್ಬ ಬಹುವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಆಚರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದರ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನೋಡಬಹುದು.

ಘಟಸ್ಥಾಪನೆ:

ಮಹಾಲಯ ಅಮವಾಸ್ಯಯ ಮರುದಿನ ಪಾಡ್ಯದಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಘಟಸ್ಥಾಪನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಖಂಡೆ ಪೂಜೆಯವರೆಗೆ ೮ ಅಥವಾ ೯ ದಿನಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ನಂದಾದೀಪ ಹಾಕಿ ದೀಪ ಕಾಯುತ್ತಾ ದೇವಿಯ ಪುರಾಣ ಮಹಾತ್ಮೆಗಳ ಪಠಣ ಆಯಾ ದೇವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸ್ವತಃ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯು ಈ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಘಟಸ್ಥಾಪನೆ ಬಂಡೆ ಪೂಜೆಯ ೫ ದಿನ ಮೊದಲು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯು ನಂದಾದೀಪ ಹಾಗೂ ೫ ದಿನ ವಿವಿಧ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಖಂಡೆ ಪೂಜೆ :

ಮಹಾನವಮಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ನಂತರ ೮ ಅಥವಾ ೯ನೇಯ ದಿನಕ್ಕೆ ಖಂಡೆ ಪೂಜೆಯ ದಿನ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ೧೦ನೇ ದಿನಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದಿನ ಗ್ರಾಮದ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯಾದ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯು ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಮೊದಲು ಗ್ರಾಮದ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮನೆ (ಈಗ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ)ಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಆ ನಂತರ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಗೂ ಹೋಗುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ದೇವಿಯ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಭಕ್ತರು ಮನೆಯನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಿ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇವಿಗೆ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸ, ಕಾಯಿ, ಕರ್ಪೂರ, ನೈವೇದ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ಈಡೇರಿಕೆಗಾಗಿ ಹರಕೆ ಹೊರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಡೊಳ್ಳು, ಭಜಂತ್ರಿ ವಾದ್ಯಗಳ ನಾದ ದೇವಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕುವದು ತಂಡೋಪ ತಂಡವಾಗಿ ಜನ ದೇವಿಯ ಸುತ್ತ ಉದೋ ಉದೋ ದುರಗಮ್ಮ ನಿನ್ನಾಲ್ಕ ಉದೋ ಎಂಬ ಘೋಷಣೆ ಜೋಗಮ್ಮಗಳು ಜೋಗು ಹಾಕುವದು ಹೀಗೆ ಬಹುಸಡಗರದಿಂದ ದೇವಿಯನ್ನು ತಂತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು ನೋಡಿದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಭಕ್ತಿಯ ವೈಭವವು ಭಾವಪರವಶವಾಗಿರುವದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ದಿನ ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲರ ದೇವತೆಗಳ ಗುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಖಂಡೆ ಪೂಜೆಯ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಇದಕ್ಕೆ

ಆಯುಧ ಪೂಜೆ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೬ ಗಂಟೆಯಿಂದ ರಾತ್ರಿ ೯ ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಾದೇವಿಗೆ ಉಡಿ ತುಂಬುವ ಕಾರ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಆಚರಣೆಗಳು:

ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಭಕ್ತರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವಾಗ ರಾತ್ರಿ ೯ ಗಂಟೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಲಕಿ ಹೊತ್ತವರಿಗೆ ದೇವಿ ಮೈದುಂಬಿರುತ್ತಾಳೆ. ರೋಷಾವೇಷದಿಂದ ಗುಡಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ದೇವಿಗೆ 'ಹರಿಮರಿ' (ಆಡು ಅಥವಾ ಕುರಿಯ ಮರಿಗಳನ್ನು ದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಕಡಿಯುತ್ತಾರೆ) ಕಡಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಜನ ಹರಿಮರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪೂಜಾರಿ ಕುಡಗೋಲಿನಿಂದ ಒಂದೇ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಮರಿ ಕಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ದೇವಿಯನ್ನು ಸದರಿನಲ್ಲಿ ಗದ್ದುಗೆಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆನಂತರ ಜೋಗಪಂಥಿ (ಜೋಗಮ್ಮ, ಜೋಗಪ್ಪ, ಪೂಜಾರಿಗಳ ಊಟ) ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ದೇವರಿಗೆ ಊಟಿಗೆ ಉಡುವ ಕಾರ್ಯನಡೆಯುತ್ತದೆ. (ಉಟಿಗೆ ಎಂದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ದೇಹದ ತುಂಬಾ ಬೇವಿನ ತಪ್ಪಲು ಹೊದಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುವುದು) ಉಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಪೂಜಾರಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಹಾಗೂ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತವರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಉಟಿಗೆಯ ನಂತರ ಬ್ಯಾಟಿ (ಪ್ರಾಣಿಬಲಿ) ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಖಂಡೆ ಪೂಜೆಯ ದಿನ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ ಆಚರಣೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಬನ್ನಿ ಹಬ್ಬ (ದೇವತೆಗಳು ಬನ್ನಿ ಮುಡಿಯುವುದು)

ಬನ್ನಿ ಮುಡಿಯೋದು ಬಂತು ಬಂಗಾರ ಕೊಡೋದು ಬಂತು.
ಬಂದ ನನಕಾಲ ಹಿಡದಾನ॥ ನನತಮ್ಮ
ಬಂಗಾರ ಮಾಲ ನನಗಿರಲಿ.

ಎಂದು ಜನಪದ ಗರತಿಯು ತನ್ನ ತಮ್ಮನ ಹಾಗೂ ಮಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿರುವದು ಒಂದು ಸಂಬಂಧದ ಸಂಕೇತವಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಕಿರಿಯರು ವಿನಯವಾಗಿರುವ ಅಂಶವು ಅಡಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬನ್ನಿ ಹಬ್ಬ ಬಾಂದವ್ಯ ವೃದ್ಧಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿರುವದು ಸರ್ವೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಬನ್ನಿ ಮುಡಿಯುವದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಈರಣ್ಣ ದ್ಯಾಮಮ್ಮ ಹನಮಪ್ಪ. ಮಲ್ಲಜ್ಜ. ಬೈರಪ್ಪಜ್ಜ ಬೀರೇಶ್ವರ ಮಾದಮ್ಮ ದುರುಗಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳು ವಿಜಯ ದಶಮಿ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ೫-ಗಂಟೆ ಗ್ರಾಮದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಬನ್ನಿಕಟ್ಟೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಬನ್ನಿ (ಬನ್ನಿ ಪತ್ರಿ) ಏರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ದೇವತೆಗಳು ಬನ್ನಿ ಮುಡಿಯುವ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಗ್ರಾಮದ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಮೊದಲು ದೇವರಿಗೆ ಬನ್ನಿ ಅರ್ಪಿಸಿ ತದನಂತರ ಬಂದು ಬಾಂದವರಿಗೆ ಬನ್ನಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬನ್ನಿ ಮುಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳು ಡೊಳ್ಳಿನ ಮೇಳದ ಮಜಲಿನೊಂದಿಗೆ ಪೇಟೆಗೌರಿಮನಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಯ ಎಲ್ಲಾ

ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಡೊಳ್ಳಿನ ಮೇಳದವರು ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು ಹಾಗೂ ರ್‍ವಾಣ ಹೇಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಆನಂತರ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳು ಗುಡಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮೂಲಕ ದೇವತೆಗಳು ಬನ್ನಿ ಎಂದರೆ ಬನ್ನಿಮರದ ತಪ್ಪಲು ಆರಿಗಿಡದ ತಪ್ಪಲು, ಜೋಳದ ಗರಿಗಳ ತಪ್ಪಲುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಬನ್ನಿಯನ್ನು ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಬನ್ನಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಂಗಾರದಂಗ ಇರೋಣ। ಎಂದು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬನ್ನಿಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಮೊದಲು ಯಾರು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಎಂಬುದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷತೆ ಇದೆ. ಚಿಕ್ಕವರು ಮೊದಲು ಹಿರಿಯರು ಇರುವಲ್ಲಿ ತಾವಾಗಿಯೇ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬನ್ನಿಕೊಟ್ಟು ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯರು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಚಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಹಿರಿಯರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬನ್ನಿ ಕೊಡಲು ಮುಂದಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಬನ್ನಿ ಹಬ್ಬ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಗೌರವ ಕೊಡುವ ಸೂಚಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಸಮವಯಸ್ಕರಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯರಲ್ಲಿ ಇದು ಸಹಜವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಗಳವಾಡಿದವರು ವೈರತ್ವ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವರನ್ನು ಅವರ ಗೆಳೆಯರು ಸಂಬಂಧಿಕರು ಬನ್ನಿ ಕೊಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಒಂದುಗೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಬ್ಬ ಯಾವುದೇ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಜನರು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬನ್ನಿ ಬನ್ನಿ ಹಬ್ಬವು. ಜಗಳವಾಡಿದವರನ್ನು ಮಾತುಬಿಟ್ಟದವರನ್ನು ಒಂದು ಗೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ವೈರತ್ವವಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹತ್ವ ಬೆಳೆಸುವ ಮೂಲಕ ಬಾಂದವ್ಯ ವೃದ್ದಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಶೀಗೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆ:

ಶೀಗೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಬೆಳೆ ಬಂದಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬರುವದರಿಂದ ಆಗ ಭೂಮಿ ತಾಯಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ನೈವೇದ್ಯ ಅರ್ಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಂಡಗಡಬು (ಜೋಳದ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಡಬು) ಪುಂಡಿಪಲ್ಲೆ ಎಳ್ಳುಹೋಳಿಗಿ, ಎಣ್ಣಿ ಹೋಳಿಗಿ ಕಡಬು ಅನ್ನಸಾರು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ನೈವೇದ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಎಣ್ಣಿ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಣ್ಣಿ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಸುಣ್ಣದಿಂದ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಬುಟ್ಟಿ ತುಂಬುವದು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಹಾಗೂ ನೈವೇದ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮಗ್ರಿ ತುಂಬಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಚರಗದ ಬುಟ್ಟಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹಸಿರು ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚರಗದ ಬುಟ್ಟಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡರೆ ಗಂಡಸರು ಬಿಳಿದೋತರ ದೊಡ್ಡಂಗಿ ತಲೆಗೆ ವಸ್ತ್ರ ಹೆಗಲಿಗೆ ಕರೆಕಂಬಳಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು ಹುಡುಗರು ಪೂಜಾ ತಂಬಿಗೆ ಸಾರಿನ ಪಾತ್ರೆ (ಕ್ಯಾನ್) ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ರೈತರಿಗೆ ಬಹುಸೊಗಸಿನ ಹಬ್ಬವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಚಕ್ಕಡಿ ಇದ್ದವರು ಎತ್ತಿಗೆ ಗೆಜ್ಜಿ ಕಟ್ಟಿ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಚಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹೊಲಗಳಿದ್ದವರು ಎಲ್ಲಾ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಚರಗ ಚೆಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ

ಬನ್ನಿಗಿಡದ ಕೆಳಗಿನ ಪಾಂಡವ ದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪಾಂಡವದೇವರು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಒಂದು ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ದೇವರಿಗೆ ಕಳ್ಳ ಎಂದು ಹೆಸರು ಅಂದರೆ ಹೊಲದ ಬೆಳೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಳ್ಳ ಎನ್ನುವ ದೇವರನ್ನು ಜನಪದರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ನೈವೇದ್ಯಯ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಸೊರೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಹುಲುಲುಗೋ ___.; ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನೀರು ಚಿಮುಕಿಸುತ್ತಾ ಸುರುಂಬುಳುಗ್ಯೋ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದು ರೈತ ನಾನು ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಪರಿಸರದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಬಗೆ, ಹಾಗೂ ಇನ್ನುಳಿದ ನೈವೇದ್ಯಯನ್ನು ಕಳ್ಳದೇವರ ಮುಂದೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಗಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಶೀಗೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೊಲ ಇಲ್ಲದವರನ್ನು ಹೊಲ ಇದ್ದವರು ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು ಉಳ್ಳವರ ಬಡವರ ಬಾಂದವ್ಯ ವೃದ್ಧಿಸಿದೆ.

ದೀಪಾವಳಿ:

ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವಂತೆ ಇಲ್ಲಯು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರೈತಾಪಿ ವರ್ಗ ಇದನ್ನು ಹಟ್ಟಿ ಹಬ್ಬ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ಮರುದಿನ ಪಾಡ್ಯಯದಿನ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ (ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ) ಸೆಗಣಿಯಿಂದ ದುಂಡನೆಯಾಕಾರದ ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೂವು ಉತ್ರಾಣಿ ಕಡ್ಡಿ ಜೋಳದ ದಂಟುಗಳಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಟ್ಟೆವ್ವನನ್ನು ಇಡುವದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಹಟ್ಟೆವ್ವನನ್ನು ದೇವರ ಜಗುಲಿ, ಬಾಗಿಲ, ಬೀಸಿಕಲ್ಲು, ಒರಳು, ಹಗೇವು (ದಾನ್ಯ ಸಂಗ್ರಹದ ಕಣಜ) ಚಕ್ಕಡಿ ತಿಪ್ಪೆ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಹಟ್ಟೆವ್ವನನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನಪದರಿಗೆ ಇದು ಹಟ್ಟಿ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಮೂರು ದಿನದಲ್ಲಿ ಈ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲದಿನ 'ನೀರದುಂಬ' ಹಬ್ಬ ಅಂದರೆ ಮನೆಯನ್ನು ಶುಬ್ರಗೊಳಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತಲೆಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ದಿನ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪೂಜೆ ಅಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಆಚರಣೆ ಮೂರನೇ ದಿನವೇ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಹಟ್ಟಿಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ವರನನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯವರು ಕರೆಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಅಳಿಯನನ್ನು ಕರೆಸುವದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಟ್ಟು ಆರತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜನಪದರಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿಗಳಲ್ಲೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯ ಸಹಜವಾಗಿ ನಡೆಯುವದರಿಂದ ಅದನ್ನು ದೃಢಗೊಳಿಸಲು ಈ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯ ಮದುವೆಯ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳ ಮೊದಲು ನಡೆಯುವದರಿಂದ ಇದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ದೀಪಾವಳಿ ಅಥವಾ ಹಟ್ಟಿ ಹಬ್ಬ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಗೌರಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ:

ಇದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಹಜವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಾದರೂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಸೀರೆ, ಹೂವು ಹಾಗೂ ಸಕ್ಕರೆ ಆರತಿ ತರುವ ಪದ್ದತಿ ಇದೆ. ಇದು ಸಹ ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಧೃಡಗೊಳಿಸಲು ಹಾಗೂ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನವರ ನಡುವೆ ಬಾಂದವ್ಯ ವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಯ ಮದುವೆಯ ಪೂರ್ವದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವದರಿಂದ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ೧೫ದಿನ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಾರಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ದೀಪಾವಳಿ ನಂತರ ಸಾಯಂಕಾಲ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳು (೧೨ ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನವರು) ಪ್ರತಿದಿನ ಗೌರಿಕಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಆರತಿ ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಗೌರಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ದಿನ ಇದನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದ ಸೇರ ಎಣ್ಣಿ ತಂದಾಳ ಗೌರಿ
ಬಂದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹಚ್ಚ್ಯಾಳ ಗೌರಿ
ಏಕದಾರುತೆ ಗೌರಿ ಬೆಳಗದಾರುತೆ

(ಪೂರ್ಣ ಗೌರಿ ಹಬ್ಬದ ಹಾಡಿಗಾಗಿ ಅನುಬಂಧ ನೋಡಿ)

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬ:

ಮೊಹರಮ್ ಹಬ್ಬ ಮುಂದ ಮೂರ ತಿಂಗಳ ಇತ್ತು.
ಬದುಕು ಬಾಳೇವು ಎಲ್ಲಾ ಬಿಡಿಸಿತ್ತು.
ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಅದು ಸಿಟ್ಟು ತರಿಸಿತ್ತು.

ಎಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಹಾಡು ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಇರುವಾಗಲೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಮೇಳದ ತಯಾರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ತಯ್ಯಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳದ್ದೆ ಪ್ರಮುಖಪಾತ್ರವಿರುವದು ಗ್ರಾಮದ ವಿಶೇಷ.

ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಹಿಜರಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಮೊದಲ ತಿಂಗಳೇ ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳು ಈ ಪದಕ್ಕೆ ನಿಷಿದ್ಧವಾದದ್ದು ವರ್ಜಿತವಾದದ್ದು, ಸೈಯದ ಅಶಹರ್ (ಎಲ್ಲಾ ತಿಂಗಳುಗಳ ರಾಜ) ಎಂದಿತ್ತು. ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹಜರತ್ ಇಮಾಮಹುಸ್ಸೈನ ಹುತಾತ್ಮರಾದರು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳು ಅಶುಭ ಮತ್ತು ದುಃಖದಾಯಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.[೧೦] (ಡಾ. ಹಿ. ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ) ಮೊಹರಂ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಲೆದೇವರು ಎಂದು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬೀಬಿಪಾತಿಮಾ ಅಲ್ಲಾಸಾಬ. ಮಹ್ಮದಲಿ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳ ಅಲೆದೇವರುಗಳಿವೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗುದ್ದಲಿ ಹಾಕುವದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಅಲೆ ಹಬ್ಬವು ಅಲೆದೇವರುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು ಮಸೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಕೊನೆಯದಿನದ ೫ ದಿನ ಮೊದಲು ಅಲೆದೇವರುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದೇವರು ಕೂಡುವದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲ ಮನೆಯವರು ಪಕೀರನಾಗುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಮಸೀದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಕ್ಕರೆ ಓದಿಸಿ (ನೈವೇದ್ಯಕೊಟ್ಟು) ಕೈಲಾಡಿ, ಕೊರಳಾಡಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ದತಿ ಇದೆ. ಮೊಹರಂ ಕೊನೆಯ ದಿನ ೭ ದಿನ ಇರುವಾಗ ಸಂದಲ್ ರಾತ್ರಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಮೊಹರಂ ಮುನ್ನಾದಿನ ಕತ್ತಲರಾತ್ರಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ದಿನವು ಸಕ್ಕರೆ ಓದಿಸುವ ನೈವೇದ್ಯೆ ಕೊಡುವದು. ಕೆಲವರು ಬ್ಯಾಟಿ (ಪ್ರಾಣಿಬಲಿ) ಮಾಡುವುದು ಇರುತ್ತದೆ. ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೫ ಗಂಟೆಗೆ ದೇವರು ಏಳುತ್ತವೆ. ಅಲೆದೇವರು ಅಲೆಕುಣಿ (ಅಗ್ನಿಕುಂಡ) ಹಾಯುವ ಮೂಲಕ ಅಲೆದೇವರ ಪವಾಡ ಮತ್ತು ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ಸಿದ್ದಿಗಾಗಿ ಅಲೆದೇವರಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕುದುರಿ (ಅಲೆದೇವರು ಹೊತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿ) ಅವರ ಹರಕೆ ಈಡೇರಲು ಮಸೀದಿಗೆ ನಡಕೊಳ್ಳುವದು ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಆಚರಣೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶರಣರಿಗೆ ಬಾಯಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಕೈಬಾಯಿ ಸೊನ್ನೆಗಳಿಂದ (ಹಾವಭಾವಗಳಿಂದ) ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲೆದೇವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಂದ ಭಕ್ತರ ಹರಕೆ ಈಡೇರಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಿವೆ. ಕಾಯಿಲೆ ಇದ್ದವರು ವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹೀಗೆ ಅಲೆದೇವರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಭಕ್ತರು ಹರಕೆ ಹೊರುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತ ಅಲೆದೇವರ ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆಮೇಳ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ವಿವರವನ್ನು ಕಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅದ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮೊಹರಂ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ೧೨-೧ಗಂಟೆಗೆ ದೇವರು ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮೂಲಕ ಮೊಹರಂ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂದ ಚಂಗೇವು, ಸೂಸಲ ಎಡೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಳ ಪಾತ್ರವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಬದ್ರತೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಹೋಳಿಹಬ್ಬ:

ಹೋಳಿ ಆಡದ ನಾಡು ಹಾಳಾತೋ ಹಳ್ಯಾತೋ
ಗೋಳಾತೋ ಜನರ ಜಿನಗಾಗಿ । ಮಳಿಹೋಗಿ
ಬೀಳಾತೋ ಭೂಮಿ ಬರಗಾಲ

ಎಂಬ ಹೋಳಿ ಹಾಡು ಹೋಳಿ ಆಚರಣೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೋಳಿಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಹಲವು ಪುರಾಣಕಥೆಗಳಿವೆ. ಶಿವಪಾರ್ವತಿ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಶಿವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಚೆಲುವರು ಎಂದು ಕೇಳಿದನಂತೆ ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ ಕಾಮನೆ ಅಧಿಕ ಚೆಲುವ ಎಂದಳಂತೆ ಇದರಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡ ಶಿವ ಕಾಮನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬಸ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ[೧೧] (ಮ. ಗು. ಬಿರಾದಾರ-೨೦೦೦)

ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುತ ಶಿವನು ಬಿಟ್ಟಾನ ಉರಿಗಣ್ಣು
ಸುಟ್ಟು ಬೂದ್ಯಾದ ಕಾಮಣ್ಣ । ರತಿದೇವಿ
ಹೊಟ್ಟೆ ಬಡಕೊಂಡ ಅಳತಾಳ॥

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೋಳಿಹಬ್ಬವು, ಶಿವರಾತ್ರಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಕಳೆದ ನಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಹಲಿಗೆ ಬಡಿಯುವದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಮದಹನದ ಮೂರು ದಿನ ಮೊದಲು ಕಾಮನನ್ನು ಕೂಡಿಸುವದರೊಂದಿಗೆ, ಹೋಳಿ ಹಬ್ಬ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಮನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದರೆ ಗಂಡು ಮಗು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಕಾಮದಹನಕ್ಕಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಕುಳ್ಳನ್ನು ಕಳುವು ಮಾಡಿದರೆ ದೊಡ್ಡವರು ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಮದಹನದ ಮುನ್ನಾದಿನ ಕಾಮನಿಗೆ ಶ್ಯಾವಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕಾಮಹೋಳಿಯರ ಸಂಬಂಧದ ಸೂಚಕವಾಗಿರಬಹುದು. ಕಾಮ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹಲಗೆ ವಾದನ ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುವದು ಕಾಮದಹನದ ಮುನ್ನಾರಾತ್ರಿ ಹ್ಯಾಂವಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು (ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ನಿಂತು) ಕಾಮರತಿಯರ ಸಂಬಂಧದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಲೀಲ ಹಾಡುಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು

ಊರ ಮುಂದಿನ ತ್ವಾಟಾ ನೀ ಮಾಡೋ ನನಗೆಣೆಯ
ನೀರ ತರಲಾಕ ಬರತೀನಿ। ನಿನಗೂಡ
ಯಾರಿಲ್ಲದಾಗ ಇರತೀನಿ
ಸೊಳೀಗಿ ಹ್ವಾದಾವ ಏನಾದ ಎಂತಾದ
ಕಾಳ ನಯಾದ ಕಪಿಯಾದ । ಆ ಮುಳಾ
ಸೂಳಿ ಕಾಲೀಗಿ ಕೆರವಾದೊ

(ಪೂರ್ಣ ಹೋಳಿ ಹಾಡುಗಳಿಗಾಗಿ ಅನುಬಂಧ ನೋಡಿ)

ಹೀಗೆ ಹೋಳಿ ಹಾಡು ಅಶ್ಲೀಲ ವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಶ್ಲೀಲತೆ ಇರುವದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಹಲಕಟ್ಟರ ಹಬ್ಬ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ[೧೨] (ಮ.ಗು.ಬಿರಾದಾರ ೨೦೦೦) ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಲೈಂಗಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯ ಪ್ರಚೋದನಕಾರಿ ಹಾಡುಗಳಿರದೇ ನೀತಿ ಬೋದಕ ಹಾಗೂ ದೇವರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೋಳಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ಊರ ದ್ಯಾಮವ್ವನ ಕುರಿತು ಹೋಳಹಾಡು.

ಸೊರಟೂರ ಊರಾಗ ಸೆಡಗರ ದ್ಯಾಮವ್ವ
ಹೊಡಿಯವ್ವ ರಥವ ಹೊರಿಯಾಕ
ಮೂಡಲ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊಂಟಾಳ ದ್ಯಾಮವ್ವ
ನಾಲಿಗಿ ಚಾಚ್ಯಾಳ ಏಳು ಸಮುದ್ರ
ಗದಗುಟ್ಟಿ ನಡಗ್ಯಾವ ಗುಡಿಗೋಪುರ
ಕಾರಿಕೊಂಡು ಸಾಯತಾರ ಊರಾನ ಜನರ
ಗದಗುಟ್ಟಿ ನಡಗ್ಯಾರ ಪರಂಗಿಯರ
ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲಿಸು ನಿನ್ನ ರಥವ
ಹಟ ಮಾಡ ಬ್ಯಾಡ ಜಗವ
ಬಡವರು ಬಂದಾರ ಭಕುತಿಗೆ.

ಹೀಗೆ ಭಯಭಕ್ತಿ ಪ್ರದಾನ ಹಾಗೂ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತದ ಪೌರಾಣಿಕ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಚೋದನಕಾರಿ ಅಶ್ಲೀಲ ಹಾಡುಗಳೇ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಅಶ್ಲೀಲವೆಂಬುದನ್ನು ಪುನರ್ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಅದು ಶೀಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೋಳಿ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರಚೋದನಕಾರಿ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡಿ

ಕೊನೆಗೆ ಅದು ತಪ್ಪು ಎಂಬ ನೀತಿ ಬೋದಕ ಹಾಡುಗಳು ಅದರಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ತ್ರಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಹಾಡಿನದೇ ಕಾರುಬಾರು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೪ ಗಂಟೆಗೆ ಕಾಮದಹನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಬಣ್ಣದ ಓಕುಳಿ ಆಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಮನು ಸತ್ತ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಹಣದ ವೇಷದಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ ರತಿ ಪ್ರಲಾಪಿಸುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ವೇಷಧಾರಿಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ಹಲಗೆವಾದ್ಯ ಹೋಳಿ ಹಾಡಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಾಮನು ಸಮಾಜ ಬಾಹಿರವಾಗಿ ರತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಯಬೇಕಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಸಮಾಜ ವಿರೋದಿಸಿತ್ತು ಎಂಬ ಕಥೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಕಾಮದಹನದ ಬೆಂಕಿಯಿಂದಲೇ ಅಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬೇಡವಾದ ಕಾಮದಹನದ ಬೆಂಕಿ ಏಕೆ ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಕಾಮನು ಸತ್ತ ದುಃಖಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಯುವಕರು ಹೊಯಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣದ ಓಕುಳಿಯ ಮೂಲಕ ಸಂಭ್ರಮಿಸುವದೇಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳು ಇರುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಆಚರಣೆಗಳ ನಾವಿನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಯುವಕರು ಮಧ್ಯಪಾನ ಸೇವನೆಯೇ ಪ್ರಧಾನವೆಂಬಂತೆ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ತಂಟೆ ತಕರಾರು ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಹಣ ವಸೂಲಿ ಮುಂತಾದ ಅಹಿತಕರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೋಳಿ ಹಬ್ಬದ ಮೂಲ ಆಶಯಕ್ಕೆ ದಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನಪದ ಕಥೆ ಪುರಾಣ ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿದ್ಯತೆಯ ಭವ್ಯಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

೨. ಜೀವನಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಗಳು:

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಗೋಚರವಾದ ಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಎಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯರು ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಆಚರಣೆಗಳಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಾಯುವತನಕ ಆಚರಣೆಗಳೇ ಜೀವನದ ಜೊತೆಗಾರಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ನಾವು ಎಷ್ಟೇ ವಿಚಾರವಂತರಾಗಿರುತ್ತೇವೆಯಾದರೂ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾದರೂ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಜೀವನವೇ ಒಂದು ಆಚರಣೆ ಎನ್ನಬಹುದು.[೧೩] (ಎಚ್.ಎಸ್. ಗುಪ್ರಸಾದ್ ೨೦೦೬-೦೭) ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿನ ಜೀವನಾವರ್ತನ ಆಚರಣೆಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಗಳು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಅಂತಹ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನೋಡಬಹುದು.

ಸೀಮಂತ ಕಾರ್ಯ (ಸೀರೆ ಮಾಡುವದು)

ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದರು ಶ್ರೀಮಂತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸೀರಿ ಮಾಡುವದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಥಮಸಾರಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆ ತವರು ಮನೆಯವರು ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಗಳಿಗೆ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸ ಹಾಗೂ ಅಳಿಯನಿಗೆ ದೋತರ ದೊಡ್ಡಂಗಿ ಅಥವಾ ಪ್ಯಾಂಟ ಶರ್ಟಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತವರಿನ ಬಳಗದವರು ಹೆಣ್ಣಿನ ಗಂಡಿನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮಗಳು ಮತ್ತು ಅಳಿಯನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಗ್ರಾಮದ ಸಮುದಾಯದವರು ಆರತಿ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವೇ ಸೀಮಂತಕಾರ್ಯ ಆಗ ಗ್ರಾಮದ ಜನರಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಊಟದ ಖರ್ಚನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯವರು ಭರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಗಂಡಿನ ಮನೆಯವರು ಊರಿಗೆ ಊಟ ಹಾಕುವಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯವರು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಊಟದ ಖರ್ಚನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಆರತಿ ಮಾಡಿ ಸೋಬಾನಪದ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬಯಕೆ ಬುತ್ತಿ ತರುವದು: (ಬಾಕಿಬುತ್ತಿ)

ಸೀಮಂತ ಕಾರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜನಪದರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಇದು ಬಾಕಿಬುತ್ತಿ ಎಂಬ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಬಸುರಿಯಾದ (ಗರ್ಭಿಣಿ) ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಹಲವಾರು ಬಯಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ ಅವನ್ನು ತೀರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ತವರು ಮನೆಯವರು ಖರ್ಚಿಕಾಯಿ, ಸುಳ್ಳಹೋಳಿಗೆ, ಚಕ್ಕಲಿ, ಉಂಡಿ, ರೊಟ್ಟಿ, ಚಪಾತಿ, ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಪಲ್ಯ ಮೊಸರನ್ನ(ಬುತ್ತಿ) ಮುಂತಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಚರಣೆ ಸೀರೆ ಮಾಡುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೆಲಿಗೆ ಎಂದು ಬಳಿ ಇಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ತಂದ ಬಯಕೆ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ಜನರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗರ್ಬಿಣಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಬಯಕೆ ತೀರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಈ ಸಿಹಿ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಲು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಹಿ ಹಂಚುವದು ಈ ಕಾರ್ಯದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಆಚರಣೆಗಳು ನಾವಿನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿವೆ ಅಂದರೆ ತವರು ಮನೆಯ ಹಾಗೂ ಗಂಡನ ಮನೆಯ ಎಲ್ಲ ಬಳಗ ಸೇರಿ ಬಹು ವೈಭವದಿಂದ ಆಚರಿಸುವ ಆಚರಣೆ ಇದಾಗಿತ್ತು ಆದರೆ ಇಂದು ಕೆಲ ಮುಂದುವರೆದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರಿಗಾಗಿ ಪಾರ್ಟಿ ಏರ್ಪಡಿಸುವದು ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವು ಬದಲಾವಣೆ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇದು ಇನ್ನೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಚಟಿಗೆವ್ವನ ಪೂಜೆ :

ಹೆರಿಗೆಯಾದ ೫ ದಿನಕ್ಕೆ ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯರಿಂದ ಹೆರಿಗೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿಯ

ಹೆರಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯರು ಹೆರಿಗೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೂಸುತ್ರ ಹೆರಿಗೆಗೆ ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯರು ಎಂದರೆ ಹೆರಿಗೆ ಪರಿಣಿತಿ ಹೊಂದಿದವರು ಎಂದರ್ಥ) ಹೆರಿಗೆಯಾದನಂತರ ೫ ದಿನಕ್ಕೆ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಈ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಚಟ್ಟಿಗೆ ಅಂದರೆ ಹಣೆ ಬರಹ ಬರೆಯುವಳು ಎಂದರ್ಥ ಮಗುವಿನ ಜೀವನದ ಭವಿಷ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ದಿ ಇದೇ ದಿನ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಗೆ ಜನಪದರಲ್ಲಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆದಿನ ಒಂದು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟು ಸಿಹಿ ಹುಗ್ಗಿ ನೈವೆದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಗೆ ಉಡಿಯಕ್ಕಿ (ಹೆರಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರವಾಗಿ ಜೋಳ ಅಥವಾ ಅಕ್ಕಿ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವರು) ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಆಚರಣೆ ಸರಳವಾಗಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ನಾಮಕರಣ :

ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದರು ಇದನ್ನು ಹೆಸರಿಡುವ ಕಾರ್ಯ ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮದ ಹಿಂದೂಗಳು ೧೩ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಸ್ಲಿಂಮರು ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೆಸರಿಸುವ ದಿನ ಮನೆಯವರು ಓಣಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಜನರಿಗೂ 'ಹೆಸರಿಡಾಕ ಬರ್ರಿ' 'ಹೆಸರಿಡಾಕ ಬರ್ರಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುವ ರೂಢಿ ಇದೆ. ಮಗುವಿನ ಸೋದರತ್ತೆಯಾಗುವವಳು ಹೆಸರಿಡಬೇಕು ಎಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಮೊದಲು ದೇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಅಥವಾ ಹಿರಿಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:- 'ಶರಣಬಸಪ್ಪ. ಶರಣಬಸಪ್ಪ. ಕುಟೇಟೆಕುಡರ್' ಎಂದು ಹೆಸರಿಡುವವಳು ೨-೩ ಸಲ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಆಗ ಹಿಂದಿದ್ದವರು ಅವಳ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವ ಪದ್ದತಿ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಕುಟೇಟೆಕುಡ್ರ್'[೧೪] ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅನುಕರಣಾವ್ಯಾಯ ಪದವಾಗಿದೆ ಆ ಮಗುವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಮಗುವಿನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕೇಳುವಂತೆ ಹೇಳುವದೇ ಅದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಹೆಸರಿಡುವಾಗ ಜೋಗುಳ ಪದ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೆಸರಿಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದವರೆಲ್ಲ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಟ್ಟೆ (ಪ್ಲೇಟ) ನಲ್ಲಿ ಜೋಳ ಅಥವಾ ಅಕ್ಕಿ ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆ ಪ್ಲೇಟಿನಲ್ಲಿ ಚುರಮರಿ ಹಾಕಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆ ಮಗುವಿನ ಗುಗ್ಗರಿ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಹೇಲ್ ಗುಗ್ಗರಿ ತಿನ್ನಾಕ ಬಂದಿದ್ದೇನು? ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಅಂದರೆ ಮಗುವಿಗೆ ಕರಿಯ ಗಿಡ್ಡ ಮುಂತಾದ ಅನ್ವರ್ಥಕ ನಾಮ ಬಳಸಿ ಹೇಳುವ ಹೀಯಾಳಿಸುವವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಈ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹೆಸರಿಡುವ ಕಾರಣವೂ ಬಹು ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಹಿಂದೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಪ್ಪ, ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ಶರಣಬಸಪ್ಪ, ಈರಪ್ಪ, ದ್ಯಾಮವ್ವ, ದುರಗವ್ವ, ಗಂಗವ್ವ, ಪಾರ್ವತೆವ್ವ, ಮುಂತಾದ ದೇವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಆಕಾಶ್, ಕುಮಾರ, ಕಿರಣ್, ಸುಧಾ, ರೇಷ್ಮಾ, ಕೀರ್ತಿ, ಆರತಿ ಮುಂತಾದ ನವನವೀನ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು

ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ನಾಮಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಿಂತ ಮಗುವಿನ ಜನನ ನೊಂದಣಿ ಮಾಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಉಪನಯನ :

ಉಪನಯನ/ಮುಂಜಿ/ಜವಳ/ಅಯ್ಯಾಚಾರ/ಖತ್ನಾ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ನಡೆಯುವ ಈ ಆಚರಣೆ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಿಯರು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಪನಯನವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮದವರು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಪನಯನದ ದಿನ ಮಗುವಿಗೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಕವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿಸಿ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೀರಶೈವ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಅಯ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಮಗುವಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಹಿಂದೂ ಸಮುದಾಯದ ತಳಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಜವಳ ತೆಗೆಸುವದು ಎಂಬ ಆಚರಣೆ ಇದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನೆದೇವರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜಾರಿಯಿಂದ ಮಗುವಿನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮ (ನೇಮ)ಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಕೂದಲು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅಂಗಾರ (ಹಣೆಗೆ ತಿಲಕ ಅಥವಾ ಕುಂಕುಮ) ಹಚ್ಚಿ ನವಿಲುಗರಿಯಿಂದ ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಖತ್ನಾ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಂದರೆ ಮಗುವಿನ ಏಳುವರ್ಷದ ಒಳಗೆ ಅವನ ಕಿಕ್ಕದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಋತುಮತಿಯಾದ ಕಾರ್ಯ :

ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡವಳಾದವಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಗುವಿಗೆ ಪ್ರಥಮಬಾರಿ ಋತುಸ್ರಾವ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಋತುಮತಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೧೨ ರಿಂದ ೧೪ ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಆಚರಣೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಋತುಮತಿಯಾದವಳನ್ನು ೫ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವಳಿಗೆ ಅವಳ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪಾತ್ರೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ೫ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅವಳನ್ನು 'ಹೊರಗಿದ್ದವಳು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ೫ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಸೋದರತ್ತೆ ಅವಳನ್ನು ಎರೆಯುವ (ತಲೆಸ್ನಾನ) ಕಾರ್ಯಇರುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಳು ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಕೂಡಿಸಿ ಆರತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹೂಮುಡಿಸುವದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಚರಣೆಯು ಮಗು ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿರುವದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿ ಹಾಗೂ ಅವಳ ಮದುವೆಯ ಕುರಿತು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಸ್ತ್ರೀ ಋತುಮತಿಯಾದಾಗ ಅವಳ ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಸೋದರಮಾವ ಅಥವಾ ಪರಸ್ಪರ ಹಿರಿಯರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದ ವರನಿದ್ದರೆ ಅವಳು ಋತುಮತಿಯಾದ ದಿನದಂದು ವರನಿಗೆ ಬಣ್ಣದ ನೀರನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ರಂಗಪಂಚಮಿ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು ನಂತರ ಋತುಮತಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ೯ ದಿನ ೧೧

ದಿನ ಅಥವಾ ೧೬ ದಿನಕ್ಕೆ ಎಬಿಸುವ ಕಾರ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಎಬಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಎಂದರೆ ಆರತಿ ಮಾಡುವ ದಿನಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸುವದು ಎಂದು ಅರ್ಥ, ಆ ದಿನ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರು ಅಳಿಯನಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆ (ಬಟ್ಟೆ)ಗಳನ್ನು ತಂದು ಋತುಮತಿ ಸ್ತ್ರೀಯೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿ ಆರತಿ ಮಾಡುವರು ಹೀಗೆ ಋತುಮತಿ ಆಚರಣೆಯು ದಾಂಪತ್ಯದ ಜೀವನದ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಂತವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಾನೋಡಾಕ ಹೋಗೋದು:

ವಿವಾಹ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಲು ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಕನ್ಯಾ ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಯೇ ವರನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ಯ ನೋಡಲು ಮೊದಲು ಹಿರಿಯರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಕನ್ಯಾ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದರೆ ಅನಂತರ ವರನನ್ನು ಕಳಿಸುವದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕನ್ಯಾ ನೋಡಲು ಹೋದಾಗ ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣು ಸಕ್ಕರೆ ಅರಿಸಿಣ ಕುಂಕುಮ ಹೂತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗವದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಾಗೂ ಕನ್ಯಾ ನೋಡಲು ಹೋದಾಗ ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣು ಸಕ್ಕರೆ ಅರಿಸಿಣ ಕುಂಕುಮ ಹೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಾಗೂ ಕನ್ಯಾ ನೋಡಲು ೫, ೯, ೧೧ ಹೀಗೆ ಬೆಸಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನರು ಹೋಗಬೇಕು. ಆದರೆ ೭ ಜನ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಏಳು ಬೀಳು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಜನ ಪದರಲ್ಲಿದೆ. ರಕ್ತಾ ಸಂಬಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾ ನೋಡುವದಾದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಗಳು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಕನ್ಯೆಯ ಪರಿಶೀಲನೆಗಾಗಿ ಮನೆಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕನ್ಯಾ ನೋಡುವದು ಮದುವೆಯ ಮೊದಲ ಹಂತವಾಗಿದೆ.

ಮಾತುಕತಿ ಮುಗಿಸುವದು : (ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯ)

ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಕನ್ಯಾವರಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಮನಸಿಗೆ ಬಂದರೆ (ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದರೆ) ಮಾತುಕತಿ ಮುಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮೊದಲು ವರ ಮತ್ತು ಕನ್ಯೆಯರು ತಮ್ಮ ವಿವಾಹದ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಯಾವ ನಿರ್ಧಾರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿರಿಯರ ನಿರ್ದಾರಕ್ಕೆ ಅವರು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ತಲೆಬಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಕನ್ಯಾ ಮತ್ತು ವರಗಳು ಅನುಭವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿರ್ದಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಸಬರಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು ಆಗ ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ೧೨ ರಿಂದ ೧೪ ಹಾಗೂ ಗುಡಿಗೆ ೧೬ ರಿಂದ ೧೮ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿರಿಯರು ಅವರಿಗೆ ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹುಲ್ಲು ಬೆಂಕಿ ಅಲ್ಲಂತ ಹುಡುಗ ನೆಂಟ ಅಲ್ಲಂತ, ಎಂಬ ಅನುಭವದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹಾಗಾಗಿ ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಗುಣ ಅವಗುಣಗಳೆರಡೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ನಿರ್ಧಾರವೇ ಅಂತಿಮವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯರು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಕಲಿಯುಗ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಕಾಲ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ನಿಜವಾಗುತ್ತದೆ

ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡಿರುವದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ವರಕನ್ಯಾ ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡುವ ವಾತಾವರಣವಿದೆ. ಮಾತುಕತೆ ಮುಗಿಸುವ ದಿನ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯ ೫, ೧೦ ಜನ ಅಥವಾ ಒಂದು ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ ಮಂದಿ ಬರುವ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇವೆ. ಎರಡೂ ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿಯರು ಸೇರಿ ಮಾತುಕತೆ ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪರಸ್ಪರ ಫಲತಾಂಬೂಲ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಕರಗೆಡಬು ಊಟ ಇರುತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ಸಿರಾ, ಬುಂದೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಊಟದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾವಿಗೆ ನೀಡುವದು ನಿಯಮ ಇದು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾತುಕತೆ ಮುಗಿದಾಗ ಸಂಬಂಧದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ.

ಇಳೆ ಮಾಡುವದು :

ಮಾತುಕತಿ (ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯ) ಮುಗಿದ ನಂತರ ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸಗಳನ್ನು ತರುವದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರು ಗಂಡಿಗೆ ಬಟ್ಟೆತರುವದು ಇಬ್ಬರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಆರತಿ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವೇ ಇಳೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ಇದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದರ ಮದುವೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಮದುವೆಯ ಮುನ್ನಾದಿನ ಈ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಚರಣೆಯ ಉಳಿಕೆಗಾಗಿ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಇಳೆ ಸೀರಿ ಹಾಕುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ.

ಮದುವೆ :

ಮದುವೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದರು ಮದವಿ ಲಗ್ನ ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಮದುವೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಒಂದುವಾರ ೫ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು ಬಂದ ಬೀಗರಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಗೋದಿ ಹುಗ್ಗಿ ಕರಗೆಡಬು, ಸುಳ್ಳಿಹೋಳಗಿ ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಒಂದೊಂದು ಊಟವಿರುತ್ತದೆಂದು ಹಿರಿಯರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತದನಂತರ ಮೂರು ದಿನ ಮದುವೆ ನಡೆದವರು ಈಗ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೨ ದಿನಗಳ ಮದುವೆ ಕಾಣ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯ ಮುನ್ನಾದಿನ ಮದುಮಗಳು ಬರುವದು ಅವರನ್ನು ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಊರ ಅಗಸಿಯಿಂದ ಇದಿರುಗೊಳ್ಳುವದು ಕೆಲವರು ಅದನ್ನೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿ ಯುವಕರು ಕುಣಿದು ಆನಂದ ಪಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತೆ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹಂದರ ಹಾಕುವದು. ಹಂದರ ಹಾಲಗಂಭ ತರುವದು, ಬೀಸುಕಲ್ಲಿನ ಪೂಜೆ, ಇಳೆ ಮಾಡುವದು ಊರ ದೇವರ ಉಡಿ ತುಂಬುವದು. ಬಾಸಿಂಗ ತರುವದು, ಐರಾಣಿ ತರುವದು ಮದುಮಕ್ಕಳ ಮಾಡುವದು ಸೂರಿಗೆ ಎರಿಯುವದು ಹೀಗೆ ಮದುವೆಯ ವಿವಿಧ ಆಚರಣೆಗಳ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಮದುವೆಯ ಮುನ್ನಾದಿನ ಕುಲಬಾಂದವರಿಗೆ ಊಟ ಹಾಕಸುವದು ಇರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದೈದೂಟ (ದೈವದ ಊಟ) ಎಂದು ಹೇಳುವರು ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೨೭ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹ

ನಡೆಯುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ಬಹುಪಾಲು ಜನರ ಮದುವೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಡವರಿಗೆ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಒಂದು ವರವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಆಚರಣೆಗಳು ಸರಳೀಕರಣವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಜನರು ಅಂತರ್‌ಜಾತಿ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಯಾದರೂ ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜ ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಪುರುಷಪ್ರದಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಂತರ್ ಜಾತಿ ವಿವಾಹದ ದಂಪತಿಗಳು ಪುರುಷನ ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜದ ಮದುವೆಯ ನಿಯಮಗಳು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ ಕಟ್ಟಳೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ ಆದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮದುವೆಗಳು ಯಾವ ರೂಪಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೇ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಕಾದು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಾವಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ಆಚರಣೆ:

ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಹೊಲಿಮನಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಂಟ ಖಾಲಿಮನಿ
ಎಷ್ಟಿದ್ದರೇನಿದು ಖಾಲಿಮನಿ

ಎಂಬ ಹಾಡು ಜೀವನ ನಶ್ವರ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸದಾ ಅಸ್ಥಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಮಾನವನಿಗೆ ಸಾವಿನ ನಂತರ ಅವನ ಜೊತೆ ಏನೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಚರಣೆಗಳು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತವೆ. ಸಾವಿನ ನಂತರದ ಆಚರಣೆಗಳು ಬಹುಪಾಲು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಆಚರಣೆಗಳಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಸಾವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವಯೋವೃದ್ಧರು, ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಬಳಲುವರು ಅಪಾಯಕ್ಕೀಡಾದವರಿಗೆ ಸಾವಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ತಾವು ಸಾಯುವದು ಖಾತ್ರಿಯಾಗುವದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಆಶೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಸಾಯುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವನು ಇಚ್ಛೆಪಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಣ್ಣು, ಚಹ, ಅಥವಾ ನೀರು ಕುಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾವಿನ ವ್ಯ ಕ್ತಿಗೆ 'ಹಾದಿ ಬುತ್ತಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯ ಸತ್ತ ಸಮಯವನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ಹಿರೇಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಕೇಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತ ಮುಹೂರ್ತ ಸರಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮೃತ್ಯುಂಗಕ್ಕಾಗಿ (ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ) ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಆಕಳುಕರು, ಅಥವಾ ಬಂಗಾರ ಬೆಳ್ಳಿ ಏನಾದರೂ ದಾನ ಕೊಡುವ ಪದ್ದತಿ ಇದೆ. ಸತ್ತ ದೇಹವನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಬೇರೆ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡಿಸಿ ಕೂಡಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೂಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆಯೇ ಮುಸ್ಲಿಂ, ಜೈನ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿಯು ಮದುವೆಯಾಗದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತರೆ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ದೇಹವನ್ನು ಬಟ್ಟೆ ತೊಡಿಸಿ ರುಮಾಲು ವಿಭೂತಿ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ ಹೂವಿನ ಹಾರ ಹಾಕಿ ಶೃಂಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡ ಜೀವಂತವಿರುವಾಗ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತರೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಳಸ ಇಟ್ಟು ಆರತಿ

ಹಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡನಿರುವಾಗ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ತವಳಿಗೆ 'ಮುತ್ತೈದಿ ಸಾವಂತ್ರಿ ಆಗಿ ಹೋದ್ಲು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಸತ್ತವರ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಲು ಹರಿಜನರನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಹೊಲಿಯಾಳು (ಸತ್ತವರ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಲು ಬಂದವ) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈಗ ದೂರವಾಣಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿರುವದರಿಂದ ಅದರ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಲು ಅವರ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರು ಕಾಯಿ ವಿಭೂತಿ ಊದಬತ್ತಿ ಹೂ–ಮಾಲೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡ ಸತ್ತ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಸೀರೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ತವರುಮನಿ ಸೀರಿ' ಎನ್ನುವರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಮಂತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಪೂಜೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಹೂ–ಪತ್ರಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿದವರು ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಲು ಬಂದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೇಹದ ಹತ್ತಿರ ಅವರ ಮಗಳು, ಸೊಸೆ, ಹೆಂಡತಿ, ಅಕ್ಕ, ತಂಗಿ, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕೂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಹೊರಗೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರು ಎಲ್ಲರೂ ದುಃಖದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಗಂಡಸರು ಸತ್ತ ತಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಗೆ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅವರ ದುಃಖದ ಕಡಲು ಒಡೆದು ಭಾವಪರವಶರಾಗಿ ಅಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸತ್ತವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕರುಳ ಸಂಬಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಂಗಸರು ಹೆಣ (ಸತ್ತ ದೇಹ)ದ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರುವದರಿಂದ ಸದಾ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾ ಅಳುತ್ತಲೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟು ಕರುಳ ಸಂಬಂಧ ಗಂಡಿನಲ್ಲಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಲು ಬಂಧು ಬಾಂಧವರು ಬಂದಾಗ ಊರಿನ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬಂದಾಗ ಅವರು ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಹತ್ತಿರದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಬೀಗರು ಬಂದಾಗ ಬೀಗರು ಮತ್ತು ಮನೆಯವರು ಸೇರಿ ದುಃಖ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕರುಳು ಮಿಡಿಯವಂತಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸತ್ತವರ ಮನೆ ದುಃಖದ ಕಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮಧ್ಯಮ ವಯಸ್ಸಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗಂಡ, ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸತ್ತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶೋಕ, ದುಃಖ ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಮತ ಪಂಥಗಳ ಸುಳಿವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯದ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಸಾವಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಗ್ರಾಮ ಪರಿಸರದ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ 'ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲುವವರು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲುವರಯ್ಯ.' ಎನ್ನುವ ಶರಣರ ವಾಣಿಯಂತೆ ಉತ್ತಮ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಪರೋಪಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಾವನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ಜನತೆ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಸಂಬಂಧಗಳ ಭಾವನೆಗಳು ದುಃಖ ಕಣ್ಣೀರಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಮಕ್ಕಳು, ಸೊಸೆ, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡು ಸಮೃದ್ಧ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದ ಅಜ್ಜ, ಅಜ್ಜಿಯರು ಸತ್ತಾಗ ದುಃಖದ ಛಾಯೆ ಇರುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಅದು ಸಹಜವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಜ್ಜ, ಅಜ್ಜಿಯರ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಾಂಧವರು ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಭಜನೆ, ಭಾಜಂತ್ರಿ,

ಹಲಗೆ, ಮುಂತಾದ ಮಜಲುಗಳಿಂದ ಅವರ ಸಾವನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಜಾತ್ರೆ ವೈಭವದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದವರಿಗೆ ಚಹಾ, ಚುರುಮರಿ, ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು, ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೆಣವನ್ನು ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜೋಳ ದಾನ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ದಾನ ಕೊಡುವಾಗ ಮೊದಲು ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೈಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಪೂಜಾರಿಗಳು, ಜೋಗಮ್ಮ, ಜೋಗಪ್ಪಗಳು ಹಾಗೂ ಮನೆಯ ಮಾದಿಗರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣವನ್ನು ಒಯ್ಯಲು ತಂದ ಸದರಿಗೆ ಜನಪದರು ಡೋಲಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಅದಕ್ಕೆ ಈಗ ಇಮಾನ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕಬ್ಬು, ಬಾಳೆಕಂಬ, ಹೂಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರವಾದ ಹೆಣ ಕೂಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲ ವಾಧ್ಯ ಮೇಳಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಜಾತ್ರೆಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೆಣವನ್ನು ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ದೆವ್ವ ಆಗಬಾರದೆಂದು ಮನೆಯಿಂದ ಸುಡಗಾಟ್ಟೆಯವರೆಗೆ ನೆವಣೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ದೆವ್ವ ಆಗುವದಾದರೆ ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಾಗುವದರೊಳಗೆ ಆ ಎಲ್ಲಾ ನೆವಣೆಯನ್ನು ಒಂದೊಂದೆ ಕಾಳಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆ ಸೇರಬೇಕು ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ದೆವ್ವವಾಗುವದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳನ್ನು ಹೂಳಲು ಸರ್ಕಾರಿ ಸ್ಮಶಾನಭೂಮಿಯಿಲ್ಲ. ಒಂದು ನಿಗದಿತ ಖಾಸಗಿಯವರ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಉಪಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿವಿಧ ಸಮುದಾಯಗಳ ಹೆಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪಡಿಸಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೂಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾವಿನ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಜಾತೀಯತೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಜಾತೀಯತೆಯ ಅಂದಾಭಿಮಾನ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹಿಂದೂಗಳು ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲಿಂಮರು ಶವಗಳನ್ನು ಹೂಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂಗಳ ಸ್ಮಶಾನ ಗ್ರಾಮದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹಂಗನಕಟ್ಟಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂಮರ ಕಬರಸ್ಥಾನ ಗ್ರಾಮದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಬಸ್‌ಸ್ಟ್ಯಾಂಡ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದೆ. ಬಾಣಂತಿಯರು ಜೋಗಮ್ಮ, ಜೋಗಪ್ಪಗಳು ಹಾಗೂ ಮದುವೆಯಾಗದವರ ಶವಗಳನ್ನು ಹಿಂದೂಗಳು ಸುಡುತ್ತಾರೆ. ಜೈನರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶವಗಳನ್ನು ಸುಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಿಚ್ಚು ಮಾಡುವದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂಗಳ ಉಪಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರ ಆದ ನಂತರ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ದಾನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ತಂಬಿಗೆ ಹಾಗೂ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂಗಳ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹೆಂಗಸರು ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಹಿರಿಯ ಮಗನಿಗೆ ಅವನ ರುಮಾಲು ಅಥವಾ ಪೇಟಾ ಹಾಕಿ ಮನೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮುಸ್ಲಿಂಮರಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರು ಮಾತ್ರ ಕಬರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.[೧೫] ಹಿಂದೂಗಳು ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಸ್ಲಿಂಮರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಯೇ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂಗಳು ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರದ ನಂತರ ೩ ದಿನಕ್ಕೆ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸುಟ್ಟವರೆ ಅದಕ್ಕೆ

ಆಸ್ತಿ ಆರಿಸುವದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಚುರಮರಿ, ಡಾಣಿ, ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಒಯ್ದು ಕುಣಿ (ಶವ ಹೂತಿರುವಜಾಗೆ) ಯ ಮೇಲೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕಾಗಿ ಬಂದು ತಿಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸತ್ಯವ್ಯಕ್ತಿ ದೆವ್ವ ಆಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ನಂತರ ೯ದಿನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ವರುಷದ ಒಳಗೆ ಹೀಗೆ ತಿಥಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದಿವಸ ಮಾಡುವದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥಹ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರದ ನಂತರದ ಆಚರಣೆಗಳು ವಿವಿಧ ಜಾತಿ ಉಪಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾವು ಹಾಗೂ ಸಾವಿನ ಅನಂತರದ ಆಚರಣೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾವಿನವರೆಗಿನ ಆಚರಣೆಗಳಷ್ಟೇ ಕಟಿಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಆಚರಣೆಗಳು.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು.

೧) ಎಚ್. ಎಸ್. ಗುರುಪ್ರಸಾದ ಅವರ ವಲಸಿಗರ ನೆಲೆ ಮರಿಯಮ್ಮನ ಹಳ್ಳಿ ಸಂಕಥನ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ ಪ್ರಬಂಧ, ಕ.ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ ೨೦೦೬/೦೭ ಪುಟ ೧೦೧

೨) ಎಚ್. ಜೆ. ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ ಸಂಪಾದನೆಯ 'ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಾತ್ರೆಗಳು', ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ, ಬಿ.ಆರ್ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಮೈಸೂರ ವಿ.ವಿ. – ೧೯೮೮ ಪುಟ–೧೬೧.

೩) ಅಗಿನ ಹಾಯುವುದು: ದೇವಿ ಮೈದುಂಬಿದವರು ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಹಾಯುವುದನ್ನು ಅಗಿನ ಎನ್ನುವರು.

೪) ರಮೇಶ ಕೆ. ಅವರ ಉಜ್ಜಿನಿ ಗ್ರಾಮಾಧ್ಯಯನ ಎಂ.ಫಿಲ್ ಪ್ರಬಂಧ ಕನ್ನಡ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ ಪುಟ–೭೬.

೫) ಹೊನ್ನುಗ್ಗಿ: ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆ ಮುನ್ನಾದಿನ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಕಿಚಡಿ ಹುಗ್ಗಿ ತಿನಿಸಿ ಕೋಡುಗಳಿಗೆ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬಂಗಾರ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಆಚರಣೆ.

೬) ಗೊಟ್ಟ: ದನಗಳಿಗೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಲಘು ಆಹಾರ ಹಾಕುವ ಬಿದುರು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಸಾಧನ.

೭) ಕರಿ: ಕಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತುಗಳ ಊಟದ ಸ್ಪರ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸಿದ ಎತ್ತಿಗೆ ಜಯದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪದ.

೮) ನಾಗಪಂಚಮಿಯ ಐದನೇ ದಿನ ಮಾಡುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆ.

೯) ಸುರ್‌ಕುರ್‌ಮಾ: ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಾಂಧವರು ರಮಂಜಾನ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾವಿಗೆ, ಹಾಲು, ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಗೋಡಂಬಿ. ಯಾಲಕ್ಕಿ ಮುಂತಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಮಾಡುವ ಸಿಹಿ ಪದಾರ್ಥ.

೧೦) ಹಿ.ಚಿ.ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಕೋಶ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ ೧೯೯೬ ಪುಟ –೧೧೩

೧೧) ಹೋಳಿ ಹಾಡುಗಳು ಸಂಪಾದಕರು ಡಾ. ಮ.ಗು. ಬಿರಾದಾರ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ೨೦೦೦ ಪುಟ–XVI

೧೨) ಅದೇ ಪುಸ್ತಕ – ಪುಟ XXV

೧೩) ಎಚ್. ಎಸ್. ಗುರುಪ್ರಸಾದ ಅವರ ವಲಸಿಗರ ನೆಲೆ ಮರಿಯಮ್ಮನ ಹಳ್ಳಿ ಸಂಕಥನ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧ ಕ.ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ ೨೦೦೬–೦೭ ಪುಟ ೧೦೨ ಮತ್ತು ೧೦೧

೧೪) ಕುಟೆಟೆಕುಡ್ರ್: ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಸಾರಿ ಸಾರಿ ಹೇಳಿ ದೃಢಪಡಿಸಲು ಈ ಪದ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

೧೫) ಕಬರಸ್ಥಾನ: ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ಸ್ಮಶಾನ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆ

೧. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮತ್ತು ಕಲೆ

೨. ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಅಧ್ಯಾಯ- ೬.

: ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ :

ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂಬುದು ನಿಂತ ನೀರಲ್ಲ ಅದು ಸದಾ ಹರಿಯುವ ಗಂಗೆಯಂತೆ ನಿತ್ಯ ಪರಿವರ್ತನ ಶೀಲವಾದದ್ದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆಯಾಪರಿಸರದ ಕಾಲದ ಕೂಸು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದಾಕ್ಷಣ ಜನಪದ ರಚನೆ ಹಾಗೂ ಶಿಷ್ಟ ರಚನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಬೇರು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗಾಯತ್ರಿ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಜನತೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮುದ್ರಣದ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡು ಪ್ರಸಾರವಾಗಿದೆ ವಾಚಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಕ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಅಂಥ ಜನಪದ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.[೧] (ಡಾ. ನ. ತಪಸ್ವಿಕುಮಾರ ೧೯೮೨) ಇಂಥಹ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹಾಡುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಜನಾಪದ ಮೊಹರಂ ಹಾಡು ಹೋಳಿಹಾಡು ಸವಾಲ ಹಡು ಸೋಬಾನ ಪದ, ಹಂತಿಪದ, ಒಡಪು ಒಗಟು ಕಥೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ, ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಜನಪದ ರ್‍ವಾಣ ಎಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನಪದ ಪ್ರಕಾರವು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದೆ.

೧. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆ:

ಜನಪದ ರ್‍ವಾಣ :

ರ್‍ವಾಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಸೇರಿದಂತೆ ಗದಗ (ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಧಾರವಾಡ) ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ರ್‍ವಾಣ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಕುರಿತು ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಪದದ ವಿವರಣೆ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದರಿಗೆ ರ್‍ವಾಣ ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ಸಹ ಅದೊಂದು ಪ್ರಕರಣ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರ್‍ವಾಣ ಪದದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅರ್ಥ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೆಲ ಶಿಷ್ಟರು ಇದನ್ನು ರೋಣ ಅಂದರೆ ರೋಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಥವಾ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರ ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾದದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪದ ರ್‍ವಾಣದ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಅದರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಜನಪದ ರ್‍ವಾಣದ ಲಕ್ಷಣ:

- ಇದು ಹಾಡು ಅಂದರೆ ಗಾಯನದ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ ಮಾತಿನ (ವಚನ) ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.
- ಎರಡು ಜನ ಕಲಾವಿದರು ಇದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರ.ಎ ಒಬ್ಬನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರ್‍ವಾಣದ ವಿಷಯಾಂಶವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು (ಹಿಮ್ಮೇಳ) ಅದಕ್ಕೆ ಹೌದು ಬೀಕಪಾ. ಹೌದಣ ಹೌದು

ಹ್ಯಾಂಗ, ಯಾಕ ಯಾರ್‍ಯಾರು ಮುಂತಾದ ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳಿಂದ ರ್‍ವಾಣಕ್ಕೆ ಕೋರಸ ಕೊಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

- ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹುಲುಲಗ್ಯಾ ಹುಲುಲಗ್ಯಾ ಅಂದ್ನೆಪಾ ಎಂದು ಮೊದಲು ಪ್ರಕರಣ ಹೇಳುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಮ್ಮೇಳ (ಕೋರಸ್)ದವನು, ಸುರುಂಬುಳಗ್ಯಾ ಸುರುಂಬಳಗ್ಯಾ ಅಂದ್ನೆಪಾ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
- ಇದು ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಕೇತವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.
- ರ್‍ವಾಣವನ್ನು ಹಾಲುಮತ ಬಾಂದವರು ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ, ಒಂದೊ, ಎರಡೊ ಹಾಡುಗಳು ಮುಗಿದ ನಂತರ ನಡುವೆ ಒಂದು ರ್‍ವಾಣ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಇದು ಊಟದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಜನರಿಗೆ ಹಾಸ್ಯರಸವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.
- ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರ್‍ವಾಣದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯ ಪ್ರಾಸವಿರುತ್ತದೆ.
- ಒಂದೊಂದು ರ್‍ವಾಣವು ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯಾಂಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.
  ಉದಾ: ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕುರಿತು, ಮದುವೆಯ ಕುರಿತು ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕುರಿತು
  ಮುಂತಾದವು
- ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗದ ರ್‍ವಾಣ.

<u>ಜನಪದ ರ್‍ವಾಣ</u>

ಹುಲುಲುಗ್ಯಾ ಹುಲುಲುಗ್ಯಾ ಅಂದ್ನೆಪಾ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::–ಸುರುಂಬುಳುಗ್ಯಾ ಸುರುಂಬುಳುಗ್ಯಾ ಅಂದ್ನೆಪಾ
ನರಿ ಬಾಳ ಪರಿಲಿಂದಾ ಲಗ್ನಾ ಮಾಡಬೇಕ ಅಂತಿತು
ಹುಲಿ ಮನ್ಯಾಗ ಹೆಣ್ಣ ತೆಗೆದಿತು
ಈ ಕಾರ್ಯ ಖಡಕ ಮಾಡಬೇಕ ಅಂತಿತ್ತು ಕತ್ತಿ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಹೆಣ್ಣ ತಳಸವರಿ ಹೊಸಮನಿ ಕಟ್ಟಬೇಕ ಅಂತೀತು।
ಸಾರಂಗ ಸರ್ವರನೆಲ್ಲಾ ಕರೆಸಿ ಶ್ವಾನ ಹೇಳತಿತ್ತು
ಹಾಲಕ್ಕಿ ಪಂಚಾಂಗ ಹೇಳತಿತ್ತಪ್ಪಾ.
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಏನಂತಾ ಹೇಳತಿತ್ತಪ್ಪಾ.
ಗುರು ಬ್ರಹ್ಮ ಗುರು ವಿಷ್ಣು ಗುರುದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರ
ಪಂಚಾಂಗಂ ಬಿಡಿಸಪುಟಂ ತದುಪರಿ ಲಿಂಗಸ್ಥಾಪನಂ
ಗಿಡ್ಡಹೆಣ್ಣು ಅಡಭೂಷಣಂ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ
ಪಂಚಾಂಗ ಹೇಳತಿತ್ತಪ್ಪಾ ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದಣಾ, ಹೌದು
ಗುಬ್ಬಿ ಗುಳಗಿ ಮಾಡತಿತ್ತು
ಸಾಹೇಬನ ಹಕ್ಕಿ ಸ್ಯಾವಿಗಿ ಹೊಸಿತಿತ್ತು
ಮಂಗ ಮಲ್ಲಾಡಕ ಹೋಗಿ ಮರಬುಟ್ಟಿ ತಂದಿತು
ಇರವಿ ಯಲ್ಲಾಪೂರಕ ಹೋಗಿ ಬೆಲ್ಲ ಖರೀದಿ ಮಾಡಿತ್ತು.
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಬೀಕಪಾ
ಆಡು ಆಲೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಡಕಿ ಕಂಬ ತಂದಿತ್ತು
ಗರುಡ ಗರ್ದಿಲಿಂದ ಹಂದ್ರಾ ಹಾಕಬೇಕು ಅಂತಿತ್ತು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು

ಹಲ್ಲಿ 10 ದಿವಸದೊಳಗ ಲಗ್ನದಕಿ ಗಂಟ ಕಟ್ಟಬೇಕ ಅಂತಿತ್ತು
ನೊಣ ಲಗ್ನದಕಿ ಗಂಟ ಹೊತಗೊಂಡು ಹೋಗಿತ್ತು.
ಕಾಗಿ ಮಂದಿ ಕರಿತಿತ್ತು ಯಾರ್ಯಾರ್ನ ಕರಿತಿತ್ತಪ್ಪಾ ಅಂದರ
ಪಾರಿಹುಳ, ಗಿನ್ನಿಹುಳ, ಹೊನ್ನಿಹುಳ, ಕೋರಿಹುಳ ಕೋಲಂಬ್ರ ಹುಳ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೇ ಬಹಳ ಮಂದಿ ಕೂಡಿಸೈತಪ್ಪಾ
ಕೆಂದಗ್ಯಾನಹುಳ ಜಿನ್ನಿಹುಳ ಜಂಬಾರಿಹುಳ
ಮಳಿಹುಳ ತಿಳಿಹುಳ। ಡೊಣ್ಣಿಕಟಾ ಸಹಿತ ತಯ್ಯಾರಾಗಿ
ಹೋಗೋಣ ನಡ್ರಿ ಅಂತಿತಪ್ಪಾ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಇದು ಗೋಣ ಹಾಕಾಕ
ಇನ್ನ ಮಜಲಿನವರು ಯ್ಯಾರ್ಯಾರಪ್ಪ ಅಂದರ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಯ್ಯಾರ್ಯಾರಪ್ಪ
ತೋಳ ತಾಳ ಹಾಕತ್ತಿತ್ತು ಸಾರಂಗ ಸನಾದಿ ಊದತಿತ್ತು
ಹಂದಿ ದಿಮ್ಮ ಹಾಕತಿತ್ತು ಕರಡಿ ಖಣಿ ಬಾರಿಸುತ್ತಿತ್ತು
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಹೌದು
ಮಿಡಿಚಿ ಕುಡಿಕಿ ಹಚ್ಚತಿತ್ತು ಮುಂಗಲಿ ಮದ್ದ ಹಚ್ಚತಿತ್ತು
ಟಿಟಿಟೆಂಪ್ ಟುಬಾಕಿ ಹಾರಿಸುತ್ತಿತ್ತು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದಣ್ಣಾ ಹೌದು
ದೂರಿನ ದಾರಿ ನಡೆದು ಬಂದೀರಿ ಉಣ್ಣ ಏಳ್ರಿ
ಅಂತ ಉಡಾ ಎಬಸುತ್ತಿತ್ತು
ನೀರಗೋಳಿ ಓಡ್ಯಾಡಿ ನೀರ ಕೊಡತಿತ್ತು
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಹೌದಣ್ಣಾ ಹೌದು
ಕಂಚಿನ ಹಕ್ಕಿ ಕಂಚಿನಗಂಗಾಳ ಕೊಡತಿತ್ತು
ಕಬ್ಬಹಕ್ಕಿ ಹುಗ್ಗಿ ನೀಡುವಾಗ ಇಪ್ಪಿನೊಣ
ಓಡ್ಯಾಡಿ ತುಪ್ಪ ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಬಹಳ ರುಚಿ ಇರಬೇಕು ಅದು
ಹಂಗು ಹಪ್ಪಳ ಇಡತಿತ್ತು ಜೊಂಡಿಗ್ಯಾ ಸಂಡಗಿ ಇಡತಿತ್ತು
ಕಪ್ಪಿ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಇಡತಿತ್ತು
ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿ ಅನ್ನನೀಡುವಾಗ ಹುಸರೊಳ್ಳಿ
ಓಡಾಡಿ ಸಾಂಬಾರ ಹಣಸತಿತ್ತು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದಣ್ಣಾ ಹೌದು
ಈ ಇಷ್ಟು ಜನ ಊಟಮಾಡಿ ಏಳೊದರೊಳಗಾಗಿ ಬೆಳಗಾತು
ಅಡವಿ ಪಾರಿವಾಳ ಅಡಕಿ ಎಲಿ ಕೊಡತಿತ್ತಪ್ಪಾ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಬೀಕಪಾ
ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಐದಗಿತ್ಯಾರು ಯ್ಯಾರಾರು ಆಗಿದ್ರಪ್ಪ ಅಂದರ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಯ್ಯಾರಾರು ಆಗಿದ್ರಪ್ಪ
ಕಬ್ಬಕ್ಕಿ ಬಿಳಿ ಹಕ್ಕಿ ಬೆಳವನ ಹಕ್ಕಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ
ಅಡವಿ ಹಕ್ಕಿ ಸಹಿತ ಐದಗಿತ್ಯಾರಾಗಿದ್ರಪ್ಪ.
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ನೊರ್ಜು ಸೋಪಾನ ಹೇಳತಿತ್ತು ಹಂಸ ಬಾಸಿಂಗ ಕಟ್ಟತಿತ್ತು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಚೋಳು ಪಾಡಾಗಿ ಪುರಾಣ ಪುರಾಂತಗಿರಿ ಹೇಳತಿತ್ತಪಾ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಘನ ಚೊಲೊ ಹೇಳತಿರಬೇಕ ಕೊಂಡಿ ನಿಗರಿಸಿ

ಹಾವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗುಗ್ಗಳ ಹೊಂಡಿಸಿತಪ್ಪ.
ಹಲ್ಲಿ ಹರಿಹರಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮತ್ತಿಗಟ್ಟಿ
ಸ್ಥಳದಾಗ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ್ರು॥
ಅಂತರ್ಲೆ ಆಡುವಾ ಗಿಡಗಾ ಗಿಡಗನ ಕೊಳ್ಳಾಗ
ಪಾವಸೇರ ಬೆಳ್ಳಿ ಕಡಗಾ
ಈ ರ್‍ವಾಣಾ ಹೇಳಿದ್ನಪಾ ಹೊನ್ನಸೊರಟೂರ ಈರಗಾರ ಹುಡಗಾ
ಹುಲುಲುಗ್ಯಾ ಹುಲುಲುಗ್ಯಾ ಅಂದ್ನೆಪಾ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::–ಸುರುಂಬುಳುಗ್ಯಾ ಸುರುಂಬುಳುಗ್ಯಾ ಅಂದ್ನೆಪಾ
(ರ್‍ವಾಣಗಳ ಪೂರ್ಣ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಬಂಧ ನೋಡಿ)

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹಾಲುಮತ ಬಾಂದವರು ಮಾತ್ರ ರ್‍ವಾಣ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಹೌದು ಕಲೆಯು ಹೌದು, ರ್‍ವಾಣದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಅದನ್ನು ಕಲಾವಿದರಲು ಹೇಳುವಾಗ ನೋಡಿದರೆ. ಅದರ ರಸಾನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವದು ಹಾಗೂ ರ್‍ವಾಣ ಹೇಳುವ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಇಲಾಖೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟು, ಆ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಎಲೆ ಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತಿರುವ ಜನಪದ ರ್‍ವಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು,

ಭಜನೆ.

ಜನಪದ ಭಜನೆಗಳೆಂದರೆ ಜಾತಿ ಮತಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ದೇಶಿಯ ಆರಾಧನಾ ಗೀತೆಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅದರಲ್ಲೂ ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳ ಸ್ತುತಿಯೇ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಛಂದಸ್ಸು ಕೂಡಾ ಶುದ್ದ ದೇಶಿಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.[೨] (ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಾಲಯ್ಯ ೧೯೯೬) ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ದಾದ್ಯಂತ ಅದರಲ್ಲೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಜನೆಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳೇ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇರುವದರಿಂದ ಭಜನೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಕುರಿತು ವಿವರಣೆ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಜನೆ ಹಾಡುಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಉದಾ:– ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಶುಭ ಸಮಾರಂಭ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ
ಜೋತಿ ಬೆಳಗಿತು ಧರ್ಮದ ಜೋತಿ ಬೆಳಗಿತು.
ಆರತಿ ಬೆಳಗಿರಿ ಅನ್ನದಾನಿಗೆ, ಕಾಲಭೈರವನಿಗೆ

ಶ್ರಾವಣ ಭಜನೆ:

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಭಜನಾ ಮೇಳಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ದೈವಗಳಿಗೆ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಅ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವದ ಮೂರ್ತಿಯ ಪೋಟೋವಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಮುಕ್ತಾಯದ ದಿನ ದ್ವನಿವರ್ದಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯ

ಮೂಲಕ ಈ ಭಜನೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಭಜನಾ ಮೇಳಗಳು ಮುಕ್ತಾಯದ ದಿನ ದ್ವನಿವರ್ದಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ಭನೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಭಜನಾ ಮೇಳಗಳು ಭಕ್ತಿ ಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೀತಿಬೋಧಕ ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಭಜನಾ ಮೇಳಗಳು:

ಅ. ನಂ.	ಹೆಸರು	ಸ್ಥಳ
೧	ಶ್ರೀ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಭಜನಾ ಸಂಘ	ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಗುಡಿ
೨	ಶ್ರೀ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಭಜನಾ ಸಂಘ	ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಗೌರಿಮನಿ
೩	ಶ್ರೀ ಮಾರುತಿ ಭಜನಾ ಸಂಘ	ಮಾರುತಿ ಗುಡಿ
೪	ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರ ಭಜನಾ ಸಂಘ	ಬಸವೇಶ್ವರ ಗುಡಿ
೫	ಶ್ರೀ ಕಾಲಭೈರವ ಭಜನಾ ಸಂಘ	ಪೇಟೆ ಗೌರಿಮನಿ
೬	ಶ್ರೀ ಬೀರೇಶ್ವರ ಭಜನಾ ಸಂಘ	ಬೀರೇಶ್ವರ ಗುಡಿ
೭	ಶ್ರೀ ಗ್ರಾಮದೇವತಾ ಭಜನಾ ಸಂಘ	ದ್ಯಾಮವ್ವದೇವಿ ಗುಡಿ

ಡೊಳ್ಳಿನ ಮೇಳ:

ಡೊಳ್ಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪುರಾಣಗಳಿವೆ. ಹಿಂದೆ ಡೊಳ್ಳಾಸುರನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನಿದ್ದ ಆತ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೂಜಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ತಪಸನ್ನಾಚರಿಸಿದ ಒಂದು ದಿನ ದೇವರು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ವರಕೇಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದ ಆಗ ಡೊಳ್ಳಾಸುರನು ನಿನ್ನನ್ನೇ ನುಂಗಬೇಕೆಂದು ವರ ಕೇಳಿದನು. ಶಿವ ತಥಾಸ್ತು ಎಂದಾಗ ಡೊಳ್ಳಾಸುರನು ಶಿವನನ್ನೆ ನುಂಗಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಮೂರು ಲೋಕವು ಪ್ರಳಯವಾಯಿತು. ದೇವನು ದೇವತೆಗಳ ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟರು, ಶಿವನು ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿದನು ಭಾರ ತಡೆಯಲಾರದ ಆತ ನೀನು ಹೊರಗೆ ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿ ಶಿವ ಆತನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಹೊರಬಂದನು ಆ ಮೇಲೆ ಆತನ ಡಿಂಬವನ್ನು ಡೊಳ್ಳುಮಾಡಿದ ಚರ್ಮಸುಲಿದು ಅದರ ಇಬ್ಬದಿಗಳಿಗೆ ಬಿಗಿದ ಕರುಳಿನಿಂದ ಹಗ್ಗ ಬಿಗಿದ ಕೈಗಳನ್ನು ಗುಣಿಮಾಡಿದ ಆ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಹಾಲುಮತದ ಕುರುಬನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದ ಇದೆ ಡೊಳ್ಳು ಪರಂಪರೆ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ[೩] (ಹಿ.ಚಿ. ಬೊರಲಿಂಗಯ್ಯ ೧೯೯೬) ಹೀಗೆ ಡೊಳ್ಳು ಕುರಿತು ಹಲವು ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳು ಜನಪದರಲ್ಲಿವೆ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರೇ ಡೊಳ್ಳುಮೇಳ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಡೊಳ್ಳು ಕೈಪೆಟ್ಟು, ಮತ್ತು ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು ಇದರ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಜನಪದ ರ್‍ವಾಣವನ್ನು ಡೊಳ್ಳಿನ ಮ್ಯಾಳದವರೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬೀರೇಶ್ವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಡೊಳ್ಳಿನ ಮ್ಯಾಳಗಳಿವೆ. ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸ್ಮರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ದೇವಿ ನಮಃ ದೇವರಿಗೆ ಶರಣೆನ್ನುವೆನು.
ಗುರುವಾ ರೇವಣಸಿದ್ದನಿಗೂ ಶರಣೆನ್ನುವೆನು.
ಅಥವಾ
ಗುರುವೆ ನಮ್ಮಯ ದೇವರು ಬಂದಾವು
ಬನ್ನಿರೆ ಶಿವ ಶಿವ ನಮ್ಮಯ ದೇವರು ಬಂದಾವು ಬನ್ನಿರೆ.

(ಪೂರ್ಣ ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳಿಗಾಗಿ ಅನುಬಂಧ ನೋಡಿ)

ಹೀಗೆ ದೇವರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಈ ಹಾಡು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕುರಿತ ಕಥಾವಸ್ತುವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ದೇವರ ಪೂಜೆ ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವ ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ವೀರಭದ್ರ ಕುಣಿತ (ವೀರಗಾಸೆ).

ಕರ್ನಾಟಕದ ವೀರಶೈವ ಜನಾಂಗದ ಮನೆ ದೇವತೆಯಾದ ವೀರಭದ್ರ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಭದ್ರನ ಪ್ರೀತ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಗುಗ್ಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವ ಭಕ್ತರು ವೀರಗಾಸೆ ಪುರವಂತರ ಕುಣಿತ ಮುಂತಾದ ಕಲಾಸೇವೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೀರಭದ್ರನ ಹಾವಭಾವಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ಅವನ ಪುರಾಣವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ವೀರಭದ್ರನ ಕುಣಿತವೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪುರವಂತರು ವಿವಿಧ ಶಸ್ತ್ರಾಗಳನ್ನು ಮೈತುಂಬ ಚುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮನ್ನೇ ದಂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ" (ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ೧೯೯೬) ಈ ಒಂದು ಕಲೆ ಗ್ರಾಮದ ವೀರಭದ್ರನ ಆರಾಧಕರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗುಗ್ಗಳ ಹೊಂಡಿಸುವದು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಗುಗ್ಗಳ ಹೊಂಡಿಸಿದಾಗ ವೀರಭದ್ರನ ಕುರಿತ ಪುರಣಾವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಒಡಪು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಡಪು ಹೇಳುವ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನ ಸ್ಮರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಹ ಹ ಹ ____ ವೀರ
ಹಿಮ್ಮೇಳ ____ ಕಡೆ.
ಹ ಹ ಹ ____ ಬ್ರಹ್ಮ (ಸರ್ಪ)
ಹಿಮ್ಮೇಳ — ಕಡೆ

ಹೀಗೆ ಒಡಪು ಹೇಳುವವರು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ವೀರಭದ್ರನ ಕುಣಿತದ ಕಲಾವಿದರು ವೀರಭದ್ರನ ಪುರಭನಯ ಎಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ವೇಷಭೂಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಲಿಗೆ ಝಣ ಪಣಿಸುವ ಗೆಜ್ಜೆ, ಮೊಣಕಾಲಿಗೆ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಗಗ್ಗರ ನಡುವಿಗೆ ಬಿಗಿದ ವಸ್ತ್ರ, ಕಾಸೆ ಹಾಕಿದ ಕೆಂಪು ಪಂಚೆ, ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಹಸಿರು ಜುಬ್ಬ ಎದೆಗೆ ರುದ್ರನ ಪ್ರತಿಮೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಝಳಪಿಸುವ ಕತ್ತಿ, ಹಿಂದೆಲೆಗೆ ಶ್ವೇತವರ್ಣದ ಚಾಲಿ, ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿ, ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ರೌದ್ರತೆಯನ್ನು ತುಂಬುವಂತೆ ಹುಬ್ಬಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ಪೊದೆ ಮೀಸೆ ಸಾಕ್ಷಾತ ವೀರಭದ್ರನ ಪುನರಾವತಾರ ಎಂಬಂತೆ ಆವೇಶದಿಂದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಝಳಪಿಸುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುವ ಕಲಾವಿದರ ಮಧ್ಯ ಆಂಗಿಕ ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕ ಒಬ್ಬ ಕಥೆಗಾರ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಮಧ್ಯಕಿವಿಗಡಚಿಕ್ಕುವ ಕಂಡೆ ಮತ್ತು ಚಮಾಳದ ನಿಯುತಸದ್ದಿಗೆ

ತಕ್ಕಂತೆ ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತ ಕಲಿಯಂತೆಯೇ ನರ್ತನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದ್ದಕ್ಕೆ ಪುರವಂತಿಕೆ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪುರವಂತರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ವಿಶೇಷವಾದುದು ದೇಹದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಣಿಯುವದೇ ಶಸ್ತ್ರ ಪವಾಡಿವಾಗಿದೆ.

ಈ ಶಸ್ತ್ರ ಪವಾಡದಲ್ಲಿ ಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರ, ನಾಭಿಶಸ್ತ್ರ, ಫಣಿಶಸ್ತ್ರ, ಕಪ್ಪೆಶಸ್ತ್ರ, ಗುಪ್ತಶಸ್ತ್ರ, ಜಿವ್ಹಾಶಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಪವಾಡಗಳಿವೆ. ಗ್ರಾಮದ ಪುರವಂತರು ಸುಮಾರು ೧೦೦ ಅಡಿ ಉದ್ದದ ದಾರವನ್ನು ಒಂದು ಶಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಪೋಣಿಸಿ ಪುರವಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲರ ಗಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಪೋಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸುಮಾರು ೧೦೦ ಅಡಿ ಉದ್ದದ ಈ ದಾರವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಪೋಣಿಸಿಕೊಂಡು ತಾಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕುಣಿಯುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮೈರೋಮಾಂಚನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಜನರಿಗೆ ಪುರವಂತಿಕೆ ಒಂದು ಕಲೆಯಲ್ಲ ಅದು ವೀರಭದ್ರನ ಅವತಾರವೆಂದೆ ನಂಬಿಗೆ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗುಗ್ಗಳ ಹೊರಡಿಸಿದಾಗ ಮಡಿಉಡಿ ಇರಬೇಕು. ಮೈಲಿಗೆ ಇರಬಾರದು ಎಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಡಿಗಾಗಿ ಗುಗ್ಗಳ ನಡೆದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೀರನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ವೀರಭದ್ರನ ಆರಾಧಕರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪುರವಂತರಾಗುವವರು ಸದಾಕಾಲ ಶಾಖಾಹಾರಿಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಮದುವೆ, ದೇವರ ಕಾರ್ಯಗಳಂತಹ ಕೆಲವೇ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪುರವಂತಿಕೆಯ ಗುಗ್ಗಳ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗುರುತಿಸುವದಾದರೆ ವೀರಭದ್ರ ಕುಣಿತ ಪುರವಂತಿಕೆ ವೀರಗಾಸೆ ಎಂದು ಕ್ರಮಾನುಗತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವೀರಭದ್ರಕುಣಿತ ಅಥವಾ ಪುರವಂತಿಕೆಯು, ಜನರ ಭಯಭಕ್ತಿಯ ಮದ್ಯೆ ಒಂದು ಪವಾಡವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ವೀರಗಾಸೆ ಒಂದು ಕಲೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ವಿವಿಧ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಮೊಹರಂ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಡುಗಳು:

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಕರ್ಬಲಾದ ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಹಾಡಲಾಗುವ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಫಿಸಂತರ ಮತ್ತು ಸೂಫಿ ಮಾದರಿಯ ಹಿಂದೂ ಸಂತರ ಹಾಡುಗಳು, ಸವಾಲ್ ಪದಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪದಗಳೆಂದು ವರ್ಗಿಕರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.[೫] (ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ೧೯೯೬) ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ.

ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಮೂಲಕರ್ಬಲಾದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ಪರಿಭಾವಿಸುವದಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೊಹರಂ ಹಾಡು ಹೇಳುವ ತಂಡಗಳಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಳ್ವಿಕೆ ಸೂಫಿ ಸಂತರ ಗಾಢ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ರೂಪಗೊಂಡು ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂಮರ ಸಾಮರಸ್ಯ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಬೆಸುಗೆಯಾಗಿ

ಮಾರ್ಪಾಟಾದ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಹಾಡುಗಳು ಜನ್ಮತಾಳಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಎರಡೂ ಧರ್ಮಗಳ ಆಶಯ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡ ಈ ಹಾಡುಗಳು ವೈವಿದ್ಯತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಮೊಹರಂ ಹಾಡು

ಕೈಯಲಿ ಕಂಕಣ ಮೈಯಲಿ ಅರಿಸಿಣ
ಗಂದ ಕಸ್ತೂರಿ ತಿಲಕ ॥ ಎಲೆ ಅಡಿಕಿ
ತುಂಬಿ ಇಟ್ಟಾರಿ ತವಕ ಲಗ್ನದ ಸಂಭ್ರಮಕ ॥ಪ॥
ಕಾಸೀಮ ಸಾಹೇಬ್ರು ಏರಿದ ಈ ಕುದುರೆ
ಹೊಂಟೈತ್ರಿ ಕಾರ್ಬುಲಕ ಕಾಗಿ ಹಿಂಡು
ಬಂದಾವರಿ ಎಡಬಲಕ । ಇದು ನಮಗ
ಚೊಲೊದಲ್ಲರಿ ಕೆಡಕ । ತಿರಗರಿ ಹಿಂದಕ್ಕ ॥ ಕೈಯಲಿ ॥

ಈ ಹಾಡುಗಳು ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಗೆ ಇಂಬು ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹಾಗೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಸವಾಲ್ ಪದಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ

ಉದಾ: ಸವಾಲೊಂದು ಶ್ಯಾಹಿರಗ ಸಬಾದೊಳಗ
ಸವಾಲಿಗೆ ಜವಾಬು ಹೇಳು ಹಾಡಿನೊಳಗ ॥ ಪ ॥

(ಪೂರ್ಣ ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳಿಗಾಗಿ ಅನುಬಂಧ ನೋಡಿ)

ಹೀಗೆ ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳು ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದು, ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಂಶಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುವ ಹೆಜ್ಜೆ ಮೇಳ ಇರುವದು ಸೊರಟೂರ ಹೆಜ್ಜೆ, ಹಾಡಿನ ವಿಶೇಷ, ಬಿಳಿ ಬನಿಯಾನ ಬಿಳಿದೋತರ ನಡಕ್ಕೆ ಗಜ್ಜೆಸರ ತಲೆಗೆ ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುವ ಯುವಕರಿಗೆ ದಪ್ಪುತಾಳಗಳಿಂದ ಸಂಗೀತವಿರುತ್ತದೆ. ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಸಂಗಮೇವಾಗಿ ಮೊಹರಂ ಹಾಡು ಜನರ ಮೈಮನ ತಣಿಸುತ್ತವೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಗಲ ಓಣಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಮೇಳ ಹಾಗೂ ಹನಮನ ಓಣಿಯ ಹೆಜ್ಜೆ ಮೇಳಗಳಿದ್ದು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ.

ಬಯಲಾಟಗಳು (ನಾಟಕಗಳು):

ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ರಾಜ್ಯ ದಾದ್ಯಂತ ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಬಯಲಾಟವನ್ನು ಭೌಗೋಳಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಡುವಲ ಪಾಯ ಮತ್ತು ಮೂಡಲ ಪಾಯಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಬೇದಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬಯಲಾಟ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡುವಲ ಪಾಯವೆಂದೂ, ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ತೊಡಗಿ, ಬಯಲು ಸೀಮೆ ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ಬಯಲಾಟ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಮೂಡಲಪಾಯವೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.[೬]

ಇಂತಹ ಬಯಲಾಟಗಳು ಕಲಾವಿದರ ತಂಡಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿವೆ. ದೊಡ್ಡಾಟ ಸಣ್ಣಾಟ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವ ಹಾಗೂ ನಾಟಕ ಅಭಿನಯದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ಅಭಿನಯಗೊಂಡಿದೆ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ನಾಟ್ಯಸಂಘಗಳು.

ಅ. ನಂ.	ನಾಟ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಳ
೧	ಶ್ರೀ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘ	ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಓಣಿ
೨	ಶ್ರೀ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘ	ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಓಣಿ
೩	ಶ್ರೀ ಮಾರುತಿ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘ	ಮಾರುತಿ ಓಣಿ
೪	ಶ್ರೀ ಕಾಲಭೈರವ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘ	ಪೇಟೆ ಗೌರಿಮನಿ ಓಣಿ
೫	ಶ್ರೀ ಬೀರೇಶ್ವರ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘ	ಬೀರೇಶ್ವರ ಓಣಿ
೬	ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘ	ಬಸವೇಶ್ವರ ಓಣಿ
೭	ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘ	ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಓಣಿ
೮	ಶ್ರೀ ಹಳಿಕೆಮ್ಮ ದೇವಿ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘ	ಹಳಿಕೆಮ್ಮದೇವಿ ಓಣಿ.

ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಆಯಾ ಓಣಿಯ ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘಗಳು ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘಗಳು ಹವ್ಯಾಸಿ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘಗಳಾಗಿವೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಾಸಿ ಕಲಾವಿದರು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಾರೆ. ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಕಲಾವಿದರು ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸುವ ನಾಟಕದ ಖರ್ಚನ್ನು ಭರಿಸಲು ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳೇ ಪಟ್ಟಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಸಾಲ ಮಾಡಿಯಾದರೂ ನಾಟಕ ಪಟ್ಟಿ (ಹಣ) ಕೊಟ್ಟು ಪಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾಟಕ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾನೇಜರ ಮತ್ತು ಮಾಲಕರು ಎಂಬ ಹುದ್ದೆ ಹೊಂದಿದವರು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಣಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಒಂದು ಬಯಲಾಟ ನಾಟಕ ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೩೦–೪೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚು ಬರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಹಾಗೂ ಕಾಲಭೈರವ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘದವರು ದೊಡ್ಡಾಟಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಾರುತಿ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘದವರು ಪೌರಣಿಕ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘದವರು ಸಣ್ಣಾಟ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಅಭಿನಯ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಅಂದರೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನೇ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ನಾಟಕ ಅಭಿನಯಿಸುವದು ಪಾತ್ರದಾರಿಗಳ ಹಾಗೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ನಾಟಕ ಅಭಿಮಾನಿಗಳ ಒಂದು ಹುಚ್ಚು ಹವ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೧೦–೧೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೧೬ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಆಡಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಅಭಿನಯಗಳು ವಿರಳವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಾಕಾರರು ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಗ್ರಾಮದ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳು ದೊಡ್ಡಾಟ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಾಟ ಸ್ಪರ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದವರೆಗೂ ಪ್ರದರ್ಶನನೀಡಿರುವದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಗ್ರಾಮದ ಕಲಾ ಪ್ರತಿಭೆಗಳ ಸಾಧನೆ:

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ತಾಣವಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಕಲಾವಿದರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹವ್ಯಾಸಿರಂಗದ ಕಲಾಕಾರರಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಬದುಕಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥಹ ಹೋರಾಟದ ಬರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದ ರ್‍ವಾಣ ಡೊಳ್ಳಿನಹಾಡು ಮೊಹರಂ ಹಾಡು ಹೋಳಿ ಹಾಡು ಸೋಬಾನಪದ ಭಜನೆ, ಗೀಗೀಪದ ಲಾವಣಿ ರಂಗಗೀತೆ ನಂದಿಕೋಲು ಕುಣಿತ ಮುಂತಾದ ಕಲಾ ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಎಲೆಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತಿದ್ದಾರೆ ಆದರೂ ಸಹ ಗ್ರಾಮದ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಯುವಕಮಂಡಳ ಸಾಧನೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ:

ಗ್ರಾಮದ ಕ್ವಾಟಿ (ಹಳೆಯ ಊರು) ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಯುವಕ ಮಂಡಳವು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆ, ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಯುವಜನ ಸೇವಾ ಹಾಗೂ ಕ್ರೀಡಾ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೯ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನೊಂದಣಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯುವನ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ತೊಡಗಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಮೂಲತಃ ದೊಡ್ಡಾಟ, ವೀರಗಾಸೆ, ಭಜನೆ, ಲಾವಣಿ, ಜನಪದಗೀತೆ, ರಂಗಗೀತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ, ಹಂತಿಪದ, ನಂದಿಕೋಲು ಕುಣಿತ, ಮರಗಾಲು ಕುಣಿತ, ಹೋಳಿಹಾಡು ಮುಂತಾದ ಕಲಾವಿದರು ಈ ಯುವಕಮಂಡಳದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಗತ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕಲಾ ಅಭಿನಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ ಯುವಜನ ಸೇವಾ ಹಾಗೂ ಕ್ರೀಡಾ ಇಲಾಖೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೧-೦೨ರಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಿಂಧನೂರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ದೊಡ್ಡಾಟ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿತಿಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಯುವಕಮಂಡಳದ ಬಸವರಾಜ ಹಡಪದ ಹಾಗೂ ಸಂಗಡಿಗರ ತಂಡ ವಿವಿಧ ಅಕ್ಯಾಡೆಮಿ ಹಾಗೂ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾ ಕಲಾ ಪರಂಪರೆ ನಿರಂತರಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೆಹರು ಯುವ ಕೇಂದ್ರ ಕರ್ನಾಟಕ ದೊಡ್ಡಾಟ ಟ್ರಸ್ಟ ಸಮಗ್ರ ಜನಪದ ತರಬೇತಿ ಮುಂತಾದ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ತರಬೇತಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ಕಲಾ ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಳದ ಸದಸ್ಯರು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ಯುವಜನ ಸೇವಾ ಹಾಗೂ ಕ್ರೀಡಾ ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕ ಮಟ್ಟದ ಯುವಜನ ಮೇಳ ಸಂಘಟಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರ ರಂಗಾಯಣದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಶರಣರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ವೀರಗಾಸೆ ಪ್ರದರ್ಶನ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿರುವದು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಇದೆ. ಯುವಕ ಮಂಡಳ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಯುವಕರು ೧ ಲಕ್ಷ ೨೦

ಸಾವಿರರೂಪಾಯಿವಂತಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥಹ ಕಲಾ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಕಲಾ ಮಂಡಳವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಇರುವ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ:

ಗ್ರಾಮದ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಯುವಕ ಮಂಡಳವು ಕಲಾ ಪ್ರತಿಭೇಯನ್ನು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಯುವಕ ಮಂಡಳವು ಭಜನೆ ದೊಡ್ಡಾಟ ಸಣ್ಣಾಟ ರಂಗಗೀತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ ಹಂತಿಪದ, ಜನಪದಗೀತೆ ಹೋಳಿ ಹಾಡು ಮುಂತಾದ ಕಲಾವಿದರು ಯುವ ಮಂಡಳದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ಯುವಜನಸೇವಾ ಹಾಗೂ ಕ್ರೀಡಾ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ನೊಂದಣಿಯಾದ ಮಂಡಳವು ತನ್ನ ಕಲಾ ಅಭಿನಯದ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಯುವಜನ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ೨೦೦೨ ರಿಂದ ೨೦೦೫ ರ ವರೆಗೆ ವಿಜಾಪೂರ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸ್ಪರ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಸತತ ೩ ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಸಣ್ಣಾಟ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೨೦೦೬ರಲ್ಲಿ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಯುವಜನ ಮೇಳ ಸಂಘಟಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಕಲಾ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸರಕಾರದ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ತರಬೇತಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ಮಂಡಳದ ಕಲಾವಿದರು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿಯು ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತಿಚೆಗೆ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಸಮಿತಿಯ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಿಗಾಗಿ ಶೀಘ್ರಕಲಿಕಾ ಶಿಬಿರ ಸಂಘಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದ ಸಾಕ್ಷರತೆಗೂ ಕೈಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ನೆಹರು ಯುವ ಕೇಂದ್ರ ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕೋತ್ಸವ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ, ವಿವಿಧ ಜಾತ್ರಾ ಮಹೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸಂಘಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕಲಾ ಪ್ರತಿಭೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸಂಘಟನೆಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದ ನೆಹರು ಯುವಕೇಂದ್ರ ೨೦೦೫ ರ ಜಿಲ್ಲಾ ಯುವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಪರಶುರಾಮ ಹೂಗಾರ ಅವರಿಗೆ ಲಭಿಸಿದೆ. ಹಾಗೂ ೨೦೦೬ ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಯುವ ಮಂಡಳ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಈ ಯುವಕ ಮಂಡಳಕ್ಕೆ ಲಭಿಸಿದ್ದು ಇದು ಯುವಕರಿಂದ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೀರ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕ ಕಲಾಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹೊಂದಿರುವ ಯುವಕ ಮಂಡಳ ಕಟ್ಟಡವು ದುರಸ್ಥಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂಥಹ ಯುವ ಮಂಡಳಕ್ಕೆ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕಟ್ಟಡ ಹಾಗೂ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಸರಕಾರದ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಎಲೆ ಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತಿರುವ ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮಹಿಳಾ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ :

ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಭಾರತೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚಿಗುರು ಪುರುಷ ಮಹಿಳೆ ಎಂಬ ಬೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಚಿಗುರಿರುವದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಹಿಳಾ ಸಮೂಹ ತನ್ನ ವಿವಿಧ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳು ವಿವಿಧ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನೋಡಬಹುದು.

ಒಡಪು ಹೇಳುವದು :

ಒಡಪು ಎಂಬುದು ಜನಪದರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಉಳಿದ ಪದ ಈ ಪದದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ.ಯವರು ಒಡೆ ಮೂಲಧಾತುವಿನಿಂದ ಒಡಪು ಶಬ್ದ ರೂಪ ತಾಳಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳುವ ಪದ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಜ್ಯೋತಿ ಹೊಸೂರ ಅವರು ಒಡ=ಒಡೆ = Union being together with ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪು ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿ ಸಿದ್ದವಾದ ನಾಮಪದ. ಅಂದರೆ ಗಂಡನ ಅಥವಾ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರಿಗೆ ವರ್ಣನೆಯಾಗಿ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಒಡಗೂಡಿಯೇ ಬರುವದರಿಂದ ಇದು ಒಡಪು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ[೧]. (ಡಾ. ದಸ್ತಗೀರ ಅಲ್ಲಿಬಾಯಿ-೧೯೯೨)

ಒಡಪು ಒಗಟು:

ಒಡಪು ಒಗಟಿನಂತೆ ಭಾಷಿಕ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡ ಜನಪದರ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕುಸುಮ, ಮುಡಿದವರ ಮನರಂಜಿಸುವ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಒಗಟಿಗಿಂತ ಬಿನ್ನವಾದ ಒಡಪು ತನ್ನದೆಯಾದ ವೈವಿದ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮೀಣರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಜನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಒಗಟು ಒಡಪು ಒಂದೇ ಎಂಬ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಒಡಪು ಒಗಟಿನಿಂದ ಬಿನ್ನವಾದುದು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು ಹೆಸರ ಹೇಳ್ತಿನಿ ಒಡಪಕಟ್ಟಿ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುತ್ತಾ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದ ದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಒಲವಿನ ಸವಿಬೆರೆತ ಭಾವ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದುಂಟು ಈ ಭಾವ ಗದ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಗರಿಕರು ಒಗಟು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ. ಜನಪದರು ಒಡಪು ಎಂದು ಹೇಳುವರು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ[೨]. (ಡಾ. ದಸ್ತಗೀರ ಅಲ್ಲಿಬಾಯಿ-೧೯೯೨)

ಹೆಸರು ಹೇಳುವ ಕೇಳುವ ತವಕ :

ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ನವದಂಪತಿ ನಳಿಗೆ ಮೋಹ ವ್ಯಾಮೋಹ ಮೈಮನ ಸೆಳೆಯುವದು. ಅಮೂರ್ತ ಪ್ರೇಮಭಾವ ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿರುವದರಿಂದ ಗಂಡನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಹೆಂಡತಿ

ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಂತ ಹೇಳುವದು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದವರಿಗಂತೂ ಓರಗೆಯವರು ಕೇಳದೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದರೆ ಒಡಪಿಟ್ಟು ಹೇಳು ಕಿಮ್ಮತ್ತಿನ ಗಂಡನ ಹೆಸರನ್ನು ಎಂದು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಆ ಮಹಿಳೆ ನೆರೆದ ಸಭೆಯನ್ನೆ ಕೂಡಿದ ಗೆಳತಿಯರನ್ನೇ ಒಡಪಿನ ವಸ್ತುವಾಗಿಸಿ ಹೆಸರು ಹೇಳುವದು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿದೆ.

ಸೆರಗ ಹಿಡಿಬ್ಯಾಡ್ರಿ ಸೆರಿ ಮುತ್ತ ಉದರ್ಯಾವು
ನೀರಿಗಿ ಹಿಡಬ್ಯಾಡ್ರಿ ನೀರಲ್ಹಣ್ಣು ಉದುರ್ಯಾವು
ಆರತಿ ಹಿಡಿಬ್ಯಾಡ್ರಿ ಆರತ್ಯಾನ ಎಣ್ಣಿ ತುಳುಕೀತು
ದೂರ ನಿಂತು ಕೇಳ್ರಿ ದ್ರೌಪದಿ ಹೆಸರು
ಸರದ ನಿಂತ ಕೇಳ್ರಿ ಸರಸೋತಿ ಹೆಸರು
ಹತ್ತಮಂದ್ಯಾಗ ಕೇಳ್ರಿ ಅತ್ತಿಮಾವರ ಹೆಸರು
ನಾಕಮಂದ್ಯಾಗ ಕೇಳ್ರಿ ನಾದನ್ಯಾರ ಹೆಸರು
ಐದು ಮಂದ್ಯಾಗ ಕೇಳ್ರಿ ಮೈದುನರ ಹೆಸರು
ಬಾಳ ಮಂದ್ಯಾಗ ಕೇಳ್ರಿ ಬಾವಗುಳ ಹೆಸರು
ಕುಂತ ಸಭಾದಾಗ ಹೇಳ್ತಿನ್ರಿ ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನ್ರ ಹೆಸರು
(ಕೃಷ್ಣನಾಯಕರು)

ಸೊರಟೂರ ದುರಗಮ್ಮನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಯಾರ
ತರ ತರದ ತೋರಣ
ನಾನು (ಕಿಶೋರ ನಾಯಕರ) ಹೆಸರ ಹೇಳ್ತಿನ್ರಿ
ಗೌಡ್ರ ಮನೆಯ ಕಾರಣ.

ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದಾಗ ಬೆಳೆಯೊಂದು ಗೋದಿ
ಈಗಲವರು ತೊಡುವದು ಖಾದಿ
(ಕೃಷ್ಣರಾಯರ) ಹೆಸರ ಹೇಳ್ತಿನಿ ಬಿಡ್ರಿ ಹಾದಿ

ಆಗುಡ್ಡ ಈಗುಡ್ಡ ಸೊರಟೂರ ಗುಡ್ಡ ಕಪ್ಪತ್ತಗುಡ್ಡ
ಜಾಜಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂ, ಚೂಜಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂ, ಮದ್ದನಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂ
ತಗೊಂಡು ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬರತಾರ (ಕಿಶೋರ ನಾಯಕರು)

ಅತ್ತಿ ಹೆಸರು ಅತ್ತಿ ಹೂ, ಮಾವನ ಹೆಸರು ಮಲ್ಲಿವಿ ಹೂ
ನನ್ನ ಹೆಸರು ಸುಗಂಧಿ ಹೂ, ಸುಗಂಧಿ ಮುಂದ ಸುಳದಾಡತಾರ
(ಕಿಶೋರ ನಾಯಕರು)

ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಡಮುಗಳು:

ಅತ್ತಿ ಬಾಗಿಲದಾಗ ಎತ್ತರ ಬೆಳೆದಿರುವದು ಉತ್ತತ್ತಿಮರ
ಅದರ ಕೆಳಗ ಕಟ್ಟಿರೋದು ತವರಿನವರು ಕೊಟ್ಟ ಗೋಪಿಕರ
ಅವರು ನನ್ನ ಕೊರಳಾಗ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಮಾಂಗಲ್ಯ ಸೂತ್ರದ ಸರ.

ಅರ್ಜುನನ ಹೆಂಡತಿ ಪ್ರಮಿಳಾ
ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಹೆಂಡತಿ ಊರ್ಮಿಳಾ
ನಾ ಹಚ್ಚುವೆ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಪರಿಮಳಾ

ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಅನ್ನದಾನ
ಕೃಷ್ಣ ಮಾಡಿದ್ದು ವಸ್ತ್ರದಾನ
ನನ್ನ ತಾಯಿ–ತಂದೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಕನ್ಯಾದಾನ

ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿರುವದು ಕನಕನಕಿಂಡಿ
ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಮುಡಿಯುವದು ಮಲ್ಲಿಗೆ ದಂಡಿ
ನಮ್ಮ ರಾಯರಿಗೆ ಹಾಕುವೆ ಬೆಸನ್ ಉಂಡಿ

ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಜೊತೆ ಬೇಕು ಕಾಚು
ನಮ್ಮವರಿಗೆ ನಾ ಕೊಡುವೆನು ವಾಚು

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನೀಲಗಿರಿ ಇರುವದು ತೆಂಕಣ
ನಾನು ನಮ್ಮ ರಾಯರಿಗೆ ಕಟ್ಟತೀನಿ ಕಂಕಣ

ಅಣ್ಣಿಗೇರಿಯಾಗ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ
ನಮ್ಮರ ಕೈಯಾಗ ನಾ ಕೊಡುವೆನು ಎಳ್ಳ ಕರ್ಚಿಕಾಯಿ

ಗಂಗಾಸಾಗರ ಹೊಳಿ ಗಜನಿಂಬಿ ತೊಳಿ
ನಮ್ಮವರ ಕೈಯಾಗ ಬಂಗಾರದ ಸಳಿ
ನನ್ನ ಕೊರಳಾಗಿರೋದು ಮಂಗಲ ಸೂತ್ರದ ಎಳಿ

ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರ ಇರುವಾಗ
ಸಾಲಮುತ್ತೈದಾರು ಸಡಗರ ಕೇಳುವಾಗ
ಮಾಯದಿಂದ ಬಂದು ಮಂಗಳ ಸೂತ್ರ ಕಟ್ಟತಾರ (ಕೃಷ್ಣನಾಯಕರು)

ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯ ಸಂಬಂಧಿ ಒಡಪುಗಳು
ಹಕ್ಯಾಗ ಎತ್ತು ಭರಣ್ಯಾಗ ಮುತ್ತು
ಮುತ್ತೈದರ ಕರಕೊಂಡು ಬಿತ್ತಾಕ ಹೋಗತಾರ (ಕೃಷ್ಣನಾಯಕರು)

ಬರ್ ಬರಾಟಿ ಬಣ್ಣದ ಕ್ವಾಟಿ
ನಮ್ಮವರು ಮಾಡದು ಹನ್ನೆರಡು ಎತ್ತಿನ ಮೇಟಿ

ಹರಿ ಪಲ್ಲೇಕ ಹದಾ ಹಾಕಿ
ಪುಂಡಿಪಲ್ಲೇಕ ನುಚ್ಚ ಹಾಕಿ
ಹಿಟ್ಟಿನ ಪಲ್ಲೇಕ ಹುಳಿ ಹಿಂಡಿ
ಅಗಸಿ ಹಿಂಡಿ ಕುಟ್ಟಿ ಗುರೆಳ್ಳು ಹಿಂಡಿ ಕುಟ್ಟಿ

ಆರ ರೊಟ್ಟಿ ಕೈಯಾಗ ಕೊಟ್ಟು
ಒಂಬತ್ತು ರೊಟ್ಟಿ ಬುತ್ತಿಕಟ್ಟಿ
ಹರಗಿ ಬಾ ಅಂದ್ರ ತಿರಗಿ ಬರತಾರ ______ (ಕಿಶೋರನಾಯಕರು)

ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಹೇಳುವ ಕೆಲವು ಒಡಪುಗಳು:
ಹಾದ್ಯಾಗ ಇರೋದು ಹಾವರಾಣಿ
ಬೇಲ್ಯಾಗ ಇರೋದು ಉತ್ರಾಣಿ
ನನ್ನ ಹೆಸರು ಕೇಳಾಕಿ ಕೊಳ್ಳಾಗ ತತ್ರಾಣಿ ______.

ಹಗ್ಗಲ್ಲೆ ಹೊಡದ್ರ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಬರತಾಳ ______.

ಒಣಕಿಲ್ಲೆ ಹೊಡದರ ಕುಣಕೊಂತ ಬರತಾಳ

ಆಕಾಶದಾಗ ಹಾರುವವು ಹಕ್ಕಿ
ನಮ್ಮೊಳೆ ಬಾಳ ಫುಕ್ಕಿ ______.

ಎಣಿಗ್ಯಾರ ಜೋಳದ ರೊಟ್ಟಿ
ಕೆನಿ ಮೊಸರ ಬುತ್ತಿ
ಕಣಕ ಬಂದು ಉಣಿಸಿ ಹೊಕ್ಕಾಳ ______

ಹೊಲದಾಗ ಬಿತ್ತೋದು ಹತ್ತಿ
ದೇವರ ಮುಂದಿರೋದು ಬತ್ತಿ
ನನಕಿಂತ ನಮ್ಮಾಕಿ ಬಾಳ ಕತ್ತಿ

ಹಂಡೆ ಸಂದ್ಯಾಗ ಕುಂತ
ಉಚಿಡಿ ತಿಂತಾಳ ______

ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳು:

ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ತಾವು ಹೊಸ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ದೇವರ ಹಾಡುಗಳು:

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಪಾಲಕಿ ಸೇವಾ (ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಸೇವೆ) ಪೂಜೆ ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವು ಆ ದೇವಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅದರಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:- ತಾಯವ್ವ ನಿನಗುಡಿಯ ಚಾಯವ್ವ ನಿನಗುಡಿಯ
ಯಾರ ಕಟಿಸ್ಯಾರ ಹೊಸಗುಡಿಯ॥ ದುರಗಮ್ಮ
ಮಾನೆ ಉಣ್ಣಂತ ರೈತರ

(ಹಾಗೆಯೇ)
ನಿಲ್ಲನೀ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಗಮನ
ಪಾಲಕಿ ಹೊರುವಂತ ಬಾಲರೆಲ್ಲೊಗ್ಯಾರ
ಹಾಲು ಬಾನುಂಡ ಬರತಾರ.

ಗುರ್ಜಿ ಹಾಡು:

ಮಳೆರಾಯ ಕೈಕೊಟ್ಟರೆ ವರುಣನ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವು ಆಚರಣೆಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಗುರ್ಜಿ ಆಡುವುದು ಒಂದು ಈ ಗುರ್ಜಿಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಈ ವರ್ಷ ಗ್ರಾಮದ ಮಹಿಳೆಯರೆ ಆಡಿದರು.

ಗುರ್ಜಿ ಗುರ್ಜಿ ಹಳ್ಳಕೊಳ್ಳ
ಎಲ್ಲಾಡಿ ಬಂದೆ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬಂದೆ
ಚಂದುರಾಮ ಬಂದು ರಾಮ
ಬಂದರಕಿಲ್ಲೆ ಬಾ ಮಳೆಯೋ____.

ಸುಣ್ಣ ಕೊಡತಿನಿ ಸುರಿಯಲೆ ಮಳೆಯೋ
ಬಣ್ಣ ಕೊಡತಿನಿ ಬಾ ನನ್ನ ಮಳೆಯೋ
ಹಗ್ಗ ಕೊಡತಿನಿ ಜಗ್ಗಲೆ ಮಳೆಯೋ
ಬಾ ಮಳಿ ಬಂದರ ಒಕ್ಕಲಿಗೊ

ಹೀಗೆ ಮಳೆರಾಯನ ಕುರಿತು ಹಾಡುವ ಮಹಿಳೆಯರು ಅದನ್ನು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಿಳೆಯರ ಕುರಿತು ಸೋಬಾನ ಪದ:

ಮಹಿಳೆ ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಕಟಿಬದ್ದಳಾಗಿರಬೇಕು. ಅದು ಅವಳ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಸೋ ಬನ್ನಿರೇ ಸೋಬಾನ ಬನ್ನಿರೇ ॥ಪ॥
ಅತ್ತಿಯ ಮನಿಯಾಗ ಮುತ್ತಾಗಿ ಇರಬೇಕು
ಹೊತ್ತು ನೀಡಿದರೂ ಉಣಬೇಕು ಸೋ ॥ಪ॥
ಕರಿಸೀರಿ ಉಡಬ್ಯಾಡ ಕಡಿವಾಣ ತೊಡಬ್ಯಾಡ
ನಡ ಓಣ್ಯಾಗ ನಿಂತು ನಗಬ್ಯಾಡ ಸೋ

ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಮಹಿಳಾ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳು ಮದುವೆ ಸೀಮಂತ ಕಾರಣ ಋತುಮತಿಯಾದ ಕಾರಣ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಹಾಡುಗಳು ಕೇವಲ ಆಚರಣಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ.ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹೊರ ಹಾಕಲು ಸೂಕ್ತ ವೇದಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಸಂಘಟನೆಗಾಗಿ ಯುವತಿ ಮಂಡಳಗಳಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಯ ಜಾಗೃತಿಗೆ ಸಂಘಟನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

೨. ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ :

ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾಹಿನಿ ಹರಿದು ಬಂದಿದ್ದು ಎರಡು ರೀತಿಯಿಂದ ಒಂದು ಕಂಠಸ್ಥ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ ರಸಾನುಭವದ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಸರ್ವೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತು ಇದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಪರಂಪರೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಸಾನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಇದೆಯಾದರೂ ಅದು ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದು ಕಲ್ಪನಾ ಲೋಕದ ಲಹರಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶಿಷ್ಟಸಾಹಿತ್ಯದ ರಚನೆಗೆ ರವಿಕಾಣದ್ದನ್ನು ಕವಿಕಾಣುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಶಿಷ್ಟಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿರಿಯ, ಕಿರಿಯ ಕವಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಿರುವದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಬಸವಕಂದ ಕಾವ್ಯನಾಮದ ಶ್ರೀ. ವ್ಹಿ.ಜಿ. ಮಠಪತಿ ಗುರುಗಳು ಮೂಲತಃ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದು, ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವರು ಸಮಾಜದ ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ನೈತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನೊಂದಿಗೆ ತುಲನೆ ಮಾಡಿ ನೋಡುವದು ಅವರ ಜಾಯಮಾನು ಸಮಾಜದ ಅಂಕುಡೊಂಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಅವರ ಕಾರ್ಯ ಗ್ರಾಮದ ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನವು ಬರಹರೂಪ ಪಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜಗನ್ನಡಿ ಮತ್ತು 'ಸಿನ್ನೊಲುಮೆ' ಎಂಬ ಎರಡು ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಮಾಜ ಮುಖಿ ಚಿಂತನೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೨೦೦೩ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ನಡೆಸಿದ್ದು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಸಕ್ತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟಸಾಹಿತ್ಯವು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುತ್ತಿರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಗ್ರಾಮದ ದಿವಂಗತ ಕಲ್ಲಪ್ಪ ಮೇಟಿಯವರು ನಾಟಕ ಕವನ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು, ಅವು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಹಳಿಕೆಮ್ಮದೇವಿ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಂಡಿವೆ. ಅವರ ಎಲ್ಲಾ ರಚನೆಗಳು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಅವರ ಕೆಲವು ಕವನಗಳನ್ನು ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಸೃಜನಶೀಲ ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ಶಿವಕುಮಾರ ದೊಡ್ಡಣ್ಣವರ ಅವರು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಕವಸ, ಕಥೆ, ಪತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಹಾಗೂ ಅವರು ಗ್ರಾಮದ ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಭೆಯ ನಿರ್ವಹಣಾಕಾರರಾಗಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾಗಿ ಬಿತ್ತರಿಸುವ ವಿಷಯಾಂಶಗಳು ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ನೈತಿಕ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ಫಕ್ಕೀರೇಶ ಗಾಣಿಗೇರ, ಶರಣಪ್ಪ ಕಲಾಲ ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಬಿಡಿಗವನಗಳ

ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಗಾಸುತ ಕಾವ್ಯನಾಮದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ಪ ಸುಣಗಾರ ಅವರ ಕವನಗಳು ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾಶಕರು ನಡೆಸುವ ಸ್ಪರ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಶಿವಾನಂದ ಸಂಶಿ ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಕರಿಗೌಡ್ರ ಅವರು ಗ್ರಾಮದ ಬಸವ ಪ್ರಕಾಶನದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕವನ ಸ್ಪರ್ದೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಪುಟಾಣಿ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ತಾವು ಹಲವು ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿವಪುತ್ರಪ್ಪ. ಹಂಪಿಹೊಳಿ ಪರಶುರಾಮ ಹೂಗಾರ ಮುಂತಾದವರು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಬಿಡಿಕವನಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವಾನಂದ ಮಾಯಪ್ಪನವರ ಅವರು ಸೊಸೆಯ ಕಣ್ಣೀರು ಎಂಬ ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಕರಿಗೌಡ್ರ ಭರಮಪ್ಪ. ಗುಡಿ ಮುಂತಾದ ಯುವಕರು ಗ್ರಾಮದ ವಿಶೇಷತೆ ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವಗಳ ಕುರಿತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಲೇಖನ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ವ್ಹಿ.ಜಿ. ಮಠಪತಿ ಗುರುಗಳ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದು, ಉಳೀದ ಎಲ್ಲಾ ಕವಿಲೇಖಕರ ರಚನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬರುವ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯು ಅನುಭವಗಳು ಮಾಗಿದಂತೆ ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೇರಣೆಗಳ ಅಗತ್ಯವೂ ಇದೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು:

೧. ಡಾ. ನ. ತಪಶ್ವಿಕುಮಾರ್ ಕನ್ನಡ ಜನಪದಗೀತೆಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಮೈಸೂರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ೧೯೮೨ ಪುಟ–೦೬.

೨. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಕೋಶ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ–೧೯೯೬ ಪುಟ ೧೩೪.

೩. ಅದೇ ಪುಸ್ತಕ – ಪುಟ ೧೦೬

೪. ಅದೇ ಪುಸ್ತಕ – ಪುಟ ೭೦

೫. ಅದೇ ಪುಸ್ತಕ ಪುಟ ೧೧೮

೬. ಡಾ. ದಸ್ತಗೀರ ಅಲ್ಲಿಬಾಯಿ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಒಡಪುಗಳು ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ ಧಾರವಾಡ–೧೯೯೨ ಪುಟ ೪ ಮತ್ತು ೫

೭. ಅದೇ ಪುಸ್ತಕ ಪುಟ –೭, ೮, ೯

ಅಧ್ಯಾಯ ೭

ಸೊರಟೂರ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನತೆ

ಅಧ್ಯಾಯ– ೬.
-: ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನತೆ :-

ಸಮಾಜ ನಿಂತ ನೀರಲ್ಲ ಸದಾ ಹರಿಯುವ ಗಂಗೆಯಂತೆ ನಿತ್ಯ ಪರಿವರ್ತನಶೀಲವಾದದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜವು ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಭೌಗೋಳಿಕ ಅಥವಾ ಭೌತಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜ ಹಲವಾರು ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದಿ ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪರಂಪರೆಯ ಸೊಗಡನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಾಮಗಳು ಇಂದು ವಿವಿಧ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಿವೆ. ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಕೂಡ ಆಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯು ಆಧುನಿಕ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ನವ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಪ್ರವೇಶದಿಂದಲೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾಜ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಗರೀಕರಣ ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಗ್ರಾಮಗಳು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುವದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಜರ್ಜರಿತವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ[೧].(ರಮೇಶ್. ಕೆ. ೨೦೦೨) ಭಾರತ ಗ್ರಾಮಗಳ ದೇಶ ಗ್ರಾಮಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗದೇ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಗ್ರಾಮಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಕನಸು ಇಂದಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಪೂರಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಂತವನ್ನು ನಿಧಾನಗತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ತಲುಪತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ನಾಶವಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಜಾಗತೀಕರಣದಂತಹ ಕರಾಳ ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಇಂದಿನ ಗ್ರಾಮಗಳು. ರಭಸವಾದ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳ ಬೃಹತ್ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಯ ಕ್ರಮದಿಂದ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲವಾಗಿರುವ ಭಾರತದಂತಹ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಅನೇಕ ಕುತ್ತುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಜಾಗತೀಕರಣ ಪ್ರಭಾವದ ಪರಿಣಾಮ ಗ್ರಾಮೀಣರಿಗೆ ಸಧ್ಯದ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ಪ್ರಗತಿದಾಯಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಇದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಎಂಬ ಅರಿವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಇದರ ಪರಿಣಾಮ "ಮೂರು ನಿಮಿಷದ ಸುಖಕ್ಕೆ ನೂರು ವರ್ಷದ ಹಾನಿ ಎಂಬಂತಾಗಿದೆ"[೨]. ಇಂಥಹ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಸೊರಟೂರು ಗ್ರಾಮವೂ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಂಥಹ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅದರತ್ತ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗಿರುವದಂತೂ ಸತ್ಯ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಆಧುನಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

೧) ಭೌತಿಕ ಬದಲಾವಣೆ ೨) ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆ ೩) ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದಲಾವಣೆ ೪) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಬದಲಾವಣೆ, ೫) ಆರ್ಥಿಕ ಬದಲಾವಣೆ, ೬) ರಾಜಕೀಯ ಬದಲಾವಣೆ.

ಭೌತಿಕ ಬದಲಾವಣೆ:

ಬದಲಾವಣೆ ನಿಸರ್ಗ ನಿಯಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯವಸ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸಹಜವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮವೂ ಒಂದೇ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರಲಾರದು. ಅದು ತನ್ನ ಭೌತಿಕ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಕೂಡಾ ಹಿಂದೆ ಸಣ್ಣದಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಾಮವೆಂದರೆ ಈಗ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ವಾಟಿ (ಕೋಟೆ) ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಅರ್ಧ ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು.

ಆದರೆ ಇಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭೌತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ೧೯೦೬ ರಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಕೇವಲ ೨೩೦೦ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು ಎಂಬುದು ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿಯರು, ವಯೋವೃದ್ಧರಾದ ಶ್ರೀ ಶಂಕ್ರಪ್ಪಜ್ಜ. ಮಲ್ಲಾರಿಯವರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ೧೫೪೫ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ[೬]. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ೨೦೦೧ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ೬೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ಗ್ರಾಮದ ಭೌತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವೇಗವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮವು ಕಪ್ಪತ್ತಗುಡ್ಡದ ಸರಹದ್ದಿನಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವು ಹೇರಳವಾಗಿತ್ತು. ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡಮರಗಳ ಪೊಟರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಇಂದು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಜನರ ತತ್ಕಾಲ ಸುಖದ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯ ಕಾಟವಿತ್ತು ಅದನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ದೇವತಾಶಕ್ತಿಯ ಮಹಿಳೆ ಮಾದಮ್ಮ ಸಂವಹರಿಸಿದಳು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಸರಹದ್ದಿನ ಇಂದಿನ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಏಕೆ ಚಿಗರೆ ಮೊಲಗಳಂತಹ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕಾಣದಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರಿನಲ್ಲಿದೆ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಹಳೆಯ ಊರಾದಂತಹ ಕ್ವಾಟಿ (ಕೋಟೆ) ಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ಮನೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಬಾಳಿಕೆಯ ಕಾಲವು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಇಂದು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮರಗಳು ಸಿಮೆಂಟ್ ಕಬ್ಬಿಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನವನವೀನ ಮನೆಗಳನ್ನು ಉಳ್ಳವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬಡವರು ಹಂಚು ತಗಡುಗಳ ಮೇಲ್ಛಾವಣಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮದ ಒಳ ಹೊರಗೆ ಇರುವ ರಸ್ತೆಗಳು ಕಚ್ಚಾ ರಸ್ತೆಗಳಾಗಿದ್ದವು ಆದರೆ ಇಂದು ಬಹುತೇಕ ರಸ್ತೆಗಳು ಡಾಂಬರೀಕರಣವಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಿರುದಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಲಿನ ಪರಸಿ ಹೊಂದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮದ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗಿರುವ ಸೊರಟೂರ. ಅತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ದಾರಿಯು ಮುಂಡರಗಿ ತಾಲೂಕನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುವ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಈ ವರೆಗೆ ಡಾಂಬರೀಕರಣದ ರಸ್ತೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮವು ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆ.

ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಡೆದು ಬಂದ ಪರಂಪರೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇದು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವದು ಇಲ್ಲಿನ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಜೀವಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಚರಣೆ ಇಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಾಗಿ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಾಗಿ ಆಚರಣೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದಾಕ್ಷಣ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಥವಾ ಜಾತೀಯತೆಯ ದುರಭಿಮಾನವು ಇದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಇದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲೀಂ ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳಿದ್ದರೂ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹಲವರು ಉಪಜಾತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳನ್ನು ಜೀವಂತ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಇಂದು ಜಾತೀಯತೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು ಇಂದು ಮುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಅಂದಾಭಿಮಾನಗಳು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ನಲುಗಿ ಹೋಗಿವೆ ಹಾಗೂ ನಳನಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಗ್ರಾಮದ ಅಭಿಮಾನ ಮೂಡಿಸುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಇಂದು

ಜನಪ್ರೀಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಅದರಲ್ಲು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಮುಂಡರಗಿಯ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ಶಾಖಾನುಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಯುಗಾದಿ ಪಾಡ್ಯದಂದು ನಡೆಯುವ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಲ್ಲಿ ನಾವು ಭಾವನೆ ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯಗಳು ಜ್ಯಾತ್ಯಾತೀತವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳಾದ ಕಾಲಭೈರವ, ದುರ್ಗಾದೇವಿ, ಬಸವೇಶ್ವರ, ಮಾರುತಿ, ಜೈನತೀರ್ಥಂಕರ, ದ್ಯಾಮವ್ವದೇವಿ, ಹಳಿಕೆಮ್ಮದೇವಿ, ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಖಾಲೆಫಕ್ರು ಮುಂತಾದ ದೈವಗಳ ಜಾತ್ರೆಗಳು ಉತ್ಸವಗಳು ಉರುಸುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಜನತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿಯು ಜನರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ ಗಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಮಹಾಪುರುಷರ ಜಯಂತಿಗಳ ಆಚರಣೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಮಹ್ಮದ ಪೈಗಂಬರ ಜಯಂತಿ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಜಯಂತಿ, ಮಹಾವೀರ ಜಯಂತಿ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಜಯಂತಿ, ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಜಯಂತಿ ಕನಕದಾಸರ ಜಯಂತಿ ಮುಂತಾದ ಜಯಂತಿಗಳು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಹಳದಿ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಸಮಾಜ ವಿಘಟನೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ ಎಂಬ ಭಾವ ಬರಬಹುದು. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜಯಂತಿ ಆಚರಣೆ ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗಗಳ ಜನರು ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದು ಗ್ರಾಮದ ಸಾಮರಸ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ೧೯೯೦ ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಗೋಲಿಬಾರ ಘಟನೆ ಗ್ರಾಮದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಕಪ್ಪು ಚುಕ್ಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಅದು ಮುಗಿದ ಅಧ್ಯಾಯವಾದ್ದರಿಂದ ಅದರ ವಿವರಣೆ ಅಪ್ರಸ್ತುತ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾದರಿ ಗ್ರಾಮ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕುಲ ಕಸಬುಗಳು:

ತಲತಲಾಂತರದಿಂದ ಬಂದ ಸಮುದಾಯದ ಕುಲಕಸಬುಗಳು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಮಣಿದಿರುವುದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಬಡಿಗತನ ಕಮ್ಮಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸಗಳು ಇಂದು ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳಿಂದ ನಾವಿನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೊರೆಯುವ ಮತ್ತು ಪಾಲಿಸ್ ಮಶಿನ್‌ಗಳು ಬಂದು ರೈತ ಮತ್ತು ಬಡಿಗ ಕಮ್ಮಾರರ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆಯ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಂಚಕಾರ ಬಂದಿದೆ. ಆಯಾ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಜನಪ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊರವರ ಕಸಬರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹೆಣಿಕೆ ಬುಟ್ಟಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವರು ವಿದಾಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದ ಚರ್ಮದ ಚಪ್ಪಲಿ ತಯಾರಿಸುವ ಚಮ್ಮಾರಿಕೆ ಕೆಲಸ ಇಂದು ಕಾಣದಾಗಿದೆ. ಕಂಬಳಿ ನೆಯುವ ಕುರುಬನ ಮಗ್ಗಗಳ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಗಾಣಗಳು ಇದ್ದವು ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಮಾತ್ರ ಈಗ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ತಲೆತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಕುಲಕಸಬುಗಳು ಯಂತ್ರ ರಾಜನ ಮಾಯದ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕು ನುಚ್ಚುನೂರಾಗಿವೆ. ಕುಲಕಸಬನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದ ಜನ ದಿಕ್ಕು ತೋಚದೆ ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕುಲಕಸಬುಗಳ ಮೂಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದ ಕೃಷಿಯಲ್ಲು ಇಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳಾಗಿವೆ. ಗ್ರಾಮದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಉದ್ಯೋಗವೇ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಪೂರಕ ಕೆಲಸಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅನ್ನದಾತನಾದ ರೈತ ಇಂದು ಸಕಾಲಿಕ ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಇಲ್ಲದೇ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗೆ ನ್ಯಾಯಯುತ ಬೆಲೆ ಸಿಗದೆ ತನಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದಾದಾಗ, ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ, ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸೋಗಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಪಟ್ಟಣದತ್ತ ಅಥವಾ ದೂರದ ಗೋವಾದಂತಹ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪ್ರಸಕ್ತ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವವರ

ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಗ್ರಾಮಗಳಾದ ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ, ಅಂತೂರ–ಬೆಂತೂರ ಗ್ರಾಮಗಳ ಭೂಮಿ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ರೈತರು ಕೂಲಿಕಾರರಿಗೆ, ಸುಗ್ಗಿಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ೫೦ ರೂ. ಕೂಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಇಳುವರಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ೨೦ ರಿಂದ ೩೦ ರೂ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದರಿಂದ ಕೂಲಿಕಾರರು ಪ್ರತಿದಿನ ಕೂಲಿಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಸುಗ್ಗಿಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್, ಟ್ರಕ್, ಇತರೆ ಮಿನಿ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕೂಲಿಕಾರರಿಗೆ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ. ಇತ್ತಕಡೆ ಅದೇ ಸುಗ್ಗಿಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ರೈತರಿಗೆ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೂಲಿಕಾರರು ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಸಕ್ತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರು ಮತ್ತು ರೈತ ಕಾರ್ಮಿಕರು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿಯ ಬದಲಾವಣೆ:

ಗ್ರಾಮದ ರೈತರು ಜೋಳ, ನವಣೆ, ರಾಗಿ, ತೊಗರಿ, ಮಡಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬಳ್ಳಿಶೇಂಗಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ರೈತನ ಮಿತ್ರನಾದ ಎತ್ತು ಮತ್ತು ಪಶುಗಳಿಗೂ ಆಹಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಬೆಲೆ ಇರದೇ ಇರುವದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರ ಪಡಿತರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಕಿ, ಗೋದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಜೋಳದ ಬೆಳೆ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬದಲಾಗಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿ ಹೆಸರು, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರದ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಜೋಳ, ನವಣೆ, ರಾಗಿ, ಹುರುಳಿಗಳಂತಹ ಬೆಳೆಗಳ ಬೀಜಗಳೂ ಸಹ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಮ್ಮೆ ಅಥವಾ ಆಕಳು ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಹಾಲನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಬೆಣ್ಣೆ ತುಪ್ಪದ ಆಹಾರ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಪಚನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆ ಜಗಿಯುವ ಅಜ್ಜ ಅಮ್ಮನ ಕಾಲ ಇಂದು ಕಾಣಲು ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಹಸಿವೆಯಾಗದಂತೆ ತಡೆಯುವ ಬೆಳಗಿನ ಬೆಡ್ ಕಾಫಿ, ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಶಕ್ತಿ ಬರದ ರೇಶನ್ ಅಕ್ಕಿ ಅನ್ನ ಅದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಗುಟಖಾ ಹಾಗೂ ಆಲ್ಕೋಹಾಲ್‌ಗಳತ್ತ ಇಂದಿನ ಜನ ಹೆಚ್ಚು ಒಲವು ತೋರುತ್ತಿರುವದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. "ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂ" ಎಂಬಂತೆ ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನ ಮೋಹಕತೆಗೆ ಜನ ಮರಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಇದು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಹಲವಾರು ಆದರೆ ಪರಿಹಾರ ವಯಕ್ತಿಕವಾಗಿದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಮೂಲ ರೈತಾಪಿ ವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದಲಾವಣೆ:

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾನವ ಜೀವನವನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಒಂದು ಪರಂಪರೆ ಇಂತಹ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾವಿನವರೆಗೆ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಲವಾರು ಆಚಾರಗಳು ಕಾಣದಾಗುತ್ತಿವೆ ಹಿಂದೆ ಹೆರಿಗೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯರು' ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ ಮಗುವಿಗೆ ಆಯಾಧರ್ಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಗುವಿನ ಜನನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಸವನ್ನು ಮನೆಯ ಮುಂಬಾಗಿಲ

ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಬಹುತೇಕ ಹೆರಿಗೆಗಳು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಅಂಥಹ ಆಚರಣೆ ಇಂದು ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಋತುಮತಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ೨೧ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಆರುತಿ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿದಿನ ಸೋಬಾನಪದ ಹಾಡುವ ಆಚರಣೆಯು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಇಂದು ೫ ದಿನ ಕೂಡಿಸಿ ಆರತಿ ಮಾಡುವ ಪರಿಪಾಠವಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಮುಂದುವರೆದ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಾಳ ಸಂಗಾತಿಯ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ವರ ಮತ್ತು ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು ಹಿರಿಯರ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ವಧುವರರು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸೂಚಿಸಲೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಹಿರಿಯರ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗೆ ಯಾವ ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಗೌರವಗಳಿಲ್ಲ. ವಧುವರರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯರು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅದು ಪ್ರೀತಿಯ ಮದುವೆ (Love Marriage) ಆಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವ ಸಂಭವವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ವಾರದವರೆಗೆ ನಡೆಯುವ ಮದುವೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಒಂದೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಮುಗಿಯುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿವೆ.

ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಂತರ ಜಾತಿ ವಿವಾಹಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಇದು ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದರೂ ಅವರ ಭವಿಷ್ಯದ ಜೀವನ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕುವ ಹೆಚ್ಚು ಆದರೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಸಂದಿಗ್ಧತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯ ನಂತರದ ಶ್ರೀಮಂತ ಕಾರಣದಲ್ಲೂ ನಾಜೂಕುತನ ಬಂದಿದೆ. ಅದು ಗೆಳೆಯರ ಬಳಗದ ಸ್ನೇಹಕೂಟದಂತೆಯು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಮಗುವಿಗೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವಾಗ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರ ಅಥವಾ ದೇವರ ಹೆಸರು ಇಡುವದು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಲ್ಲಪ್ಪ. ಬೀರಪ್ಪ. ಬಸಪ್ಪ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ, ದ್ಯಾಮವ್ವ ಮುಂತಾದವುಗಳಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಇಂದು ಮಾಲಾಶ್ರೀ ಮಾಧುರಿ ನವೀನಕುಮಾರ ಮುಂತಾದ ಹೊಸತನವಿರುವ ನಾಮಕರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಶವಸಂಸ್ಕಾರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪೂಜೆ, ಹಲಗೆ ವಾದ್ಯ, ಭಜನೆ, ಸರ್ವೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದವು ಭಜನೆಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ೨೦–೩೦ ಜನರ ತಂಡ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಸುರುಳಿ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿವರ್ಧಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಾನವ ಶ್ರಮದ ಉಳಿತಾಯದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಸಹ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳು ನಶಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳ ಆಚರಣೆಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮಾರ್ಪಾಡು ಹಾಗೂ ನಾಜೂಕುತನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಹತ್ತಿರದ ಕಪ್ಪತ್ತಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಕೊನೆಯ ಸೋಮವಾರದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗುರುವಾರ ಕಪ್ಪತ್ತ ಮಲ್ಲಣ್ಣದೇವರ ಮದುವೆ & ಜಾತ್ರೆಗೆ ಭಜನೆ ಡೊಳ್ಳು ಮೇಳದೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎರಡು–ಮೂರು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತು ಹೀಗೆ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಬರುವದು ಬರುವಾಗ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ದೇವರುಗಳ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುವದು ಇದೆ. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಸಮಯದ ಅಭಾವ ಮತ್ತು ತಾಳ್ಮೆ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅದು ಒಂದೇ ದಿನದ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವೇ ಜನರ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ ಹಬ್ಬದ ಅಡುಗೆಗಳು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆಯಾದರೂ ಅವುಗಳು ಸರಳೀಕರಣಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಉತ್ಸವಗಳಾದ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಜಾತ್ರೆ ಬಸವೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ ಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನ ಉತ್ಸವ ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ ಮಂಗಲೋತ್ಸವ ಕಾಲಭೈರವ ಅಭಿಷೇಕ ಹಳಿಕೆಮ್ಮದೇವಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಭಜನೆ ಮೊಹರಂ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಭಕ್ತರು ತನುಮನ ಧನದಿಂದ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬದಲಾದ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜನ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳದೇ ತನು, ಮನ, ಧನಗಳಿಂದ ಸಹಕರಿಸದೇ ಕೇವಲ ಪರೋಕ್ಷ ಸಹಕಾರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಕೇವಲ ಅರ್ಚಕರ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿದ ಕೆಲವೇ ಜನರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿವೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಶ್ರೀ ಶರಣಬಸವೇಶ್ವರರ ಪುರಾಣ ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವಗೋಷ್ಠಿ ಶ್ರೀಗುರು ಮಲ್ಲಜ್ಜನ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನಾಗೋಷ್ಠಿ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿವೆ. ಗ್ರಾಮದ ಪೂಜ್ಯಶ್ರೀ ವೇದಮೂರ್ತಿ ಪಕೀರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹಿರೇಮಠ ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನಕಾರರಾಗಿ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ದಿವಂಗತ ಕಲ್ಲಪ್ಪ. ಮೇಟಿಯವರು ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನಕಾರರಾಗಿ, ಕವಿಗಳಾಗಿ, ನಾಟಕರಾಗಿ, ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ, ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು, ಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳು ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರಚಿತವಾದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ ಕಲಾತಂಡ ಶ್ರೀ ಮಾರುತಿ ಕಲಾತಂಡ ಶ್ರೀ ಹಳಿಕೆಮ್ಮದೇವಿ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಸರಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿ ಒಕ್ಕೂಟ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಥೇಗಳು ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೂನ್ಯತೆಯ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿಯರು ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರುಗಳು ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಸುಸೂತ್ರ ಹಾಗೂ ಆಕರ್ಷಣೀಯ ನಿರ್ವಾಹಕರಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರ ದೊಡ್ಡಣ್ಣವರ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಶರಣಪ್ಪ. ಕಲಾಲ ಅವರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು ಸದಾ ತಯ್ಯಾರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಪರಂಪರೆ ವಿವಿಧ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳ ಆಚರಣೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರೂ ಸಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲಬೇರುಗಳು ಇನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳು ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಕವಲುಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಜನಪದದ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ :

ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇವಲ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಸ್ವತ್ತು. ಎಂಬ ಪರಂಪರೆಯು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಮಾಜದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಒಂದು ನಂಬಿಕೆ" ಅದನ್ನು ಯಾರು ತೇಲಿ ಬಿಟ್ಟರು ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಅದನ್ನು ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಬದ್ಧತೆಯ ಅರಿವು ನಮಗಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಅದನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಇಂದು ಗ್ರಾಮದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯು, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಈಗ ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ಮೈಲಾರಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದದು ನಮಗೆ ಹಿರಿಯರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಕೆಳಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈಗ ೬ ಸರಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ೨ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣಕೇಂದ್ರಗಳು

೨ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆ (ಮನೆಪಾಠ) ಸೇರಿದಂತೆ ೧೨೩೧ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಗ್ರಾಮವು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೪೦ಜನ ಪಧವಿಧರರು, ೮ ಜನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸ್ನಾತಕ ಹಾಗೂ ೧೫ ಜನ ಡಿಪ್ಲೊಮಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಧವಿಧರರಿದ್ದು ೪ ಜನ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪದವಿ ಎರಡು ಜನ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿಧರರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಗ್ರಾಮದ ಡಾ. ಎಸ್. ಡಿ. ಕಟಗಿಯವರು, ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ಪಡೆದಿರುವದು ಗ್ರಾಮದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಬಹು ವೇಗದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಮಕ್ಕಳೇ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಿರುವದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಶಾಲಾ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ ರಚಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಬದಲಾಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಆಡಳಿತದ ಅಧಿಕಾರದ ಕಚ್ಚಾಟಕ್ಕೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅಂಥಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಡುವೆಯು ಗ್ರಾಮದ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಗ್ರಾಮದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಅಲ್ಲಾ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆ ಹಾಗೂ ವಾಯ್. ಪಿ. ಅಡ್ನೂರ ಮತ್ತು ಎಸ್. ಆರ್. ಹಂಪಿಹೊಳಿಯವರ ಹಳಿಕೆಮ್ಮದೇವಿ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಸರ್ಕಾರದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪರ ಯೋಜನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ ಎಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ನೋಟ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಆರ್ಥಿಕ ಬದಲಾವಣೆ:

ಕಾಂಚಾಣಂ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಎನ್ನುವಂತೆ ಪ್ರಸಕ್ತ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಎಂಬುದು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಜನರ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಕೆಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಬಹುಪಾಲು ಜನರ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ಯೋಗ ಕೃಷಿ ಆಧಾರಿತವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಕೇವಲ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಎಂಬಂತಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಅದು ಮಳೆರಾಯನೊಂದಿಗೆ ಆಡುವ ಚಲ್ಲಾಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ವರೆಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಸರ್ವರೂ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಕೆಲವರು ಕೃಷಿಯೇತರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು, ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಉಳಿತಾಯ ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಹುಲಕೋಟಿಯ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಯೋಜಿತ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳು ಸೇರಿ ಸುಮಾರು ೮೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ, ಕೆಲವು ಸಂಘಗಳು ೧ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಉಳೀತಾಯ ಮಾಡಿದ್ದು, ೩ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿವರೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸಿವೆ. ಇವು ಗ್ರಾಮದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಗೆ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿವೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರಿಗೆ ಸೇರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಏರಿಕೆ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿದೆ. ಸುಮಾರು ೭೦ ಜನ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಯಾದರೂ ಇತರ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇದು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ವೇಗಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಕುಂಟಿತಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಗ್ರಾಮದ

ಜನರ ಜೀವನಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಪೂರಕ ಆಕರಗಳ ಕೊರತೆ ಇದೆ. ಅದು ವಲಸೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಸರ್ಕಾರ ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಬಹುತೇಕ ಫಲಾನುಭವಿಗಳು ಜೀವನದ ಸರ್ವಕಾಲಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಲಾಭವು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪರಿಹಾರದಂತೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಜನ ತಮ್ಮ ಹಣ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೂಳುತ್ತಿದ್ದರು ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಕಾಸ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕ ಇದ್ದು ಗ್ರಾಮದ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಲ ಗ್ರಾಮಗಳ ಜನರಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಸೇವಾ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ ಸಹ ರೈತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘವು ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು, ಪೋಲಿಯೋ ದವಾಖಾನೆಯು ಟೆಂಪೋ, ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಸ, ಹೊಟೆಲ್, ಖಾನಾವಳಿಗಳಂತಹ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ಕುದುರಿಸಿದೆ. ಹುಲಕೋಟಿಯ ಸಹಕಾರಿ ನೂಲಿನ ಮಿಲ್ಲಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಜನತೆ ಉದ್ಯೋಗ ಅರಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ವಿವಿಧ ಉದ್ಯೋಗ ಕಲ್ಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನೆರೆಯ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವಂತಹ ಯೋಜನೆಗಳು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಜಾರಿಯಾದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸದೃಡತೆ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ.

ರಾಜಕೀಯ ಬದಲಾವಣೆ.

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಶತ ಶತಮಾನಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಗ್ರಾಮ ಹೊಯ್ಸಳರ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಮೂಲ ಪುರುಷರ ತಾಣವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೇನಾನಿ ರಾವ್ ಬಹದ್ದೂರ ದೇಸಾಯಿಯವರಂತಹ ತ್ಯಾಗಮಯಿ ಮೇಧಾವಿಗಳ ಬೀಡು ಎಂಬುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿ ಆದರೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದು ಹಲವು ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಂಡಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೮ ರಿಂದ ೧೪ನೇ ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೆ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಆಡಳಿತದ ಕೆಲ ಅಂಶಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿರುವದನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಂತರ ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಸೊರಟೂರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಮುಂಡರಗಿ ವಿಧಾನಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪಳ ಲೋಕಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿತ್ತು. ತಾಲೂಕ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾಪಂಚಾಯ್ತಿ ಗದಗ (ಹಿಂದಿನ ಧಾರವಾಡ) ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿ (ಹಿಂದಿನ ಮಂಡಳ ಪಂಚಾಯ್ತಿ) ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಬಹುತೇಕ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷವೇ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯಲ್ಲಿ ೪ ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ೩ ಅವಧಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಅವಧಿ ಜನತಾದಳದ ಸದಸ್ಯರು ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತಿಯ ೫ಜನ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ೩ಜನ ಜನತಾ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರಿದ್ದು ೨ಜನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸದಸ್ಯರು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೊರಟೂರು ಗ್ರಾಮ ಪ್ರಸ್ತುತ ಗದಗ ವಿಧಾನಸಭೆ ಹಾಗೂ ಹಾವೇರಿ ಲೋಕಸೇವಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆ :

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮವು ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗುರುತರವಾದ ಸಾಧನೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಹಾಗೂ ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಯುವ ಕವಿ ಲೇಖಕರನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಗ್ರಾಮದ ಬಸವಕಂದ ಕಾವ್ಯನಾಮದ ಹಿರಿಯ ಕವಿ ಶ್ರೀ. ವ್ಹಿ. ಜಿ. ಮಠಪತಿಯವರ "ಸಮಾಜಗನ್ನಡಿ" ಮತ್ತು "ನಿನ್ನೊಲುಮೆ" ಎಂಬ ಎರಡು ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು ಪ್ರಕಟಣೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅವು ಸಮಾಜಮುಖಿ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಗ್ರಾಮದ ದಿವಂಗತ ಕಲ್ಲಪ್ಪ. ಮೇಟಿಯವರು ನಾಟಕ, ಕವನ, ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು, ಅವು ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಸೃಜನಶೀಲ ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ಶಿವಕುಮಾರ ದೊಡ್ಡಣ್ಣನವರ ಅವರು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಕವನ, ಕಥೆ, ಪತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ಪಕ್ಕೀರೇಶ. ಗಾಣಿಗೇರ, ಶರಣಪ್ಪ. ಕಲಾಲ ಹಾಗೂ ಗಂಗಾಸುತ ಕಾವ್ಯನಾಮದ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಪ್ಪ. ಸುಣಗಾರ, ಶಿವಾನಂದ ಸಂಶಿ, ಪರಶುರಾಮ. ಹೂಗಾರ, ಶಿವಪುತ್ರಪ್ಪ. ಹಂಪಿಹೊಳಿ ಮುಂತಾದವರು. ಬಿಡಿ ಕವನಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಕರಿಗೌಡರ ಅವರ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಗೋಳು ಕುರಿತು ನಾಟಕ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ಶಿವಾನಂದ ಮಾಯಪ್ಪನವರು ಅವರು ಸೊಸೆಯ ಕಣ್ಣೀರು ಎಂಬ ನಾಟಕ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ವ್ಹಿ.ಜಿ. ಮಠಪತಿಗಳ ಎರಡು ಕವನಸಂಕಲನಗಳು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದು ಉಳಿದ ಕವಿ, ಲೇಖಕರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಎಲೆಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತೆ ಉಳಿದಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಕವಿ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಜನಪದ ರ್‍ವಾಣ ಹೇಳುವ ಕಲಾವಿದರಾದ ಕರಿಯಪ್ಪ ಕಳಂಗನವರ, ನಿಂಗಪ್ಪ ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಮುಂತಾದ ಹಾಲುಮತ ಬಾಂದವರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಕುರಿತು, ನಾಗಪ್ಪ ಕಣವಿ ಬಸವರಾಜ. ಜಮಾಣಿ, ಮಾಬುಸಾಬ. ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ ಮುಂತಾದವರು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಕವನ ರಚಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಾಟ, ಸಣ್ಣಾಟ, ಭಜನೆ, ಡೊಳ್ಳು, ಕೈಪೆಟ್ಟು, ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು, ವೀರಗಾಸೆ, ಮೊಹರಂ ಹಾಡು, ಹೋಳಿಹಾಡು, ನಂದಿಕೋಲು ಕುಣಿತ, ಸೋಬಾನ ಪದ ಮುಂತಾದ ಕಲಾವಿದರು ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನಕಾರರು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಂತೆ ಮುಂದುವರೆದಿವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಗ್ರಾಮದ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ ಮತ್ತು ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳಗಳು ದೊಡ್ಡಾಟ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಾಟ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಯುವಜನಮೇಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕರಣದ ಪ್ರಭಾವದ ನಡುವೆಯು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಲು ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಜೀವನದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯ ಗೌರವಧನ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು 'ಕೆಟ್ಟು ಪಟ್ಟಣ ಸೇರು' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಭಾವಿ ಸಮೂಹ ಸಂವಹನ ಮಧ್ಯಮಗಳಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಮೊದಲಿನ ಭವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ದೂರಸರಿಯುತ್ತಲಿವೆ.' (ರಮೇಶ. ಕೆ. ೨೦೦೨) ಆದರೆ ಜಾಗತೀಕರಣ ಆಧುನೀಕರಣವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿರೋದಿಸಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಎಣ್ಣೆ ಬೇರೆ ಬತ್ತಿ ಬೇರೆ
ಎರಡು ಕೂಡಿ ಸೊಡರಾಯಿತು.
ಪುಣ್ಯ ಬೇರೆ ಪಾಪ ಬೇರೆ
ಎರಡು ಕೂಡಿ ಒಡಲಾಯಿತು.

ಎಂಬ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುಗಳ ವಾಣಿಯಂತೆ ಜಾಗತೀಕರಣದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಣಾಮವು ಆಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸದ್ವಿನಿಯೋಗವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಮತೋಲನ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ. ಗ್ರಾಮಗಳು ಆರೋಗ್ಯಯುತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧) ರಮೇಶ. ಕೆ. ಅವರ ಉಜ್ಜಿನಿ ಗ್ರಾಮಾಧ್ಯಯನ ಎಂ. ಫಿಲ್ ನಿಬಂಧ, ಕ.ವಿ.ವಿ.ಹಂಪಿ, ೨೦೦೨, ಪುಟ–೮೬

೨) ಜಾಗತೀಕರಣ ಹಾಗೂ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕೃಷಿ ಕುರಿತು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಹೇಳುವ ಅನುಭವದ ಮಾತು.

೩) ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಯ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

೪) ಹೆರಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಣಿತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಮಹಿಳೆ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಹೆರಿಗೆ ಮಾಡಿಸುವ ಮಹಿಳೆ.

೫) ರಮೇಶ. ಕೆ. ಅವರ ಉಜ್ಜಿನಿ ಗ್ರಾಮಾಧ್ಯಯನ ಎಂಫೀಲ್ ನಿಬಂಧ ಕ.ವಿ.ವಿ. ಹಿಂದೆ ೨೦೦೨ ಪುಟ ೮೮.

೬) ಸರ್ಕಾರಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

೭) ಹುಲಕೋಟಿ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರದ ಸಮುದಾಯ ಸಂಘಟಿಕರಾದ ವಿಜಯಕುಮಾರ ಹುಲಿಕಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮದ ಅಂಗನವಾಡಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

೮) ರಮೇಶ್. ಕೆ. ರವರ ಉಜ್ಜಿನಿ ಗ್ರಾಮಾಧ್ಯಯನ ಎಂ.ಫಿಲ್ ನಿಬಂಧ ಕ.ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ ೨೦೦೨, ಪುಟ–೯೧.

ಅಧ್ಯಾಯ ೮

ಉಪಸಂಹಾರ

ಅಧ್ಯಾಯ ೮.

ಉಪಸಂಹಾರ

"ಯಾಕ ಬೇಕ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಧಾರವಾಡ.
ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಊರ ನಮಗ ಪಾಡ"

ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಜನಪದ ಕವಿ ಹುಕ್ಕೇರಿ ಬಾಳಪ್ಪನವರ ಮಾತಿನಂತೆ ಗ್ರಾಮಗಳು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಸಲಿ ತಾಣಗಳು ಇಂತಹ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವದೆಂದರೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಜನಪದರನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಸುವದಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕತೆ ಮತ್ತು ಜಾನಪದೀಯತೆ ಎರಡೂ ಮನುಷ್ಯನ ಎರಡು ಕಣ್ಣು, ಕಾಲು, ಕಿವಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ, ಬಾಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವೆರಡೂ ವೈರಿಗಳಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಏಳ್ಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬದುಕಿನ ಮೂಲ ಸೆಲೆಗಳಾದ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವಂತೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಶಬ್ದ, ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ, ತುಂಬಬೇಕಾಗಿದೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿ ನೀರುಣಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜನಪದರು ಆಧುನಿಕತೆಯ ತಳಕು ಬೆಳಕಿಗೆ ಮರುಳಾದರೆ ಈ ದೇಶದ ನಾಶ ಖಂಡಿತ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.[1] (ಚನ್ನಣ್ಣ ವಾಲಿಖಾರ ೧೯೯೧) ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಹೊಂದಿದ್ದ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಉಳಿಸುತ್ತಾ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೆರೆಸುತ್ತ ಬೆಳೆಸುತ್ತ ಹೊಸ ಜೀವನದ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುವದೀಗ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಜಾನಪದೀಯತೆಗೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ವಿದ್ಯುತ್ ನೀಡಿ ಹೊಸ ರಕ್ತ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವದು ಇಂದಿನ ಆಧ್ಯತೆಯಾಗಿದೆ. ಎಂಬುದು ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಅರಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಭಾವಿ ಸಮೂಹ ಸಂವಹನ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಾದ ಚಲನಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ದೂರದರ್ಶನಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಗ್ರಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಾಗತಿಕಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಗ್ರಾಮಗಳು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಿರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೆ ಹಿರಿಯರು 'ಹಳ್ಳಿಯಿಂದಲೇ ದಿಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ನಮ್ಮ ಜನಪದರು 'ಹಳ್ಳಿ ಯಿಂದಲೇ ಪ್ಯಾಟಿ ಬಸಿರಾಗುತ್ತದೆ'. ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಗ್ರಾಮಗಳ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು, ಅದೊಂದು ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರದಾನ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅಗತ್ಯ ವಿಶ್ಲೇಶಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಕ್ರಿ.ಶ. ೯ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೫ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಶಾಸನಗಳು ಕೇವಲ ಕೆಲ ರಾಜರ ಸಾಮಂತರರ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತವಾಗಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರಾವೆಗಳು ಏನೂ

ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕುರಿತ ಬಹುತೇಕ ವಿಷಯಾಂಶವನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದಿಂದಲೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯ ಆಧರಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಬಹುಪಾಲು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಅವಲೋಕನ ಸಂದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಧ್ವನಿ ಸುರುಳಿ ಛಾಯಾ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಗ್ರಾಮದ ಶತಾಯುಷಿಗಳಾದ ಶಂಕ್ರಪ್ಪ. ಮಲ್ಲಾರಿಯವರ ಅನುಭವಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಮೌಖಿಕ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಆಕರವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರ್ಥವಾಗದೇ ಇದದ್ದು ಒಂದು ಕೊರತೆ ಎನಿಸಿತ್ತು ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹಿರಿಯರಾದ ಹನಮಂತಪ್ಪ. ಜಮಾಣಿಯವರು ಗ್ರಾಮದ ಹಲವಾರು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಆ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿಯರು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅವರ ಮಾಹಿತಿ ವಕ್ತೃಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳ ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯುವಾಗ ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ಏಕೆ ಏನು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಅವರ ಮುಗ್ದತೆಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಂತಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಜನರಲ್ಲಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಅರಿವು ಅವರಿಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೋಳಿ ಹಬ್ಬದ ಹಾಡನ್ನು ಧ್ವನಿ ಸುರುಳಿ ಮಾಡುವಾಗ ಧ್ವನಿಸುರುಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನೋ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೂಲ ಹೋಳಿ ಹಬ್ಬದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡದೇ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಭಾವದಿಂದ ಕೃತಕತೆ ಮೂಡಿ ಬಂತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವು ಜನಪದೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಹಜತೆ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಹಾಗೂ ವಕ್ತೃಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಅವಲೋಕನ ಹಾಗೂ ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆಯೇ ಈ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟು ಬೀಳದೆ ಸಮಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಜನಪದರನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ ಆದ್ದರಿಂದ ಗುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಮಯವನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯ, ಆಕಸ್ಮಿಕ ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಡೆದಿವೆ.

ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದರ ಬದುಕು ಸಹ ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸವು ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ವಿಷಯ, ವಸ್ತು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆಯಾಗದೇ ಇರುವ ಹಾಗೂ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶವೂ ಆಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಾಗಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸರಳೀಕರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ೧೪ ಶಾಸನಗಳು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಗೆ ಕೇವಲ ಶಾಸನದ ಕಲ್ಲುಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಕನ್ನಡ ಸಾರವನ್ನು

ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಾಗ ಹೊಯ್ಸಳ ಹಾಗೂ ಬಲ್ಲಾಳರ ಕುರಿತಾದ ವಿವರಗಳು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಶಿವಾಜಿಮೂಲ ಕುರಿತ ಚಿರತ್ರೆಯನ್ನು ಸರಜು ಕಾಟಕರವರ ಕೃತಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ದಾಖಲೆಯಾದ ಅಂಶಗಳಿಗಿಂತ ಜನಪದೀಯ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಹರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಭೌತಿಕ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಇತರೇ ಗ್ರಾಮಗಳಂತೆ ಇವೆಯಾದರೂ ಗ್ರಾಮದ ನಿರ್ಧಿಷ್ಟ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯಗಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ದೈವಗಳು ಜಾನಪದೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹೊಂದಿರುವದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಲ್ಲಿರುವ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಕ ದಂತಕತೆ ಪವಾಡ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದೇ ಅಧಿಕೃತವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದರ ಬದುಕು ಇತರೇ ಗ್ರಾಮಗಳಂತೆಯೇ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಬಹುತೇಕ ವಿಷಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ 'ಹೇಳಿದ್ದೇಳೋ ಕಿಸಬಾಯಿದಾಸ' (ಈವರೆಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಗುರುತಿಸುವವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಎಂಬ ಜನಪದರ ಮಾತು ಅನ್ವಯವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಸೊರಟೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಜನಪದರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿಭಿನ್ನತೆ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಬದುಕು ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗಂತ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೊರತೆಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಹಿತಕರ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಲವೇ ಜನರ ಸ್ವ-ಹಿತಾಸಕ್ತಿ, ಸ್ವಾರ್ಥತೆ ಹೀಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಕಾರಣಗಳ ವಿವರಣೆ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ 'ಗೋಡೆ ತೊಳೆದಂತೆಲ್ಲ ರಾಡಿ ಬರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ'. ವಿನಹಃ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಚ್ಚಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ನಾಡಿನ ಇತರ ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಬಡತನ ರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಜನರೇ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮ ಜಾತಿ, ಉಪಜಾತಿಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಕುರಿತು ಔಪಚಾರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾಧನೆಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು 'ಅತ್ತೆಗೊಂದು ಕಾಲ ಸೊಸೆಗೊಂದು ಕಾಲ' ಎನ್ನುವ ಮಾತಿನಂತೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಉಚ್ಚವರ್ಗದ ಹಾಗೂ ಉಳ್ಳವರ ಸ್ವತ್ತಾಗಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಂದು ಹಿಂದುಳಿದವರ, ಬಗೆಗೆ ವಾಲಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಕಾರದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ

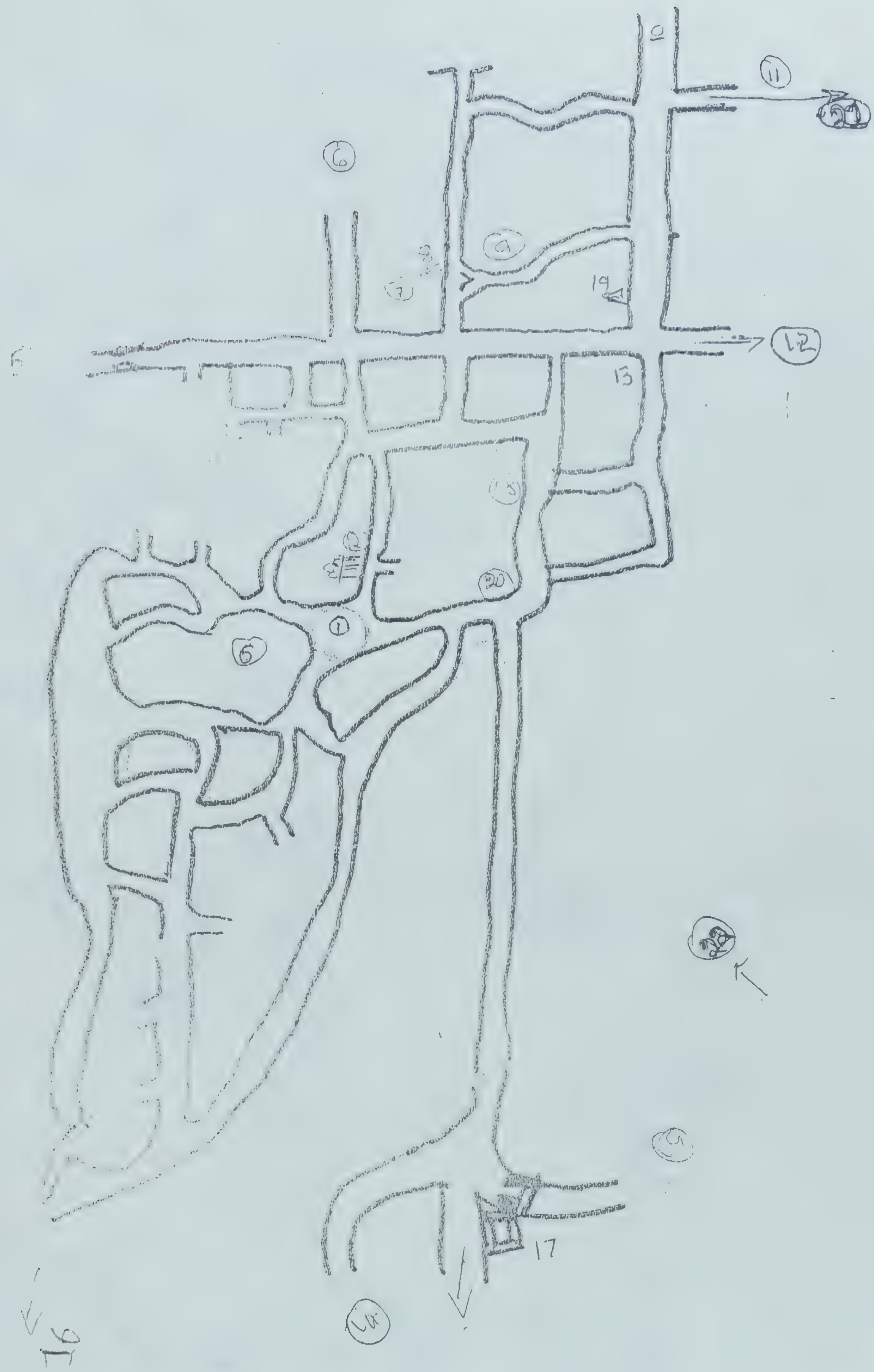
ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅದು ಸಹ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದಂತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾ ನಂತರದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಾದ ಆಡಳಿತ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾ ಪೂರ್ವದ ಗ್ರಾಮದ ರಾಜಕೀಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಇದು ಅಧ್ಯಯನದ ಮಿತ್ರಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಜನರ ಆಚರಣೆಗಳು ಬಹುತೇಕ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಾಮಗಳಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಇದನ್ನು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಂಡಂತೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಇದು ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಆಚರಣೆಗಳು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ ಹೊಂದುವದರಿಮದ ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ವಾರ್ಷಿಕಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಗಳು ಗ್ರಾಮದ ದೈವಗಳ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವದರಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕಾವರ್ತನದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಜನರು ಸೇರಿ ಆಚರಿಸುವ ಸಾಮೂಹಿಕ ಜಾತ್ರೆ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಜಾನಪದೀಯ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಇದೊಂದು ಕೊರತೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹು ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜನಪದರ್ವಾಣ ಎಂಬ ಜನಪದ ಕಲೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜನಪದ ರ್ವಾಣಗಳನ್ನು ಈವರೆಗಿನ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನಪದ ರ್ವಾಣದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದ ರ್ವಾಣಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ಶಿಷ್ಟಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಸಿರಿಯಂತೆ ಇದೆ. ಅಂಥಹ ಕವಿ ಪ್ರತಿಭೆಗಳತ್ತ ಗಮನಹರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಅವರ ಕಲಾ ಕುಶಲತೆಯನ್ನು ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ನೋಡಲಾಗಿದ್ದು ಗ್ರಾಮದ ಕಲಾವಿದರು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕಾರ ಪಡೆದಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ಶ್ರಮ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದ ಸರ್ಕಾರದ ಸ್ಪಂದನೆಯನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಾದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅವುಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ಗ್ರಾಮ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅಗತ್ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ. ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನವು. ನೀರಿನ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅದು ಒಂದು ಹಳ್ಳದ ಕೆಲಸವಿದ್ದಂತೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಹಲವಾರು ಹಳ್ಳಗಳು ಕೂಡಿ ನದಿಯಾಗುವಂತೆ, ಹಲವಾರು ನದಿಗಳು ಕೂಡಿ ಒಂದು ಸಮುದ್ರವಾಗುವಂತೆ ಗ್ರಾಮ ಅದ್ಯಯನಕ್ಕೆ ವಿಷಯಾಂಶಗಳ ಮಹಾ ಪೂರವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಸಾಧ್ಯ ನೋಡುವ ರೀತಿ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯವಸ್ತುವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮವನ್ನು

ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ. ನಾನು ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನು ಬಟ್ಟಲಿನಿಂದ ಅಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಬಂತು. ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಅಧ್ಯಯನದ ಹರವು ನನಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಸೊರಟೂರ ಬಗೆಗಿನ ಶೋಧದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅಧ್ಯಯನವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಈ ಗ್ರಾಮದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ವಿಷಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಒಂದೊಂದು ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನವು ಗ್ರಾಮದ ಬಹುಪಾಲು ವಿಷಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಧಾನ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ಇದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಸೊರಟೂರ ಪುರಾತನ ಗ್ರಾಮವಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಸಕ್ತ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸವಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯದ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಗೆ ಮಾದರಿ ಗ್ರಾಮ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಅನುಬಂಧಗಳು

೧. ನಕ್ಷೆಗಳು
೨. ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು
೩. ವಕ್ತೃಗಳ ವಿವರ
೪. ಗ್ರಾಮದ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳು
೫. ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ಮಾಹಿತಿ ತಃಖ್ತೆ
೬. ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು

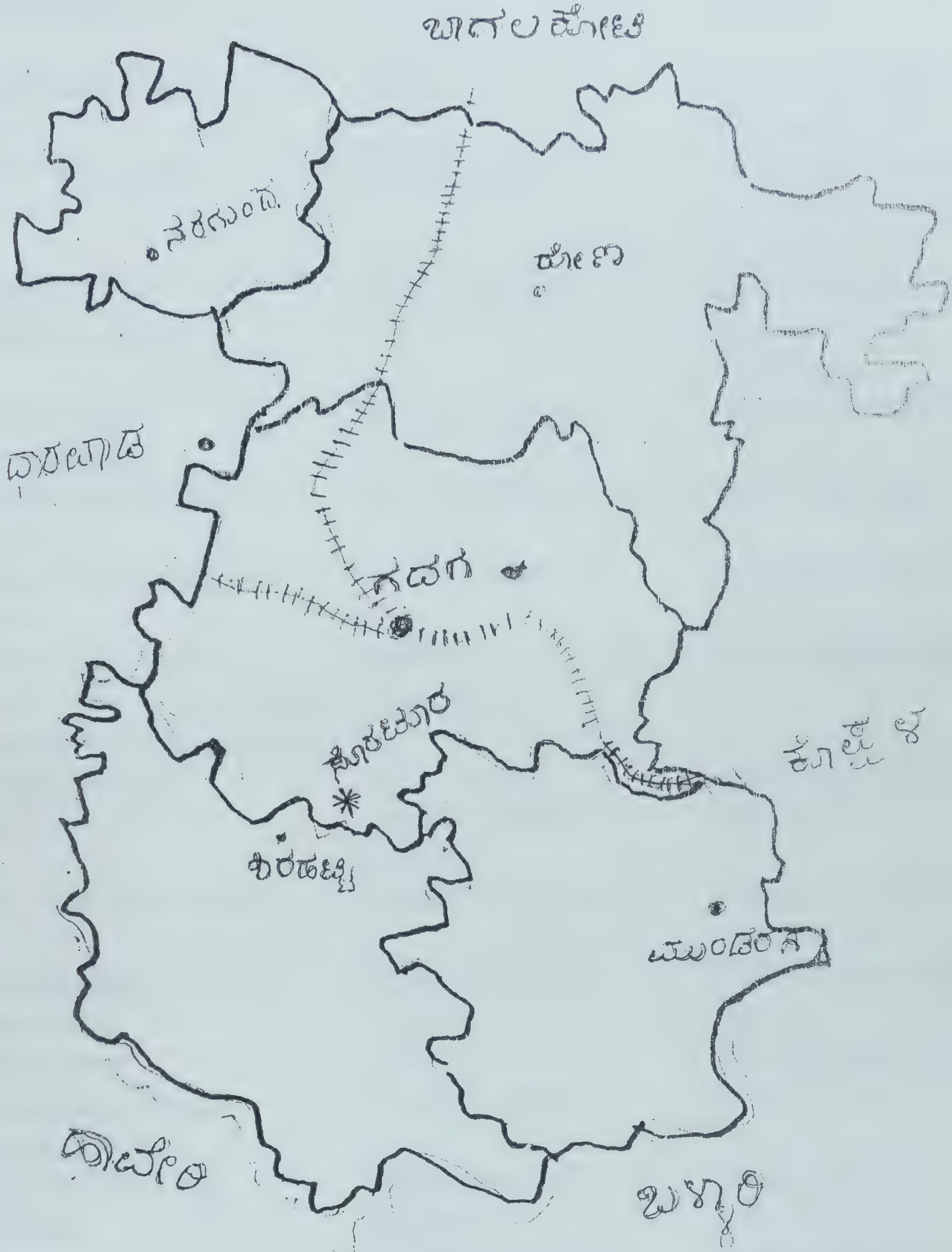
ಸೋರಟೂರ ನಕ್ಷೆ

ಸೋರಟೂರ ನಕ್ಷೆಯ ವಿವರಗಳು

೧) ಗಾಂಧೀ ಬಯಲು ೧) ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ, ೩) ದೇಸಾಯಿಯವರ ಪ್ಲಾಟ, ೪) ಬನ್ನಿ ಮಹಾಂಕಾಳಿ ಓಣಿ, ೫) ಶಿರಹಟ್ಟಿ ರಸ್ತೆ, ೬) ಗದಗ ರಸ್ತೆ, ೭) ಶಾಲೆ, ೮) ಕಾಳಬೈರ ದೇವಸ್ಥಾನ, ೯) ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ನಗರ, ೧೦) ವೆಂಕಟಾಪೂರ ರಸ್ತೆ, ೧೧) ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜು, ೧೨) ಕಪ್ಪತ್ತ ದಾರಿ, ೧೩) ಬೀರೇಶ್ವರ ಓಣಿ, ೧೪) ಹಂಗನಕಟ್ಟಿ ರಸ್ತೆ, ೧೫) ಮಹಾಲಿಂಗಪೂರ ರಸ್ತೆ, ೧೬) ಬಡಿಗೇರ ಹಳ್ಳ, ೧೭) ಸ್ಮಶಾನ, ೧೮) ಗರಡಿ ಮನೆ, ೧೯) ದುರ್ಗಾದೇವಿ ದೇವಸ್ಥಾನ, ೨೦) ಮಾರುತಿ ದೇವಸ್ಥಾನ, ೨೧) ಮುಂಡರಗಿ ರಸ್ತೆ, ೨೨) ಹೊಲಗೇರಿ ಹಳ್ಳ

ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

ಅ. ನಂ.	ಪುಸ್ತಕದ ಹೆಸರು	ಲೇಖಕರ ಹೆಸರು	ಪ್ರಕಾಶನ/ವರ್ಷ
೧	ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಜಾನಪದೀಯ	ಚೆನ್ನಣ್ಣವಾಲಿಕಾರ	ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ/ ಹೆಗ್ಗೋಡು ಸಾಗರ ಕರ್ನಾಟಕ ೧೯೯೧
೨	ಹಲಗಲಿ ಗ್ರಾಮ ಜಾನಪದ	ಶ್ರೀ ರಾಮು. ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ	ವೀರಶೈವ ಅಧ್ಯಯನ ಅಕ್ಯಾಡಮಿ ಶ್ರೀ ನಾಗನೂರು ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಠ ಬೆಳಗಾವಿ ೧೯೯೫
೩	ಚನ್ನಾದೇವಿ ಅಗ್ರಹಾರ ಜಾನಪದೀಯ ಅಧ್ಯಯನ	ಡಾ. ಟಿ. ಗೋವಿಂದರಾಜು	ಪುಸ್ತಕ ಜೇನು ಚೆನ್ನಾದೇವಿ ಅಗ್ರಹಾರ ಕಾಡನೂರ ಅಂಚೆ ದೊಡ್ಡ ಬಳ್ಳಾಪೂರ ೧೯೯೩
೪	ಗೊಳಸಂಗಿ ಗ್ರಾಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ	ಡಾ. ಅರ್ಜುನ ಗೊಳಸಂಗಿ	ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪ್ರಕಾಶನ ಗೊಳಸಂಗಿ
೫	ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಸಂಪುಟ ೪ ಸಂಚಿಕೆ ೨	ಡಾ. ಸ. ಚಿ. ರಮೇಶ್	ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕ.ವಿ.ವಿ ಹಂಪಿ ೨೦೦೫
೬	ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಸಂಪುಟ ೪ ಸಂಚಿಕೆ ೧	ಡಾ. ಸ. ಚಿ. ರಮೇಶ್	ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕ.ವಿ.ವಿ ಹಂಪಿ ೨೦೦೫
೭	ಶಿವಾಜಿಯಮೂಲ ಕನ್ನಡನೆಲ ಮೂಲಃ ಡಾ. ರಾ. ಚಿಂ. ಢೇರೆಯವರ ಶಿಖರಸಿಂಗಣಾಪುರಚಾ ಶಂಭು ಮಹಾದೇವ	ಅನುವಾದ ಡಾ. ಸರಜೂಕಾಟ್ಕರ	ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಬಳ್ಳಾರಿ ೨೦೦೬
೮	ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ	ಡಾ. ಬಾಲಸುಬ್ರಮಣ್ಯ ಡಾ.ಸಿ.ಎಸ್. ವಾಸುದೇವ ರಮೇಶನಾಯಕ	ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ ೨೦೦೭
೯	ನೀರು ಒಂದು ಜಾನಪದ ನೋಟ	ಸಂಪಾದಕ ಡಾ. ಸ. ಚಿ. ರಮೇಶ	ಮಂಟಪ ಮಾಲೆ ೧೩೨ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕ.ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ ೨೦೦೫
೧೦	ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಕೋಶ	ಸಂಪಾದಕ ಹಿ. ಚಿ. ಬೋರ ಲಿಂಗಯ್ಯ	ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ ೧೯೯೬
೧೧	ವಲಸಿಗರ ನೆಲೆ ಮರಿಯಮ್ಮನ ಹಳ್ಳಿ ಸಂಕಥನ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧ	ಸಂಶೋಧಕ ಗುರುಪ್ರಸಾದ ಎಚ್.ಎಸ್.	ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ ೨೦೦೬–೦೭
೧೨	ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ	ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಪುಟ	ದಿನಾಂಕ: ೨೪–೦೯–೨೦೦೬
೧೩	ಕರ್ಮವೀರ	ವಾರಪತ್ರಿಕೆ	ದಿನಾಂಕ: ೨೭–೦೬–೨೦೦೪
೧೪	ಮೃಡಗಿರಿಯ ಮಹಾದಾನಿ	ಶ್ರೀ ಮನ್ನಿರಂಜನ ಪ್ರಣವಸ್ವರೂಪ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಅನ್ನದಾನೀಶ್ವರ ಮಹಾ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು	ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಅನ್ನದಾನೀಶ್ವರ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಂಡಳ, ಮುಂಡರಗಿ
೧೫	ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಗಳು ಅಂದು ಇಂದು	ಡಾ. ಎಸ್.ಚೆನ್ನಸ್ವಾಮಿ ಸೋಸಲೆ	ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕ.ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ ೨೦೦೪.
೧೬	ಉಜ್ಜಿನಿ ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನ	ಎಮ್.ಫಿಲ್ ಪ್ರಬಂಧ	ಕ.ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ ೨೦೦೨
೧೭	ಕಂದಿಕೇರೆ ಗ್ರಾಮ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ	ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧ ಸಾರ ಲೇಖ	ಕ.ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ
೧೮	ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಾತ್ರೆಗಳು	ಎಚ್. ಜೆ. ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ.	ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ ಬಿ.ಆರ. ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.

ವಕ್ತೃಗಳ ವಿವರ

ಹೆಸರು	ವಯಸ್ಸು	ಸಮುದಾಯ	ವೃತ್ತಿ	ಶರಾ
ಶ್ರೀ ಶಂಕ್ರಪ್ಪ. ಮಲ್ಲಾರಿ	೧೦೨	ಕ್ಷತ್ರೀಯ	ವೃದ್ಧರು	ಶತಾಯುಷಿ
ಶ್ರೀ ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಇನಾಮದಾರ	೮೦	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ	ವೈದ್ಯರು	ರಾಜ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರು
ಶ್ರೀ ಹನಮಂತಪ್ಪ. ಶಿ. ಜಮಾಣಿ	೭೮	ಕುರುಬ	ವಯೋವೃದ್ಧರು	ಗ್ರಾಮದ ಅನುಭವಿ ಹಿರಿಯರು
ಶ್ರೀ ಅಂದಾನಯ್ಯ. ಈ. ಇಟ್ಟಂಗಿಮಠ	೮೬	ಲಿಂಗವಂತ	ವಯೋವೃದ್ಧರು	ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿಯರು
ಶ್ರೀ ವೀರಯ್ಯ. ಜಿ. ಮಠಪತಿ	೭೫	ಲಿಂಗವಂತ	ನಿವೃತ್ತ ಶಿಕ್ಷಕರು	ಕವಿಗಳು (ಬಸವಕಂದ)
ಶ್ರೀ ರಾಮಣ್ಣ. ಎಸ್. ಹೋಳಗಿ	೭೫	ಜೈನ	ಮಾಜಿ ಪಂಚಾಯತಿ ಚೇರಮನ್	ಹಿರಿಯರು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು
ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪ. ಬಡಿಗೇರ	೮೬	ಪಂಚಾಳ	ಪೂಜಾರಿಗಳು	ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತಕರು
ಶ್ರೀ ಉಡಚಮ್ಮ. ದು. ಮಾದಣ್ಣವರ	೮೫	ವಾಲ್ಮೀಕಿ	ಪೂಜಾರಿಗಿತ್ತಿ	ಅನುಭವಿ ಮಹಿಳೆ
ಶ್ರೀ ಫಕ್ರುಸಾಬ. ಹು. ಕುಸ್ಣಣ್ಣವರ	೬೦	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಕೃಷಿಕರು	ಹಿರಿಯರು,
ಶ್ರೀ ಕರಿಯಪ್ಪ. ಕಳಂಗನವರ	೬೦	ಕುರುಬ	ಕೃಷಿಕರು	ರ್‍ವಾಣ ಮತ್ತು ಡೊಳ್ಳು ಕಲಾವಿಧರು
ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪ. ಬಿ. ಲಕ್ಕುಂಡಿ	೪೦	ಕುರುಬ	ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕ	ರ್‍ವಾಣ ಮತ್ತು ಡೊಳ್ಳು ಕಲಾವಿಧರು
ಶ್ರೀ ಶಿವಪ್ಪ. ಗುಡಿ	೬೦	ಕುರುಬ	ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕ	ರ್‍ವಾಣ ಮತ್ತು ಡೊಳ್ಳು ಕಲಾವಿಧರು
ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಪ್ಪ. ಹು. ಜಂಗವಾಡ	೫೦	ಕುರುಬ	ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕ	ರ್‍ವಾಣ ಮತ್ತು ಡೊಳ್ಳು ಕಲಾವಿಧರು
ಶ್ರೀ ರೇವಣೆಪ್ಪ. ಗುಡಿ	೪೦	ಕುರುಬ	ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕ	ರ್‍ವಾಣ ಮತ್ತು ಡೊಳ್ಳು ಕಲಾವಿಧರು
ಶ್ರೀ ಪರಶುರಾಮ. ಬೈ ಹೂಗಾರ	೩೫	ಲಿಂಗವಂತ	ಕೃಷಿ	ಜಿಲ್ಲಾ ಯುವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರು
ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜ. ಹಡಪದ	೩೫	ಲಿಂಗವಂತ	ಕೃಷಿಕ	ಕಲಾವಿದರು
ಶ್ರೀ ನಾಗಪ್ಪ. ಹೊ. ಕಣವಿ	೩೫	ಕುರುಬ	ಕೃಷಿಕ	ಕಲಾವಿದರು
ಶ್ರೀ ಉಲ್ಲಾಸರಾವ ಆರ್. ಕುಲಕರ್ಣಿ	೬೦	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ	ಕೃಷಿಕ	ಮಾಜಿ.ಟಿ.ಡಿ.ಬಿ. ಸದಸ್ಯರು
ಶ್ರೀ ರಾಮಣ್ಣ. ಶಂ. ಕಮ್ಮಾರ	೫೦	ಪಂಚಾಳ	ಕೃಷಿಕ	ಮಾಜಿ ಗ್ರಾ. ಪಂ. ಸದಸ್ಯರು
ಶ್ರೀ. ರಾಮಣ್ಣ. ಯ. ಶಲಿಯಪ್ಪನವರ	೫೦	ಕುರುಬ	ಕೃಷಿಕ	ಹಾಲಿ ಪಂ. ಸದಸ್ಯರು
ಶ್ರೀ ಮಲಕಾಜಪ್ಪ. ಗಿಡಕೆಂಚಣ್ಣನವರ	೫೦	ಲಿಂಗವಂತ	ಕೃಷಿಕ	ಹಾಲಿ ತಾ. ಪಂ. ಸದಸ್ಯರು
ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪ. ಪ. ಕಲಗುಡಿ	೪೫	ಲಿಂಗವಂತ	ಕೃಷಿಕ	ಮಾಜಿ ಪಂ. ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಶ್ರೀ ನರಸಪ್ಪ. ಮಲ್ಲಾರಿ	೬೦	ಕ್ಷತ್ರೀಯ	ಕೃಷಿಕ	ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತಕರು
ಶ್ರೀ ಫಕ್ಕೀರಪ್ಪ. ಬಂಕಾಪೂರ	೭೦	ಲಿಂಗವಂತ	ವಯೋವೃದ್ಧರು	ಹಿರಿಯರು
ಶ್ರೀ ಯಲ್ಲಪ್ಪ. ಓಂಕಾರಿ	೭೦	ಕ್ಷತ್ರೀಯ	ವಯೋವೃದ್ಧರು	ಹಿರಿಯರು
ಶ್ರೀ ಈರಣ್ಣ. ಚನ್ನವೀರಶೆಟ್ಟರ	೫೫	ಲಿಂಗವಂತ	ಕೃಷಿಕ	ಹಿರಿಯರು
ಶ್ರೀ ಶೇಷಪ್ಪ. ಹುಲಿಕಟ್ಟಿ	೫೮	ವಾಲ್ಮೀಕಿ	ಕೃಷಿಕರು	ಹಿರಿಯರು

ಶ್ರೀಮತಿ ದೇವಕ್ಕ ಯಲಿಗಾರ	೫೦	ವಾಲ್ಮೀಕಿ	ಮನೆ ಕೆಲಸ	ಗ್ರಾ.ಪಂ. ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು
ಶ್ರೀಮತಿ ನೀಲವ್ವ ಸಿ. ಚಪಾಟಿ	೩೦	ಕುರುಬ	ಮನೆ ಕೆಲಸ	ಗ್ರಾ. ಪಂ. ಸದಸ್ಯರು
ಶ್ರೀಮತಿ ಪಾರವ್ವ ಗುಡಿ	೪೦	ಕುರುಬ	ಮನೆ ಕೆಲಸ	
ಶ್ರೀ ಪರಸಪ್ಪ. ಹ. ತೋಪೀನ	೩೫	ಕುರುಬ	ಕಾರ್ಮಿಕ	ಗ್ರಾ. ಪಂ. ಸಿಪಾಯಿ
ಶ್ರೀ ಪರಶುರಾಮ. ಸಣ್ಣಾತಂಗಿಯವರ	೩೦	ಮಾದರ	ಕ್ಲಾರ್ಕ	ಗ್ರಾ. ಪಂ. ಕ್ಲಾರ್ಕ
ಶ್ರೀ ವಿಜಯಕುಮಾರ. ವ್ಹಿ. ಹುಲಿಕಟ್ಟಿ	೩೦	ವಾಲ್ಮೀಕಿ	ಎಸ್. ಎಚ್. ಜಿ ಸಂಘಟಿಕರು	ಎಸ್.ಎಚ್.ಜಿ ಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಕಾರರು
ಶ್ರೀ ತಿರಕಪ್ಪ. ಹಳ್ಳಿ	೩೦	ಲಿಂಗವಂತ	ಕೃಷಿಕ	ಕಲಾವಿದರು
ಶ್ರೀ ಮಲಕಾಜಪ್ಪ. ಗಿಡಕೆಂಚಣ್ಣವರ	೫೦	ಕ್ಷತ್ರೀಯ	ಕೃಷಿಕ	ಕಲಾವಿದರು
ಶ್ರೀ ಜಯಪಾಲಸಿಂಗ್ ಜಯರಾಮನವರ	೨೮	———	ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಾಧಿಕಾರಿಗಳು	———
ಶ್ರೀ ವ್ಹಿ. ಬಿ. ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ	೪೫	———	ತಾ. ಸಾ. ಪಂ. ಜಂಟಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು	———
ಶ್ರೀ. ಸಿ. ಎಸ್. ವಸ್ತ್ರದ	೪೮	———	ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರು	———
ಶ್ರೀಮತಿ. ಎ.ಕೆ.ಪಾಟೀಲ್	೫೦	———	ಸಹಾಯಕ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು	———
ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಡಿ. ಕಡ್ಲಿಕೊಪ್ಪ	೫೭	———	ಶಿಕ್ಷಕರು	———
ಶ್ರೀ ಜಿ. ಪಿ. ಡೊಂಬರ	೩೫	———	ಪ್ರಧಾನಗುರುಗಳು	———
ಶ್ರೀ ಸಿ.ಕೆ. ಭರಮಗೌಡ್ರ	೫೬	———	ಪ್ರಧಾನಗುರುಗಳು	———
ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಂ. ಹಿರೇಮಠ	೪೯	———	ಪ್ರಧಾನಗುರುಗಳು	———
ಶ್ರೀ ಎಮ್. ವಾಯ್. ನವಲೆ	೨೯	———	ಪ್ರಧಾನಗುರುಗಳು	———
ಶ್ರೀ ಅಶೋಕ. ಸಿ. ಚನ್ನವೀರಶೆಟ್ಟರ	೩೨	———	ಗ್ರಂಥಪಾಲಕರು	———
ಶ್ರೀ ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಕರಿಗೌಡ್ರ	೩೦	———	ಪತ್ರಕರ್ತರು	———
ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಕುಲಕರ್ಣಿ	೩೮	———	ರಾತ್ರಿಶಾಲೆ ಬೋದಕರು	———
ಶ್ರೀ ವಾಯ.ಪಿ.ಅಡ್ನೂರ	೩೨	———	ರಾತ್ರಿಶಾಲೆ ಬೋದಕರು	———
ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ಹಂಪಿಹೊಳಿ	೩೨	———	ರಾತ್ರಿಶಾಲೆ ಬೋದಕರು	———
ಶ್ರೀ ರಹೆಮಾನಸಾಬ. ಆರ. ಬಡಿಗೇರ	೩೦	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಕೃಷಿಕ	———
ಶ್ರೀ ಪ್ರಕಾಶ. ಲ. ಮುಳಗುಂದ	೨೫	ಕ್ಷತ್ರೀಯ	ಕೃಷಿಕ	———
ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರಪ್ಪ. ಬೋಳನವರ	೩೮	ಲಿಂಗವಂತ	ವಕೀಲರು	———
ಶ್ರೀ ಫಕ್ಕೀರಪ್ಪ. ಹರಿಜನ	೨೪	ಮಾದರ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ	———
ಶ್ರೀ ಮೌಲಾಸಾಬ. ದಾ. ಬಾಬುಖಾನವರ	೩೦	ಮುಸ್ಲಿಂ	ವ್ಯಾಪಾರ	———
ಶ್ರೀ ಬರಮಪ್ಪ. ಸಿ. ಗುಡಿ	೨೪	ಕುರುಬ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ	———
ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಪ್ಪ. ಸುಣಗಾರ	೨೪	ಅಂಬಿಗ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ	———
ಶ್ರೀ ಶರಣಪ್ಪ. ಕಲಾಲ	೨೪	ಕಲಾಲ	ಶಿಕ್ಷಕರು	———

ಜನಪದ ರ್‍ವಾಣ

೨.

ಹುಲುಲುಗ್ಯಾ ಹುಲುಲುಗ್ಯಾ ಅಂದ್ನೆಪಾ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::–ಸುರುಂಬುಳುಗ್ಯಾ ಸುರುಂಬುಳುಗ್ಯಾ ಅಂದ್ನೆಪಾ
ಹೆಣತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಂತೇಳಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಾಳೇವು
ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಊರ ಒಳಗಿನ ಹಿರಿಯರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆದುಕೊಂಡು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ನಾಗನೂರು ನಾಣಾಪೂರ ಹಳ್ಯಾಳ ಸಾಬರಾಣಿ
ಅನಸಿ ಸಿರಕೋಳ ಎಮ್ಮಿಗನೂರು ಎರೆಬೂದ್ಯಾಳಕ ಬಂದೆಪಾ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ದೂರ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಬಿಡು
ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಗಡಿ ಹಾವೇರಿ ಮೇಲೆ ಹಾದು ತಿಗಡಿ
ತಿಮ್ಮಾಪೂರಕ ಬಂದ್ನೆಪ್ಪಾ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಬ್ಯಾಸತ್ತು ಬೆಟದೂರ ಬಯಲಾಗ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಬರೋದರೊಳಗ ಏನಾತಪಾ ಅಂದರ
ಕನ್ಯಾ ಇರುವ ಊರನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಬೇಕಂತೇಳಿ
ಕಾಲವಾಡ ಕಲ್ಲಪ್ಪನಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ
ಇಲ್ಲದ್ದ ಒಂದು ಬಲ್ಲಂಗ ಬೇಡಿಕೊಂಡು
ನಿಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗದಾಳಕೆ ಹೋಗಿ ಇಲ್ಲದೊಂದು
ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಹೆಬ್ಬಳ್ಳಿ ಕಟ್ನೂರು ಗಿರಿಯಾಳ ದುಮ್ಮಾಡ
ಡೊಳ್ಳಿನ ಕೊಪ್ಪದ ಮೇಲ್‌ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಇಂಗಳಗಿ ಸಂಶಿ ಕುಂದಗೋಳಕ ಬಂದ್ನೆಪಾ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಆ ಮೇಲೆ ಪಡೆಸೂರಾಗ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ
ಗೊಜನೂರಾಗ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದೆವಪ್ಪಾ।
ಗೊಜನೂರಾಗ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ್ದು ತಾರಾಳದಾಗ
ತೆರವು ಕೊಟ್ರು ಬಳ್ಳಾರಿಯಾಗ ಬಳಿ ಇಟ್ರಪಾ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದಣ್ಣಾ ಹೌದು
ಬಳ್ಳಾರಿಯಾಗ ಬಳಿ ಇಟ್ಟು ಸವಣೂರಾಗ
ಸರಪಳಿ ಹಾಕಿದ್ರಪಾ।
ವರೂರಾಗ ವಡ್ಡಿನ ಟೀಕಿ ಇಟ್ಟು ಗುಡದೂರಾಗ
ಗುಂಡಿನ ಟೀಕಿ ಕಟ್ಟಿದರು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಟೀಕಪಾ
ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಕರುಕುಂಡಲ ಇಟ್ಟು
ಲಕ್ಕುಂಡ್ಯಾಗ ಲಗ್ನದಾಕಿಗಂಟ ಕಟ್ಟಿದರು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಮುತ್ತ ಕಟ್ಟದ ಬಿಟ್ಟಾರ

ಹಂದ್ರಾಳದಾಗ ಹಂದ್ರಾ ಹಾಕಿದ್ರೂ
ಏನಾಪೂರದಾಗ ಅರಿಷಿಣ ಹಚ್ಚಿದ್ರು।
ಐವಳ್ಯಾಗ ಐರಾಣಿ ತಂದ್ರು ದ್ಯಾವನೂರಾಗ
ಮಸೀ ಊಟ ತಂದ್ರು ಬಾಗೇವಾಡ್ಯಾಗ ಬಾಸಿಂಗ ತಂದ್ರೂ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದಣ್ಣಾ ಹೌದು
ದಾರವಾಡಕ ಬಂದು ದಾರಿ ಎರುದುಕೊಟ್ರು।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಅಕ್ಕಿಗುಂದಾಗ ಅಕ್ಕಿಕಾಳು ಬಿದ್ದವು
ಸಾತೂರಾಗ ಸಣ್ಣಾಕಿ ಅದಾಳ ಅಂತೇಳಿ ಆಲೂರಿಗೆ
ಹೋಗಿ ನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ರು।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಮುರುಕ ನ್ಯಾಯ ಅಲ್ಲಂಪಾ ಇದು
ಮುಂದ ಬಿದಿರಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬೀಸೋ
ಕಾರ್ಯ ತೀರಿಸೋದರೊಳಗ ಏನಾತಪ್ಪ ಅಂದ್ರ
ಹಿಮ್ಮೇಳ: – ಏನಾತಪಾ
ಮೈಸೂರಾಗ ಮೈನೆರೆತಲಪಾ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಚೀ
ಮೈಸೂರಾಗ ಮೈನೆರೆತಲು ಮಂಟೂರಾಗ
ಮಂಟಪಾ ಕಟ್ಟಿದರಪಾ।
ಮಂಟೂರಾಗ ಮಂಟಪ ಕಟ್ಟಿದರು
ಕುಮಟಾದಾಗ ಕುಂಡ್ರಿಸಿದ್ರು ಕುಕನೂರಾಗ
ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿದ್ರು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಬಾಳ ದೂರ ಬಂದ್ರಬಿಡು
ಯಲ್ಲಾಪೂರದಾಗ ಆರತಿ ಮಾಡಿದ್ರು ಕಾಕೋಳಕ
ಬಂದು ಕಳಿಸ್ತಿವಿ ಅಂದ್ರು ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ: – ಹೌದು
ಶಿರಹಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಸೀರಿ ತಗೊಂಡು
ಕುರಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಕುಬಸಾ ತಗೊಂಡ್ರು
ಹಿಮ್ಮೇಳ: :– ಬೇಕಬೇಕಲ್ರಿ
ಹಾನಗಲ್‌ಗೆ ಬಂದು ಹಂಗನೂಲಾಕಿ
ಉಪ್ಪಿನ ಬೆಟಗೇರಿಗೆ ಬಂದು ಹಾಸಿಗೆ ತಗೊಂಡು
ಕಡಕೋಳಕ ಬಂದು ಕಳಿಸಿಹೋದ್ರ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದಣ್ಣಾ ಹೌದು
ಮುಂದೆ ಬಾಳೆ ಮಾಡುವಷ್ಟರೋಳಗ ಏನಾತಪಾ ಅಂದರ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಅಂತಾದು ಏನಾತಪಾ ಅಂದ್ರ
ಬಟ್ಟೂರಾಗ ಬಸುರಾದ್ಲಪಾ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದಣ್ಣಾ ಹೌದು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಎಲ್ಲ ದಾರಿಮ್ಯಾಗ ಆಗೈತೆ
ಬಟ್ಟೂರಾಗ ಬಸುರಾದ್ಲು ಹುಯಿಲಗೋಳದಾಗ
ಹೂವು ಮುಡಿಸಿದ್ರು।
ಹಡಗಲ್ಯಾಗ ಹಡದ್ಲು ಕುಡ್ತಿ ಊರಾಗ ಕೂಸ ಬಿತ್ತು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಉಡ್ಡಿ

ಸುಗ್ನಳ್ಳಿ ಸೂಲಗಿತ್ತಿ ಮುಳ್ಳೂರು ಕುಡಗೋಲು
ಹುರನಾಳದಾಗ ಮಗನ ಹೊಕ್ಕಳ ಹುರಿ ಕೋದ್ರಪಾ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಎಂಥಾದು ಇದ್ದೀತೂ ಅಂತೀನಿ
ಅಥಣಿ ಊರಾಗ ಐದೇಶಿ ಮಾಡಿದ್ರು
ಹಂಪಿಹೊಸಪೇಟ್ಯಾಗ ೧೩ದೇಶಿ ಮಾಡಿದ್ರಪಾ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಮುಂದ ಮದನಬಾವಿ ಊರಾಗ ಮಗನ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು
ಬಾಳೆ ಮಾಡುವಷ್ಟರೊಳಗ ಏನಾತಪಾ ಅಂದರ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಏನಾತಪಾ
ಮಗನಿಗೆ ಹಾಲು ಸಾಲುವದಿಲ್ಲವಂತೇಳಿ
ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಜಗಳ ಬಂದು
ಕುಂಟ ಚೇಷ್ಠೆಯ ಮಾಡಿ ಅಂತೇಕ ೧೦ ರೂಪಾಯಿ
ಗಂಟಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದಡಾಸಿ ಧಾರವಾಡ ಪೇಟಿ
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಪೇಟಿ, ಬೈಲಹೊಂಗಲ, ಬೆಳಗಾಂವಕ
ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿ ನಡುವೆ ಕಳ್ಳರು
ಗಂಟಬಿದ್ದು ಅವನ್ನ ತಿರ್ಲಾಪೂರದ ಕಡೆಗೆ ತಿರಿವಿದ್ರಪಾ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಬೀಕಪಾ
ಅವನು ಒತ್ತಾರ ಮಾಡಿ ಕರ್ಜಗಿ ಕಚೇರಿಗೆ
ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಮಂದಿ
ಸಿಪಾಯರು ಗಂಟುಬಿದ್ದು ಉಪಾಯದಿಂದ
ನನ್ನ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಸಕೊಂಡ್ರೆಪಾ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಅವರ ಕೆಲಸನ ಅದು ಮತ್ತ
ಅಂದಿನಿಂದ ಗಂಡನಬೇಟಿ ಹೆಣ್ತಿಗಿಲ್ಲ
ಹೆಣ್ತಿಭೇಟಿಗಂಡಗಿಲ್ಲ.
ಹೇಣ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಲೆಕ್ಕ ಹಿಂಗೈತಿ
ತಿಳಿದು ನೋಡಿ ಬಾಳೆ ಮಾಡ್ರಿ ತಿಳಿದವರಿಗೆ
ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳದೇನೈತಿ.

೩.

ಬೆಕ್ಕು ರೊಕ್ಕಾಗಳಿಸಿತ್ತು ಚಿಕ್ಕಾಡ
ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಇಟ್ಟಿತಪಾ ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಸಿಟ್ಟ ಇದೇನ ಮಾಡತ್ರಿ
ಉಣ್ಣಿ ಬಂದು ಇನ್ಯಾಕ ಅನುಮಾನ ಅಂತಿತ್ತು।
ಮಳಿಹುಳ ಕಳಿವಿಗೆ ಹೋಗೋಣ ನಡ್ರಿ ಅಂತಿತ್ತು।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದಣ್ಣಾ ಹೌದು
ಆಡು ಬೇಡಿಬಿದ್ರು ಚಿಂತಿಲ್ಲಾ ಮಾಡೋದು ಕರೆ ಅಂತು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಹಂದಿಬಂದುದಕೆಲ್ಲಾ ಅದಿನಿ ಅಂತು ಹೊಸರೊಳ್ಳಿ
ಹೋಗೋನ ಏಳ್ರಿ ಅಂತಿತ್ತು
ಗೊರವಂಖ ಗ್ವಾಡಿ ಒಡಿತು ಮೊಸಳಿ
ನೋಡಿಕೆಲ್ಸ ಮಾಡ್ರಿ ಅಂತು

ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದಣ್ಣಾ ಹೌದು
ಹೊನಿಗ್ಯಾ ಬಂದು ಹೊನ್ನು ನೆಗಿವಿತ್ತು
ಹುಲಿ ಬಂದು ತೆಲಿಮ್ಯಾಗ ಇಟಗೊಂತು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಗುಬ್ಬಿ ಬಂದು ಬುದ್ದಿ ಹೇಳ್ತು
ಕಂಜರಗಿ ಹುಳ ಬಂದು ಕಣ್ಣು ಕಿಸಿತು।
ಆನೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಾ ಸೂಳೆಮಕ್ಕಳ್ರಾ
ಹರಮದ್ದ ತಿನಬಾಡ್ದು ಅಂತು.
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದಣ್ಣಾ ಹೌದು
ಕತ್ತೆ ಬಂದು ಪಿತೂರಿ ಮಾಡಿತ್ತು
ಚೋಳು ಕಳ್ಳನ ಹಿಡಿತು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಬಲು ಚುರುಕು ಅದು
ಕುದರಿ ಕುಂದಿರಿಸಿ ಕೇಳತಿತ್ತು ಹೆಣ್ಣ ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟಿತ್ತು
ಕುಂಬಾರ ಹುಳ ಗುಮ್ಮನ
ಮಗನ ಖರೇ ಹೇಳ ಅಂತಿತ್ತು।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಟೀಕಪಾ
ಹದ್ದು ಬಂದು ಒದ್ದೇನ ಸೂಳೇಮಗನ
ಸುಮ್ಮನ ಹೇಳ ಅಂತು
ಬಿಲ್ಲಿ ಹುಳ ಬಂದು ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿತ್ತು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಬೀಕಪಾ
ಮಂಗ ಬಂದು ಇದಿಷ್ಟು ಹಣ ಆದರ
ನನ್ನ ಮಗನ ಮದಿವಿ ಒಳೆ ನಿವ್ವಳ
ಆಗತೈತಿ ಅಂತು ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಹಂಚಿನ ಹುಳ ಪಂಚನಾಮಿ ಮಾಡೋಣಂತು
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದಣ್ಣಾ ಹೌದು
ಬಾಲದ ಹುಳ ಬರ‍್ಯಾಕ ನಿಂತು
ಕೋರಿಹುಳ ದರೋಡಿ ಮಾಡಿತ್ತು।
ಗಿಡಗ ಗಡಿಬಿಡಿ ಮಾಡಿತ್ತು ಪಾರಿವಾಲ
ಬಂದು ಪಾರಮಾಡಿತು ಹುಲು ಹುಲುಗ್ಯಾ

೪.

ಒಬ್ಬ ನಾರಿ ಇದ್ದಳು ನಾಜೂಕ
ಬಂದಿದ್ದಳು ಯೌವ್ವನ ಪ್ರಾಯಕ್ಕ
೭ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನ ತೂಕ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಅಕ್ಕಿ ಪಾದದಲ್ಲಿತ್ತು ಪದ್ಮರೇಖ
ಬಿದ್ದಿತು ಬೆಳಕ ಕಸ್ತೂರಿ ತಿಲಕ ಇಟ್ಟು
ಹೊಡಿತಿದ್ಲು ಚಿಮಕ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಬಹಳ ಚಲುವಿ ಇದ್ಲಬಿಡು ಹಂಗಾರ
ಅಕಿ ಕಾಲುಂಗರಾ ಸಪ್ಪಳಕ ನಿನ್ನಂತಾ ಕಬರಾರಿ

ಪುರುಷ ಏನಂತಪಾ ಅಂದ್ರ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಏನಂತಾನಪಾ
ಯೇ ಬಾಳಿದಿಂಡಿನಂತ ತೋಳ ತೊಡಿಯಾಕೆ
ಕಮಲನೋಟದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳಾಕೆ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::– ಹೌದು
ಕನ್ನಡಿಯಂತ ಗಲ್ಲದಾಕೆ
ತೊಂಡಿಹಣ್ಣಿನಂತಾ ತುಟಿಯಾಕೆ।
ದಾಳಿಂಬರ ಬೀಜದಂತ ಹಲ್ಲಿನಾಕೆ
ನಾಗರ ಹೆಡಿಯಂತ ಜಡಿಯಾಕೆ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಹೌದು
ಸಿಂಹದಂತ ನಡದಾಕೆ ನಡದಾಗ
ಡಾಬು ಒಡ್ಯಾಣ ಇಟ್ಟಿರುವಾಕೆ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಹೌದಣ್ಣಾ ಹೌದು
ನನ್ನ ಕರಕೊಬಾರದೇನ ಮಾರಾಳ ಅಂತಿದ್ನಪಾ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಉಡ್ಡು
ಅವಾಗ ಅಕಿ ಏನಂತಾಳಪಾ ಅಂದ್ರ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಏನಂತಾಳಪಾ
ಚೀ ಹೋಗೋ ಹುಚ್ಚ ನಮ್ಮಂತ ಬಾಲ್ಯಾರನ
ನೆದರ ಎತ್ತಿ ನೋಡಬಾರ್ದು
ಆದಿಯೋ ಪಜೀತಿ ಜೋಕುಮಾರನಗತಿ
ಅದರಂತೆ ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥಿತಿ ಅಂತಾ ಹುಲಗೂರ
ಜಾತ್ರ್ಯಾಗ ಹೊಕ್ಕಳಪಾ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಹೌದಣ್ಣಾ ಹೌದು
ಹುಲಗೂರ ಜಾತ್ರ್ಯಾಗ ಜಗ್ಗ್ಯಾಡಕೋತ
ಬರೋದರೊಳಗ ಏನಾತಪಾ ಅಂದ್ರ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಏನಾತಪಾ
ಜವಳಿ ಮಾರಾವ ಜರದಕಣ ಹಿಡಿ ಅಂತಿದ್ದ
ಚಿನಿವಾರವ ಚೊಕ್ಕ ಬಂಗಾರದ ಚಂದ್ರ
ಸರ ಹಿಡಿ ಅಂತಿದ್ದ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಮತ್ತ ಕೊಡದೇನ ಮಾಡ್ಯಾನ
ಮಾರ್‍ವಾಡ್ಯಾರವ ನಾಮಾಡಯಾಪಾರ ಎಲ್ಲ
ನೀನ ನೋಡಿಕೊವಂತಿ ಬಾ ಅಂತಿದ್ದ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ನೋಡ್ಯಾನ
ಹಂಡೆ ಟಪಾಲಿ ಮಾರಾವ ದಾರಿಗುಳಿಸಿ
ಹಣಿಹಣಿ ಬಡಕೊತಿದ್ದ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಬೀಕಪಾ
ಬೆಂಡು ಬೆತ್ತಾಸ ಮಾರಾವ ಸೂರ ಮಾಡಿ
ಸುಂದ ಮಾಡಿ ಕುಂತಿದ್ದ।
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಹೌದು
ಬುಕೀಟಗಾರನ ಬುಕೀಟ ಉಗ್ಗಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತಿದ್ದ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಅಯ್ಯೋಪಾಪ

ಅಗಸ್ಯಾಡರಾವ ನಾ ಅಗ್ಗದಾಗ
ಮಾಡಿಕೊಡತಿನಿ ಬಾ ಅಂತಿದ್ದ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಪುಗಸೆಟ್ಟೆ ಬಂಗಾರ
ಬಡಿಗೇರಾವ ನಾ ಬಾಯಿ ತೆಗೆದು
ಕೇಳೋದು ವ್ಯರ್ಥ ಅಯಿತಂತೇಳಿ
ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತ।
ಕಮ್ಮಾರಾವ ಕೈಯಾನ ಚಮಟಗಿ
ಒಕ್ಕೊಟ್ಟ ಕಬರಾರಿ ನಿಂತ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಬೀಕಪಾ
ಕುರುಬರಾವ ಕಂಬಳಿ ನೇಯದಬಿಟ್ಟು
ಹೊಳ್ಳಿ ಕುಂತ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಇದಕ್ಯಾಕ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು
ಹಡಪದಾವ ಹಡಪ ಇಟ್ಟು
ಹಲ್ಲು ಕಿಸುಗೊಂತ ನಿಂತಿದ್ದ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಹೌದು
ಮಸೀದಿ ಮುಂದಿನ ಮುಲ್ಲಾ ಅಕ್ಬರ ಅಲ್ಲಾ
ಅಂತಾ ಗಲ್ಲ ಗಲ್ಲ ಬಡಕೋತಿದ್ದ
ಹಿಮ್ಮೇಳ:– ಬೀಕಪಾ
ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಪೋಲಿಸ್ ಕಂಡಕ್ಟರ
ಇನ್ಸಪೆಕ್ಟರ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡವರೆಲ್ಲ
ಕೂಡಿ ನಮಗ ಬಂದಂತ ಪಾಪವೆಲ್ಲ
ಪರಿಹಾರ ಆತಂತ ಹೇಳಿ ಎಷ್ಟೋ
ಮಂದಿಗೆ ಬಡ್ಡಿ ಹಂಚಿದ್ರು
ಅಂತರ್ಲೆ ಆಡುವಾ ಗಿಡಗಾ ಗಿಡಗನ ಕೊಳ್ಳಾಗ
ಪಾವಸೇರ ಬೆಳ್ಳಿ ಕಡಗಾ
ಈ ರ್‍ವಾಣಾ ಹೇಳಿದ್ನಪಾ ಹೊನ್ನಸೊರಟೂರ ಈರಗಾರ ಹುಡಗಾ
ಹುಲುಲುಗ್ಯಾ ಹುಲುಲುಗ್ಯಾ ಅಂದ್ನೆಪಾ
ಹಿಮ್ಮೇಳ::–ಸುರುಂಬುಳುಗ್ಯಾ ಸುರುಂಬುಳುಗ್ಯಾ ಅಂದ್ನೆಪಾ
ಜನಪದ ರ್‍ವಾಣದ ಕಲಾವಿದರು:
ಕರಿಯಪ್ಪ. ಕಳಂಗನವರ,
ನಿಂಗಪ್ಪ. ಲಕ್ಕುಂಡಿ, ಹನಮುಂತಪ್ಪ. ಅಗಡಿ
ಮುಂತಾದವರು.

ಭಜನೆ ಹಾಡು.

ಮುತ್ತು ಕಂಡೆನವ್ವ ನಾನೊಂದ ಗೆಳತಿ
ಮೂಗಿನಾಗ ಇರುವದ ನತ್ತೊಂದ॥ ಪ ॥
ಒಂದು ವರ್ಣದ ಮುತ್ತು ಓಂನಾದದೊಳಗಿತ್ತು
ಎರಡು ವರ್ಣದ ಮುತ್ತು ಎಡಬಲದೊಳಗಿತ್ತು॥ ಪ ॥
ಮೂರು ವರ್ಣದ ಮುತ್ತು ಮೂಲಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿತ್ತು
ನಾಕ ವರ್ಣ ಮುತ್ತು ನಾಗೇಶನಲ್ಲಿತ್ತು॥ ಪ ॥
ಐದು ವರ್ಣದ ಮುತ್ತು ಐಕ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿತ್ತು

ಆರು ವರ್ಣದ ಮುತ್ತು ಅರೋಡ ಸ್ವಾಮಿಗೆಗೊತ್ತ॥ ಪ ॥
ಏಳ ವರ್ಣದ ಮುತ್ತ ಯೋಗೇಶನಲ್ಲಿ ಇತ್ತು
ಎಂಟು ವರ್ಣದ ಮುತ್ತು ಮಂಟಪದೊಳಗಿತ್ತು॥ ಪ ॥
ಒಂಬತ್ತು ವರ್ಣದ ಮುತ್ತು ತುಂಬಿ ತುಳಕಾಡತಿತ್ತ
ಹತ್ತು ವರ್ಣದ ಮುತ್ತು ತತ್ವಬಲ್ಲವಗಗೊತ್ತು ॥ ಪ ॥
ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಣದ ಮುತ್ತು ಆನಂದದೊಳಗಿತ್ತು
ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಣದ ಮುತ್ತು ಶಿಶುನಾಳದೀಶಗಗೊತ್ತು॥ ಪ ॥

ಭಜನೆ ಹಾಡು: ರಚನೆ: **ಕಲ್ಲಪ್ಪ. ಮೇಟಿ**

ಮರಿಬಾರದವ್ವ ತಂಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ
ಗಂಡನ ಸೇವಾ ॥ ಪ ॥
ಅತ್ತಿ ಮಾವರಿಗೆ ಅಂಜಿ॥ ಮತ್ತೆ ಪತಿದೇವರಿಗೆ ಅಂಜಿ
ಸುತ್ತೆಲ್ಲಾ ಬಳಗಕೆ ಅಂಜಿ ಉತ್ತಮರ ಮಗಳೆಂದೆನಿಸು॥
ಭಾಗ್ಯವಂತಳಾಗಬೇಕು.
ನಿನ್ನ ಮುಗಿಗೆ ನನ್ನ ನತ್ತು
ಬಾಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಬೆಳಕೆ ಬಿತ್ತು
ನಿನ್ನ ಹಣೆಯ ಕುಂಕುಮ ತಿಲಕ
ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕು
ಕೀರ್ತಿವಂತಳಾಗಬೇಕು.॥
ವ್ಯರ್ಥ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಬೇಡ
ಸುತ್ತಿ ಸುಳಿದು ನೋಡಬೇಡ
ಅನ್ಯರ ಗೊಡವಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡ
ಕೆಟ್ಟ ಮಾತಾಡಬೇಡ॥
ಇದೆ ಜನ್ಮ ಕಡೆಯದಮ್ಮಾ
ದಾನ ಧರ್ಮ ಮಾಡಬೇಕು
ನಿತ್ಯದ್ಯಾನದೊಳಿರಬೇಕು
ನಿನ್ನ ಬಾಳು ಬೆಳಗಬೇಕು
ಬಾಳ ಚಿಂತಿ ನಿನಗಬೇಕ॥
ಸತ್ಯವಂತಳಾಗಬೇಕು.

ಭಜನೆ ಹಾಡು ರಚನೆ: **ಕಲ್ಲಪ್ಪ. ಮು. ಮೇಟಿ**

ತಂಗಿ ಸಣ್ಣಾಕಿ ನೀ ಬಲು ಜೋಕಿ
ಹೋಗಿ ಬಾರವ್ವ ಮಗಳೇ ಸಾಗಿ ಬಾರಮ್ಮ ॥ ಪ ॥
ನಾಲ್ಕು ಮಂದ್ಯಾಗ ನೀ ಸಣ್ಣಾಕಿ
ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಯೊಳು ಕೈತೊಳೆದಾಕಿ
ತವರು ಮನಿಯಾಗ ಉಂಡಾಡಿದಾಕಿ
ಎಲ್ಲರಿಗಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗಳಾದಾಕಿ ॥ ಪ ॥

ತವರು ಮನಿ ಸೀರ್‍ಯಾಗ
ಹಾಕ್ಯಾರ ಉಡಿ ಅಕ್ಕಿ
ಆ ಉಡಿಯಕ್ಕಿ ನೀ ಬಲು ಜ್ವಾಕಿ
ಮಂದಿಬಳಗನೆಲ್ಲ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೂಕಿ
ಉಡಿಯ ತುಂಬಿದರವ್ವ ಉಡಿ ಅಕ್ಕಿ
ಅತ್ತಿ ಮಾವ ನೆಗೆಣ್ಯಾರು ಐದಾರೊ ಬೆರಕಿ
ಗಂಡ ಅದಾನವ್ವ ಬಹಳ ಹಟ ಬೆರಕಿ
ತಿಳಿದು ಮೋಹದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ
ಸಿಕ್ಕ ಮ್ಯಾಲೆ ಆದಿ ಕಕ್ಕಾ ಬಿಕ್ಕಿ
ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮ ಗದಗ ತಾಲೂಕ ಪೈಕಿ
ಗುರು ಬೀರೇಶಗ ಹೊರು ನಿನ್ನ ಹರಕಿ
ಅವನ ಹತ್ರ ಹೋಗಾಕ ನೀ ಬಲು ಜ್ವಾಕಿ
ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಾಕತಾನ ಧರ್ಮದ ಗುರಕಿ

ಹಾಡಿದವರು: ನಾಗಪ್ಪ. ಕಣವಿ, ಪರಶುರಾಮ ತೋಪಿನ, ತಿರಕಪ್ಪ. ಹಳ್ಳಿ, ಈರಣ್ಣ ಚನ್ನವೀರಶೆಟ್ರ, ಬಸವರಾಜ. ಜಮಾಣಿ, ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪ. ಕೊಸ್ಲಾಪೂರ, ಶೇಖಪ್ಪ. ಹಡಪದ, ಚನ್ನಪ್ಪ. ಗಿಡಕೆಂಚಣ್ಣವರ ಮುಂತಾದವರು.

ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು.

ಗುರುವೆ ನಮ್ಮಯ ದೇವರು ಬಂದಾವು ಬನ್ನಿರಿ
ಶಿವ ಶಿವ ನಮ್ಮಯ ದೇವರು ಬಂದಾನ ಬನ್ನಿರೊ ॥ ಸ್ತುತಿ ॥
ಶುಂಬಾ ನೀ ಶುಂಭರ
ದಿಂಬಾನ ನಳಿದಂತ
ಅಂಬಿಕಾ ದೇವಿಗೆ ನಮೋ ನಮೋ
ಅಂಬಿಕಾ ದೇವಿಗೆ ನಮೋ ನಮೋ
ಕುಂಬಿನ ತಾಯಿಗೆ ನಮೋ
ಗುರುವಿಗೆ ಎರಗಿ ಶಿರಬಾಗಿ ಬೇಡುವೆ
ಹರಿಹರ ಹಜರಿಗೆ ನಮೋ ನಮೋ
ರೇವಣಸಿದ್ದನಿಗೆ ನಮೋ ನಮೋ
ರೇವಣಸಿದ್ದನಿಗೆ ನಮೋ ನಮೋ
ನಮ್ಮ ಕರಿಯ ಸಿದ್ದನಿಗೆ ನಮೋ
ಹಾಲು ಮತವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಸಿದ್ದನಿಗೆ
ರೇವಣಸಿದ್ದನಿಗೆ ನಮೋ ನಮೋ
ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಡೊಳ್ಳಿನ ಮ್ಯಾಳದ
ತರುಣರು ಮಾಡುವೆವು ನಮೋ ನಮೋ
ತರುಣರು ಮಾಡುವೆವು ನಮೋ ನಮೋ
ನಮ್ಮ ಬೀರೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮೋ

ದೇವಿ ನಮ್ಮಯ ದೇವರಿಗೆ ಶರಣೆನ್ನುವೆನು.
ಗುರುವಾ ರೇವಣ ಸಿದ್ದಗೂ ಶರಣೆನ್ನುವೆನು.
ಹೊತ್ತು ಮುಳಗೋದು ಕಂಡೆ ರತ್ನ ಸುರಿಯೋದು ಕಂಡೆ
ಉತ್ತಮರ ಕಂಡೆ ಈ ಗುಡಿಯೊಳಗ
ಏ ಹೊನ್ನ ಹೊಳಿಯೋದು ಕಂಡೆ ಮುಂದ ಬಂಗಾರ ಕಂಡೆ
ಮಾನ್ಯನ ಕಂಡೆ ಈ ಗುಡಿಯೊಳಗ
ಸಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಗುಡಿಯೊಳಗ ಸಿಂಗಾರ ತೊಟ್ಟಿಲ ಕಟ್ಟಿ
ಬಂಗಾರ ಬಾಸಿಂಗ ಐತಿ ಗುಡಿಯೊಳಗ
ಏ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವರು
ಸೀತವ್ವ ಐದಾಳ ಈ ಗುಡಿಯೊಳಗ
ಸೀತವ್ವ ತಾಯಿ ಕಾಯ್ದು ಮಲಗುವಂತ
ಗರುಡ ಪಕ್ಷಿ ಐತಿ ಈ ಗುಡಿಯೊಳಗ
ಏ, ದೇವಿ ದುರಗಮ್ಮಗ ಉಣ್ಣುವ ಊಟ
ಸಕ್ಕರೆ ಕಜ್ಜಾಯ ಐತಿ ಈ ಗುಡಿಯೊಳಗ
ಹಸಿರು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ಹಳದಿ ಸಿಂಹಾಸನ
ಕಳವುಳ್ಳ ದೇವರ ಈ ಗುಡಿಹೊಳಗ
ಏ, ಡೊಳ್ಳು ಜಗ್ಗುತಾಳ ಕಾಲೋಳು ಗೆಜ್ಜೆಗಳು
ನಡಿಯಜಿಗುಟ್ಟೈತಿ ಈ ಗುಡಿಯೊಳಗ
ಎಲ್ಲರೂ ಬೆಳಗೋದು ಪಲ್ಲನೆ ಹರಿರಾಜ.
ಅನ್ನ ಅಮೃತೈತಿ ಈ ಗುಡಿಯೊಳಗ.

ಹಾಡುವವರು. ಕರಿಯಪ್ಪ. ಗುಡಿ, ಶಿವಪ್ಪ. ಗುಡಿ, ಶಿದ್ದಪ್ಪ. ಜಂಗವಾಡ, ಪರಸಪ್ಪ. ಕರಿಗಾರ, ನಿಂಗಪ್ಪ. ಲಕ್ಕುಂಡಿ, ಕರಿಯಪ್ಪ. ಕಳಗಣ್ಣವರ, ರೇವಣೆಪ್ಪ. ಗುಡಿ. ಮುಂತಾದವರು.

ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ ಹಾಡುಗಳು:

ನಾಡ ಮೇಲೆ ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ
ನಾರಿಯರ ಹಬ್ಬ ಏನು ಹುಬ್ಬ
ಹಂಚಿಕೇನು ಮಾಡಲೆವ್ವ ಎಚ್ಚತರುವುದಕ
ಕಂಚ್ಯಾಣ ಇದ್ದರ ಕಾರ್ಯ ಶುದ್ಧ ಸಂತೆ ಮಾಡಲಾಕ
ಹಿಂದಿನಂಗ ದಿನಮಾನ ಇಲ್ಲ ನಂಬಿಗೆ ಇಡಲಾಕ
ಉಂಡುಟ್ಟು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕಂಡಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಬೇಡತಾರ
ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಜೋಳ ಇಲ್ಲ ಅಳ್ಳ ಹುರಿಯಲಾಕ
ವೈಯಾರಿ ನಾಡ ಮೇಲೆ ಜೋಕಾಲಿ ಆಡಲಾಕ ॥ಪ॥
ಗಂಗವ್ವ ಗೌರವ್ವ ಬಾರೆ ಶಾಂತವ್ವ ಸಂಗವ್ವ ಬಾರೆ
ನಿಂಗವ್ವ ನೀಲವ್ವ ಬಾರೆ
ಆರು ಮಂದಿ ಮೀರಿದವರು ಜೋಕಾಲಿ ಆಡುದಕ
ಪಂಚತತ್ವದ ಮಿಂಚಿನ ಸೀರಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಉಡಲಾಕ ॥ಪ॥
ಜೋಕಾಲಿ ಎಂಬ ಜೀಕವನೇರಿ, ನಾಲ್ಕು ಕಡಿಕ ದಿಕ್ಕವ ನೋಡಿ
ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪೂಜೆಯ ಮಾಡಿ
ಮಣ್ಣ ಗುಂಪಿ ಮಾಡೋಣ ಬರ್ರೆವ್ವ ಗುಳ್ಳವ್ವ ಆಡುದಕ
ಅಂತರಂಗದ ಆದಿಶೇಷಗ ಹಾಲನ್ನು ಎರಿಯುವದಕ ॥ಪ॥

ಆಜೋಲಿ ಈ ಜೋಲಿ ಕಾಮನ ಜೋಲಿ ನಿದ್ರೆಯ ಜೋಲಿ
ಜೋಲಿ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದೆವ್ವ ತಂಗಿ ಎಚ್ಚರಿರಬೇಕ.
ಪಂಚತತ್ವದ ಮಿಂಚಿನ ಸೀರಿ ತಿದ್ದಿ ಉಡಲಾಕ ॥ಪ॥

ಗೌರಿ ಹಬ್ಬದ ಹಾಡುಗಳು:

ಒಂದ ಸೇರ ಎಣ್ಣಿ ತಂದಾಳ ಗೌರಿ
ಬಂದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹಚ್ಚ್ಯಾಳ ಗೌರಿ
ಏಕದಾರುತೆ ಗೌರಿ ಬೆಳಗದಾರುತೆ
ಒಂದ ಮೂಲಿಗೆ ಒಂದ ಪತ್ರಿ,
ಪತ್ರಿಲ್ಲ ಪಣಿವ್ಯಾರ ಅದ ನಮ್ಮ
ಗೌರವ್ವನ ಶನಿವಾರ.
ಜಾಲಿ ಗಿಡ ಜೋಲಿ ಹೊಡಿತ
ಮುತ್ತಿನ ಕುದರಿ ಮುಂದಕ ನಡೀತ
ಸ್ವಾದರತ್ತಿ ತಂದಾಳವ್ವ ದಂಡಿ ಕುಬುಸಾ

ಗೌರಿ ಗೌರಿ ಅಂತ ಗಣಪತಿ ಅಂತ
ಮುತ್ತಿನ ಚಂಡ ಅಂತ
ಸರಕ್ಕ ಸರಿಗಿ ಬಾ ಬೆರಗಿ ಬಾ
ಅಕ್ಕವ್ವ ಗೌರವ್ವಗ ಆರತಿ ಮಾಡಿರೆ
ದಾಳಿಂಬ್ರಗೋ ದಾಳಿಂಬ್ರಗೋ

ಮೊಹರಂ ಹಾಡು.

ಕೈಯಲಿ ಕಂಕಣ ಮೈಯಲಿ ಅರಿಸಿಣ
ಗಂದ ಕಸ್ತೂರಿ ತಿಲಕ ॥ ಎಲೆ ಅಡಿಕಿ
ತುಂಬಿ ಇಟ್ಟಾರಿ ತವಕ ಲಗ್ನದ ಸಂಬ್ರಮಕ ॥ಪ॥
ಕಾಸೀಮ ಸಾಹೇಬ್ರು ಏರಿದ ಈ ಕುದುರೆ
ಹೊಂಟೈತ್ರಿ ಕಾರ್ಬುಲಕ ಕಾಗಿ ಹಿಂಡು
ಬಂದಾವರಿ ಎಡಬಲಕ । ಇದು ನಮಗ
ಚೊಲೊದಲ್ಲರಿ ಕೆಡಕ । ತಿರಗರಿ ಹಿಂದಕ್ಕ ॥ ಕೈಯಲಿ ॥
ಸೆಲ್ಲೆವು ಹಿಡದಾಳ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಬಿಡವಳ್ಳು
ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನ ತೂಕ
ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಗತೀರಿ ಕಾರ್ಬುಲಕ
ಹೇಳಿ ನೀವು ಬರುವದು ಎಷ್ಟು ದಿನಕ
ಹೇಳರಿ ಈ ಕ್ಷಣಿಕ । ॥ ಕೈಯಲಿ ॥
ಕಟ್ಟಿದ ಕರಿಮಣಿ ಚಟ್ಟನೆ ಹರಿದೀತು
ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲೊ ಈ ರಿಣಕ । ಬಿದ್ದು ಅಳತಾಳರಿ
ನೆಲಕ । ಸುಡು ನನ್ನ ದೇಹಕ್ಕ
ಸೊರಟೂರ ಊರ ಮೋಜಿನ ಸ್ಯಾರ
ಮೆಗಲ ಓಣಿ ಬಹಳ ಕಡಕ ಕಾಲೇಪೀರನ
ದಯಾ ಒಂದು ಇರಬೇಕ. ॥ ಕೈಯಲಿ ॥

ಮೊಹರಂ ಹಾಡು.(ಸವಾಲ್ ಪದ)
ಸವಾಲೊಂದು ಶ್ಯಾಹಿರಗ ಸಬಾದೊಳಗ
ಸವಾಲಿಗೆ ಜವಾಬು ಹೇಳು ಹಾಡಿನೊಳಗ ॥ ಪ ॥
ನಾ ಮೇಲ್ ಅನ್ನತೀದಿ ಮಜಿಲೊಳಗ
ನಾನು ಅನ್ನೋದ ಅಳಿಯೋ ಶಾಹಿರ ನಿನ್ನ ಒಳಗ
ಎಲ್ಲಾ ಶರಣರು ಒಂದೆ ಜಗದೊಳಗ
ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮರಾಗಿ ಹಾಡೋನು ಮಜಲೊಳಗ
ಹುಲ್ಲು ಶಾಹಿರ ಗುರು ಯಾರೋ ನಿನಗ
ಗುಲ್ಲ ಮಾಡಾತಿದಿ ಕುಲ್ಲಾ ಹೇಳೋ ನನಗ
ಜೋಲ್ಲ ಯಾಕ ಸೋರಸ್ತಿದಿ ಮಜಲೊಳಗ
ಕುಲ್ಲ ಆಗೋ ತನಕ ಬಿಡೋದಿಲ್ಲೊ ನಿನಗ
ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆ ತಂದಿನಿ ಕಾಲೆಪೀರಗ
ಅವನದಯಾ ಇರಲಿ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಗ
ನಾಗಪ್ಪಾ ಮಾಸ್ತಾರ ಪದ ಮಾಡಿ ಹೇಳ್ಯಾನೋ
ಹಿಂಗ ಹಾಡು ಕೇಳಿದ ಶಾಹಿರಗಾರು ಗೂಟಾ ಬಡಿದಂಗ.

ಮೊಹರಂ ಹಾಡು. ರಚನೆ: ನಾಗಪ್ಪ. ಎಚ್. ಕಣವಿ.
ಯಲ್ಲಪ್ಪ ಕೇಳ ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ನಿಂಗಪ್ಪ ಕೇಳ
ನೀಲಪ್ಪ, ಸಂಗಪ್ಪ ಕೇಳ ಗಂಗಪ್ಪ

ಏನಗೊಂದು ಕನ್ನೆ ನೋಡ್ರೆ ನಿಮ್ಮೂರಿನಾಗ
ನನಗೊಂದು ಕನ್ಯೆ ನೋಡ್ರೆ ॥ ಪ ॥

ಹಾವೇರ್‍ಯಾಗ ಹಣ್ಣು ತಗೊಂಡು
ಸಂಗೂರಾಗ ಸಕ್ಕರೆ ತಗೊಂಡು
ಅಗಡ್ಯಾಗ ಅಡಕಿ ತಗೊಂಡು
ಎಲಿವಾಳದಾಗ ಎಲಿ ತಗೊಂಡು
ಹೆಬ್ಬಾಳ್ಯಾಗ ಹೂವ ತಗೊಂಡು
ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ ಐನಾರ ಕರಕೊಂಡು
ಹಿರೇವಡ್ಡಟ್ಟಿ ಹಿರಿಯರನ್ನ ಕರಕೊಂಡು
ಕನ್ಯಾಳಕ ಹೋಗಿ ಕನ್ನೆಯನ ನೋಡಿದಂತ
ಕಥೆಯೊಂದು ಕೇಳಿರಣ್ಣ ॥ ಪ ॥

ಬನ್ನೂರ ಬಸಪ್ಪನ ಕಲ್ಲೂರ ಕಲ್ಲಪ್ಪನ ನಾಗಾವಿ
ನಾಗಪ್ಪ ಯಲಿಶಿರೂರ ಯಲ್ಲಪ್ಪನ
ಹಂಗನಕಟ್ಟಿ ಹನಮಪ್ಪನ ದೇವಿಹಾಳದ
ದೇವಪ್ಪನ ಯಲ್ಲಾಪೂರದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ
ಮಂಟೂರಾಗ ಮಾತುಕತಿ ಮುಗಿಸಿದಂತಾ
ಕಥೆಯೊಂದು ಕೇಳಿರಣ್ಣ ॥ ಪ ॥

ಮದಗಾನೂರಾಗ ಮೂರ್ತಿ ನೋಡಿ
ಹರಪೂರದಾಗ ಹಂದ್ರ ಹಾಕಿ
ಹಾಲಗ್ಯಾಗ ವಾಲಗಾ ಬಾರಿಸಿ
ಸೊರಟೂರಾಗ ಸೋಬಾನ ಹೇಳಿ
ನೀಲಗುಂದಾಗ ನೀರ ಹಾಕೊಂಡು
ನಿಡಗುಂದ್ಯಾಗ ನಿಬ್ಬಣಕ ಹೋಗಿ
ಮುಂಡರಗ್ಯಾಗ ಮಾತುಕತಿ ಮುಗಿಸಿದಂತಾ
ಕಥೆಯೊಂದು ಕೇಳಿರಣ್ಣ ॥ ಪ ॥

ಬಟ್ಟೂರಾಗ ಬಟ್ಟರನ ಕರೆಸಿ
ಅಸುಂಡ್ಯಾಗ ಅಡಿಗಿ ಮಾಡಿಸಿ
ಎಲ್ಲಿವಾಳದಾಗ ಎಲಿ ಹಾಕಿಸಿ
ಹುನಗುಂದಾಗ ಹೋಳಗಿ ಹಾಕಿಸಿ
ತಿಪಟೂರಾಗ ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿಸಿ
ಕುಂದಗೋಳದಾಗ ಕೂತಗೊಂಡು
ಕುಶಾಕನೂರಾಗ ಕಮ್ಮಗ ಉಂಡ್ರು ಕೇಳಿರಣ್ಣ ॥ ಪ ॥

ಮಾಗಡ್ಯಾಗ ಹಾಸಿಗಿ ಕಾರಣ
ಮುಳಗುಂದಾಗ ಮೂರ ತಿಂಗಳು
ನಾಗಾವ್ಯಾಗ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು
ಅತ್ತಿಕಟ್ಯಾಗ ಐದು ತಿಂಗಳು
ಆಲೂರಾಗ ಆರು ತಿಂಗಳು
ಶಿರೋಳದಾಗ ಶ್ರೀಮಂತಕಾರಣ
ಹಾರೂಗೇರ್‍ಯಾಗ ಹೇರಿಗೆ ಆಗಿ
ಬಸಾಪೂರದಾಗ ಬಾಣೆತನ

ಮಹಾಲಿಂಗಪುರದಾಗ ಮಗನೆತಿಗೊಂಡು
ಚನ್ನಪಟ್ಟಣದಾಗ ಚನ್ನಾಗಿ ಇದ್ದರು. ॥ ಪ ॥

ಹಾಡುವವರು : **ನಾಗಪ್ಪ. ಕಣವಿ, ಬಸವರಾಜ. ಜಮಾಣಿ, ಫಕ್ಕೀರೇಶ. ಮೇಗೂರ ಇಮಾಮಸಾಬ. ಅತ್ತಿಕಟ್ಟಿ, ಮಾಬೂಸಾಬ ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ರೇವಣೆಪ್ಪ. ಗುಡಿ ಮುಂ.**

ದಪ್ಪು : **ಕರಿಯಪ್ಪ. ಕಣವಿ, ಈರಪ್ಪ. ಚುಳಜಾಜಿ, ಯಲ್ಲಪ್ಪ. ತಳಕಲ್ಲ. ಪರಶುರಾಮ ತೋಪಿನ**

ಹೋಳಿ ಹಾಡುಗಳು:

ಹೋಳಿ ಹುಣ್ಣಿವಿ ಬಂತು ಹೋಳಿಗೆ ಮಾಡುದು ಬಂತು
ಬೊಳೆಮ್ಮ ತುಪ್ಪ ಕಾಸೋದು ಬಂತು । ಎಲ್ಲಾರಿಗಿ
ಹೋಳಬಾಯಿ ಹಿಡಿದು ತುರಕೋದು ಬಂತು
ತಳವಾರ ಹುಡಗಗ ತಾಕೀತ ಮಾಡೀನ
ತವರೀಗಿ ಹ್ವಾದರ ಬರಬೇಕು। ಅದುಬಿಟ್ಟು
ಹಿಂಬಾಲ ಹತ್ಯಾನ ಹಗಲಿರುಳ.
ಮಸರ ಮಾರುವ ಹುಡುಗಿ ಹೆಸರ ಕೇಳಿದರಾತ
ಬಸರಾದರ್ಥೆಂಗಂತ ಅಳತಾಳೊ। ಅವರವ್ವ
ಹಸರ ಬಳಿ ಇಡಿಸಿ ನಗತಾಳೊ

ಹನಮಪ್ಪನ ಕುರಿತು ಹೋಳಿ ಹಾಡು:

ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಕಾವಲಿಯೋ
ಹಾರಿದನು ಹನಮಂತ ಸೀಳಿದನು ದೈತ್ಯರನ
ಮ್ಯಾಲೆ ಚಕ್ಕರದ ಗೊನಿ ಬಾಳ್ಯೊ
ಹೆಂಗ ಪಾರಾದ್ಯೊ ಕರಿ ಹನಮ.

ದುರಗಮ್ಮನ ಕುರಿತು ಹೋಳಿ ಹಾಡು:

ಮಲ್ಲಿಗಿ ಹೂವಿನ ದಂಡಿ ಅಲ್ಲಿಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲಿಟ್ಟೆ
ಕಲ್ಲ ಮ್ಯಾಲಿಟ್ಟೆ ಕೈಬಿಟ್ಟೆ ಸೊರಟೂರ
ದುರಗಮ್ಮನ ಪಲ್ಲಕ್ಯಾಗಿಟ್ಟೆ ಹಿಡಿಹೊನ್ನ

ಹೋಳಿ ಹಬ್ಬದ ಮಜಲಿನ ಹಾಡುಗಳು:

ಎಲಿರೊಂದ್ ಎಲಿರೊ ಎಲಿ ಬಳ್ಳಿ ನೋಡಿರೋ
ಎಲ್ಲಿಬಳ್ಯಾಗ ಇರುವಂತ ಯಲಿಗಾರ ಸಿದ್ದನ ___ ನೋಡಿರೋ
ಎಲಿಬಳ್ಯಾಗ ಇರುವಂತ _____ ಅವನ್ನ ನೋಡಿರೋ
(ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ)
ಅಲ್ಲ್ಯಾಕಲೇ ಇಲ್ಲ್ಯಾಕಲೇ
ಬೆಲ್ಲದ ಗಡಗ್ಯಾಗ ಕೈ ಹಾಕಲೇ
ಬಂದರ ಬಾನಮ್ಮ ಓಣಿಗೆ ಸವುಳ ಬಾವಿ ನೀರಿಗೆ
ನೀರಿಗಿಂತ ಕರೆದೇನವ್ವ ನೀಲಿ ಜಂಪರ ಹರದೇನ
ನಾ ಹೆಂಗ ಹೋಗಲಿ ಮನಿಗೆ ನಮ್ಮತ್ತೆವ್ವ ಬೈತಾಳನನಗ

ಕಟ್ಟಿಗೆಂತ ಕರೆದೇನ, ನಾ___ ಕಟ್ಸಾಣಿ ಸರ ಹರದೇನ.

ನಾಹೆಂಗ ಹೋಗಲಿ ಮನಿಗೆ ______..

ನಮ್ಮತ್ತೆವ್ವ ಬೈತಾಳ ನನಗ.

(ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ)

ಕೇಳವ್ವನ ಸವತೆವ್ವ ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಮನಸ.

ಅಗಸಿಯ ಹೂವ್ವ ಸಣ್ಣ ಅಗಸಿಯ ಕಾಯಿಸಣ್ಣ॥

______ ಹುಡುಗಿ ನಡ ಸಣ್ಣ ಗೆಳತಿ

____ (ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಹೆಸರು ಇರುತ್ತದೆ.)

ಆರಿಯ ಹೂವು ಸಣ್ಣ ಆರಿಯ ಕಾಯಿಸಣ್ಣ॥

______ ಹುಡುಗಿ ನಡಸಣ್ಣ ಗೆಳತಿ.

ಲಿಂಬಿಯ ಹೂವು ಸಣ್ಣ ಲಿಂಬಿಯ ಕಾಯಿ ಸಣ್ಣ

______ ಹುಡಗಿ ನಡಸಣ್ಣ ಗೆಳತಿ

ಸ್ವಸಹಾಯ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳು.

ಅ. ನಂ	ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಾಪನಾ ದಿನಾಂಕ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಭೆಯ ಸ್ಥಳ	ವಾರದ ಉಳಿತಾಯ	ಒಟ್ಟು ಸಂಘದ ಉಳಿತಾಯ	ಸಾಲದ ಒಟ್ಟು ವಹಿವಾಟು	ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಹೆಸರು ಸಹಿ
೧	ಶ್ರೀ ಬನಶಂಕರಿ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೮/೦೧/೦೧	೧೫	ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೆಂದ್ರ ೧೫೩	೧೦	೮೦೦೦೦	೧೨೦೦೦೦	ಬಸವಣ್ಣೆವ್ವ. ಗಿಡಕೆಂಚಣ್ಣವರ
೨	ಶ್ರೀ ಆದಿಶಕ್ತಿ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೮/೦೧/೦೧	೧೫	ಬನಶಂಕರಿ ಗುಡಿ ಪ್ಲಾಟ	೧೦	೬೦೦೦೦	೧೨೦೦೦೦	ಜಯಶ್ರೀ ಬಂಕಾಪೂರ
೩	ಶ್ರೀ ಯಶೋಧಾ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೦೧/೦೬/೦೩	೧೫	ಬನಶಂಕರಿ ಗುಡಿ ಪ್ಲಾಟ	೧೦	೨೦೦೦೦	೬೦೦೦೦	ಯಲ್ಲವ್ವ. ಗಿಡಕೆಂಚಣ್ಣವರ
೪	ಶ್ರೀ ಪದ್ಮಾ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ದಿ ಗುಂಪು	೦೧/೦೬/೦೨	೧೫	ಬನಶಂಕರಿ ಗುಡಿ ಪ್ಲಾಟ	೧೦	೪೫೦೦೦	೮೦೦೦೦	ಪ್ರೇಮಾ ಮಾ. ಕಟಗಿ
೫	ಗಾಯತ್ರಿ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಗುಂಪು	೧೧/೦೬/೦೧	೧೫	ಕುಸ್ಲಾಪೂರವರ ಮನೆ	೧೦	೩೫೦೦೦	೫೫೦೦೦	ನೀಲವ್ವ ಕುಸಲಾಪೂರ
೬	ಸುರಭಿ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಗುಂಪು	೧೧/೦೬/೦೧	೨೦	ಗದಗಿನವರ ಮನೆ	೧೦	೩೦೦೦೦	೫೦೦೦೦	ರತ್ನವ್ವ ಗದಗಿನ ಆರ್. ಜಿ. ಗದಗಿನ
೭	ಭವಾನಿ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಗುಂಪು	೦೧/೦೧/೦೩	೨೦	ಸ್ವಾರೆವ್ವ ದೇವಿ ಗುಡಿ	೧೦	೧೯೦೦೦	೩೨೦೦೦	ಸುಜಾತ ಹರಿಜನ
೮	ಶ್ವೇತಾ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಗುಂಪು	೦೯/೦೧/೦೩	೧೫	ದ್ಯಾಮಮ್ಮನ ಚೌತ ಕಟ್ಟೆ	೧೦	೩೨೦೦೦	೫೦೦೦೦	ಮಲ್ಲವ್ವ ಮಲ್ಲಾರಿ
೯	ಜಾನಕಿಬಾಯಿ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಗುಂಪು	೧೧/೧೦/೦೭	೧೫	ಡಂಬಳವರ ಮನೆ	೧೦	೫೦೦೦	೭೦೦೦	ರೇಶ್ಮಾ ಡಂಬಳ
೧೦	ಭಾಗೀರಥಿ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ದಿ ಗುಂಪು	೦೧/೦೬/೦೬	೧೫	ನಿಂಗನಗೌಡ್ರ ಮನೆ	೧೦	೧೦೦೦೦	೭೦೦೦	ಶಂಕ್ರಮ್ಮ ಪಾಟೀಲ
೧	ಗಜಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೦೮/೦೧/೦೧	೧೫	ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ. ಬೆಂತೂರವರ ಮನೆ	೧೦	೮೫೦೦೦	೧೭೩೦೦೦	ಮೈತ್ರಾವತಿ ಬ ಕುಸಲಾಪೂರ
೨	ಆರತಿ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೦೧/೦೭/೦೪	೧೫	ದೇಸಾಯಿಯವರ ಕ್ಯಾಂಪ	೧೦	೩೬೦೦೦	೪೮೦೦೦	ಗೌರಮ್ಮ. ಶೇ. ಬೋಳನವರ
೩	ಚೇತನ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೧/೧೨/೦೩	೧೫	ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿಯವರ ಓಣಿ	೧೦	೩೮೦೦೦	೧೫೦೦೦೦	ಬಸಮ್ಮ. ಶಂ. ಕುಸಲಾಪೂರ
೪	ಜಾನಕಿ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೧/೧೨/೦೩	೧೬	ಹೂಗಾರವರ ಮನೆ	೧೦	೩೫೦೦೦	೪೬೦೦೦	ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಾ ಕುಸಲಾಪೂರ

೧	ಭೀಮಾಂಬಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೨೫/೧/೦೧	೧೫	ಚೌತಕಟ್ಟೆ	೧೦	೮೦೦೦೦	೧೦೦೦೦೦	ಮಂಗಳಾ ಸಿ. ಓಂಕಾರಿ
೨	ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೨೫/೧/೦೧	೧೫	ಮಳಪ್ಪ. ತೋಪಿನವರಮನೆ	೧೦	೪೫೦೦೦	೮೦೦೦೦	ಸಾವಿತ್ರಿ ಹ. ತೋಪಿನ
೩	ಶ್ರೀ ರೇಣುಕಾದೇವಿ ಸಂಘ	೨೦/೧/೦೨	೧೫	ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ನಗರ	೧೦	೫೦೦೦೦	೮೦೦೦೦	ಚಂಪಾವತಿ ಬ. ಒಂಟಿ
೪	ತುಳಜಾಭವಾನಿ ಸಂಘ	೨೦/೧/೦೨	೨೦	ಬಿರೇಶ್ವರ ಗುಡಿ	೧೦	೩೫೦೦೦	೬೦೦೦೦	ಚನಬಸವ್ವ. ಚ. ಗುಡಿ
೫	ಹರ್ಷಾ ಸಂಘ	೦೬/೦೮/೦೩	೨೦	ಒಂಟಿಯುವರ ಓಣಿ	೧೦	೬೦೦೦೦	೬೦೦೦೦	ಲೀಲಾವತಿ ಶಿ. ಗುರಪ್ಪನವರ
೬	ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸಂಘ	೦೬/೦೧/೦೪	೧೫	ಅನಂತ.ಪ.ಹೋಳಗಿ ಯುವರಮನೆ	೧೦	೩೦೦೦೦	೬೦೦೦೦	ರೇಖಾ. ದು. ಕಂಬಳಿ
೭	ಕಾವೇರಿ. ಸಂಘ	೦೬/೦೧/೦೪	೧೫	ಮಟ್ಟೆಯುವರ ಮನೆ	೧೦	೩೫೦೦೦	೫೦೦೦೦	ಲಲಿತಾ. ನಾ. ಬಳ್ಳಾರಿ.

ಸ್ವಸಹಾಯ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳು.

ಅ. ನಂ	ಸ್ವ–ಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಾಪನಾ ದಿನಾಂಕ	ಸದ ಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಭೆಯ ಸ್ಥಳ	ವಾರದ ಉಳಿ ತಾಯ	ಸಂಘದ ಉಳಿ ತಾಯ	ಸಾಲದ ಒಟ್ಟು ವಹಿವಾಟು	ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಹೆಸರು ಸಹಿ
೧	ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹಿಳಾ ಸ್ವ–ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೧೨/೦೧/೧೦	೧೪	ಹಳಿಕೆಮ್ಮ ದೇವಿಗುಡಿ	೧೦	೩೪೯೧೦	೨೯೧೩೧೬	ದೇವಕ್ಕ ಬಿ. ಯಲಿಗಾರ
೨	ಹುಲಿಗೆಮ್ಮದೇವಿ ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘ	೧೬/೦೧/೦೨	೧೦	ಶೇಷಪ್ಪ. ಹುಲಿಕಟ್ಟೆಯುವರ ಮನೆ	೧೦	೨೯೫೧೦	೯೫೭೫೦	ಮಹಾದೇವಿ. ತಳಕಲ್ಲ
೩	ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘ	೦೫/೦೨/೦೨	೧೨	ಎಮ್.ಬಿ. ಹೂಗಾರ ಸರಮನೆ	೧೦	೪೭೭೫೦	೩೪೫೦೦೦	ಸಿಂದೂ ಅ. ಚನ್ನವೀರಶೆಟ್ಟಿ
೪	ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘ	೦೫/೦೨/೦೨	೧೨	ಸರೋಜಾ ಹೊಸಮಠ	೧೦	೪೭೭೫೦	೩೦೦೦೦೦	ಸರೋಜಾ ಹೊಸಮಠ
೫	ವೈಭವ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘ	೦೫/೦೩/೦೨	೧೨	ನೀಲವ್ವ ಬೋಳ ನವರ ಮನೆ	೧೦	೨೫೮೫೦	೨೪೦೦೦೦	ನೀಲವ್ವ ಬೋಳನವರ
೬	ಶ್ರೀ ದೇವತೆ ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘ	೨೭/೭/೦೨	೧೨	ಶಿವಣ್ಣ. ಹೂಲಿಮನಿ	೨೦	೭೫೦೦೦	೨೫೦೦೦೦	ಶಾಂತವ್ವ. ಸಿ. ಹುಲಿ
೭	ತುಳಜಾ ಭವಾನಿ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘ	೧೦/೧೦/೦೨	೧೨	ಶಂಕ್ರಪ್ಪ. ಓಂಕಾರಿ ಯುವರ ಮನೆ	೧೦	೭೦೦೦೦	೧೮೦೦೦೦	ಶಂಕ್ರಪ್ಪ. ಓಂಕಾರಿ
೮	ಆದಿಶಕ್ತಿ ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘ	೨೨/೦೯/೦೨	೧೨	ಶಾರವ್ವ. ಹೋಳಗಿ ಯುವರ ಮನೆ	೧೦	೭೪೪೦೦	೨೫೩೭೦೦	ಶಾರವ್ವ. ಹೋಳಗಿ
೯	ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘ	೨೦/೫/೦೨	೧೨	ನಾಗನಗೌಡ. ಪಾಟೀಲರವರ ಮನೆ	೧೦	೧೮೭೪೦	೩೧೭೩೦	ಶಾರದಾ ನಾ. ಪಾಟೀಲ
೧೦	ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘ	೨೦/೫/೦೨	೧೨	ನಾಗನಗೌಡ. ಪಾಟೀಲರವರ ಮನೆ	೧೦	೧೯೭೦೦	೮೦೦೦೦	ನೀಲವ್ವ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ
೧೧	ಹಳಿಕೆಮ್ಮ ದೇವಿ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘ	೩೦/೯/೦೨	೧೦	ನಾಗರಾಜ. ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ	೧೦	೨೭೫೦೦	೧೫೦೦೦೦	ಅಮೃತವ್ವ ತಳವಾರ
೧೨	ಪಾರ್ವತಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಘ	೧೫/೧೦/೦೨	೧೪	ಮಾದೇವಪ್ಪ. ಕುಸಲಾಪೂರ ರವರ ಮನೆ	೧೦	೧೯೫೦೦	೨೫೦೦೦	ಶಾಂತವ್ವ ಮಾ ಕುಸಲಾಪೂರ
೧೩	ದುರ್ಗಾದೇವಿ. ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಘ	೨೩/೧೦/೦೨	೧೩	ಬೀರೇಶ್ವರ ಗುಡಿ	೧೦	೧೦೭೫೦	೧೨೦೦೦	ಚನ್ನಬಸವ್ವ ಚ. ಗುತಿ

೧೪	ಬನಶಂಕರಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಘ	೩/೧೦/೦೨	೧೨	ಶಂಕ್ರಪ್ಪ. ಚಪಾಟಿ ಯವರ ಮನೆ	೧೦	೨೯೧೦೦	೮೦೦೦೦	ನಾಗಮ್ಮ ಶಂ. ಚಪಾಟಿ
೧೫	ಸ್ವಾರೆಮ್ಮ ದೇವಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಘ	೧/೦೯/೦೨	೧೨	ಫಕ್ಕಿರೇಶ ಹರಿಜ ನವರ ಮನೆ	೧೦	೧೯೦೦೦	೨೦೦೦೦	ನೀಲವ್ವ ಪ. ಹರಿಜನ
೧೬	ಮಾದಮ್ಮದೇವಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಘ	೪/೧೧/೦೨	೧೪	ನಾಗಪ್ಪ. ಕನ್ನೂರ	೧೦	೨೫೦೦೦	೩೦೦೦೦	ಚನಬಸಪ್ಪ. ನಾ. ತನ್ನೂರ
೧೭	ಕಾಳಿಕಾಂಬಾದೇವಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಘ	೨೫/೧೧/೦೨	೧೦	ಹಳಿಕೆಮ್ಮನ ಗುಡಿ	೧೦	೧೦೫೦೦	೧೫೦೦೦	ನೀಲವ್ವ. ಪ. ಹಂಪಿಹೊಳಿ
೧೮	ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿ. ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಘ	೨/೪/೦೨	೧೨	ಲಕ್ಷ್ಮವ್ವ. ರಾ. ಉಪ್ಪಾರ	೧೦	೨೯೫೦೦	೮೦೦೦೦	ಲಕ್ಷ್ಮವ್ವ ರಾ. ಉಪ್ಪಾರ.
೧೯	ಪದ್ಮಾವತಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಘ	೪/೮/೦೩	೧೦	ಅಂಬಣ್ಣಾ. ಒಂಟಿ ಯವರ ಮನೆ	೧೦	೩೭೫೦೦	೬೦೦೦೦	ಫಾತಿಮಾ ಮ. ಬೆಳದಡಿ
೨೦	ಮೂಕಾಂಬಿಕಾ ದೇವಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಘ	೨೪/೬/೦೩	೧೨	ಬೋಳನವರ ಮನೆ	೧೦	೪೫೮೦೦	೮೦೦೦೦	ಮಂಗಳಗೌರಿ. ಬೋಳನವರ
೨೧	ಬಿಬಿಫಾತಿಮಾ. ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಘ	೨೫/೧೧/೦೩	೧೦	ಚೌತಾಯಿಯವರ ಮನೆ	೧೦	೧೯೭೦೦	೪೦೦೦೦	ನೀಲಮ್ಮ ದೇ ರಣತೂರ
೨ ೨	ನೇತ್ರಾವತಿ. ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಘ	೬/೧/೦೪	೧೨	ಹಳ್ಳಿಯವರ ಮನೆ	೧೦	೮೭೫೦೦	೨೪೦೦೦೦	ಚಂಪಾ ಬ. ಮಿರಗಾಣಿ
೨ ೩	ವೈಷ್ಣವ ಘಟಲೂಲು	೨೦೦೫	೧೦	ನಾಗರಾಜ ಬೋಳನವರ	೧೦	೧೫೬೦೦	೧೧೦೦೦೦	ಜಯಶ್ರೀ ಬೋಳನವರ
೨ ೪	ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರಿ ಘಟಲೂಲು	೨೦೦೩	೧೦	ಲಕ್ಷ್ಮವ್ವ ರಣತೂರ	೧೨	೧೦೫೦೦೦	೨೪೦೦೦೦	

ಸ್ವಸಹಾಯ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳು.

ಅ. ನಂ	ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಾಪನಾ ದಿನಾಂಕ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಭೆಯ ಸ್ಥಳ	ವಾರದ ಉಳಿತಾಯ	ಸಂಘದ ಉಳಿತಾಯ	ಸಾಲದ ಒಟ್ಟು ವಹಿವಾಟು	ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಹೆಸರು ಸಹಿ
೧	ರಮಜಾನ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೧೬/೯/೦೪	೧೫	ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಗುಡಿ	೧೦	೫೩೦೭	೭೦೦೦	
೨	ಮದರಾ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೧೭/೯/೦೭	೧೫	ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಗುಡಿ	೧೦	೫೧೦೮	೭೦೦೦	
೩	ಶ್ರೀ ಮಾದಮ್ಮದೇವಿ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೧೧/೧/೦೧	೧೫	ವಿನಾಯಕ ನಗರ	೧೦	೫೦೦೦೦	೧೨೦೦೦	ಜನ್ನತಬಿ. ಅಬ್ಬಿಗೇರಿ
೪	ಶ್ರೀ ದೇವಿ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೧೨/೧/೦೩	೧೫	ವಿನಾಯಕ ನಗರ	೧೦	೩೫೦೦೦	೮೦೦೦೦	ಪಾತಿಮಾ ಯಳವತ್ತಿ
೫	ಶ್ರೀ ಯಲ್ಲಮ್ಮದೇವಿ. ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೨೩/೧/೦೩	೧೫	ವಿನಾಯಕ ನಗರ	೧೦	೩೫೦೦೦	೮೦೦೦೦	ರೇಣುಕಾ. ತೋರಾತಿ
೬	ಶ್ರೀ ಶಾರದಾದೇವಿ. ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೨೩/೧/೦೩	೨೦	ವಿನಾಯಕ ನಗರ	೧೦	೬೦೦೦೦	೨೦೦೦೦	ಗೌರಮ್ಮ ಚಪಾಟಿ
೭	ಶ್ರೀ ಭಾರತಿ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೦೧/೦೨/೦೩	೧೫	ವಿನಾಯಕ ನಗರ	೧೦	೩೦೦೦೦	೧೦೦೦೦೦	ಸುದಾ ಕಲಾಲ
೮	ಶ್ರೀ ಶಾಂಭವಿ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೦೧/೦೪/೦೪	೨೦	ವಿನಾಯಕ ನಗರ	೧೦	೫೦೦೦೦	೧೪೦೦೦೦	ಮಹಾದೇವಿ ಅಗಡಿ
೯	ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ದಿ ಸಂಘ	೦೧/೦೪/೦೪	೧೫	ಅಂಗನವಾಡಿ ನಂ.೩೦೧	೧೦	೨೫೦೦೦	೧೦೦೦೦	ರುಕ್ಮವ್ವ ಪ್ರ. ಕೇದಾರಿ
೧೦	ಶ್ರೀ ನಿಕಿತಾ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೦೩/೦೯/೦೭	೨೦	ಅಂಗನವಾಡಿ ನಂ.೩೦೧	೧೦	೮೦೦೦	೧೨೦೦೦	ಅಮೀನಾಬಿ ಚಿಕೇನಕೊಪ್ಪ
೧೧	ಶ್ರೀ ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರಿ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೦೨/೧೦/೦೭	೧೭	ಅಂಗನವಾಡಿ ನಂ.೩೦೧	೨೦	೧೧೦೦೦	೧೫೦೦೦	ಶ್ರೀದೇವಿ ಮ. ಅಡ್ರಕಟ್ಟಿ
೧೨	ಶ್ರೀ ಸಾನಿಯಾ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೨೮/೧೦/೦೭	೧೫	ಅಂಗನವಾಡಿ ನಂ.೩೦೧	೧೦	೬೦೦೦	೯೦೦೦	ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀ. ಮಾ. ಉಪ್ಪಾರ
೧೩	ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮನಾಗಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೦೦/೦೯/೦೭	೧೫	ಹಳಿಕೆಮ್ಮನ ಗುಡಿ	೧೦	೭೦೦೦	೧೦೦೦೦	ನಿರ್ಮಲಾ ಗೋಡಕೆ
೧೪	ಶ್ರೀ ಮಾಧುರಿ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೦೦/೦೯/೦೭	೧೧	ಹನಮಪ್ಪನ ಗುಡಿ	೧೦	೬೦೦೦	೯೦೦೦	ಸೀತಾ ಯ. ತಳಕಲ್ಲ
೧೫	ಶ್ರೀ ಮದರ ತೆರೆಸಾ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ	೦೮/೧/೦೭	೧೫	ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರ ಓಣಿ	೨೦	೧೮೦೦೦	೨೦೦೦೦	ಕುಮ್ಮಕ್ಕ ಅರ್ಕಸಾಲಿ

ಪುರುಷ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು.

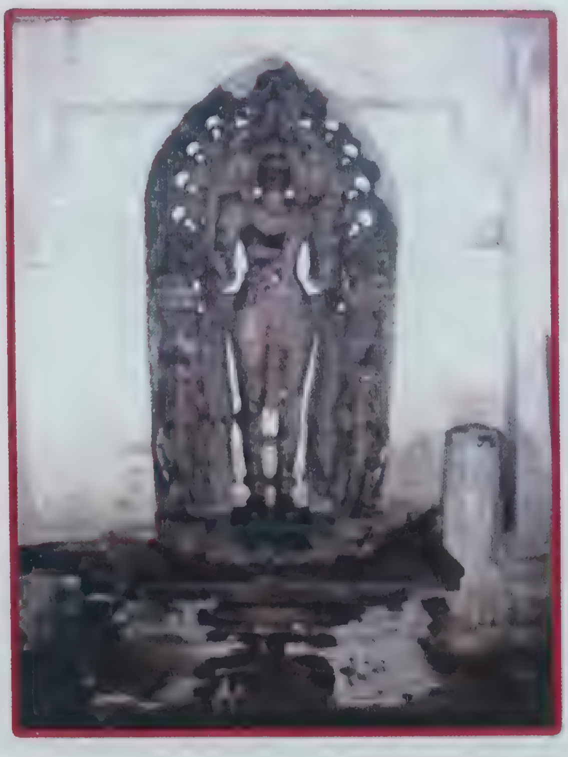
ಅ. ನಂ	ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಾಪನಾ ದಿನಾಂಕ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಭೆಯ ಸ್ಥಳ	ವಾರದ ಉಳಿತಾಯ	ಸಂಘದ ಉಳಿತಾಯ	ಸಾಲದ ಒಟ್ಟು ವಹಿವಾಟು	ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಹೆಸರು ಸಹಿ
೧	ಅರುಣೋದಯ ಪುರುಷ ಸ್ವ ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೦೯/೧೧/೦೩	೧೧	ಎಮ್.ಬಿ. ಹೂಗಾರ ರವರಮನೆ	೧೦	೨೦೦೦೦	೪೫೦೦೦	ಝುಹೀರ ಅಹ್ಮದ ಕರ್ನಾಚಿ
೨	ಜಗಜ್ಜ್ಯೋತಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಸ್ವ ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೨೧/೦೯/೦೩	೧೫	ಯಲ್ಲಪ್ಪ. ಹೋಳಗಿ ಯವರ ಮನೆ	೧೦	೪೫೬೦೦	೮೫೦೦೦	ಯಲ್ಲಪ್ಪ. ರಾ. ಗಾಣಿಗೇರ
೩	ನ್ಯೂ ಕಿರಣ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೩೦/೦೫/೦೨	೧೦	ಮಹಾದೇವಪ್ಪ. ಹಡಪದವರ ಮನೆ	೧೦	೧೦೫೦೦೦	೨೨೫೦೦೦	ಬಾಪುಗೌಡ. ವೆಂ. ಪಾಟೀಲ
೪	ಮಾಲತೇಶ. ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೨೭/೦೫/೦೨	೧೨	ವೀರಭದ್ರ ದೇವಸ್ಥಾನ	೧೦	೭೮೦೦೦	೧೬೦೦೦೦	ಮಾರುತಿ ಬಂಕಾಪೂರ
೫	ಬೇಡರ ಕಣ್ಣಪ್ಪ.	೦೪/೦೭/೦೨	೧೦	ಹಳಿಕೆಮ್ಮ. ಗುಡಿ	೧೦	೯೫೭೦೦	೨೪೦೦೦೦	ತಿರುಕಪ್ಪ. ಹಿತ್ತಲಮನಿ
೬	ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ. ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೦೯/೦೭/೦೨	೧೦	ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ. ಬಜನಾ ಸಂಘ	೧೦	೯೭೫೦೦	೨೪೦೦೦೦	ಶಿವಪ್ಪ. ನಾ ದಿವಟರ
೭	ಕಲ್ಯಾಣ ಬಸವೇಶ್ವರ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೨೭/೧೦/೦೨	೧೨	ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ	೧೦	೩೯೫೦೦	೧೦೦೦೦೦	ಬಸವರಾಜ. ಡಿ. ಕುಸಲಾಪೂರ
೮	ಬನ್ನಿಮಾಂಕಾಳಿ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೦೧/೧೦/೦೨	೧೨	ದಾವಲಸಾಬ. ಬೆಳ್ಳಿಬತ್ತಿ	೧೦	೨೫೦೦೦	೨೯೦೦೦	ಸಿದ್ದಲಿಂಗೇಶ. ಸುಣಗಾರ
೯	ಕಪ್ಪತ್ತ ಮಲ್ಲಣ್ಣ. ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೧೨/೧೦/೦೨	೧೧	ಅಜಿತ ಮಲ್ಲಾಡದ	೧೦	೬೭೦೦೦	೧೫೦೦೦೦	ನಿಂಗಪ್ಪ. ಕರಿಗೌಡ್ರ
೧೦	ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೧೪/೧೦/೦೨	೧೫	ಹೊಳಗಿಯವರ ಚಾವಣಿ	೧೦	೧೦೭೫೦೦	೪೫೦೦೦೦	ಯಲ್ಲಪ್ಪ. ಲ ಹೋಳಗಿ
೧೧	ರಾಘವೇಂದ್ರ. ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೨೪/೦೬/೦೩	೧೨	ವಾದಿರಾಜ. ಮುಂಡರಗಿ	೫೦	೧೧೭೫೦೦	೧,೫೦೦೦೦	ಮೋಹನ ಅರ್ಕಸಾಲಿ
೧೨	ಆದರ್ಶ ರೈತರ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೦೬/೦೫/೦೩	೧೫	ಫಕ್ಕೀರೇಶ. ಕಮ್ಮಾರ	೧೦	೭೫೭೦೦	೧೬೦೦೦೦	ಮಲ್ಲಜ್ಜ ದೊಡ್ಡಣ್ಣವರ
೧೩	ಅಣ್ಣಪ್ಪ. ರೈತರ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೦೪/೧೧/೦೨	೧೨	ದುರಗಮ್ಮನ ಗುಡಿ	೧೦	೮೫೭೦೦	೧೬೦೦೦೦	ಮೌಲಾಸಾಬ. ದಾ. ಬಾಬುಖಾನವರ

೧೪	ಕಾಳ ಭೈರವ ರೈತರ ಸ್ವ–ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೦೮/೦೯/೦೩	೧೨	ಮಹಾದೇವಪ್ಪ. ಅಡ್ರಕಟ್ಟಿ	೧೦	೧,೧೦೦೦೦	೨೨೫೦೦೦	ನಾಗಪ್ಪ. ಜೋಳನವರ
೧೫	ಭರಮೇಶ್ವರ. ಸಾಕ್ಷರತಾ ಸ್ವ–ಸಹಾಯ ಸಂಘ	೦೭/೦೨/೦೫	೧೫	ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಭಜನಾ ಸಂಘ	೧೦	೯೫೦೦	೨೦೦೦೦	ಮಾಂತೇಶ. ಕುಡವಕ್ಕಲಿಗೇರ
೧೬	ಶ್ರೀ ಸ್ನೇಹಾ.	೦೦/೦೦/೦೫	೧೩	ಬಸವರಾಜ. ದೆ. ಹುಲಿ	೨೦	೧೮೫೦೦	೬೦೦೦೦	ಜಗದೀಶ. ಗಿಡ್ಡಕೆಂಚಣ್ಣವರ
೧೭	ಗೋಲ್ಡನ್ ಸ್ಟಾರ	೦೦/೦೦/೦೫	೧೦	ಬಾಬುಖಾನ ಮೌಲಾಸಾಬ	೨೦	೧೯೫೦೦	೮೦೦೦೦	ಮೌಲಾಸಾಬ. ಬಾಬುಖಾನ
೧೮	ಶ್ರೀ ಜ್ಯೋ[illegible]	೦೦/೦೦/೦೬	೧೦	ಮಹಾದೇವಪ್ಪ. ಹಡಪದ	೧೦	೧೫೬೦೦	೧೦೦೦೦೦	ಸಿದ್ದಪ್ಪ. ಹೂಗಾರ
೧೯	ಫಕ್ಕೀರೇಶ.	೦೦/೦೦/೦೪	೧೦	ಬಸವರಾಜ. ಜಂಗಳಿ	೨೫	೪೫೬೦೦	೮೦೦೦೦	

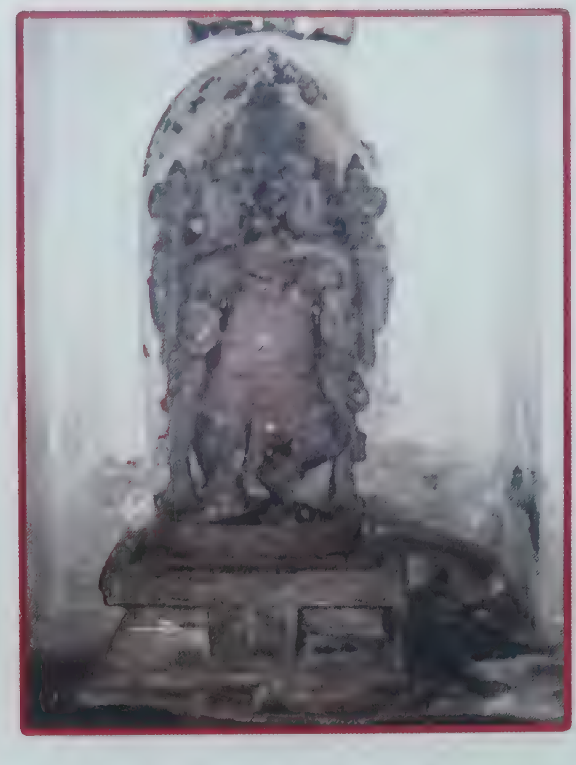
ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ದೈವಗಳು

ಶ್ರೀ ಕಾಲ ಭೈರವ

ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ

ಶ್ರೀ ನಾಟ್ಯ ಗಣಪ

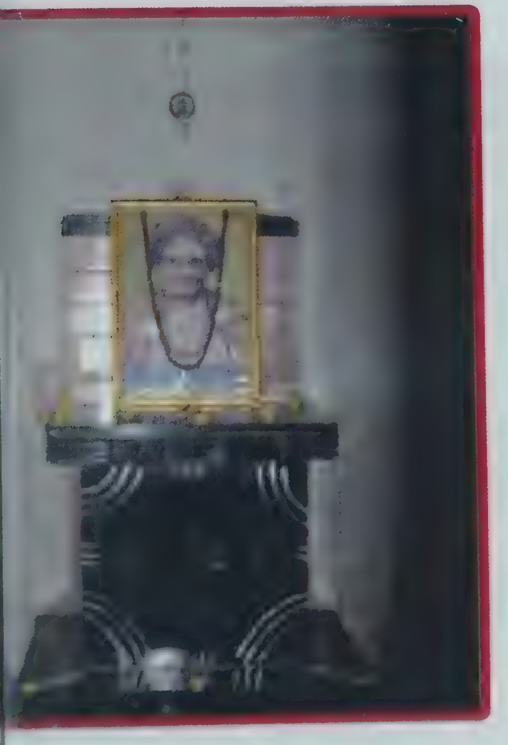
ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾದೇವಿ

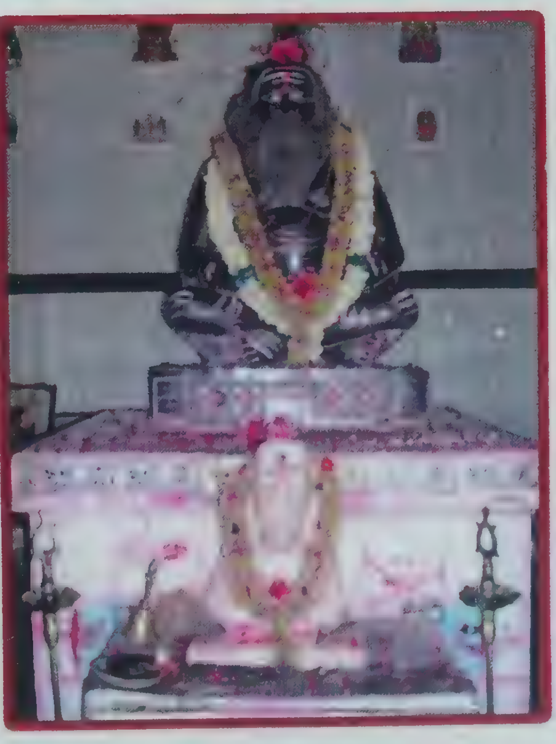
ಶ್ರೀ ಬೀರೇಶ್ವರ

ಶ್ರೀ ಖಾಲೆ ಫಕ್ರುದ್ದೀನ್

ಶ್ರೀ ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ

ಶ್ರೀ ಗುರುಮಲ್ಲಜ್ಜ

ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ

ಶ್ರೀ ಜೈನಬಸದಿ

ಶ್ರೀ ದ್ಯಾಮವ್ವದೇವಿ

ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣದೇವರು

ಬನಶಂಕರಿದೇವಿ

ಶ್ರೀ ಬಯಲು ದುರ್ಗಮ್ಮ

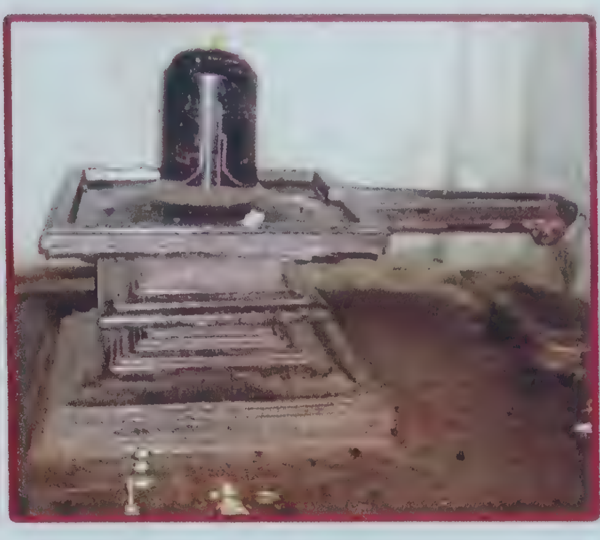
ಶ್ರೀ ವೀರವಾಲಿಖಾರ

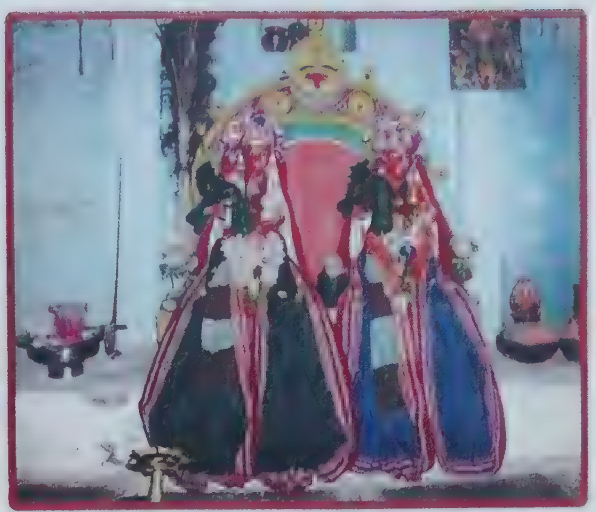
ಶ್ರೀ ಕೊತ್ತಲಮ್ಮದೇವಿ

ಶ್ರೀ ಹಳಿಕೆಮ್ಮದೇವಿ

ಶ್ರೀ ಈಶ್ವರ

ಶ್ರೀ ಸ್ವಾರೆಮ್ಮ

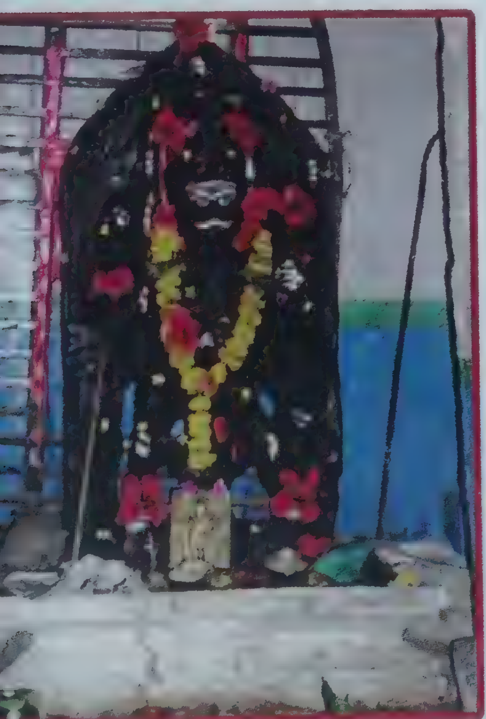
ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ

ಶ್ರೀ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ

ಶ್ರೀ ರಾಮೇಶ್ವರ

ಶ್ರೀ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ

ಶ್ರೀ ಮೈಲಾರಲಿಂಗ

ಶ್ರೀ ಮಾರುತಿ

ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರಾ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ನಂದಿವೇರಿಮಠದ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ
ಕಡುಬಿನಕಾಳಗ

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಡೋಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಹೆಜ್ಜೆಮೇಳ

ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಯುವಜನ ಮೇಳದ ಸಣ್ಣಾಟ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದ ಗ್ರಾಮದ
ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳದ ಕಲಾವಿದರು

ಗ್ರಾಮದ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹ ಸಮಾರಂಭದ ಸಾನಿಧ್ಯ ವಹಿಸಿರುವ ಮುಂಡರಗಿಯ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ
ಜ.ಅ.ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮಹಾಲಿಂಗಪುರದ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಗಳು ಉಪಸ್ಥಿತರಿರುವರು

ಕಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಗೊಟ್ಟ ಹಾಕುತ್ತಿರುವುದು.

ಹೋಳಿಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಹೆಣದ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಅಣಕು ಪ್ರದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ವೇಷಧಾರಿಗಳು

ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಯುವಜನ ಮೇಳದ ದೊಡ್ಡಾಟ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದ ವೀರಬದ್ರೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳ ಕಲಾವಿದರು ಪೂಜ್ಯಶ್ರೀ ಜ.ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಶ್ರೀಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು.

ಶ್ರೀ ಕಾಲಬೈರವ ನಾಟ್ಯಸಂಘದ ಕಲಾವಿದರು ದೊಡ್ಡಾಟ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು.

ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಮದ ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು ಪೋಲಿಯೋ ತಜ್ಞರಾದ
ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್ ಇನಾಮದಾರ

ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಯುವಜನ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ವೀರಗಾಸೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಮದ
ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಯುವಕ ಮಂಡಳದ ಕಲಾವಿದರು

ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಂದಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಮದ ಕಲಾವಿದರು

ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ಮಾರುತಿ ಡ್ರಮ್‌ಸಟ್ ಸಂಘದ ಕಲಾವಿದರು ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ
ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು.

ಡೊಳ್ಳು ವಾದ್ಯ ನುಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಮದ ಹಾಲುಮತ ಬಾಂಧವರು.

ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಗೀನ (ಅಗ್ನಿ)
ಹಾಯುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ.